

Güvenlik Stratejileri Dergisi

The Journal of Security
Strategies

ATATÜRK STRATEJİK ARAŞTIRMALAR
VE LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ATATÜRK STRATEGIC STUDIES
AND GRADUATE INSTITUTE

Cilt / Volume: 18
Sayı / Issue: 41
Nisan / April 2022

BASKI / PRINTED BY

MSÜ Basım ve Yayınevi Müdürlüğü / TNDU Printing and Publishing Office

YAZIŞMA VE HABERLEŞME ADRESİ / CORRESPONDENCE AND COMMUNICATION

Millî Savunma Üniversitesi
Atatürk Stratejik Araştırmalar
ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yenilevent / İSTANBUL
TÜRKİYE

Web : gsd.msu.edu.tr/
dergipark.org.tr/tr/pub/guvenlikstrj

**MİLLÎ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK STRATEJİK ARAŞTIRMALAR
VE LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK STRATEJİLERİ DERGİSİ**

**TURKISH NATIONAL DEFENCE UNIVERSITY
ATATÜRK STRATEGIC STUDIES
AND GRADUATE INSTITUTE
THE JOURNAL OF SECURITY STRATEGIES**

Cilt/Volume: 18 • Sayı/Issue: 41 • ISSN 1305-4740

Uluslararası Hakemli Dergi / International Peer-Reviewed Journal

**Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
adına Sahibi ve Sorumlusu** **Owner on behalf of
Atatürk Strategic Studies
and Graduate Institute**

Prof. Dr. Bünyamin KOCAOĞLU (MSÜ, ATASAREN, İstanbul, Türkiye)

Editör / Editor

Prof. Dr. Gültekin YILDIZ (MSÜ, KHO, Ankara, Türkiye)

Editör Yardımcıları / Assistant Editors

Dr. Öğr. Üyesi Barış ATEŞ (MSÜ ATASAREN, İstanbul, Türkiye)

Arş. Gör. Alperen Kürşad ZENGİN (MSÜ ATASAREN, İstanbul, Türkiye)

Arş. Gör. Dağhan YET (MSÜ ATASAREN, İstanbul, Türkiye)

İngilizce Dil Editörü / English Language Editor

Dilek KARABACAK (MSÜ ATASAREN, İstanbul, Türkiye)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Doç. Dr. Güngör ŞAHİN (MSÜ ATASAREN, İstanbul, Türkiye)

Doç. Dr. Zeynep SELÇUK (MSÜ ATASAREN, İstanbul, Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Barış ATEŞ (MSÜ ATASAREN, İstanbul, Türkiye)

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet BÜYÜKAKSOY (MSÜ ATASAREN, İstanbul, Türkiye)

TARANDIĞIMIZ VERİTABANLARI / DATABASES INDEXING OUR JOURNAL

ULAKBİM TR DİZİN
Sosyal Bilimler Veritabanı

SOBİAD Atf Dizini
Index Copernicus

Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü yayını olan Güvenlik Stratejileri Dergisi, yılda üç kez Nisan, Ağustos ve Aralık aylarında yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Makalelerdeki düşünce, görüş, varsayım, sav veya tezler eser sahiplerine aittir; Millî Savunma Üniversitesi ve Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü sorumlu tutulamaz.

The Journal of Security Strategies is an international peer-reviewed journal and published tri-annually in April, August, and December. The opinions, thoughts, postulations, or proposals within the articles are but reflections of the authors and do not, in any way, represent those of Turkish National Defence University or of Atatürk Strategic Studies and Graduate Institute.

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

- Prof. Dr. Talat CANBOLAT (Milli Savunma Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Prof. Dr. İsmail ÇOŐKUN (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Prof. Dr. Burak Samih GÜLBOY (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Prof. Dr. YaŐar GÜRBÜZ (ÖzyeĐin Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Prof. Dr. ToĐrul İSMAYIL (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, Türkiye)
- Prof. Dr. R. Kutay KARACA (İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Prof. Dr. Hikmet KIRIK (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Prof. Dr. YaŐar ONAY (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Prof. Dr. Murat ÖZGEN (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Prof. Dr. Hasip SAYGILI (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Prof. Dr. Mesut UYAR (Antalya Bilim Üniversitesi-Türkiye)
- Prof.Dr. Abdülkadir VAROĐLU (BaŐkent Üniversitesi-Türkiye)
- Prof. Dr. Gültekin YILDIZ (Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu, Ankara, Türkiye)
- Prof. Dr. Tuncay ZORLU (İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Doç. Dr. Öner AKGÜL (Ahi Evran Üniversitesi, KırŐehir, Türkiye)
- Doç. Dr. OĐuzhan GÖKTOLGA (İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye)
- Doç. Dr. Hakkı Hakan ERKİNER (Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Dr. Öğr. Üyesi Gökhan AK (Ayvansaray Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Dr. Öğr. Üyesi Atahan Birol KARTAL (Beykent Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Dr. Öğr. Üyesi Dorota DOMALEWSKA (War Studies University, VarŐova, Polonya)
- Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya TÜRKMEN (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)
- Dr. Giovanni ERCOLANI (Peace Operations Training Institute, Williamsburg, Virginia, USA)

İÇİNDEKİLER / TABLE OF CONTENTS

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Güvenlik Araştırmaları / Security Studies

Transformation of the EU Common Security and Defence Policy after 2014 Regarding Ukraine Crisis	1
Ukrayna Krizi Bağlamında 2014 Yılı Sonrası AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının Dönüşümü Ahmet ERCİYAS - Abdullah SOYDEMİR	

Uluslararası Sistemde Ulusal Güç Aktarım Stratejisini Belirleyen Temel Parametrelerin Analizi	31
Analysis of Fundamental Parameters Determining National Power Projection Strategy in International System Eyüp AKPINAR	

Bölgesel Çalışmalar / Regional Studies

The Security Perceptions of Turkish Society towards Syrian Refugees	73
Türk Toplumunun Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Güvenlik Algısı Hakan Ömer TUNCA	

Kolombiya – FARC Barış Görüşmelerinde Katılımcılığın Rolü: Kadınlar, Kurbanlar ve Ordu	109
Role of Inclusivity in Colombia – FARC Peace Negotiations: Women, Victims, and the Army Başar BAYSAL	

Su Diplomasisi ve Bölgesel İşbirliği Ekseninde Mekong Nehri Havzası'nın İncelenmesi	137
Analyzing the Mekong River Basin in the Context of Water Diplomacy and Regional Cooperation Nükhet GÜNTAY	

Savunma Kaynakları Yönetimi / Defence Resources Management

The Relationship of Defence Expenditures and Economic Growth: Examples of Turkey and China (2000-2020)	171
Savunma Harcaımaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye ve Çin Örnekleri (2000-2020) Lütfi SÜRÜCÜ - Fehiman EMİNER - Murat SAĞBAŞ	

Askeri Sosyoloji / Military Sociology

Alman Askeri Sosyolojisi: Gelişim, Kurumsallaşma ve Sınırlılıklar	201
German Military Sociology: Development, Institutionalization and Limitations Uğur Berk KALELİOĞLU	

Uluslararası Hukuk / International Law

Ruanda Soykırımı'nın Uluslararası Hukuktaki Soykırım Tanımı Kapsamında Değerlendirilmesi	225
The Evaluation of the Rwandan Genocide within the Context of the Genocide Definition in International Law Selin BAŞER	

Yayın İlkeleri	257
Submission Guidelines	261

Transformation of the EU Common Security and Defence Policy after 2014 Regarding Ukraine Crisis

Ukrayna Krizi Bağlamında 2014 Yılı Sonrası AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının Dönüşümü

Ahmet ERCİYAS* - Abdullah SOYDEMİR**

Abstract

This research aims at analysing the nature and transformation of the European Union Common Security and Defence Policy since 2014. Having been founded in the post-Cold War peace environment, the Common Security and Defence Policy had an expeditionary characteristic compatible with the European Union's soft/normative power. However, this peaceful security environment changed after the Ukraine Crisis in 2014. With new security parameters, the transformation of the Common Security and Defence Policy needs to be analysed in an academic context. In this regard, the research question of the article has been conceptualized as "To what extent has post-Ukraine Crisis security perception affected Common Security and Defence Policy transformation?". There are two main findings of this research. First, the characteristics of the Common Security and Defence Policy have evolved from being expeditionary to territorial/collective defence in nature. Second, the fragmentation in the European Union is deepening in terms of defence and security policies. This research concludes that the European Union cannot develop an effective and integrated policy and instead will choose to conform to the United States' NATO policies in order to deter the Russian Federation.

Keywords: Common Security and Defence Policy, NATO, European Union, Defence and Security, Ukraine Crisis.

Öz

Bu araştırma, 2014 yılından bu yana Avrupa Birliği Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının doğasını ve dönüşümünü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Soğuk Savaş sonrası barış ortamında kurulmuş olan bu politika, Avrupa Birliği'nin yumuşak ve

* Ph.D. Candidate, İstanbul Aydın University, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0001-7881-4053, e-mail: erciyas1976@gmail.com.

** Ph.D., Independent Researcher, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0003-4692-640X, e-mail: soydemirabdullah@gmail.com.

Geliş Tarihi / Submitted: 09.12.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 04.03.2021

normatif gücüyle uyumlu olarak, Avrupa dışı girişimlerini öne çıkaran bir niteliğe sahipti. Ancak, bu barış ve güvenlik ortamı 2014 Ukrayna Krizi'nden sonra değişmiştir. Yeni güvenlik parametreleri ve bölgesel gelişmeler doğrultusunda, bu politikanın akademik bir kapsamda analiz edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda makalenin araştırma sorusu, "Ukrayna Krizi sonrası güvenlik algısı Avrupa Birliği Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının dönüşümünü ne ölçüde etkilemiştir?" şeklinde kavramsallaştırılmıştır. Bu makalenin ana bulguları iki yönlüdür. Birincisi, Avrupa Birliği'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası, Avrupa dışı boyuttan bölgesel/toplu savunma özelliklerine doğru evrilmektedir. İkincisi, savunma ve güvenlik politikaları açısından Avrupa Birliği'ndeki ayrışma derinleşmektedir. Çalışmada, Avrupa Birliği'nin Rusya Federasyonu'nu caydırmak amacıyla, etkin ve bütünlük bir politika geliştiremeyeceği ve Amerika Birleşik Devletleri'nin NATO politikaları ile uyumlu hareket edeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası, NATO, Avrupa Birliği, Savunma ve Güvenlik, Ukrayna Krizi.

Introduction

After World War II, the Soviet Union and the Warsaw Pact were the adversaries of the West, and the United States (US), through NATO, was the unique security provider for Europe. NATO's conventional (territorial) defence was robust and credible, even though it ultimately relied on nuclear weapons.¹ The security and defence dimension of Western Europe became the responsibility of NATO, and the alliance relied on a substantial US conventional and nuclear commitment to Europe. Under NATO's security umbrella, the European Union (EU) focused on welfare development and the rule of law. With the end of the Cold War, the EU, due to its limited military capability, used the projection of soft power to control its area of interest, by advocating its values, democracy, human rights, and the rule of law. On the other hand, the attention of the US and NATO, shifted from Europe with the adoption of a more global perspective. The declining role of NATO as a committed security provider for Europe caused the emergence of initiatives resulting in the Europeanization of European national security policies.² It was under these conditions that the Common

¹ Rebecca R. Moore and Damon Coletta, *NATO's Return to Europe: Engaging Ukraine, Russia, and Beyond*, Georgetown University Press, Washington, DC, 2017, p. 99.

² Petros Violakis, *Europeanisation and the Transformation of EU Security Policy: Post-Cold*

Security and Defence Policy (CSDP) was born. In 1991, in order to establish political unity, the Treaty on European Union (TEU) was agreed, which also introduced the Common Foreign and Security Policy (CFSP) and its integral part, the CSDP.

In the meantime, the peaceful security environment, enabled the EU to accelerate its efforts for enlargement and engagement with the post-Soviet states in its neighbourhood. This was a real threat to the Russian Federation (RF) that desired to regain its previous power. Eventually, it was the Ukraine Crisis, which is still likely to turn into a war today, that became a turning point, a reminder of the reality of the balance of power in international relations, and it was unquestionably the most significant crisis for European security since the end of the Cold War. This phenomenon, together with related post-crisis developments in Europe, has changed not only the threat perceptions of most of the European States, and European defence posture, but also relations between NATO, the EU and the US. These changes have also had an impact on the key characteristics of the EU's CSDP, causing its transformation from post-Cold War conditions to post-Ukraine Crisis conditions.

As stated in various official documents, the purpose of NATO and the presence of the US in Europe is to defend the allies against aggression, primarily in the role of territorial defence within the borders of the Alliance. In contrast, the CSDP is a tool to be used exclusively outside the EU's borders. Thus, while analysing the research topic, indicators have been used to demonstrate the transformation of the CSDP. These indicators are the rise of importance of collective/territorial defence versus expeditionary operations in Europe; the increase in military expenditures; and the differences in threat and security perceptions among the member states after the Ukraine crisis.

This article has been prepared in order to explain a multi-dimensional phenomenon which has had a significant impact on European security: CSDP transformation. Following the critical developments in Europe after

War Developments in the Common Security and Defence Policy, Routledge Studies in European Security and Strategy, Routledge, Abingdon, Oxon, 2018, p. 35.

2014, it became critical to study this phenomenon from all perspectives. However, the Ukraine Crisis and related post-crisis developments, the interaction between the key protagonists, and the impact of this interaction on the CSDP, have rarely been studied from an academic perspective. In this context, this article aims to make a significant and substantial contribution to the literature, as it addresses a demonstrable gap in the field. The purpose of this study is to make further research into the transformation of CSDP in the light of related significant developments in Europe after 2014. In this regard, the research question of the paper has been conceptualized as “To what extent has post-Ukraine Crisis security perception affected CSDP transformation?”. The research is set in an empirical framework as the research question is answered through searching the current literature and existing policy documents concerning the CSDP.

The research uses a qualitative research methodology to analyse and interpret the data and to reach its conclusion. It utilizes a hermeneutic research technique within a descriptive and conceptual framework to investigate the current written and visual literature and existing policy documents concerning the CSDP. Thus, the research for this study has been based on secondary data collection methods i.e. document analysis, content analysis and discourse analysis techniques. In order to analyse the research topic in a comprehensive way, various documents about the EU, NATO and the US have been utilized for the main data collection of the literature survey.

In this research, the neorealist approach has been applied as a theoretical framework since it emphasizes the role of the state, national interest and military power in world politics. A smooth and linear study plan has been followed in the research. In the introduction to this article, the theoretical framework for analysing the research topic has been described, and the research question, purpose, importance of the study, and research design have been explained. In the first main part, brief information about the key characteristics of CSDP and its transformation is given. This part provides insight into features of the main phenomenon studied in the article. In the second main part, the major security implications after 2014 are analysed. The Ukraine Crisis and related significant developments that have had a direct effect on CSDP transformation have been thoroughly investigated. In the last part of the study, the main findings are shared with the reader. With the influence of NATO and US policies, CSDP started to

show more collective defence features, and member states tended to increase their defence spending, especially on territorial defence assets. Furthermore, fragmentation among EU member states may cause problems in determining the future direction of the CSDP. The findings obtained throughout the study have been analysed and interpreted to conclude that a likely outcome is that the EU, despite its desire for being a global actor, would choose to conform to the US' NATO policies in order to deter the RF.

1. The EU CSDP: From Characteristics to Transformation

The development of the EU's CSDP was a product of the end of the Cold War. Establishing a European security and defence structure had always been a desire (especially for France) since the late 1940s to maintain the autonomous European security and defence capability.³ Yet, it was not realized until the end of the Cold War. The Petersburg Declaration⁴ of the Western European Union (WEU) in 1992 was the first sign of the features of the contemporary CSDP.⁵ Having realized Europe's lack of capacity to act even in its own backyard, in the Balkans, the UK and France launched the Saint-Malo Declaration in December 1998.⁶ This summit became another significant milestone for the CSDP, which reflected an agreement of the British and French positions, with a shared consensus that an autonomous European military capability would not replace or rival NATO, yet could be developed alongside and in co-operation with existing alliance commitments.⁷ The Cologne Summit started the European Security and Defence Policy (ESDP).⁸ At the Helsinki European Council in 1999, EU

³ Adrian Hyde-Price, "The Common Security and Defence Policy", Hugo Meijer and Marco Wyss (ed.), *The Handbook of European Defence Policies and Armed Forces*, Oxford University Press, Oxford, 2018, p. 393.

⁴ Apart from contributing to the common, military units of the WEU member states could be employed for humanitarian and rescue tasks, peacekeeping tasks, tasks of combat forces in crisis management including peace-making.

⁵ Asle Toje, *The European Union as a Small Power: After the Post-Cold War*, Palgrave Macmillan, New York, NY, 2010, p. 96.

⁶ Johanna Möhring, "The Three Elephants of European Security", Texas National Security Review, 2020, <https://warontherocks.com/2020/01/the-three-elephants-of-european-security> (Retrieved: 25.11.2020)

⁷ Adrian Hyde-Price, *Ibid*, p. 398.

⁸ Şeyda Hanbay, "Involvement of Non-EU European NATO Members in Common Security and Defense Policy: The Turkish Case", *Ankara University European Research*

member states set themselves the headline goal of being able, by 2003, to deploy within 60 days and sustain for at least one-year forces up to Corps level.⁹ Its aim was to give the EU an ‘*autonomous capacity to take decisions where NATO as a whole is not engaged*’, in order to conduct EU-led military operations. And finally, with the Treaty of Lisbon in 2009, CSDP was transformed into its current status. In this regard, the importance of CSDP is emphasized as follows: “*CSDP enables the Union to take a leading role in peace-keeping operations, conflict prevention and in the strengthening of the international security. It is an integral part of the EU’s comprehensive approach towards crisis management, drawing on civilian and military assets.*”¹⁰

In the transformation process, the CSDP became a critical means of the EU’s soft power. Javier Solana, EU High Representative for the CFSP from 1999 to 2009, concurred that the CSDP was seen to be the ‘teeth’ of the CFSP. The CSDP embodied somehow the independence of the EU against the US and pushed forward the EU to become the global player. However, the main characteristic of the CSDP as defined in the TEU is that it focuses on global problems rather than defending Europe. The TEU also added some extra missions that are slightly different from the Petersburg tasks with article 43(1).¹¹ The mission types of the EU in the CSDP framework are mainly of expeditionary characteristic. Because the defence of Europe is left to NATO, the CSDP had no interest in collective or European territorial defence. Many security perceptions after 2014 recalled the importance of collective/territorial defence and deterrence again. Consequently, NATO and the US have refocussed on territorial defence in Europe, ipso facto, making impacts on the transformation of CSDP.

Center, 2013, No. 37, p. 50.

⁹ Burkard Schmitt, “European Capabilities Action Plan (ECAP)”, p. 1, <https://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/06-bsecap.pdf> (Retrieved: 20.11.2020)

¹⁰ https://eas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/431/common-security-and-defence-policy-csdp_en (Retrieved: 25.11.2020)

¹¹ Article 43 (1): “*The tasks referred to in Article 42(1), in the course of which the Union may use civilian and military means, shall include joint disarmament operations, humanitarian and rescue tasks, military advice and assistance tasks, conflict prevention and peace-keeping tasks, tasks of combat forces in crisis management, including peacemaking and post-conflict stabilisation.*”

The CSDP missions that have occurred so far confirm these characteristics of CSDP. The other features of the CSDP's missions could be summarized as follow:

- a. The geographical area in which the mission is conducted should be in the area of interest of one of the largest members in the EU. In this sense, it is easy to understand why many of the missions are in Africa and conducted by France. However, to launch any CSDP mission, whether military or civilian in nature, requires unanimous agreement of EU member states.
- b. The missions are civilian in character or just civilian-led, due to limited military capability of the EU.
- c. Contributions by other actors' are essential to manage the missions properly. While the UN provides the legal framework of the mission, the US generally supports the missions with high-end military capabilities.

Literature generally agrees about why and how the CSDP has been transformed; however, the analyses can be divided into two groups. Some scholars tend to look from a constructivist and liberal institutionalist perspective since these are compatible with the EU's normative power.¹² However, most scholars tend to look through the realist perspective in assessing the CSDP. This latter group emphasizes the role of CSDP as balancing or bandwagoning to the other players. Hyde-Price¹³ considers the CSDP as a response to American hegemony since the unipolarity and freedom of action has made its commitment to European states less predictable and less reliable in the post-Cold War era. From the neorealist perspective, CSDP is used by the EU to balance against the US.¹⁴ Hence, the EU is using CSDP to ensure the EU is less reliant on the US and to build up the EU's own military power.¹⁵ However, Howorth and Menon suggest¹⁶

¹² Christoph O. Meyer, "The Purpose and Pitfalls of Constructivist Forecasting: Insights from Strategic Culture Research for the European Union's Evolution as a Military Power", *International Studies Quarterly*, 2011, Vol. 55, Issue 3, p. 683.

¹³ Adrian Hyde-Price, *Ibid*, p. 390-392.

¹⁴ Seth G. Jones, *The Rise of European Security Cooperation*, New York, NY: Cambridge University Press, 2007, p. 57.

¹⁵ Barry R. Posen, "European Union Security and Defence Policy: Response to

that this view misunderstands the rationale behind CSDP to answer the USA's burden-sharing calls and the actualities of the policy, in which the EU has deployed a far greater number of civilian missions than military ones. Also, Demetriou¹⁷ posits that the EU cannot afford to 'go solo' and its close co-operation with the CSDP can only be beneficial for US–EU relations and will undoubtedly result in a more effective and enduring NATO.

In addition, Lindstrom and Tardy¹⁸ suggests that NATO and the EU are essential partners, and their co-operation is crucial to counter and respond to contemporary security threats. Kaynar and Ak¹⁹ favour the co-operation of European and North American nations in order that NATO should have the capabilities and structures to act against security threats. Some scholars are of the opinion that the EU should become a global actor because of its strategic position, economic power and power balance.²⁰ Accordingly, the EU should be an independent security provider and have the capability to defend itself. In this sense, the CSDP must equip the EU with the ability to take autonomous and substantial actions, especially when NATO is unwilling or not ready to act.²¹ While some think that the EU's CSDP should be much more militarily capable of protecting itself, others, like Kaldor²², think that CSDP should focus on global security. From a different perspective, EU-NATO/US collaboration is seen as the reflection

Unipolarity?", *Security Studies*, Vol. 15, No. 2, 2006, p. 159.

¹⁶ Joylon Howorth and Anand Menon, "Still not Pushing Back: Why the European Union is not Balancing the United States", *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 53, No. 5, 2009, p. 741.

¹⁷ Petros Demetriou, "NATO & CSDP: Can the EU Afford to Go Solo?", *Cogent Social Science*, Vol. 2, Issue: 1, 2016, DOI: 10.1080/23311886.2016.1208376.

¹⁸ Gustav Lindstrom and Thierry Tardy, "The EU and NATO: The Essential Partners", *European Union Institute for Security Studies*, 2019, p. 5.

¹⁹ Mete K. Kaynar and Gökhan Ak, "The EU/CFSP and NATO: Possibility of a Co-Existence as Brothers-in-arms?", *International Journal of Research-Granthaalayah*, 2017, Vol. 5, No. 1, p. 118.

²⁰ Uğur Özgöker and Zekeriya A. Bedirhan, "The European Common Foreign and Security Policy and Turkey's Contribution", *Journal of International Relations and Foreign Policy*, 2017, No. 1, Vol. 5, p. 81.

²¹ Katerina Veljanovska, "The Changing Nature of Security in Europe: The Triangle between Russia's New Foreign Policy", the CSDP and NATO", *Romanian Journal of European Affairs*, Vol. 15, No. 3, September 2015, p. 62.

²² Mary Kaldor, "The EU as a New Form of Political Authority: The Example of the Common Security and Defence Policy", *The Journal Global Policy*, 2012, Vol. 3, No. 1, p. 85.

of Atlanticist policies led by the US, and it is assessed that linking the linking new defence and security policy with that of NATO results in the effective “militarization” of the EU.²³ The CSDP, being the vanguard of the EU’s international presence, enables the EU to become a global actor by delivering its values, supporting the official discourse; and as the key feature of EU foreign policy, it symbolizes the ambition to develop a political union.²⁴ Most of these analyses are in agreement that the CSDP was an outcome of a specific set of conditions in the post-Cold War era, which, nevertheless, reflected a recurrent aspiration for an autonomous European security and defence capability.²⁵

According to Drent,²⁶ the EU must play a role ‘in defence of Europe’, both in response to hybrid threats from the East as well as to the spillover effects of the conflicts to the South. Missiroli²⁷ assesses that CSDP is a member-state-led process lacking political support from most EU member states. According to McCauley,²⁸ the impact of NATO and the US on the armament of the EU is indisputable, and Kempin and Mawdsley²⁹ postulate that the CSDP is a useful tool in which the US could export its strategic doctrine to EU member states. Biscop³⁰ claims that the US still shares many interests with the EU, while it also has its own geopolitical concerns that are quite different from Europe. Jones³¹ states that the US seemed willing to facilitate the creation of an EU defence; however, it did not

²³ Richard Sakwa, “‘New Cold War’ or Twenty Years’ Crisis? Russia and International Politics”, *International Affairs*, March 2008, Volume 84, Issue 2, p. 242.

²⁴ Roy H. Ginsberg and Susan E. Penksa, *The European Union in Global Security: the Politics of Impact*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2012, p. 17.

²⁵ Adrian Hyde-Price, *Ibid.*, p. 394-396.

²⁶ Margriet Drent and Dick Zandee, “European Defence: From Strategy to Delivery”, *Global Affairs*, Vol. 2, Issue 1, p. 69.

²⁷ Antonio Missiroli, “The EU and the World: Players and Policies Post-Lisbon”, *EU Institute for Security Studies*, Paris, 2016, p. 51.

²⁸ Martin McCauley, *Origins of the Cold War 1941-1949*, 3rd Edition, Pearson Longman, Harlow, 2008, p. 27.

²⁹ Ronja Kempin and Jocelyn Mawdsley, “The Common Security and Defence Policy as an Act of American Hegemony”, *European Security*, 2013, Vol. 22, Issue 1, p. 55.

³⁰ Sven Biscop, *European Strategy in the 21st Century: New Future for Old Power*, Routledge, Taylor & Francis Group, London, New York, 2019, p. 11.

³¹ Seth G. Jones, *The Rise of European Security Cooperation*, Cambridge University Press, 2007, p. 71.

want to see it as an independent actor from NATO. In sum, many authors concur that the EU continues to be a fragmented, inconsistent, and ineffective player in military crisis management and lacks great strategy.

As seen, the literature generally focuses on the CSDP itself or its relations with the US and NATO. However, there is a deficiency in explaining that its transformation since 2014 has been influenced by the shift in balance of power between global players. In this regard, the most suitable theoretical approach for studying the CSDP is neorealism. The neorealist literature regards the integration process of the EU in defence and security policies as the reflection of the neorealist strategies of balancing, bandwagoning, and buck-passing.³² The evolution of CSDP was an EU strategy to balance the US in the evolving unipolar post-Cold War international environment. Since the EU represents soft power, this differs from traditional balancing, and it does not automatically lead to distancing Europe from the US.³³ The EU uses the CSDP to ensure it is less reliant on the US and to build up its own military power.³⁴

Developments after 2014 have not resolved the security concerns of the EU. Thus, the intense collaboration between the EU and NATO and their activities after 2014 can be seen an example to reduce and balance the power of the RF in eastern and central Europe. On the other hand, from the RF perspective, Ukraine represents the battlefield to balance the power of the EU and the US. With the beginning of the 2000s (after Vladimir Putin came into power), the RF started to change its policy and considered that, with the aggressive expansion process of NATO and the EU, the US and Europe were gaining more while the RF was losing its potential instruments of power. In 2016, With the EU-NATO Declaration, the EU seemed to select bandwagoning to NATO and the US as a means to balance against RF power. After the Ukraine Crisis, through their policies, NATO and the US have exploited the EU's economic power by converting it

³² Maxime H.A. Larivé, *Debating European Security and Defense Policy: Understanding the Complexity*, Global Interdisciplinary Studies Series, Farnham, Surrey, England; Burlington, Ashgate, 2014, p. 12.

³³ Lorenzo Cladi and Andrea Locatelli, "Bandwagoning, not Balancing: Why Europe Confounds Realism", *Contemporary Security Policy*, 2012, Vol. 33, Issue 2, p. 265.

³⁴ Barry R. Posen, *Ibid*, p. 164.

into military power, which is the main argument of this article. Under these considerations, the Ukraine Crisis is regarded as a critical turning point for balance of power between the EU, the RF, the US and NATO.

2. Major Security Implications since 2014 and Their Impacts on CSDP Transformation

With regards to CSDP transformation, there have been some critical events in recent history. In order to frame the research, the starting point for these critical events has been determined as the Ukraine Crisis. The literature related to security studies mostly concurs that the Ukraine Crisis in 2014 was the turning point for the relationships between the West and the RF, and it was the end of the post-Cold War system. In addition to the Ukraine Crisis, although not as critical and conclusive, some other significant developments, which have had serious and major security implications for the transformation of the CSDP, were also studied in this research. In the following parts, related critical and significant events are clarified and their effect on CSDP transformation are explained.

2.1. Ukraine Crisis

The Ukraine Crisis, which started in 2014 and still continues to turn the West-Russian relations into turmoil, was the RF's response to the West to maintain the balance of power. NATO enlargement, together with EU enlargement, was considered a threat by the RF, the latter a threat against the RF economy, and the former a threat against its security. Furthermore, the RF considered any steps towards economic integration with the EU as a threat to its broader geopolitical aspirations.³⁵ After the collapse of the Soviet Union, some former member states (Baltic States) decided to join the EU. The problem stemmed from other countries' hesitation between joining the EU and accepting the integration proposed by the RF. Consequently, competition between the RF and the EU became inevitable.³⁶

³⁵ Nicu Popescu, "First Lessons from the Ukrainian Crisis, European Union Institute for Security Studies", 2014, p. 1 <https://www.iss.europa.eu/content/first-lessons-ukrainian-crisis> (Retrieved: 01.12.2020)

³⁶ Pablo P. Rivera and Anna Garaschuk, "The Eurasian Economic Union: Prospective Regional Integration in the post-Soviet Space or just Geopolitical Project?," *Eastern Journal of European Studies*, Centre for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University, 2016, Vol. 7, Issue 2, p. 92.

The RF's primary objective has been to restore itself as a significant global power in the international system. Its efforts are aimed at reversing US influence in Europe.³⁷ Eventually, these two powers clashed in Ukraine.

During the Cold War, European defence and security architecture was established against the Warsaw Pact and was collective/territorial-defence centric. During post-Cold War period, co-operation prevailed in EU and RF relations, but owing to EU and NATO enlargement policies, this turned into competition between 2004 and 2014. Finally, the Ukraine Crisis transformed relations into confrontation in 2014.³⁸ Especially during the competition phase, NATO and the EU considered that security could be provided by liberal democracy. As a result, the EU and US policies on post-Soviet territory led to a number of regime changes through the "colour revolutions" and this was perceived as a threat by the RF.³⁹ Finally, the RF's behaviour towards the EU became more aggressive as the Kremlin saw the ongoing integration of eastern European countries into NATO as a threat to its authority.⁴⁰ Prepared within the post-Cold War security environment, the European Security and Strategy (ESS) lays out the EU's security concerns, all of which point outside the EU and predominantly outside Europe.⁴¹ Also, with the European Neighbourhood Policy (ENP) and Eastern Partnership (EaP), the EU increased its focus outside its borders and area of interest.

The new security environment that came into existence with the RF's "aggressive strategy" changed the threat perception of European countries. According to Walt,⁴² the RF, after the Ukraine Crisis, became a threat to Europe, and not only to the US. The RF's aggression poses a challenge to the

³⁷ Marcel H. van Herpen, *Putin's Wars: The Rise of Russia's New Imperialism*, Second edition, Rowman & Littlefield, Lanham, 2015, p. 239-241.

³⁸ Tom Casier and Joan DeBardeleben, *EU-Russia Relations in Crisis: Understanding Diverging Perceptions*, Routledge Studies in European Foreign Policy, Routledge, Abingdon, Oxon, 2018, p. 4.

³⁹ Richard Sakwa, *Ibid*, p. 241-243.

⁴⁰ *Ibid*.

⁴¹ David J. Galbreath, Laura Chappell and Jocelyn Mawdsley, *Contemporary European Security*, Routledge, Abingdon, Oxon, 2019, p. 90.

⁴² Stephen M. Walt, "NATO Owes Putin a Big Thank-You", 2014, <https://foreignpolicy.com/2014/09/04/nato-owes-putin-a-big-thank-you/> (Retrieved: 02.12.2020)

EU's aspirations to be a global actor. Its impact can easily be seen in the 2016 European Global Security (EUGS). The EUGS argues that:

“As Europeans, (...) we must be ready and able to deter, respond to, and protect ourselves against external threats. While NATO exists to defend its members (...), Europeans must be better equipped, trained and organized to contribute decisively to such collective efforts. (...) An appropriate level of ambition and strategic autonomy is important for Europe’s ability to foster peace and safeguard security within and beyond its borders.”

Geographically, the EUGS focuses, unsurprisingly, on the European continent. It also represents an elaboration of the themes found in the ESS, along with subtle changes and the inclusion of new threats that have emerged since 2003.⁴³ On the other hand, the Ukraine Crisis accelerated the EU's own defence efforts. As stated previously, the Lisbon Treaty represents a significant milestone in the institutionalization of EU defence policy. It introduced Permanent Structural Cooperation (PESCO),⁴⁴ through which member states increase their effectiveness in addressing security challenges and advance towards further integration and strengthening of defence co-operation within the EU framework. Although it had not been activated by 2017, “Putin, Brexit, and Trump” led to its revival.⁴⁵ This new security environment inevitably affected NATO as well, which was forced to return to the hard business of defending European territory.⁴⁶ In its retransformation, NATO is willing to go with the EU's CSDP, hand in hand. In addition, it is also crucial to assess the impact of the US on the CSDP. It is worth underlining that, as the most significant contributor to NATO, the US and

⁴³ Spyros Economides and James Sperling, *EU Security Strategies: Extending the EU System of Security Governance*, Routledge Studies in European Security and Strategy. Routledge, Abingdon, Oxon, 2018, p. 11.

⁴⁴ Jolyon Howorth, “Strategic Autonomy: Why It’s Not About Europe Going it Alone”, 2019, <https://www.martenscentre.eu/publication/strategic-autonomy-why-its-not-about-europe-going-it-alone> (Retrieved: 02.12.2020)

⁴⁵ Sven Biscop, “Differentiated Integration in Defence: A Plea for PESCO”, 2017, <https://www.iai.it/it/pubblicazioni/differentiated-integration-defence-plea-pesco> (Retrieved: 02.12.2020)

⁴⁶ Alexander Matthealer, “Rediscovering Geography in NATO Defence Planning”, *Journal Defence Studies*, 2018, Vol. 18, Issue 3, p. 351.

its policies have been behind NATO's activities after the Ukraine Crisis,⁴⁷ as has always been the case since the foundation of NATO.

2.2. NATO's Transformation and Improvement of Readiness

During the Cold War NATO's focus was collective/territorial defence⁴⁸ of the Alliance, and each member state was responsible for defending its territory until NATO members could arrive.⁴⁹ However, with the end of the Cold War and the disappearance of the main threat towards Europe, the security environment had transformed, and NATO's "raison d'être" started to be questioned.⁵⁰ Although collective defence was on its agenda during the post-Cold War period, NATO's new role transformed to being a global security provider by focusing on crisis response operations on the global scale.⁵¹ NATO no longer focussed on territorial defence, but considered its purpose as bringing countries together with similar values to fight against global problems.⁵²

This environment of peace in Europe was reflected even in NATO's 2010 Strategic Concept. It posits that "*The Euro-Atlantic Area is at peace, and the threat of a conventional attack against NATO territory is low*". This period also coincides with the EU's aspirations as a global actor. However, it did not last long, and the Ukraine Crisis in 2014 brought NATO back to its core

⁴⁷ Luis Simon, America's Asian "Rebalancing" and the Future of Europe, in BISCOP, Sven & FIOTT, Daniel (eds), *The State of Defence in Europe: State of Emergency?*, Egmont Paper 62, November 2013, p. 27.

⁴⁸ The difference between territorial defence and expeditionary operations: first one is main characteristic of NATO, while the latter of the CSDP. Collective defence means that an attack against one ally is considered as an attack against all (Yost, D. S., 2010: 489-522). While territorial defence mostly required armoured units, artillery and short-range air superiority fighters, expeditionary operations and forces need rapid reaction forces with flexible structure and light weapons, deployable over great distances, equipped with modern communication assets (Gärtner H.-2003:135-147). The heading 'expeditionary power' refers to countries with a proven ability to deploy limited capabilities at strategic range.

⁴⁹ Rebecca R. Moore and Damon Coletta, *Ibid.*

⁵⁰ Jennifer Medcalf, *NATO: A Beginner's Guide*, Oneworld Publications, Oxford, England, 2005, p. 22.

⁵¹ John R. Deni, *NATO and Article 5: The Transatlantic Alliance and the Twenty-First-Century Challenges of Collective Defense*. Rowman & Littlefield Publishers, Lanham, 2017, p. 13-15.

⁵² Ivo Daalder and Jim Goldgeier, "Global NATO", *Foreign Affairs*, 2006, Vol. 85, Issue 5, p. 111.

business: territorial defence under Article 5 of the Washington Treaty. The Wales Summit in September 2014 points out the turning point:

*“RF’s aggressive actions against Ukraine have fundamentally challenged our vision of a Europe whole, free, and at peace. Growing instability in our southern neighbourhood (...) is also challenging our security. These can all have long-term consequences for peace and security in the Euro-Atlantic region and stability across the globe.”*⁵³

Following the dramatic deterioration of the European security environment in 2014, NATO was forced to return to the hard business of defending European territory.⁵⁴ Collective defence and deterrence has become a priority for NATO in Europe against a peer state competitor, namely the RF. NATO’s Wales Summit was dominated by NATO’s reaction to the Ukraine Crisis and the reaffirmation of collective defence.⁵⁵ Daniel confirmed the changes in the focus of the European Security:

*“Deployability, mobility and more lightly armed forces were the focus at the end of the 1990s. Today, heavy weaponry, firepower and armoured vehicles have regained their prominence. (...) Territorial defence is back on the agenda and for many countries has become the main priority, in light of the threats posed by RF and its provocative military actions.”*⁵⁶

Moreover, after the Wales Summit, some measures were taken by NATO to balance and deter the RF,⁵⁷ such as reassurance of central-eastern allies and deterrence of the RF, enhanced forward presence, increasing defence investment, NATO Readiness Initiative (NRI); these measures were also signs of returning to a focus on collective defence. Since 22 countries in Europe are members of both NATO and the EU, it has been inevitable that NATO policies deeply affect EU member states and accordingly the

⁵³ NATO Wales Summit Declaration, issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales from 4 to 5 September, para. 1, https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/sede/dv/sede240914walessummit/_sede240914walessummit_en.pdf (Retrieved: 02.12.2020)

⁵⁴ Alexander Mattealer, Ibid.

⁵⁵ Rebecca R. Moore and Damon Coletta, Ibid, p. 99.

⁵⁶ Fiott Daniel, “The CSDP in 2020-The EU’s Legacy and Ambition in Security and Defence”, *European Union Institute for Security Studies (EUISS)*, 2020, p. 50-53.

⁵⁷ David J. Galbreath, Laura Chappell and Jocelyn Mawdsley, Ibid, p. 55-57.

CSDP. In this regard, the implicit division of labour between the EU and NATO is likely to disappear. NATO concerns itself with territorial defence and a focus on the 'East', while the EU broadens as a security provider for unstable regions such as Africa.⁵⁸

The Ukraine Crisis provoked NATO to realize that it didn't have a proper force to respond to the emerging threats and to deter the RF. NATO has significantly improved its readiness since 2014. Forces, plans and command structures are being updated and interoperability and mobility are continuously enhanced. Starting with Wales Summit, the effort to increase the readiness level continued with NRI. This initiative is a novel innovation for NATO member states. Allies have committed, by 2020, to having 30 battalions; 30 air squadrons; and 30 naval combat vessels ready to use within 30 days.⁵⁹ Except for Iceland, which does not have armed forces, all NATO members are going to contribute to this initiative.⁶⁰

2.3. Increase in Defence Investment

Besides the increase in hard-power, more defence spending would appear to be highly beneficial, especially in terms of equitable burden-sharing, deterring adversaries and managing threats, and reassuring other allies.⁶¹ In order to increase its level of deterrence, at the Wales Summit, NATO reached the decision to increase defence expenditure.⁶² Indeed, six years later from the Wales Summit, defence budgets and spending of EU

⁵⁸ Clingendael (Netherlands Institute of International Relations Clingendael) Report, "2015 New Threats, New EU and NATO Responses", <https://www.clingendael.org/publication/new-threats-new-eu-and-nato-responses> (Retrieved: 02.12.2020)

⁵⁹ NATO Readiness Initiative, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2018_06/20180608_1806-NATO-Readiness-Initiative_en.pdf, (Retrieved: 02.12.2020)

⁶⁰ Nicholas Fiorenza, "NATO Improves Force Readiness", <https://www.janes.com/article/93011/nato-improves-force-readiness> (Retrieved: 02.12.2020)

⁶¹ John R. Deni, *Ibid*, p. 13-16.

⁶² At the Wales Summit, NATO leaders endorsed a Defence Investment Pledge. The pledge called for all Allies that did not already meet the NATO-agreed guideline of spending 2% of Gross Domestic Product (GDP) on defence to stop cuts to defence budgets, gradually increase spending, and aim to move towards spending 2% of GDP on defence within a decade. Allies also agreed, in that same time-frame, to move towards spending at least 20% of annual defence expenditure on major new equipment, including related research and development.

countries⁶³ are gradually increasing, even if not yet at the level desired by NATO. According to SIPRI Fact Sheet: “Arms imports by states in Europe fell by 37 per cent between 2005–2009 and 2010–14. However, this downward trend reversed in 2015–19: arms imports by European states were 3.2 per cent higher than in 2010–14 and accounted for 11 per cent of the global total.”⁶⁴ In order to understand the impact of increasing defence spending in terms of collective defence, together with interaction with CSDP transformation, the defence planning efforts of NATO need to be examined, and this will be explained in following part.

2.4. NATO Defence Planning Process and its Interaction with the EU Military Capabilities

One of the results of the co-operation between NATO and EU is the close coordination in their defence planning processes (NATO Defence Planning Process-NDPP and EUDPP or Capability Development Mechanism-CDM). Therefore, it is essential to explore the aim of NDPP and its impact on the Alliance. The aim of the NDPP, in short, is to define how many (and what kind of) divisions, air wings and ships, (in sum, capabilities that are associated with military and non-military requirements), are necessary to achieve the level of ambition of the Alliance. The NDPP directly affects national defence plans by harmonizing them with NATO’s identified security and defence objectives as well by influencing the development of the innovative national defence capabilities.⁶⁵

In the post-Cold War era, the influence of territorial defence on the defence planning efforts of NATO sharply decreased, because crisis response operations with expeditionary characteristics dominated. However,

⁶³ Harry Lye, “Europe steps up defence spending: IISS”, “Europe as a whole has seen a steady increase in defence spending as economies recover and European members of NATO step up their ambitions to meet the recommended spend of 2% of GDP on defence. Only Spain, Italy, Cyprus, Latvia, Austria, Montenegro and Luxembourg saw their defence spending decrease in 2019, with every other nation raising its spend.”, <https://www.army-technology.com/features/europe-steps-up-defence-spending-iiss/> (Retrieved: 02.12.2020)

⁶⁴ SIPRI Fact Sheet, March 2020, <https://www.scribd.com/document/451241107/SIPRI-Trends-in-International-Arms-Transfer-2019> (Retrieved: 02.12.2020)

⁶⁵ Paweł Fleischer, “NATO Defence Planning Process, Implications for Defence Posture”, 2015, https://www.researchgate.net/publication/285543654_NATO_Defence_Planning_Process_Implications_for_defence_posture (Retrieved: 02.12.2020)

the Ukraine Crisis prompted NATO heads of state and government to change course and initiate a process of alliance adaptation. As such, defence planners received a strong impetus to refocus significant efforts on the core task of collective defence.⁶⁶ As a result, the emphasis of collective defence in the last two Political Guidance documents (2015 and 2019), the purpose of which is to give direction to defence planning efforts, gradually increased.⁶⁷

The main problem related to NDPP for the EU is that “the strategic autonomy of Europe” is not an objective for the NDPP.⁶⁸ With NATO’s refocus on collective and territorial defence, again to counter the RF power in Eastern Europe and the Black Sea, NDPP imposes territorial defence requirements on the EU member states. Valasek⁶⁹ highlights that NDPP requests, besides the other warfare capabilities, the need for heavy armour, missile defence, anti-submarine warfare, and air command and control systems, which are primary assets for collective and territorial defence. Even in the short time frame after the Ukraine Crisis, the impact of the NDPP on the EU’s own defence planning effort can also be seen. The “10 Years of CSDP” report underlines that; “*Such ambiguity over capability requirement priorities (between NDPP and CDP) has serious implications not only for the success of CSDP missions but also for the aim of ‘strategic autonomy’ and the priority it should be accorded.*”⁷⁰

Furthermore, assessment of the “The Military Balance 2020”⁷¹ for Europe indicates that the procurement efforts of the EU countries (especially the Baltic states, Germany, and eastern European countries) focus on their

⁶⁶ Alexander Matteleer, *Ibid*, p. 346.

⁶⁷ Rachel Ellehuus, “Political Guidance 2019, approved at the NATO Defense Ministerial in February 2019, was an important step in setting NATO’s overall level of ambition. Ideally, it would go one step further by stating that collective defense is the first task among equals and, as such, should be prioritized in terms of resourcing.”, 2019, <https://breakingdefense.com/2019/04/blueprint-for-a-more-effective-nato/> (Retrieved: 02.12.2020)

⁶⁸ Sven Biscop, *European Strategy in the 21st Century: New Future for Old Power*, Routledge, Taylor & Francis Group, London, New York, 2019, p. 172-175.

⁶⁹ Tomáš Valátek, “The EU’s New Defense Pact: Marginal Gains”, *Carnegie Europe*, 16 November 2017, <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/74760> (Retrieved: 02.12.2020)

⁷⁰ Christoph O. Meyer, “10 Years of CSDP”, 2020, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/603485/EXPO_IDA\(2020\)603485_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/603485/EXPO_IDA(2020)603485_EN.pdf) (Retrieved: 02.12.2020)

⁷¹ For detail, see, *The Military Balance*, Chapter Four: Europe, 2020, 120: 1, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/04597222.2020.1707964> (Retrieved: 02.12.2020)

own defence, which is compatible with NATO and NDPP's priorities. Consequently, having increased the defence budgets and prioritized collective defence through NDPP, NATO has started to make an impact on the EU's CSDP and transform its characteristics towards territorial defence while struggling to deter and counter the RF. Meanwhile, collective defence requirements are not only limited to territorial defence forces and assets, but are also related to being at proper readiness levels. Therefore, NATO has taken measures besides NDPP to increase the readiness level of the Allies' forces. The most important of these is the NRI, as explained above.

2.5. NATO and the EU Co-operation

The relationship between NATO and the EU did not start with the Ukraine Crisis; in fact, relations were launched with the Berlin Plus Agreement in 2003. At that time, the EU was willing to exploit NATO resources to conduct its missions. However, following the Ukraine Crisis, the relationship seemed to have reversed; NATO declared that there was a need for NATO and EU collaboration to counter the new threats that the Euro-Atlantic area faced. The NATO Warsaw Summit in July 2016 marked the turning point in EU-NATO relations. In a joint declaration, the leaders of both organizations stated that the unprecedented challenges emanating from the South and the East required: *“New ways of working together and a new level of ambition; because our security is interconnected; because together we can mobilize a broad range of tools to respond to the challenges we face, and because we have to make the most efficient use of resources”*⁷²

As mentioned above, PESCO and its projects started just after the Ukraine Crisis, although it had been introduced with the Lisbon treaty in 2009. There are currently 47 PESCO projects, which include projects in the areas of capability development and in the operational dimension, distributed in various domains, with almost a quarter of them being dedicated to European collective defence. When scrutinized closely, some of these projects were seen to have strengthened the link with NATO. PESCO's list of

⁷² Joint declaration by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization, NATO Press Release (2016) 119, 2016, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm (Retrieved: 02.12.2020)

projects shows that it already serves both the EU and NATO, even though this has not been stated explicitly.⁷³ Furthermore, military mobility, which is the most important and expensive project in the current PESCO projects, is a specific example showing how NATO drives the defence efforts of the EU. Military mobility was in the new set of common EU-NATO co-operation proposals on the implementation of the joint declaration in 2017. Having lost many of the capabilities, in terms of collective and territorial defence to balance the RF during the post-Cold War era, NATO realized that it does not have the proper ability to move its forces through Europe to protect its new member states located on the eastern flank.⁷⁴ This project is so significant that both NATO and EU authorities brought it on to the agenda just after the Ukraine Crisis. The return of NATO's new military strategy back to being collective-defence-centric acknowledges the speed of response required to counter the RF as a one of its priorities; achieved through facilitating the movement of armed forces across the EU, by tackling both procedural obstacles and infrastructure problems.⁷⁵ This project is also crucial for the US and its presence in Europe, as such military mobility has been neglected since the end of the Cold War.⁷⁶

As understood, projects such as military mobility strengthen the European pillar of NATO, whereby Europeans can contribute to more collective territorial defence, as NATO and, most importantly, the US demand. Besides all the measures mentioned above, NATO has also introduced new command and force structures to accelerate the decision-making system and its responsiveness. During the Warsaw Summit in 2016, NATO Allies agreed to review the command structure, so that it continues to meet the challenges of a complex and evolving security environment.⁷⁷

⁷³ For detail, see, Sven Biscop, *European Defence: Give PESCO a Chance Survival*, 2018, Vol. 60, No. 3, p. 174, <https://www.egmontinstitute.be/content/uploads/2018/06/European-defence-give-PESCO-a-change-SvenBiscop-June18-1.pdf>, (Retrieved: 02.12.2020)

⁷⁴ Teri Schultz, "NATO in Europe needs 'military Schengen' to rival Russian mobility" <https://www.dw.com/en/nato-in-europe-needs-military-schengen-to-rival-russian-mobility/a-40470302> (Retrieved: 02.12.2020)

⁷⁵ Sven Biscop, *Ibid*, p. 11.

⁷⁶ Clingendael (Netherlands Institute of International Relations Clingendael) Report, *Ibid*.

⁷⁷ NATO Fact Sheet, http://mivagyunkanato.hu/pdf/nato_kiadvanyok_angol/1802-Factsheet-NATO-Command-Structure_en.pdf, (Retrieved: 02.12.2020)

This new command structure increased not only the number of personnel, but also the role of some member states like Germany, which hosts a new support and enablement command. As seen, NATO has refocused on collective and territorial defence to balance RF power. In this way, NATO's policies have affected the EU's CSDP and caused it to diverge from its expeditionary characteristics.

2.6. Fragmentation in Threat and Security Perceptions in the EU

Since the end of World War II, there have been different approaches and ideas on European defence and security among the member states. While France (Europeanist) has always been in favour of independent policies, the United Kingdom and some other countries have been keen to align policies with the US (Atlantic Focus). Just after the EU Global Strategy that emphasized the autonomy of the EU, the dilemma for the EU appeared again: bandwagoning with the US or balancing against it with the EU's own power. Furthermore, the US hesitation to defend Europe led the EU to rethink the autonomous European defence architecture.⁷⁸ The Statement "autonomous" was found toxic by the member states that consider NATO and the US to be an integral part of European security. The effectiveness of the RF's challenge led some member states to question whether the Alliance would be able to defend them, should they be the target of attacks similar to those in Ukraine.⁷⁹ As a response, Germany (together with Poland and the Baltic States) refocused on responding to the threat from the East.⁸⁰

On the other hand, France (together with Spain, Italy and Greece) is primarily looking to the Middle East and North Africa (MENA). These countries challenge their Allies in NATO to develop a strategy for MENA. This different perception causes discontent among the eastern flank of the EU. For instance, Poland feels that not all NATO member states appreciate its situation, as the focus is on Mediterranean member states with Syria and the refugee crisis. Vukadinović argues that NATO must find a way to

⁷⁸ Nick Witney, *Building Europeans' Capacity to Defend Themselves*, 2019, https://ecfr.eu/publication/building_europeans_capacity_to_defend_themselves/ (Retrieved: 02.12.2020)

⁷⁹ *The Military Balance*, Chapter Four: Europe, 2020, 120: 1, p. 77, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/04597222.2020.1707964> (Retrieved: 02.12.2020)

⁸⁰ Friis Karsten, *NATO and Collective Defence in the 21st Century: an Assessment of the Warsaw Summit*, Routledge 2017, p. 53-56.

return a sense of security and sense of importance within the Alliance to Poland.⁸¹ Poland, like the Baltic States, is in favour of NATO's collective defence mechanism.

The fragmented perceptions of the threat are also reflected in defence spending in Europe. According to the NATO Report,⁸² while eastern and central European states dramatically increased their defence spending including through modernization (especially for collective defence purposes) after the Ukraine Crisis, the southern European countries hardly increased their defence spending at all, although they agree on the RF threat. As a result, this fragmentation may also lead to putting European co-operation and further integration at risk.

In the meantime, as an economically powerful member and the Alliance's most significant European financial contributor, Germany is expected to carry more of the burden. Due to this reason, the US has especially underlined that Germany has to increase its defence spending.⁸³ Germany has responded positively, and has increased its defence budget steadily, even if it has not reached the 2% of GDP level agreed in the Wales Summit. Some think-tank foundations in Germany also emphasize that a future positive relationship between Germany and the US is essential for Germany and Europe alike. Overall, Germany has increased its effectiveness in the European defence system and sees these new circumstances as a chance to be a player in the transformation of NATO that will ensure the future of the Alliance.

⁸¹ Lidija Č. Vukadinović, Monika Begović and Luka Jučić, "NATO in Europe: Between Weak European Allies and Strong Influence of Russian Federation", *Croatian International Relations Review*, 2017, Vol. 23, No. 80, p. 14.

⁸² Mesterhazy Atilla, "Burden Sharing: New Commitments in a New Era", 2018, <https://www.nato-pa.int/view-file?filename=/sites/default/files/2018-12/2018%20-%20BURDEN%20SHARING%20NEW%20COMMITMENTS%20IN%20A%20NEW%20ERA%20-%20MESTERHAZY%20REPORT%20-%202017%20DSCTC%2018%20E%20rev1%20fin.pdf> (Retrieved: 02.12.2020)

⁸³ "Germany 'not fair' on defense spending, says Donald Trump The US president has claimed Germany and other NATO members "owe billions" for falling short of spending targets." <https://www.dw.com/en/germany-not-fair-on-defense-spending-says-donald-trump/a-42897851> (Retrieved: 02.12.2020)

Most of the EU member states have conformed to the US demand and increased their defence budgets. Germany and the states in the eastern flank of NATO are more compatible with the US and NATO policies. With the impact of the US, fragmentation in defence policy and threat perceptions within the EU dramatically deepened in the new security environment following the Ukraine Crisis. Eventually, two (new) blocs appeared; the first, under German leadership, focuses on collective and territorial defence under NATO and the US security umbrella. In contrast, the second, under French leadership, advocates the autonomy of Europe and emphasizes the threat stemming from MENA. Due to this situation, the direction of CSDP seems unclear. Yet, in the short term, it might be assessed that the CSDP will likely focus on more imminent European problems and threats instead of the global perspective.

Conclusion

Began in 2014 and continuing today, the Ukraine Crisis has been one of the most critical turning points in the relations between the RF, the EU, NATO and the US, and raised questions on European security architecture since the Cold War. From the neorealist perspective, it was purely a case of the balance of power, actualized by the RF that had struggled for almost two decades after the Cold War to balance the West in its post-Soviet territory. This crisis has not only affected relations, but also changed the threat perception in the EU and most importantly, has made a significant impact on security environment and co-operation between the global actors.

With the research question, determined as: “To what extent has post-Ukraine Crisis security perception affected CSDP transformation?”, it has been concluded that the Ukraine Crisis and related major security implications after 2014 have significantly shaped and transformed the CSDP. After the Ukraine Crisis, NATO refocused on collective and territorial defence. The new policies of NATO made a significant impact on the EU. The states that are both members of NATO and the EU had to increase their defence budgets by focusing on the procurement of collective defence assets. In order to fit the readiness requirements, the new member states accelerated their modernization efforts. The EU has also transformed its own defence tools in line with NATO policies. Eventually, after the Ukraine Crisis, with NATO’s influence, the CSDP is losing its expeditionary characteristics and gaining more collective defence features.

As the most significant contributor to NATO, the US and its policies have been behind NATO's activities. However, some deep fragmentation between the EU member states might affect this policy, causing divergence of main efforts. Assessing the RF as a real threat, the eastern flank countries and Germany focus on collective defence and tend to be compatible with the US and NATO policies. Yet, the southern Europe countries, under French leadership, are suspicious of collective defence and US policies. Historically, delivering coherent common security and defence policy has always been challenging for the EU since the CSDP has intergovernmental characteristics and all the member states have their own foreign policies.⁸⁴ Eventually, this increasing fragmentation between the member states may become an obstacle for European integration.

In summary, with the influence of NATO and US policies, CSDP has started to show more collective defence features, and member states have tended to increase their defence spending, especially on territorial defence assets. Furthermore, fragmentation between member states may change the direction of the CSDP. Eventually, this transformation of the CSDP may cause the EU to lose its global approach, which depends on mobile expeditionary forces. Instead, the EU, with a regional approach that depends on stationary territorial defence, could become just a regional power, which is precisely what the US desires. Therefore, the conclusion of this article is that, with the effect of the RF threat, even if the EUGS suggests a desire for autonomy as a global actor, the EU can't develop an effective and integrated policy and instead will choose to conform to the US' NATO policies in order to balance and deter the RF.

Özet

İkinci Dünya Savaşı sonrası NATO, Sovyetler Birliğine karşı Avrupa'nın savunmasını üstlenmiştir. Bu sayede Avrupa, savaşın yıktığı kıtanın ekonomik gelişmesini hızlandırma fırsatını yakalamıştır. Soğuk

⁸⁴ Simon Sweeney and Neil Winn, "CSDP and the Open Method of Coordination: Developing the EU's Comprehensive Approach to Security", *Journal of Regional Security*, 2017, 95–121, p. 97.

Savaş'ın ardından güvenlik algılarının değişmesiyle birlikte, entegrasyonunu büyük ölçüde tamamlayan ve küresel bir güç olmayı hedefleyen Avrupa Birliği (AB), dış politikalarında da temel değişikliklere gitmiştir. Bu dönemde AB, güvenlik ve savunma politikalarını hayata geçirmiştir.

Ortak dış ve güvenlik politikalarının ayrılmaz bir parçası olan Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikaları (*Common Security and Defence Policy-CSDP*) Soğuk Savaş sonrası dönemin etkilerini içinde barındırmaktadır. AB, kendi sınırlarından ziyade etki ve ilgi alanları içinde sivil güçlerle desteklenen askerî operasyonlar yürütmeyi amaçlamıştır. AB'nin kolektif savunmasını icra edecek olan güvenlik ve savunma politikaları, birliğin büyük ortaklarının (özellikle Fransa) etkisiyle eski sömürge ülkeleri ile AB genişleme politikalarının parçası olan ülkelerin topraklarındaki girişimlere odaklanmıştır. AB, kıta Avrupa'sının alan savunmasını NATO ve ABD'ye bırakırken, güvenlik ve savunma politikaları ile küresel güç olma yolunda adımlar atmıştır. Ancak, küresel güvenlik durumu, 2014 yılında yaşanan Ukrayna Krizi ile temelden sarsılmıştır. Soğuk Savaş'ın bitiminden itibaren AB ve NATO'ya karşı cephe kaybettiğini düşünen RF, son kalesi olarak gördüğü Ukrayna'da AB'nin ve NATO'nun "yayılmasını" durdurmuştur.

Bu bağlamda, Ukrayna Krizi sonrası oluşan güvenlik ortamının, CSDP'nin dönüşümüne etkisinin akademik bir kapsamda analiz edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Çalışmanın araştırma sorusu, "Ukrayna Krizi sonrası güvenlik algısı AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının dönüşümünü ne ölçüde etkilemiştir?" şeklinde kavramsallaştırılmıştır. AB içinde kolektif savunmanın öneminin artması, askerî harcamalardaki önceki dönemlere kıyasla yaşanan artış ve üye devletler arasında Ukrayna krizi sonrası tehdit ve güvenlik algılarındaki farklılıklar, göstergeler olarak belirlenmiş ve incelenmiştir. Ayrıca NATO ve ABD'nin söz konusu dönem içindeki politikaları ve bu politikaların CSDP üzerindeki etkileri de analiz edilmiştir.

NATO'nun üyelerinin 22'si aynı zamanda AB üyesidir. Bu husus iki organizasyon arasındaki etkileşimi kaçınılmaz kılmaktadır ve bu etkileşim araştırmanın temel dayanaklarından birini oluşturmaktadır. Ukrayna Krizi ile beraber, NATO Avrupa kıtasını RF'ye karşı nasıl savunacağı konusunda politikalara odaklanarak, kolektif savunmanın reflekslerini yeniden kazanma yönünde adımlar atmıştır. NATO ve AB, aynı dönemde mevcut işbirliğini güçlendirirken, CSDP de kaçınılmaz olarak etkilenmiştir. Bu arada

NATO'nun en büyük ortağı olan ve nerdeyse mevcut imkân ve kabiliyetlerinin %50'sini karşılayan ABD'nin Avrupa üzerindeki politika değişimleri de, CSDP'nin dönüşümünü etkileyen diğer bir husus olmuştur.

Sonuç olarak; makalenin ana bulguları iki yönlüdür. Birincisi, CSDP, Avrupa dışı boyuttan bölgesel/toplu savunma özelliklerine doğru evrilmektedir. İkincisi, savunma ve güvenlik politikaları açısından AB'deki ayrışma derinleşmektedir. Çalışmada, AB'nin RF'yi caydırmak amacıyla, etkin ve bütünlük bir politika geliştiremeyeceği ve ABD'nin NATO politikaları ile uyumlu hareket edeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Conflict of Interest Statement:

The authors declare that there is no conflict of interest

Acknowledgement Statement:

We would like to thank all scholars who contributed to the preparation of the study.

Author Contribution Statements:

The authors contributed to the study equally.

References

Books

- BISCOP, Sven, *European Strategy in the 21st Century: New Future for Old Power*, Routledge, Taylor & Francis Group, London, New York, 2019.
- CASIER, Tom and DEBARDELEBEN, Joan, *EU-Russia Relations in Crisis : Understanding Diverging Perceptions*, Routledge Studies in European Foreign Policy, Routledge, Abingdon, Oxon, 2018.
- DANIEL, Fiott, *The CSDP in 2020 - The EU's Legacy and Ambition in Security and Defence*, European Union Institute for Security Studies (EUISS), 2020.
- DENI, John R., *NATO and Article 5: The Transatlantic Alliance and the Twenty-First-Century Challenges of Collective Defense*, Rowman & Littlefield Publishers, Lanham, 2017.
- ECONOMIDES, Spyros and SPERLING, James, *EU Security Strategies: Extending the EU System of Security Governance*, Routledge Studies in European Security and Strategy. Routledge, Abingdon, Oxon, 2018.
- JONES, Seth G., *The Rise of European Security Cooperation*, Cambridge University Press, New York, 2007.

Transformation of the EU Common Security and Defence Policy
after 2014 Regarding Ukraine Crisis

- GALBREATH, David J., CHAPPELL, Laura and MAWDSLEY, Jocelyn, *Contemporary European Security*, Routledge, Abingdon, Oxon, 2019.
- GINSBERG, Roy H. and PENKSA, Susan E., *The European Union in Global Security: the Politics of Impact*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2012.
- HERPEN, Marcel H. van, *Putin's Wars: The Rise of Russia's New Imperialism*, Second edition, Rowman & Littlefield, Lanham, 2015.
- HYDE-PRICE, Adrian, *The Common Security and Defence Policy, The Handbook of European Defence Policies and Armed Forces*, Oxford University Press, 2018.
- KARSTEN, Friis, *NATO and Collective Defence in the 21st Century: An Assessment of the Warsaw Summit*, Routledge, 2017.
- LARIVÉ, Maxime H.A., *Debating European Security and Defense Policy: Understanding the Complexity*, Global Interdisciplinary Studies Series, Farnham, Surrey, England; Burlington, Ashgate, 2014.
- LINDSTROM, Gustav and TARDY, Thierry, *The EU and NATO: the Essential Partners*, European Union Institute for Security Studies, Paris, 2019.
- MEDCALF, Jennifer, *NATO: A Beginner's Guide*, Oneworld Publications, Oxford, England, 2005.
- MISSIROLI, Antonio, *The EU and the World: Players and Policies Post-Lisbon*, EU Institute for Security Studies, Paris, 2016.
- MOORE, Rebecca R. and COLETTA, Damon, *NATO's Return to Europe: Engaging Ukraine Russia, and Beyond*, Georgetown University Press, 2017.
- SIMON, Luis, America's Asian "Rebalancing" and the Future of Europe, in BISCOP, Sven & FIOTT, Daniel (eds), *The State of Defence in Europe: State of Emergency?*, Egmont Paper 62, November 2013.
- TOJE, Asle, *The European Union as a Small Power: After the Post-Cold War*, Palgrave Studies in European Union Politics, Palgrave Macmillan, New York, 2010.
- VIOLAKIS, Petros, *Europeanisation and the Transformation of EU Security Policy: post-Cold War Developments in the Common Security and Defence Policy*, Routledge studies in European security and strategy, Routledge, Abingdon, Oxon, New York, 2018.
- Articles**
- CLADI, Lorenzo and LOCATELLI, Andrea, "Bandwagoning, not Balancing: Why Europe Confounds Realism", *Contemporary Security Policy*, 2012, Vol. 33, Issue 2, p. 264-288.
- DAALDER, Ivo and GOLDGEIER, Jim, "Global NATO", *Foreign Affairs*, Vol. 85, Issue 5, 2006, p. 105-113.
- DEMETRIOU, Petros, "NATO & CSDP: Can the EU Afford to Go Solo?", *Cogent Social Science*, Vol. 2, Issue 1, 2016, DOI: 10.1080/23311886.2016.1208376.
- DRENT, Margriet and ZANDEE, Dick, "European Defence: From Strategy to Delivery", *Global Affairs*, Vol. 2, Issue 1, p. 69-78.
- GÄRTNER, Heinz, European Security: The End of Territorial Defense, *The Brown Journal of World Affairs*, Vol. 9, No. 2 (Winter/Spring 2003), p. 135-147.
- HANBAY, Şeyda, "Involvement of Non-EU European NATO Members in Common Security and Defense Policy: The Turkish Case", *Ankara Üniversitesi Avrupa Topulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Araştırma Dizini*, 2013, No. 37, p. 50.
- HOWORTH, Joylon and MENON, Anand, "Still not Pushing Back: Why the European Union is not Balancing the United States", *Journal of Conflict Resolution*, 2009, Vol. 53, No. 5, p. 727-744.
- KALDOR, Mary, "The EU as a New Form of Political Authority: The Example of the Common Security and Defence Policy", *The Journal Global Policy*, 2012, Vol. 3, Issue 1, p. 79-86.

KAYNAR, Mete K. and AK, Gökhan, “The EU/CFSP and NATO: Possibility of a Co-Existence as Brothers-in-arms?” *International Journal of Research –Granthaalayah*, 2017, Vol. 5, No. 1, p. 111-136.

KEMPIN, Ronja and MAWDSLEY, Jocelyn, “The Common Security and Defence Policy as an Act of American Hegemony”, *European Security*, 2013, Vol. 22, Issue 1, p. 55-73.

MATTEALER, Alexander, “Rediscovering Geography in NATO Defence Planning”, *The Journal Defence Studies*, 2018, Vol. 18, Issue 3, p. 339-356.

MEYER, Christoph O., “The Purpose and Pitfalls of Constructivist Forecasting: Insights from Strategic Culture Research for the European Union’s Evolution as a Military Power”, *International Studies Quarterly*, 2011, Vol 55, Issue 3, p. 669–690.

ÖZGÖKER, Uğur and BEDİRHAN, Zekeriya A., “The European Common Foreign and Security and Turkey’s Contribution”, *Journal International Relations and Foreign Policy*, 2017, No. 1, Vol. 5, pp. 75-82.

PODADERA RIVERA, Pablo and GARASCHCUK, Anna, “The Eurasian Economic Union: Prospective Regional Integration in the Post-Soviet Space or just Geopolitical Project?,” *Eastern Journal of European Studies*, Centre for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University, 2016, Vol. 7, Issue 2, p. 91-110.

POSEN, Barry R., “European Union Security and Defence Policy: Response to Unipolarity?,” *Security Studies*, 2006, Vol. 15, Issue 2, p. 149-186.

SAKWA Richard, “‘New Cold War’ or Twenty Years’ Crisis? Russia and international politics”. *International Affairs*, March 2008, Vol. 84, Issue 2, p. 241-267.

SWEENEY, Simon and WINN, Neil, “CSDP and the Open Method of Coordination: Developing the EU’s Comprehensive Approach to Security”, *Journal of Regional Security*, 2017, p. 95–121.

VUKADINOVIĆ, Lidija Čehulić, BEGOVIĆ, Monika and JUŢIĆ, Luka, “NATO in Europe: Between Weak European Allies and Strong Influence of Russian Federation”, *Croatian International Relations Review*, 2017, Vol. 23, No. 80, p. 5-32.

YOST, David S., “NATO’s Evolving Purposes and the Next Strategic Concept”, *International Affairs*, March 2010, Vol. 86, Issue 2, 2010, p. 489–522.

VELJANOVSKA, Katerina, “The Changing Nature of Security in Europe: the Triangle between Russia’s New Foreign Policy, the CSDP and NATO”, *Romanian Journal of European Affairs*, Vol. 15, No. 3, September 2015, p. 51-65.

Internet Sources

ATILLA, Mesterhazy, Burden Sharing: New Commitments in a New Era, 2018, <https://www.nato-pa.int/view-file?filename=/sites/default/files/2018-12/2018%20-%20BURDEN%20SHARING%20NEW%20COMMITMENTS%20IN%20A%20NEW%20ERA%20-%20MESTERHAZY%20REPORT%20-%202017%20DSCTC%2018%20E%20rev1%20fin.pdf>, (Retrieved: 02.12.2020)

BISCOP, Sven, European Defence: Give PESCO a Chance Survival, 2018, Vol. 60, No. 3, p. 161–180, <https://www.egmontinstitute.be/content/uploads/2018/06/European-defence-give-PESCO-a-change-SvenBiscop-June18-1.pdf>, (Retrieved: 02.12.2020)

BISCOP, Sven, “Differentiated Integration in Defence: a Plea for PESCO”, 2017, <https://www.iai.it/it/publicazioni/differentiated-integration-defence-plea-pesco>, (Retrieved: 02.12.2020)

Clingendael (Netherlands Institute of International Relations Clingendael) Report, 2015, New Threats, New EU and NATO Responses, <https://www.clingendael.org/publication/new-threats-new-eu-and-nato-responses>, (Retrieved: 02.12.2020)

Transformation of the EU Common Security and Defence Policy
after 2014 Regarding Ukraine Crisis

- ELLEHUUS, Rachel, "Political Guidance 2019, approved at the NATO Defense Ministerial in February 2019, was an important step in setting NATO's overall level of ambition. Ideally, it would go one step further by stating that collective defense is the first task among equals and, as such, should be prioritized in terms of resourcing.", 2019, <https://breakingdefense.com/2019/04/blueprint-for-a-more-effective-nato/>, (Retrieved: 02.12.2020)
- FIORENZA, Nicholas, "NATO Improves Force Readiness", <https://www.janes.com/article/93011/nato-improves-force-readiness>, (Retrieved: 02.12.2020)
- FLEISCHER, Paweł, NATO Defence Planning Process, Implications for Defence Posture, 2015, https://www.researchgate.net/publication/285543654_NATO_Defence_Planning_Process_Implications_for_defence_posture, (Retrieved: 02.12.2020)
- HOWORTH, Jolyon, Strategic Autonomy: Why It's Not About Europe Going it Alone, 2019, <https://www.martenscentre.eu/publication/strategic-autonomy-why-its-not-about-europe-going-it-alone>, (Retrieved: 02.12.2020)
- https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/431/common-security-and-defence-policy-csdp_en, (Retrieved: 25.11.2020)
- Joint declaration by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization, NATO Press Release (2016) 119, 2016, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm, (Retrieved: 02.12.2020)
- LYE, Harry, "Europe Steps Up Defence Spending: IISS", <https://www.army-technology.com/features/europe-steps-up-defence-spending-iiss>, (Retrieved: 02.12.2020)
- MEYER, Christoph O., 10 Years of CSDP, 2020, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/603485/EXPO_IDA\(2020\)603485_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2020/603485/EXPO_IDA(2020)603485_EN.pdf), (Retrieved: 02.12.2020)
- MÖHRING, Johanna, The Three Elephants of European Security, Texas National Security Review, 2020, <https://warontherocks.com/2020/01/the-three-elephants-of-european-security/>, (Retrieved: 25.11.2020)
- NATO Fact Sheet, http://mivagyunkanato.hu/pdf/nato_kiadvanyok_angol/1802-Factsheet-NATO-Command-Structure_en.pdf, (Retrieved: 02.12.2020)
- NATO Readiness Initiative, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2018_06/20180608_1806-NATO-Readiness-Initiative_en.pdf, (Retrieved: 02.12.2020)
- NATO Wales Summit Declaration, issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales from 4 to 5 September, para. 1, https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/sede/dv/sede240914walesummit/sede240914walesummit_en.pdf, (Retrieved: 02.12.2020)
- POPESCU, Nicu, "First Lessons from the Ukrainian Crisis", European Union Institute for Security Studies, 2014, p. 1, <https://www.iiss.europa.eu/content/first-lessons-ukrainian-crisis>, (Retrieved: 01.12.2020)
- SCHMITT, Burkard, European Capabilities Action Plan (ECAP), <https://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/06-bsecap.pdf>, (Retrieved: 25.11.2020)
- SCHULTZ, Teri, "NATO in Europe Needs 'Military Schengen' to Rival Russian Mobility" <https://www.dw.com/en/nato-in-europe-needs-military-schengen-to-rival-russian-mobility/a-40470302>, (Retrieved: 02.12.2020)
- SIPRI Fact Sheet, March 2020, <https://www.scribd.com/document/451241107/SIPRI-Trends-in-International-Arms-Transfer-2019>, (Retrieved: 02.12.2020)
- The Military Balance, Chapter Four: Europe, 2020, 120:1, p.64-165, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/04597222.2020.1707964>, (Retrieved: 02.12.2020)
- WALT, Stephen M., NATO Owes Putin a Big Thank-You, 2014, <https://foreignpolicy.com/2014/09/04/nato-owes-putin-a-big-thank-you/>, (Retrieved: 02.12.2020)

WITNEY, Nick, Building Europeans' Capacity to Defend Themselves, 2019, https://ecfr.eu/publication/building_europeans_capacity_to_defend_themselves/, (Retrieved: 02.12.2020)

VALÁTEK, Tomáš, 'The EU's New Defense Pact: Marginal Gains', Carnegie Europe, 16 November 2017, <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/74760>, (Retrieved: 02.12.2020)

Uluslararası Sistemde Ulusal Güç Aktarım Stratejisini Belirleyen Temel Parametrelerin Analizi

Analysis of Fundamental Parameters Determining National Power Projection Strategy in the International System

Eyüp AKPINAR*

Öz

Uluslararası sistemde güç belirleyici bir parametre olarak kabul edilmektedir. Güç, aktarım yapılabilen bir niteliğe sahiptir. Teknolojinin gelişimi ile birlikte zaman ve mekân kavramının geçmişte ifade ettiği anlam ve boyut değişmiş, yeni güç aktarım araç ve yöntemlerinin eklenmesiyle güç aktarım stratejisi yeniden ele alınmıştır. Bu değişiklik gücün sadece fiziki değil fiziki olmayan nitelikte de aktarılabilmesini kolaylaştırmıştır. Devletler arasında iletişim olanaklarının gelişmesi ve etkileşimin artması ile yumuşak gücün sert güce alternatif olarak kullanılması için uygun koşullar oluşmuştur. Ulusal gücün etkin bir şekilde aktarımı noktasında sert ve yumuşak güç bileşenlerinin hibrit bir yapıda kullanımı ile gücün hesaplanması ve aktarımı yeni bir hürriyet kazanmıştır. Çalışmada şu sorulara cevap aranarak bir önermede bulunulacaktır. Ulusal güç aktarım stratejisini belirleyen temel parametreler nelerdir? Tarihsel süreç içerisinde güç aktarımına etki eden temel parametreler değişikliğe uğramış mıdır? Teknolojik gelişimin güç aktarım stratejisine etkisi ne yönde olmuştur? Güç aktarımının uygulanma biçimlerinde ve paradigmasında bir değişiklik yaşanmış mıdır? Güç aktarımının uygulandığı alanlarda genişleme/çeşitlenme olmuş mudur? Tüm bu sorular ışığında Soğuk Savaş sonrası dönemi içerecek şekilde tarihsel süreç içerisinde uluslararası sistemde ulusal güç aktarım stratejisine etki eden parametrelerin, güç aktarım stratejisi uygulama alanları ve biçimlerinin değişikliğe uğradığı ve bu değişimde de teknolojik gelişimin daha fazla etkili olduğu öne sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güç, Ulusal Güç, Güç Aktarımı, Güç Aktarım Stratejisi, Seferi Kuvvet, İleride Konuşlu Kuvvet.

* Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Bursa, Türkiye, ORCID: 0000-0001-8540-1548, e-posta: i.akpinareyup@gmail.com.

Geliş Tarihi / Submitted: 29.12.2021
Kabul Tarihi / Accepted: 28.03.2022

Abstract

Power is accepted as a determinant parameter in the international system. Power also has a character that can be transferred. With the development of technology, the meaning and dimension of the concept of time and space have changed. Additionally, the new power projection tools and methods have shifted the traditional power projection strategy. This change facilitated the projection of power not only in physical but also in non-physical quality. With the development of communication opportunities and increasing interaction between states, suitable conditions have emerged to use soft power as an alternative to hard power. The calculation and projection of power have gained a new identity with the use of hard and soft power components in a hybrid structure at the point of effective projection of national power. In the study, a proposition will be made by seeking answers to the following questions. What are the main parameters that determine the national power projection strategy? Have the main parameters affecting power projection changed in the historical process? How has the impact of technological development on the power projection strategy? Has there been a change in the paradigm of power projection and its implementation? Has there been expansion/diversification in the areas where power projection is applied? In the light of all these questions, it is argued that the parameters affecting the national power projection strategy in the international system, the fields and forms of power projection strategy have changed in the historical process, including the post-Cold War period, and technological development has been more effective in this change.

Keywords: *Power, National Power, Power Projection, Power Projection Strategy, Expeditionary Force, Forward Deployed Force.*

Giriş

Uluslararası ilişkilerde güç, farklı yaklaşımlarla birlikte farklı tanımlamalara maruz kalan bir unsurdur. Nitekim “Millî güç; bir devletin millî menfaatlerini sağlamak ve hedeflerini elde etmek için kullanabileceği insan gücü, coğrafi, ekonomik, askerî, siyasi ve idari, psiko-sosyal ve teknolojik güçler gibi güçlerden oluşan maddi ve manevi unsurların toplamı¹ olarak tanımlanmaktadır. Bu özellikleriyle güç, uluslararası sistemde belirleyici bir parametre olmasının yanında aktarılabilen bir özelliğe de sahiptir. Aktarılabilen güç görece sayılabilen ya da sayılamayan nitelikte olabilmektedir. Bu çerçevede, coğrafya, askerî ve ekonomik kapasite, nüfus vb. özellikler sayılabilen; ulusal değerler, diplomasi vb. özellikler ise

¹ İsmet Görgülü, *Askeri Coğrafya*, Seri No.: 3, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 1992, s. 10.

sayılamayan gruptaki güç bileşenleri içerisinde yer almaktadır.² Fakat millî güç içerisinde yer alan her bir bileşenin aktarılabılır özellikte olduğu söylenemez. Sadece uygun nitelikteki güç bileşenleri farklı coğrafyalara iletilebilmektedir. Örneğin diploması, çıkarların kazanılması veya korunması noktasında maksimum avantajı sağlamaya yönelik pratikleri içermektedir.³ Diploması başarılı bir şekilde uygulandığında ulusal gücün farklı coğrafyalarda hissedilmesini artırıcı etkiye sahiptir. Bu yönüyle diplomasinin, fiziki olarak güç aktarımı yapmasa dahi ulusal gücü arkasına alarak farklı coğrafyalarda devletin etki alanını genişletici bir rolü bulunmaktadır.

Güç aktarımı ulusal seviyede bir siyasi amaca dayanmaktadır. Siyasi amaç, farklı coğrafyalarda tehdidin önlenmesi, ulusal menfaatin gerçekleştirilmesi, farklı bir devlete ait toprağın ele geçirilerek kontrol edilmesi gibi çeşitli maksatları içerebilir. Bu çerçevede güç aktarımının başarısı, uygun nitelik ve nicelikteki ulusal güç bileşenlerinin eş güdüm içinde kullanımına bağlıdır. Güç bileşenleri, gelişen teknoloji ve insanlığın edindiği tecrübelerle birlikte klasik anlamdaki karakterini değiştirmiştir. Bu kapsamda Soğuk Savaş dönemi güç aktarım yöntemi ile Soğuk Savaş sonrası dönemde ihtiyaç duyulan gereksinimlerde farklılıklar oluşmuştur. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak paradigma değişmiş ve bu çerçevede ulusal stratejiler yeni koşullara göre revize edilmiştir.⁴ Askerî güç içerisinde yer alan silah sistemleri, günümüzde teknolojinin gelişimine paralel olarak asimetrik etki yaratacak şekilde bütünlük, hareket kabiliyeti yüksek, hafif, uzay alanını kullanabilen, yapay zekâ ile donatılmış otonom yapıda, vuruş gücü ve seyir kapasitesi yüksek yeteneklere sahip olan bir dönüşüm sürecine girmiştir. İnsansız araç/silah sistemleri ve robotik sistemlerin yakın zamandaki hızlı gelişimine ilave olarak yönlendirilmiş enerji silahları,

² Tayyar ARI, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, 8. Baskı, MKM Yayıncılık, Bursa, 2009, ss. 141-153.

³ Reed J. Fendrick, "Diplomacy As an Instrument of National Power", *U.S. Army War College Guide to National Security Policy and Strategy*, Strategic Studies Institute, US Army War College (2014), s. 180, <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep12023.17.pdf> (Erişim Tarihi: 28.10.2021)

⁴ Tiberiu-Dan Onuta, "Considerations on Strategy and Technology Interrelationships", *Small Wars Journal*, 10/01/2015, <https://smallwarsjournal.com/jrn/art/considerations-on-strategy-and-technology-interrelationships> (Erişim Tarihi: 28.10.2021)

hipersonik füzeler, siber, elektronik harp gibi teknoloji ve bilgi yoğun sistemlerin gelecekte artan bir şekilde kullanılması öngörülmektedir.⁵

Ulusal gücün farklı coğrafyalara aktarımı planlanırken teknolojik gelişimin kazandırdığı yeni yeteneklerin hesaba katılması ve belirlenen hedef doğrultusunda kullanımı gerekmektedir. Bununla birlikte başarılı bir ulusal güç aktarımı için güç aktarım stratejisini etkileyen temel parametrelerin ulusal düzeydeki siyasi strateji kapsamında değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın ilk aşamasında güç aktarımı kavramı incelenirken, ikinci aşamada ulusal güç bileşenlerinin farklı coğrafyalara aktarımına etki eden parametreler açıklanarak, güç aktarımında dikkate alınması gereken olgular betimlenecektir. Son olarak ise güç aktarım stratejisi, kuramsal çerçeve ve güç aktarımına etki eden parametreler doğrultusunda değerlendirme yapılacaktır.

1. Kuramsal Çerçeve

Güç aktarımı, “ulusal güç unsurlarının tümünü veya bir kısmını (siyasi, ekonomik, enformasyon veya askerî) uygulamak, krizlere tepki vermek, caydırmaya katkı sağlamak ve bölgesel istikrarı artırmak için farklı yerlerden gelen kuvvetleri hızlı ve etkili bir şekilde konuşlandırma ve gücü idame ettirme becerisidir.”⁶ Güç aktarım stratejisi genel itibarıyla gücün aktarımıyla ilgili bir husustur. Bir devletin sahip olduğu gücü, kendi nüfuzunu korumak ya da mevcut gücünü artırmak adına kaynaklandığı yerden daha uzak bir alana taşıması bu stratejinin özünü teşkil etmektedir. Ulusal gücün birçok bileşeni içermesi nedeniyle güç aktarımına yönelik tanımlama da ilgili bileşenlerin kullanımı ve kombinasyonuna göre farklılık göstermektedir. Buradan hareketle güç aktarımı askerî açıdan “bir ülkenin askerî gücünü merkezinin ötesine konuşlandırması” olarak tanımlanabilir.⁷ Bu doğrultuda güç aktarımını bir strateji olarak değerlendirmek ve

⁵ Michael E. O’Hanlon, “Forecasting change in military technology, 2020-2040”, September 2018, <https://www.brookings.edu/research/forecasting-change-in-military-technology-2020-2040/> (Erişim tarihi: 05.11.2021)

⁶ US DOD, Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms JP 1-02, 12 April 2001, s. 422. <https://dcs9.army.mil/assets/docs/dod-terms.pdf> (Erişim Tarihi: 15.12.2020)

⁷ Jonathan N. Markowitz and Christopher J. Fariss, “Going to Distance: The Price of Projecting Power”, *International Interactions*, 39, April 2013, 119-143, s. 123.

caydırıcılıkla ilişkilendirmek, gücün kriz bölgelerine aktarılarak askerî kazanımlar elde etmek⁸ olarak askerî açıdan tanımlayabiliriz. Askerî ve ekonomik gibi güç bileşenleri üzerinden sert gücün aktarımı yapılabileceği gibi “bir devletin normlarını, siyasi ve kültürel değerlerini sınırlarının dışına aktararak” da yumuşak gücün aktarımını yapabilmek mümkündür.⁹

Ulusal gücün aktarımına ilişkin karar; ulus devletin jeopolitik konumu, tehdit algılaması ve çıkarlarına bağlıdır. Güç aktarımı ulus devletin çıkarları doğrultusunda yayılcı ya da statükocu bir politikaya hizmet edebilir. Bununla birlikte bir devletin yönetim şekli ve dış politika karakteri onun nasıl bir güç aktarım stratejisi izleyeceği hakkında bilgi verebilir. Diğer bir ifade ile demokratik ülkeler daha çok iş birliğine dayalı bir politika izlerken, ekonomik nüfuz alanını genişletici güç aktarım politikalarını (örneğin, deniz ticaret yolunun güvenliğini almak) daha çok hedeflemekte, otokratik ve çatışmacı politikaya sahip devletler ise farklı coğrafyalarda toprak edinimi yolu ile kazanımlar elde etmeye çalışmaktadır.¹⁰

Gücün ulusal sınırların ötesinde uzak coğrafyalara aktarımı ulusal güç kapasitesi ve yeterli güç aktarım araçlarının varlığı ile doğru orantılıdır. Bu noktada teknolojik ve ekonomik gelişim devletlerin seferi kuvvetlerini uzak bir coğrafyaya göndermelerindeki temel belirleyici olarak varsayılmaktadır.¹¹ Teknolojinin gelişimi maliyet ve uzaklık kavramlarının yeniden değerlendirilmesini gerektirmiştir. Böylece güç aktarımında maliyetin düşmesiyle birlikte uzaklığın yaratmış olduğu dezavantajlar ortadan kalkarak uluslararası konseptte yer alan olgular küresel ölçekte uygulanabilir hale dönüşmüştür.¹² Dolayısıyla nüfuz artırmanın bir aracı olan güç aktarım

⁸ Morgan P. Lohse, “From Power Projection to Power Protection: Revitalizing Conventional Deterrence in NATO”, *Drew Papers*, No. 33, Air University Press, Alabama, March 2019, ss. 10-11, https://media.defense.gov/2019/Mar/21/2002104239/-1/-1/0/DP_0033_LOHSE_FROM_POWER_PROJECTION_TO_POWER_PROTECTION.PDF (Erişim Tarihi: 15.12.2020)

⁹ Anna Matveeva, “Russia’s Power Projection after the Ukraine Crisis”, *Europe-Asia Studies*, Vol. 70, No. 5, July 2018, 711–737, s. 717.

¹⁰ Jonathan Markowitz, *When and Why States Project Power*, Electronic Thesis and Dissertation, University of California, San Diego, 2014, ss. 30-45, <https://escholarship.org/uc/item/5hr5m1gr> (Erişim Tarihi: 02.11.2021)

¹¹ Jonathan N. Markowitz and Christopher J. Fariss, *a.g.e.*, ss. 122-123.

¹² *a.e.*, s. 123.

stratejisinde teknolojik gelişim düzeyi¹³ önemli bir parametre olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan yeterli ekonomik kapasiteye sahip olamayan devletlerin ulusal gücünü farklı coğrafyalara aktarabilme, buradaki gücünü muhafaza etme ve geliştirme yeteneği olmamakta veya kısıtlı olmaktadır.

Sert güç içerisinde yer alan askerî güç aktarımında bir ülkenin taktik, operatif ve stratejik seviyede güç aktarımı yapabilecek millî güç unsurlarının bu doğrultuda teşkilatlanması, koordinasyonu ve kaynaklarının müşterek bir çatı altında yönetimi ön plana çıkmaktadır. Askerî çerçevede güç aktarımında, bulunulan mevkiin dışında istenilen yer ve zamanda askerî kuvvetlerin hızlı bir şekilde ayrıca lojistik açıdan maliyet etkin bir çözüm sunarak yeterli muharebe etkinliğini sağlaması amaç edinilmektedir.¹⁴ Bu çerçevede güç aktarımının etkin bir şekilde yapılabilmesi için uygun güç aktarım araçlarına, yeterli lojistik kapasiteye, ekonomik açıdan sürdürülebilirliğe ve yumuşak güç anlamında da desteklenmeye gereksinim duyulur. Askerî teknolojide yaşanan gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni ürünler (insansız hava araçları, akıllı mühimmatlar vb.) ve yeni modeller (C4ISR¹⁵) kapsamında yaşanacak olası değişimlerin devletlerin uzak mesafelere yönelik güç aktarımında çeşitli etkiler yaratacağı tahmin edilmektedir.¹⁶ Güç aktarımı askerî, ekonomik, siyasi, insani vb. alanlarda gerçekleştirilebilir. Genel olarak güç aktarımı; “1. Kurtarma harekâtı, insani müdahale ve barış harekâtı, 2. Sembolik güç gösterisi, politik müdahale ve zorlayıcı tehdit, 3. Ticareti koruma, 4. Cezalandırma maksatlı saldırı, ekonomik veya bölgesel savunma ve taarruz”¹⁷ amaçlı olarak geniş bir skalada kategorilendirilebilir. Devletler, uluslararası kuruluşların veya çatışmaya

¹³ *a.e.*, s. 124.

¹⁴ Peltz, Eric, John Halliday vd., “Combat Service Support Transformation: Emerging Strategies for Making the Power Projection Army a Reality”, *RAND*, CA, Santa Monica, Corporation, 2003, ss. vii-10, https://www.rand.org/pubs/documented_briefings/DB425.html (Erişim Tarihi: 26.05.2020)

¹⁵ C4ISR; Command, Control, Computers, Communications and Intelligence, Surveillance and Reconnaissance kelimelerinden oluşmaktadır. Türkçe'deki karşılığı; Komuta, Kontrol, Bilgisayar, Haberleşme ve İstihbarat, Gözetleme ve Keşiftir.

¹⁶ Jonathan N. Markowitz and Christopher J. Fariss, *a.g.e.*, s. 139.

¹⁷ Dennis C. Blair, “China’s Military Power Projection and U.S. National Interests”, *U.S. China Economic and Security Review Commission*, February 20, 2020, s. 4, https://www.uscc.gov/sites/default/files/Blair_Written%20Testimony.pdf (Erişim Tarihi: 08.12.2020)

taraf olan ülkelerin talepleri doğrultusunda ya da kendileri inisiyatif kullanarak farklı amaçlar için sınır ötesine güç aktarımında bulunabilir. Bununla birlikte güç aktarımı ulusal olabileceği gibi çok uluslu müşterek bir yapı içerisinde de yapılabilir.

Klasik anlamdaki askerî güç aktarımı ileride konuşlu (kalıcı) askerî kuvvetler ile seferi kuvvetler üzerinden gerçekleştirilmiştir. İleride konuşlu askerî kuvvetler ve seferi kuvvetler genel olarak güç aktarımı için temel kuvvetler olmasına rağmen Lohse, bu noktada Tablo-1’de yer alan parametreler ışığında bir analizde bulunarak her ikisi arasında bazı farklılıkların olduğunu ifade etmiştir.

Tablo-1: Gücün aktarımı ve gücün korunması.¹⁸

	Gücün Aktarımı	Gücün Korunması
Kuvvetlerin Türü	-Seferi	-Kalıcı (yerleşik)
Özel Gereksinimler	-Stratejik uyarı -Lojistik	-Ev sahibi ülkede konaklama/konuşlanma
Optimal Zorlayıcı Alan	-Zorlayıcı diplomasi -Ani caydırıcılık	-Genel caydırıcılık -Ani caydırıcılık
Avantajları	-Esneklik -Daha az pahalı	-Gelişmiş erişim ve hazırlık -Daha güçlü ilişkiler/güvence
Dezavantajları	-Ağır birliklerin taşınmasındaki zorluklar -Erişim ihtiyacının olması	-Daha pahalı/maliyetli

Her iki yöntem arasındaki temel farklılık kullanılacak kuvvetlerin seferi ya da kalıcı (ev sahibi ülkede konuşlanan) birlik statüsünde olup olmadığıdır. Diğer bir ifade ile gücün korunması yöntemi mevcut güç statüsünün korunmasını ve sadece o bölgede mevcut imkânlarla yeni kazanımların elde edilmesini amaçlarken, güç aktarımı yönteminde ise

¹⁸ Morgan P. Lohse, a.g.e., s. 13.

kullanılan seferi kuvvetlerin imkânları doğrultusunda daha geniş bir coğrafyada yeni kazanımların elde edilmesi amaçlanmaktadır.¹⁹ Lohse her ne kadar bu konuda ayrıma gitmiş olsa da askerî açıdan nihai hedef ulusal güç unsurlarının hedeflenen bölgeye aktarımı ve siyasi hedef doğrultusunda kullanımı olduğundan harekâtın maksadını değiştiren genel bir etki yaratmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında Lohse'nin gücün korunması olarak nitelendirdiği yöntemin genel olarak güç aktarım yönteminin içerisinde yer aldığını ifade etmek mümkündür. Her iki yöntem arasındaki temel farklılık güç aktarım unsurunun mobilitesiyle ilgilidir. Seferi kuvvetlerin hareket kabiliyetinin üstünlüğü nedeniyle güç aktarımında önemli bir avantajı olmakla birlikte gücün korunması maksadıyla ileride konuşlu birliklerin yakın coğrafyasına güç aktarımı yapamayacağı anlamına gelmemektedir. Bu nedenle de Lohse'nin söz konusu çalışmasında tanımlanan gücün korunması yöntemi, bu çalışmada güç aktarım stratejisinin bir unsuru olarak ele alınmıştır.

İleride konuşlu veya seferi kuvvetlerden hangilerinin güç aktarımında kullanılacağı karar vericinin yapacağı değerlendirmeye bağlıdır. Bu yöntemlerden biri veya her ikisi de ulusal ihtiyaçlar ve tehdit algılamasına bağlı olarak farklı ağırlık düzeylerinde seçilebilir. Seferi ya da kalıcı birliklerin tercih edilmesi harekâtın planlaması, maliyet ve etkinlik analizinden elde edilecek sonuca göre değişkenlik göstermektedir. Her iki yöntemin ihtiyaçlar, hazırlıklar, kuvvet yapısı, sahadaki fonksiyonu, avantaj ve dezavantajları bakımından farklılıkları bulunmaktadır. Diğer taraftan hedef üzerinde etkinliğin artırılması noktasında geleneksel güç aktarım yöntemlerine ilave olarak; askerî ve sivil alanın birbirine geçtiği ve belirsizleştiği günümüz ortamında vekil güçler üzerinden güç aktarımı, ekonomik araçların kullanımı, bilginin üretimi, kullanımı ve manipülasyonu, uzun menzilli silahlar ve insansız sistemlerin kullanımı, fiziksel olmayan ve uzaktan yapılabilecek güç aktarım araçları (siber, elektronik harp, bilgi harekâtı, vb.) gibi farklı yöntem veya araçlar hibrit olarak kullanılabilir. Genel olarak bakıldığında tüm bu yöntem veya araçlar güç aktarımını tamamlayan/bütünleyen enstrümanlardır. Ancak nihai hedefin gerçekleştirilmesi açısından benzerdirler.

¹⁹ *a.e.*, ss. 10-13.

Tarihsel açıdan bakıldığında Soğuk Savaş döneminde ileride konuşlu ve seferi kuvvetlerin bir yöntem olarak her ikisinin de kullanıldığını gözlemleyebiliriz. İleride konuşlanma yoluyla gücün korunma yöntemi ABD ordusunda ağırlıklı olarak uygulanmıştır.²⁰ Soğuk Savaş döneminde askerî gücün kullanımı üzerinden güç aktarım stratejisi kutbun her iki tarafı için de benzerlik göstermiştir. Yakın dönemde güç aktarım stratejisi tehdit ve kazanılan yetenekler doğrultusunda değişiklik göstermiştir. Örneğin, ABD Soğuk Savaş'ın başlangıcında konvansiyonel güç ve ileride konuşlu askerî kuvvetler stratejisini benimserken, ilerleyen yıllarda nükleer silah ve uzun menzilli füzelerin kullanılması stratejisine ağırlık vermiştir. SSCB'nin dağılmasıyla konvansiyonel güç tekrar ön plana çıkmış ve ileride konuşlu birliklerini azaltmıştır. 11 Eylül olaylarından sonra ise geçici süre ile konuşlanan askerî kuvvetler stratejisine geçiş yapmıştır.²¹ Soğuk Savaş döneminde deniz aşırı güvenliğin uzakta konuşlanmış büyük askerî üslerle sağlanması politikası yerini tehditte meydana gelen değişim ve savunma bütçelerine ayrılan payın düşmesine bağlı olarak hızlı sevk edilebilen, küçük ölçekli ve daha az maliyet sunan askerî birliklerin kullanılması politikasına bırakmış ve kimi ordularda ise küçülmeye gidilmiştir.²²

Gücün aktarımında ulusal güç unsurlarına ilave olarak müttefiklik ilişkisi içerisinde bulunan bölgesel veya uluslararası organizasyonlar ile devlet ya da devlet dışı aktörlerin güç unsurları da kullanılabilir. Güç aktarımını gerçekleştirebilmek için fiziki olarak ülke sınırlarının ötesinde var olmaya ihtiyaç duyulmayabilir. Bu çerçevede, güç aktarımında bulunacak ulusal gücün çıkarları namına hareket edebilecek vekil güçler de benzer etkiyi sahada oluşturabilir. Ulusal güce ilave olarak, müttefik ya da vekil kuvvetlerin direkt ya da dolaylı yoldan sahada ulusal gücün kendi namına kullanımı için olumlu şartları oluşturduğunu gözlemlemek mümkündür. Örneğin, 18. yy. İngiltere'si, Doğu Hint Şirketi üzerinden Hindistan'da sömürgeci ekonomik politikalar uygulayarak ekonomik fırsatlar

²⁰ Dave Shunk, Charles Hornick vd., "The Role of Forward Presence in U.S. Military Strategy", *Military Review*, July-August 2017, 56-65, ss. 57-61.

²¹ Morgan P. Lohse, *a.g.e.*, ss. xii-xv.

²² Alfredo R. Paloyo, Colin Vance vd., "The Regional Economic Effects of Military Base Realignments and Closures in Germany", *RUHR Economic Papers*, #181, 2010, 1-21, s. 4.

edinmiş ve toprakları üzerinde egemenlik sağlamıştır.²³ Böylelikle İngiltere vekil bir şirket üzerinden finanse edilen güç ve kontrol mekanizmaları sayesinde deniz aşırı bir bölgede nüfuz alanı oluşturabilmiştir. Maliyet-etkin bir çözüm olarak ABD'nin Afgan mücahitleri organize ederek ve destek sağlayarak Sovyetlere karşı kullanması²⁴ ve Rusya'nın Ukrayna'daki ayrılıkçı grupları destekleyerek Kırım'ın ilhakı ve Ukrayna'nın doğusunda üstünlük elde etmesi²⁵ yine vekil güç uygulamaları arasında gösterilebilir.

Güç aktarımına konu olan güç; kara, deniz, hava gücü ya da diğer ulusal güç bileşenleri olabileceği gibi birleşik ya da müşterek bir görev kuvveti/gücü şeklinde de teşkil edilebilir. Güç aktarımı harekât nev'i ve ihtiyacına göre şekillenmektedir. Yeterli güç aktarımı ihtiyaç duyulan yer ve zamanda yapılamadığında harekâtın başarısı risk altına girebilmektedir. Bir donanmanın deniz kontrolünü sağlayabilmesi için güç aktarımının bu minvalde yapılması gerekmektedir.²⁶ Bu noktada “deniz kontrol harekâtı ve güç aktarımı birbirini tamamlamaktadır.”²⁷ Güç aktarımı için tahsis edilen büyük güçlerin aktarımı için büyük limanlar, ikmal maddeleri, ulaşım araçları ve bunların gizlenmesine ihtiyaç duyulur. Bu durum çeviklikten uzaktır. Ancak, yerel seviyede yapılacak güç aktarımı bu olumsuzluklara karşı maliyet-etkin çözüm sunabilmektedir.²⁸ Bu nedenle de ileride konuşlanan ve ev sahibi ülke/ülkelerin yerel kaynaklarına hızlı erişim yeteneğine sahip kuvvetler, lojistik açıdan daha avantajlı olmaktadır. Aynı zamanda gücün

²³ Alexander L. Vuving, “Great Power competition: Lessons From The Past, Implications for the Future”, Alexander L. Vuving, (ed.), *Hindsight, Insight, Foresight: Thinking About Security in the Indo-Pacific*, Daniel K. Inouye Asia-Pacific Center for Security Studies, Sep. 1, 2020, 13-36, s. 17, <https://www.jstor.org/stable/resrep26667.7> (Erişim Tarihi: 29.10.2021)

²⁴ John Prados, “Notes on the CIA’s Secret War in Afghanistan.” *The Journal of American History*, 89, No. 2, 2002, 466–71, ss. 466-469.

²⁵ Ioana-Nelia Bercean, “Ukraine: Russia’s New Art of War”, *Online Journal Modelling the New Europe*, 2016, Vol. 21, No. 1, 155-174, ss. 161-167.

²⁶ The U.S. Marine Corps, “Expeditionary Force 21: Forward and Ready: Now and in the Future”, 4 March 2014, s. 29. https://www.mccdc.marines.mil/Portals/172/Docs/MCCDC/EF21/EF21_Capstone_Concept.pdf (Erişim Tarihi: 08.11.2020)

²⁷ The U.S. Joint Chief of Staff, “Joint Publication 3-32: Joint Maritime Operations”, 8 June 2018, s. I-3, https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/jp3_32.pdf#page=22 (Erişim Tarihi: 08.12.2020)

²⁸ Stephen Peter Rosen, “Power Project and Military Innovation: The IT RMA and its Implications for Israel”, February 2019, <https://www.idf.il/en/minisites/dado-center/research-1/power-projection-and-military-innovation/> (Erişim Tarihi: 03.01.2020)

aktarımında ileride konuşlandırma söz konusuysa uygulamaya geçilmeden önce ev sahibi ülkenin rızasının alınarak gerekli anlaşmaların yapılması gerekmektedir. Buna karşın güç aktarımı uçak gemisi gibi seferi kuvvetlerle yapılacaksa herhangi bir rıza talebine ihtiyaç göstermez.²⁹ Güç aktarımının istenilen yer ve zamanda etkin bir şekilde icrası için lojistik altyapı, araç, teçhizatlanma ve gerekli stokların önceden yapılmasına ihtiyaç duyulur.³⁰ Bunun yanında müşterek bir organizasyon altında görevin ifa edilebilmesine yönelik yeterli hazırlığa, hızlı ve doğru bir konuşlanmaya ve tecrübeye sahip olmak gereklidir.³¹

Güç aktarımı, yapılacak operasyon veya harekâtın ölçeğine göre değişiklik gösterebilmektedir. Kapsamlı bir güç aktarımı için askerî anlamda büyük bir askerî gücün harekât alanına sevk edilmesine ihtiyaç duyulabilir. Buna karşın, “sınırlı ölçüde bir krize müdahale etmek amacıyla diğer paydaşlarla iş birliği yapılarak daha kısıtlı nitelikte acil operasyonlar şeklinde güç aktarımı da yapılabilir.”³² Özellikle güç aktarımının yapılacağı bölgede bulunan ve iş birliği yapılabilecek yabancı askerî kuvvetler, paramiliter güçler veya özel askerî şirketler ulusal düzeyde yapılacak güç aktarımının büyüklük ve maliyetini azaltır.³³ Bu bağlamda paydaşlar, güç dağılımı için katkıda bulunacak ulusal seviyedeki iş birliği kuvvetleri olabileceği gibi yabancı askerî kuvvetler de olabilir. Öte yandan medya iletişim araçları (uydu televizyon yayınları, sosyal medya, internet platformları vb.), siber ve uzay alanı gibi küresel ölçekte erişilebilir platformları barındıran ulusal güç araçları marifetiyle fiziki olarak sınır ötesinde var olmadan fiziki ya da

²⁹ Tom de Castella, “Does Anybody Still Need Aircraft Carriers?”, 29 May 2012, <https://www.bbc.com/news/magazine-18237029> (Erişim Tarihi: 04.11.2021)

³⁰ Megan Cotton, “Ensuring Readiness for Strategic Support: Strategic Power Projection”, 6 June 2019, U.S. Army, https://www.army.mil/article/222299/ensuring_readiness_for_strategic_support_strategic_power_projection (Erişim Tarihi: 09.12.2020),

³¹ Kurt J. Ryan, “Power projection readiness: A historical perspective”, 26 April 2017, U.S. Army, https://www.army.mil/article/185970/power_projection_readiness_a_historical_perspective (Erişim Tarihi: 09.12.2020)

³² “The National Military Strategy of the United States of America 2015: The United States Military’s Contribution to National Security”, June 2015, s. 12, <https://www.hsdl.org/?view&did=767473> (Erişim Tarihi: 29.11.2020)

³³ Zoran Ivanov, “Changing the Character of Proxy Warfare and its Consequences for Geopolitical Relationships”, *Security & Defence Quarterly*, 2020, Vol. 31 Issue 4, 37-51, ss. 41-43.

fiziki olmayan bir etkiyi yaratmak mümkün hale gelmiştir. Böylelikle daha uzağa, daha kapsamlı ve maliyeti düşük yeni güç araçlarının güç aktarımında kullanılabilmesinin önü açılmıştır.

2. Güç Aktarımına Etki Eden Parametreler

Güç aktarımını bir sistem olarak düşündüğümüzde bu sisteme etki eden birtakım parametrelerin olduğu gözlemlenebilir. Bu çalışmada güç aktarım stratejisine etki edebilecek ve ağırlık düzeyi en fazla olduğu düşünülen mesafe, tehdit algılaması ve çıkar ilişkisi, ekonomi, teknoloji ve lojistik parametreleri değerlendirme kapsamına alınmıştır.

2.1. Mesafe

Fiziksel olarak bir ülkeye ait gücün bulunulan noktadan başka bir noktaya aktarımı doğrudan mesafe ile ilgilidir. İki nokta arasındaki mesafenin zorluk derecesi bulunulan coğrafya ve iklim şartlarına göre değişebilmektedir. Mesafenin artışına bağlı olarak bir ülkenin ihtiyaç duyacağı aktarım araçlarının çeşitliliği ve niteliği farklılık göstermektedir. Örneğin, kısa mesafede bir deniz harekâtı ya da hava harekâtı için uçak gemisine ihtiyaç duyulmazken, güç aktarımının deniz aşırı noktalara taşınması için uçak gemisi ve beraberinde eşlik edeceği yüzer unsurlara ihtiyaç duyulabilmektedir. Uzaklığın artmasıyla birlikte güç aktarımı daha maliyetli olmakta ve bu da kapasiteyi olumsuz şekilde etkilemektedir.³⁴ Teknolojik gelişim gücün aktarımını sağlayacak araçların da gelişimini sağlamıştır. Günümüzde geçmişe nazaran daha hızlı, daha fazla kapasiteye sahip ve maliyet-etkin kara, hava, deniz ve uzay araç/platformları bulunmaktadır. Bununla birlikte söz konusu platformlar üzerinden asimetrik etki yaratan ve uzaktan sevk/ıdare edilebilen seyir füzeleri ve insansız araçlar gibi silah sistemleri kullanılmaktadır. Bunlar özellikle vuruş hassasiyetleri ve kontrol mekanizmaları sayesinde klasik savaş araçlarına göre sivillere daha az etkisi olması ve asimetrik üstünlük sağlaması nedeniyle tercih edilmektedir.³⁵ Böylece geçmişte güç aktarımı için mesafeden kaynaklı

³⁴ Halvard Buhaug and Nils Petter Gleditsch, "The death of distance? The globalization of armed conflict", Miles Kahler and Barbara F. Walter, (ed.), *Territoriality and Conflict in an Era of Globalization*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 187-216, ss. 188-189.

³⁵ Marcus Schulzke, "The Morality of Remote Warfare: Against the Asymmetry Objection

kısıtlar teknolojideki yenilikler sayesinde giderek azalma yönünde seyir göstermiştir. Yakın dönemde, küreselleşme, iletişim ve teknolojik gelişimin etkisiyle fiziki uzaklık kavramı görece önemini azaltmıştır.³⁶ Fiziki uzaklık veya mesafe algısı doğal olarak zaman ve mekân kavramlarının da yeniden tanımlanmasını gerekli kılmıştır. Bu nedenle bulunulan zamandaki mesafe kavramı ile başka bir zamandaki (geçmiş ya da gelecek) mesafe algısı benzer olamamaktadır. Buna ilave olarak, aynı zamanı paylaşan devletlerin mesafe algısı dahi sahip oldukları teknolojik gelişmişlik seviyesine bağlı olarak farklılık arz etmektedir. Ayrıca, söz konusu gelişmeler sayesinde daha önce algılanmayan uzak coğrafyalardaki tehditlere karşı daha açık hale gelinmiş diğer taraftan fiziki sınırlar ve duvarların önündeki engeller giderek azalmıştır. Tehdit algılamasına ilave olarak uzak coğrafyalardaki potansiyel çıkarlar da anılan gelişmeler doğrultusunda devletlerin ilgi alanına girmiştir. Bu nedenle de mesafe kavramı günün şartlarına ve teknolojik gelişmeye paralel bir anlamda değişim göstermeye devam etmektedir. Özellikle yumuşak güç perspektifinden bakıldığında fiziki mesafe kavramı; politik, ideolojik, dini, sosyal vb. alanlarda sert gücün fonksiyonel alanlarına göre görece daha az önem taşımaktadır. Bu nedenle de yönetim şekli ve ortak değerlere sahip olan devletler arasındaki fiziki mesafe kurulacak ilişkilerde göz ardı edilebilmektedir. Örneğin, ABD ile Küba arasındaki fiziki mesafe oldukça yakın olmasına karşılık, 1962’de Küba füze krizi ile daha da büyüyen politik ve ideolojik görüşleri nedeniyle iki ülke arasındaki ilişkilerin fiziki olmayan mesafesi yakın tarihte oldukça fazla olmuştur.³⁷ Diğer bir ifade ile fiziksel olmayan bir mesafede yakınlığın tesis edilmesi, devlet ve halklar arasında ortak duygu ve arzuların oluşturulması yumuşak güç aktarımı için daha önemli varsayılmaktadır.

Fiziksel olarak varlık göstermeyen fakat uzak coğrafyada ulusal gücün aktarımında önemli bir kuvvet çarpanı olan siber harekât, kitle iletişim araçları, sosyal medya üzerinden yapılacak manipülasyonlar vb. aksiyonlar

to Remote Weaponry”, *Political Studies*, 1 March 2016, Vol. 64, No. 1, 90-105, ss. 90-93.

³⁶ Patrick Porter, *The Global Village Myth: Distance, War and the Limits of Power*, Georgetown University Press, Washington DC, 2015, s. 2.

³⁷ Alan K. Henrikson, “Distance and Foreign Policy: A Political Geography Approach”, *International Political Science Review / Revue internationale de science politique*, Vol. 23, No. 4, SAGE Publications, 2002, 437-466, ss. 445-457.

için ise mesafenin fiziki olarak bir anlamı bulunmamaktadır. Siber yetenekler sayesinde çok daha uzak mesafelerden istenilen hedefe ait bilgi sistem ağının kullanılamaz hale getirilmesi, siber ağın manipüle edilmesi ya da yanlış bilgi enjeksiyonları ile kullanıcılar üzerinde propaganda faaliyetleri yapılarak klasik harekâtın başarısına katkı sağlanabilmektedir.³⁸

Geleneksel güç aktarımına nazaran yeni güç aktarımında mesafenin önemi teknolojik gelişmenin artışı ile ters orantılı bir denklem içine girmiştir. Teknoloji uzak mesafelerin görece yaklaşmasında sivil ve askerî unsurların gözetim ve denetim mekanizmaları üzerinde olumlu etkiler bırakmıştır. Teknolojik gelişmişlik ve dünya çapında kritik alanlarda üstünlük güç aktarımında önemli bir avantaj sağlamaktadır. Günümüzde uzay kesiminde geniş bir kapsama alanına sahip iletişim, gözetleme, istihbarat, konumlama (navigasyon) vb. sivil ve askerî amaçlı kullanılabilen uydular bulunmaktadır. Öyle ki birçok ülke için ulaşılması zor bir mesafe olan uzay kesimi gelişmiş ülkeler arasında rekabet konusu haline gelmiştir. Son dönemde uydu veya yer tabanlı platformlara entegre edilebilecek kinetik veya kinetik olmayan silah sistemleri ile uzay kesimini kullanan uyduları kullanım dışı bırakabilecek yetenek kazanımları için bazı ülkelerde çalışmalar başlatılmıştır.³⁹ Güç aktarımı için uzay kesiminin kullanılması ile zaman ve mekân kısıtlaması özellikle haberleşme, istihbarat, keşif ve gözetleme (radar, elektro-optik vb.) gibi kullanım alanlarında görece bir engel olmaktan çıkmış ve teknolojik üstünlüğü elinde bulunduran devletler bulunan coğrafyanın çok daha ötesinde bir mesafeye güç aktarımının yapılabilmesi için önemli altyapı ve sistemleri kendi bünyesine dâhil etmiştir.

2.2. Tehdit Algılaması ve Çıkar İlişkisi

Güç aktarımı, bir ülkenin herhangi bir durumdan veya varlıktan kaynaklanan tehdit algılamasına ve güç aktarımının hedefindeki aktörle olan çıkar ilişkisine de bağlıdır. Tehdit ve çıkarların tanımlanması güç aktarım stratejisinin oluşturulması aşamasında önemli belirleyiciler arasındadır.

³⁸ Keiji Takeda, "Cyber Defense of Japan-Proposal of Conceptual Framework", Sandro Gaycken, (ed.), *Cyber Defense-Policies, Operations and Capacity Building: CYDEF 2018*, IOS Press, Amsterdam, 2019, ss. 6-8.

³⁹ Geoff Slocombe, "Electronic Warfare in the Space Domain", *Asia Pacific Defence Reporter*, Sept 2019, Vol. 45, Issue 7, 24-26, ss. 24-26.

Tehdit, “(...) birincisi, eldekini yitirme riskidir. İkincisi, başka bir aktörün/aktörlerin elinde ya da etkisinde olanı ele geçirememeye ve/veya bir üçüncü güce kaptırma riskidir. Üçüncüsü, hiçbir aktörün tek başına neden olmadığı, bir tek aktörden bağımsız küresel tehditlerdir.”⁴⁰ Güvenlik politikalarının oluşturulması aşamasında algı ya da gerçeklikler muhatap tarafından yönetilebilir durumda ise risk veya tehlike olarak adlandırılırken, bertaraf edilmesi millî güvenlik için elzem olanlar ise tehdit olarak adlandırılmaktadır.⁴¹ Tehdit kaynağı sınır ötesindeki belirli bir bölge veya ülke olabileceği gibi internet ve medya araçlarını kullanarak organize olan ve ulusal çıkarlara muhalif, küresel ölçekteki kitlesel hareketler de olabilir. Örneğin son dönemlerde uluslararası göç ülkeleri için bir tehdit olarak görülmüştür.⁴² Tehdit kaynağını etkisiz hale getirmek ve ulusal çıkarları gerçekleştirmek için kimi zaman devletler güç aktarım stratejisine başvurabilmektedir. Devletler güç aktarım stratejisine başvurduğunda başka bir coğrafyada daha önce muhatap olmadıkları ve öngöremedikleri tehditler ile karşı karşıya gelebilmektedir. Örneğin, ABD ordusu Vietnam Savaşı’nda düzenli bir ordu yerine konvansiyonel olmayan taktiklerle savaştığı ve büyük bir tehdit oluşturan Vietnamlı gerillaların direnişi ile karşılaşmış ve böylelikle savaşın seyri değişmiştir.⁴³ Öngörülemez tehditler hem çıkar hem de tehdit perspektifinden ilave tedbirlerin alınmasını gerektirmekte ve başlangıçta düşünülenlerden daha fazla maliyete neden olmaktadır. Bu nedenle de tehdidin sınır ötesinde etkisizleştirilmesi için yeterli millî güç unsurlarının tahsis edilerek bu doğrultuda eş güdümlü halde kullanılması gerekmektedir. Tehdidin etkisizleştirilmesi millî güç unsurlarından bir kısmının başka bir coğrafyaya iletilmesi ve bu bölgede hedeflenen siyasi amaç doğrultusunda operasyonel olarak kullanımı ile mümkündür. Öte yandan millî güç unsurlarından olan nüfus, bir ülke için dezavantaj yaratabilir.

⁴⁰ Beril Dedeoğlu, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, YeniYüzyıl Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2014, s. 88.

⁴¹ Fikret Birdişi, *Teori ve Pratikte Uluslararası Güvenlik: Kavram-Teori ve Uygulama*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 27.

⁴² Radoslav Ttefančík and Andrej Kiner, “‘Sorry, I don’t Want Them Here.’ Migration in Slovak Political Discourse”, *Professional Discourse & Communication*, Vol. 3 Issue 2, 2021, s. 13. ss. 10-20.

⁴³ Barbara Diggs, Samuel Carbaugh, *The Vietnam War, Inquire & Investigate.*, Nomad Press, 2018, ss. 51-57.

Büyük nüfusa sahip bir ülkede silahlı kuvvetlerin ülke içi sorumlulukları dışarıya aktarılacak gücünü sınırlandırabilmektedir.⁴⁴ Ayrıca iç güvenlik meselelerinin gündemi oldukça meşgul ettiği bir ülkede gücün büyük bir kısmını iç güvenlik sorunlarını nötralize etme yolunda kullanacağı varsayıldığında ve buna yakın coğrafyadan algılanacak tehditlerin bertaraf edilme ihtiyacı eklendiğinde bu gibi ülkelerin güç aktarımı yapması olanaksız bir hal almaktadır.⁴⁵ Bu ülkelerin sınır problemleri veya komşuları ile sorunları var ise bu tür sorunlar kendi bulunduğu coğrafyadan başka bir coğrafyaya güç aktarımı yapabilmesini kısıtlayıcı faktör oluşturur. Ancak ülke içine ve yakın bölgedeki tehditlere yönelik yeterli kaynak ve kapasitenin ayrıldığı bir durumda, daha uzak coğrafyalardan kaynaklanan tehditler için güç tahsisinin yapılabilmesi ve buna göre stratejinin geliştirilmesi nispeten daha kolaydır. Örneğin, ABD yakın coğrafyasından tehdit algılamadığı için güç aktarımını başka bir coğrafyaya kolayca yapabilme kapasitesine sahiptir. Böylelikle askerî gücünü deniz aşırı noktalarda konuşlandırarak küresel ve bölgesel düzeydeki menfaatlerini koruyabilme imkânını elde etmiştir.

Tehdit algılaması gibi çıkar ilişkisi de bir ulus devletin güvenlik politikalarını belirleyen temel parametreler içinde yer alır. Güç aktarımı yapacak ülkenin yakın ya da uzak coğrafyalarda ulusal çıkarlarının bulunması ve bu çıkarları koruma isteği güç aktarımını gerçekleştirmek için nihai hedefini oluşturur. Tehdit algısı ya da çıkar ilişkisi görece ülkelerin varsaydığı coğrafi uzaklık-yakınlık algılaması ile de ilgilidir. Örneğin, İngiltere İkinci Dünya Savaşı öncesinde Güney Asya'yı kendi güvenlik sınırı için yakın görürken, coğrafi olarak kendisine yakın olan Çekoslovakya'yı uzak olarak algılamıştır.⁴⁶

Güç aktarım stratejinde tehdit türüne uygun olarak güç aktarım araçları belirlenir. Tehdit tanımlaması ve analizi doğru bir şekilde yapıldığında tehdidin etkisizleştirilmesine hizmet edecek strateji de ortaya konabilir. Tehdit kaynağı her zaman fiziki bir tehdit olmayabilir. Tehdit ekolojik değişimlerden, epidemik hastalıklardan, yasadışı uyuşturucu

⁴⁴ Michael Beckley, "The Power of Nations: Measuring What Matters", *International Security*, Vol. 43, No. 2, (Fall 2018), 7-44, s. 9.

⁴⁵ *a.e.*, s. 15.

⁴⁶ Barry Buzan, *İnsanlar, Devletler & Korku*, 2. Basımdan çeviri, Emre Çıtak, (Çev. Ed.), Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 120.

ticaretinden de kaynaklanabilir.⁴⁷ Bu tür örnekleri çoğaltmak mümkün olmakla birlikte ulusal düzeyde sadece devleti ve bölgesel /küresel düzeyde ise ülkeleri etkileyebilecek tehdit kaynaklarını gözlemlemek olanak dâhilindedir. Diğer taraftan, teknolojik, sosyolojik, ekonomik, çevresel düzeydeki gelişmeler ile birey düzeyinden başlamak üzere küresel anlamda maruz kalınan olgu ve gerçeklikler tehdidin zamanla değiştiğini göstermiştir. Örneğin, daha önce muhatap olunmayan siber ve gıda güvenliği gibi tehditler artık güvenlik politikalarının bir parçası haline gelirken, devlet dışı aktörler ve yeni teknolojik araçların kullanılmasıyla tehdit ve mücadele alanı değişime uğramıştır.⁴⁸

Sonuç olarak, güç aktarım ihtiyacını belirleyen en büyük faktör tehdit ve çıkar ikilisidir. Tehdit ya da çıkarın bir ülkenin sınırlarının ötesinde yakın ya da uzak coğrafyasından kaynaklanması, güç aktarımına konu devletin ulusal kapasitesine bağlı olarak bu bölgelere yönelik politika ve eylemlerini şekillendirmektedir. Tehdidin uzaktan önlenmesi ve ülke topraklarının deniz aşırı bölgelerden başlamak üzere uzaktan korunma ihtiyacı bir nevi kademeli savunma stratejisinin bir göstergesidir.

2.3. *Ekonomi*

Bir devletin ekonomik özellikleri dolaylı olarak güç aktarımı üzerinde etki yaratmaktadır.⁴⁹ Gücün aktarımı için gerekli olan yatırımlar ile harcamaların yapılabilmesi için ekonomik durumun bunu karşılayabilecek seviyede olması gereklidir. Diğer bir ifade ile ulusal sınırların ötesindeki ekonomik fırsatların edinilmesi güç aktarımının yapılmasına, güç aktarımının devamlılığı ise ekonomik kapasitenin korunması ve bu doğrultuda geliştirilmesine bağlıdır. Güç aktarımında ülkenin üretim kapasitesi ve enerji tüketimi arasında ilişki bulunmaktadır.⁵⁰ Buna göre

⁴⁷ Joseph Nye, *Power in the Global Information Age: From Realism to Globalization*, Taylor & Francis e-Library, 2004, s. 75.

⁴⁸ Cengiz Yavaş ve Gökhan Sarı, “Değişen Güvenlik Anlayışı ve Güvenliğe Yönelik Tehditler, Riskler ve Fırsatlar”, Gökhan Sarı ve Cenker Korhan Demir, (ed.), *Teoriden Uygulamaya “Güvenlik” Üzerine*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2018, 67-108, s. 76.

⁴⁹ Jonathan Markowitz, Christopher Fariss vd., “Producing Goods and Projecting Power: How What You Make Influences What You Take”, *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 63 (6), 2019, 1368-1402, s. 1377.

⁵⁰ Nathaniel Beck, and Jonathan N. Katz., “What to Do (and Not to Do) with Time-series Cross-section Data.” *American Political Science Review*, 1995, 89 (3): 634-647 den

bir ülkenin ne kadar çok enerji tükettiği ve üretim yaptığı ne derecede uzağa güç aktarımı yapabileceğini belirler. Bununla birlikte “üretim odaklı olan devletler ekonomik kaynaklara ulaşmak için coğrafi anlamda daha yayılcı dış politika izleme ihtiyacına sahip olurlar.”⁵¹ Dolayısıyla güç aktarım stratejisi ile ekonomik ihtiyaçlar arasında doğal bir korelasyon olduğunu söylemek mümkündür.

Jeopolitik bir rekabetin içerisinde yer alan ve ekonomik açıdan belirli bir kapasiteye ulaşan ülkeler güç aktarım stratejisinin içerisinde yer alırlar.⁵² Bu nedenle de ekonominin güç aktarım stratejisi üzerinde etkisi olduğu gibi güç aktarımının da ekonomi üzerinde etkilerinin bulunduğunu söyleyebiliriz. Ekonomik kapasite ulusal güç stratejisinin oluşturulmasında etkin rol oynar. Örneğin teknoloji, ekonominin sağlıklı işlediği ülkelerde daha fazla gelişme imkânını yakalar. Yüksek teknolojik kapasiteye ulaşmak da güç aktarımının daha kolay yapılması noktasında kaldıraç etkisi oluşturur.

Güç aktarım metotlarından olan sert ve yumuşak gücün ekonomiyi kapsadığı bilinmektedir. Her ne kadar Nye, ekonominin yaratacağı etkiyi yumuşak güç başlığı altında incelemekten kaçınsa da Rusya'nın güç aktarımı anlayışında ekonomik etki yumuşak güç kapsamında değerlendirilmektedir.⁵³ Ekonominin yumuşak güç bağlamında düşünülmesiyle birlikte örneğin, doğal felaketlerin neden olduğu problemlerin giderilmesi amacıyla yapılan insani yardımlar devletlere bir taraftan uluslararası alanda saygınlık kazandırırken diğer yandan da ticari ilişkilerin geliştirmesi için bir olanak sunmaktadır.⁵⁴ Son dönemde Çin'in Afrika'ya insani ve ekonomik yardımlar yaparak Batılı rakiplerine karşı bölgede imtiyazlar kazanması, böylelikle Afrika pazarı ve doğal kaynaklarına erişim fırsatını yakalaması, ulusal

aktaran Jonathan Markowitz, Christopher Fariss vd., *a.g.e.*, s. 1389.

⁵¹ *a.e.*, s. 1391.

⁵² Jonathan N Markowitz and Christopher J Fariss, “Power, Proximity, and Democracy: Geopolitical Competition in the International System”, *Journal of Peace Research*, Jan 2018, Vol. 55, Issue 1, 78-93, ss. 78-84.

⁵³ Anna L. Borshevsckaya, “Russia’s Soft Power Projection in the Middle East”, Mahir J. Ibrahimov, (ed.), *Great Power Competition: The Changing Landscape of Global Geopolitics*, The Army University Press, Kansas, 2020, 1-24, ss. 1-8. <https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/combat-studies-institute/csi-books/great-power-competition-the-changing-landscape-of-global-geopolitics.pdf> (Erişim Tarihi: 03.01.2020)

⁵⁴ Timothy M. Peterson, “US Disaster Aid and Bilateral Trade Growth”, *Foreign Policy Analysis*, (2017) 13, 93–111, ss. 93–111.

ekonomik gücünü Afrika'ya aktararak ekonomik bağımlılık yaratması ve bunun sonucunda nüfuzunu artırması⁵⁵ bu konuda örnek teşkil etmektedir.

Güç aktarım stratejisinin önemli bir bileşeni olan ekonomik yönetim özellikle ekonominin iç ve dış politika konularında yaratacağı etkiler bakımından da dikkate değer görülmüştür. Ekonomik yönetim modeli ekonomik yaptırımların yanı sıra mükâfatlandırmalardan da faydalanır.⁵⁶ Her iki yolun dış politikada hedef ülkeye karşı güç aktarım stratejisi içerisinde değerlendirilmesi mümkündür. Bazen bir devletin ekonomik bakımdan cezalandırıldığı durumlarda bu cezalandırmanın cezalandıran ülke aleyhine işlemesi söz konusu olabilmektedir.⁵⁷ Böyle bir durumda gücün aktarımı ekonomik bağlamda detaylı bir hesaplamayı da gerektirmektedir. Örneğin, Amerikan iç politikasında, güç projeksiyonunun Amerikan halkının ekonomik durumunu kötüleştireceği yönünde yaratmış olduğu negatif algı güç projeksiyonuna olumsuz yönde tesiri bulunan etmenler arasında önemli bir yer kaplamaktadır.⁵⁸ Bu bağlamda ABD'nin mevcut idari-siyasi yapısının yayılmacı bir dış politikayı taşımayacağından hareket edilerek, bunun telafisi için iç politika referans gösterilmiştir.⁵⁹ Güç aktarım stratejisi bu açıdan değerlendirildiğinde gücü aktaran tarafın ekonomik durumunda yaşanacak olumlu ya da olumsuz sonuçlar güç aktarım stratejisini de etkileyebilecektir.

2.4. Teknoloji

Teknolojik gelişim ulusal gücün kapasite hesaplanmasında önemli bir kuvvet çarpanıdır. Uluslararası ilişkilerde güç kavramı teknolojinin gelişimiyle karakterini değiştirmiştir. Teknolojinin itici gücü ve doğrudan katkısı nedeniyle başta ekonomi, haberleşme, bilişim, uzay, askerî vb. alanlarda da rekabet edebilir bir seviyeye ulaşmak ve ulusal gücü başka bir

⁵⁵ Tarek M Harchaoui, Robbert K J Maseland vd., "Carving Out an Empire? How China Strategically Uses Aid to Facilitate Chinese Business Expansion in Africa", *Journal of African Economies*, Volume 30, Issue 2, March 2021, 183–205, ss. 185-199.

⁵⁶ Geof Berridge, *International Politics: States, Power and Conflict since 1945*, Third Edition, Prentice-Hall/Harvester Wheatsheaf, Hemel Hempstead, 1997, ss. 116-119.

⁵⁷ Bruce Russett, Harvey Starr vd., *World Politics: The Menu for Choice*, 6th Edition, St. Martin's, New York, 2000, ss. 319-323.

⁵⁸ Peter Harris, Peter Trubowitz, "The Politics of Power Projection: The Pivot to Asia, Its Failure, and the Future of American Primacy", *The Chinese Journal of International Politics*, Vol. 14, No. 2, 2021, 187–217, s. 189.

⁵⁹ a.e., s. 190.

coğrafi alana kolaylıkla aktarmak mümkün hale gelmiştir. İnternetin tüm dünyada kullanıcılar tarafından yoğun olarak kullanılması, bilgi ve teknolojiyi elinde bulunduran ülkelerin diğer ülkeler üzerinde bilgi harbi yapmasının önünü açmış ve güç dengelerini değiştirmiştir.⁶⁰ Böylece güç aktarımı sanal bir form içinde aktarılabilir bir karaktere dönüşmüş ve fiziksel olmayan güç aktarımının mesafeye olan bağımlılığı azalmıştır.

Askerî açıdan; uydu, bilgi teknolojileri, siber, elektronik harp, hassas vuruş özelliğine sahip uzun menzilli füze, akıllı mühimmatlar, insansız silah sistemleri gibi yeni nesil askerî teknolojilere sahip ordular klasik anlamda bilinen doktrine göre teşkilatlanmış diğer ülke orduları üzerinde asimetrik etki yaratarak görece üstünlük oluşturmaktadır. Teknolojiye sahip olmak kadar onu çok iyi kullanabilmek de önemli bir avantaj sağlamaktadır. Özellikle teknolojik imkânların sağladığı araç ve hizmetleri etkin şekilde kullanan devlet dışı aktörler devletlere karşı asimetrik etki oluşturabilmektedir.⁶¹

Yakın dönemde yaşanan çatışma/savaşlarda sivil ve askerî alan ayrımının giderek belirsizleştiği anlaşılmaktadır. Sivil ve askerî alanda kullanım imkânı sağlayan çift maksatlı (*dual-use*) karaktere sahip olan hizmetler ya da araçların (küresel konumlama sistemleri, biyolojik ajanlar, nükleer teknoloji, internet teknolojileri, iletişim sistemleri vb.) yaratabileceği olumsuz etkiler⁶² güç aktarımı konusunda önemli bir çarpan haline gelmiştir.

Son yıllarda devlet kurumları ile sivil kuruluş ve bireyler arasındaki etkileşim alanı giderek siber alan platformuna kaymıştır. McDew'e göre, ABD ordusunca sivil kuruluşlardan askerî amaçlara yönelik farklı coğrafyalar için alınan ulaştırma desteğine ait planlama, icra ve koordinasyonların siber saldırıya açık olan internet ortamında yapılıyor olması güç aktarımı için önemli bir risk oluşturmaktadır.⁶³ Devletlerin güç aktarımında rol oynayan

⁶⁰ Sahar Afshan and Panira Ali, "Balance of Power in the Era of Technological Globalization", *Pakistan Horizon*, Apr-Jun 2021, Vol. 74, Issue 2/3, 81-101, ss. 83-95.

⁶¹ Ajey Lele, "Asymmetric Warfare: A State vs Non-State Conflict", *OASIS - Observatorio de Análisis de los Sistemas Internacionales*, Jul-Dec 2014, Issue 20, 97-111, ss. 99-106.

⁶² Elisa D. Harris, "Introduction", Elisa D. Harris, (ed.), *Governance of Dual-Use Technologies: Theory and Practice*, Mass.: American Academy of Arts & Sciences, Cambridge, 2016, ss. 4-7.

⁶³ Darren McDew, "Power Projection in the Digital Age: The Only Winning Move is to Play", *Prism*, Vol. 7, No. 2, The Fifth Domain (2017), 30-39, ss. 32-37.

sivil kuruluşlarla elektronik yazışma ve koordinasyon usulleri dâhil birçok paylaşım internet üzerinden gerçekleşmekte, bu durum hızlı organize olma, güç aktarımını gerçekleştirme ve sonuç getirmesi açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır. Buna karşın, internete bağımlılığın artması ile asimetrik bir etki oluşturmak adına güç aktarımını yapacak devletlerin siber açıklığından faydalanan karşıt güçler, güç aktarımını sekteye uğratmak için siber alanı bir güç aracı olarak kullanabilme fırsatını yakalamıştır.

Çift maksatlı kullanım imkânı sağlayan teknoloji altyapıları (kimya, biyo-teknoloji, nükleer, robotik, yapay zekâ uygulamaları vb.) hem sivil hem de askerî kullanım için önemli fırsat ve tehlikeleri içerisinde barındırmaktadır. Özellikle çift maksatlı kullanılabilen bazı teknolojilerin tehdit algılanan başka devlet ve devlet dışı aktörler tarafından kullanılabilir olması güvenlik açısından risk olarak kabul edilmektedir.⁶⁴ Bu çerçevede, Avrupa Birliği (AB) 1990'lı yıllardan itibaren birtakım yasal düzenleme ve kısıtlayıcı regülasyonlar ile çift kullanım imkânı olan bazı teknolojilerin (kitle imha silahları, siber gözetleme, yapay zekâ, biyo-teknoloji vb.) AB içi ve dışında kullanımını, ihracı ve transferine ilişkin sınırlandırmalara gitmiştir.⁶⁵ ABD'nin de ulusal güvenlik ve çıkarları doğrultusunda kritik ürün ve teknolojiler için benzer regülasyonları yaptığını gözlemlemek mümkündür.⁶⁶

2.5. Lojistik

Lojistik, güç aktarımının bulunulan yerden başka bir yere nakledilebilmesi ve devamlılığının sağlanması ile ilgilidir. Lojistik açıdan yeterli tesis, araç ve ikmal maddelerine sahip olmayan devletlerin uzak mesafelere güç aktarımını yapması ve bunun devamlılığını sağlaması mümkün değildir. Lojistik hizmetlerin devamlılığı ülkenin ekonomik kapasitesinin

⁶⁴ Matthew Fuhrmann, "Exporting Mass Destruction? The Determinants of Dual-Use Trade", *Journal of Peace Research*, Vol. 45, No. 5, 2008, 633–652, ss. 636-639.

⁶⁵ Mark Bromley and Kolja Brockmann, "Implementing the 2021 Recast of the EU Dual-Use Regulation: Challenges and Opportunities", EU Non-Proliferation and Disarmament Consortium, Non-Proliferation and Disarmament Papers, No. 77 September 2021, ss. 1-8, https://www.sipri.org/sites/default/files/2021-09/eunpdc_no_77.pdf (Erişim Tarihi: 07.11.2021)

⁶⁶ A Resource on Strategic Trade Management and Export Controls, Overview of U.S. Export Control System, <https://2009-2017.state.gov/strategictrade/overview/index.htm> (Erişim Tarihi: 07.11.2021)

yeterliliği ile ilişkilidir. Gücün istenilen noktaya zamanında ve yeterli düzeyde aktarılması güç aktarım stratejisinin temel hedefi ve önceliğidir. Bunun için de hava, kara ve deniz ulaşım ve ikmal araçlarına ihtiyaç duyulur. Örneğin, deniz aşırı bir bölgeye güç aktarımı hava yolu ile yapıldığında ihtiyaç duyulan lojistik materyallerin iletimi hızlı fakat hacim olarak az miktarda, deniz yolu ile yapıldığında ise bunun tam tersi olmaktadır.⁶⁷ Ulaşım yöntemi olarak her ikisinin de birbirine karşı üstünlükleri bulunmaktadır. Güç aktarımının tek bir fiziksel aktarım aracı ile sürekliliğinin sağlanması garanti edilemez. Bu nedenle kara, hava ve deniz araçlarının güç aktarımında bütüncül ve tamamlayıcı bir şekilde ele alınması gerekir.

Soğuk Savaş döneminin ileride konuşlu sabit ve ağır olarak nitelendirilen birlikleri yerine günümüzde daha hafif ve hızlı reaksiyon gösteren bir yapı ağırlık kazanmıştır. Bu çerçevede birlik ve hareketin ölçeğine uygun olarak hızlı adapte olabilen lojistik unsurların önemi artmıştır.⁶⁸ Dünya genelinde farklı bölgelere yayılmış gücün istenilen herhangi bir bölgeye yönlendirilmesi ve sıklet merkezi oluşturulabilmesi güç aktarımında lojistik kaynakların etkin ve verimli kullanılması ile sağlanabilir. Farklı bölgelere yayılmış seferi bir donanmanın kriz anında hedeflenen noktada sıklet merkezini oluşturması ve silahlı kuvvetlerin diğer kuvvetleri ile bütüncül hareket edebilmesi buna örnek verilebilir.⁶⁹

Güç aktarımının yurt dışına ya da sınır hattına hızlı ve etkili bir şekilde yapılabilmesi için yurtiçindeki ulaşım altyapılarının bunu destekliyor olması gerekmektedir. Lojistik planlama ve altyapı yetersizliği tarihte yapılan muharebelerin kaybedilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Örneğin; 1904 yılında Rusya'nın Pasifik kıyısındaki Arthur limanına Japonya tarafından yapılan saldırının bertaraf edilmesi için Rusya batıdaki güçlerini demiryolu

⁶⁷ The U.S. Marine Corps, Naval Operations Concept 2010: Implementing The Maritime Strategy, s. 60, <https://www.mccdc.marines.mil/Portals/172/Docs/MCCDC/Documents/Concepts/NOC%202010.pdf> (Erişim Tarihi: 08.11.2020)

⁶⁸ Eric Peltz and John Halliday, "Making the Power Projection Army a Reality", *The U.S. Army and the New National Security Strategy*, Lynn E. Davis and Jeremy Shapiro, (ed.), RAND Corporation, 2003, s. 240. <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mr1657a.18> (Erişim Tarihi: 02.01.2021)

⁶⁹ The U.S. Marine Corps, Naval Operations Concept 2010: Implementing The Maritime Strategy, ss. 62-63, <https://www.mccdc.marines.mil/Portals/172/Docs/MCCDC/Documents/Concepts/NOC%202010.pdf> (Erişim Tarihi: 08.11.2020)

ile Baltık filosunu ise deniz yolu ile sevk etmeye çalışmıştır. Ancak, demiryolu taşımacılığının kesintili ve tek yönlü yapılması, deniz ulaşımında lojistik yetersizliğin yaşanması güç aktarımını sekteye uğratarak Japonya'nın durumsal üstünlüğü elde etmesine neden olmuştur.⁷⁰

3. Güç Aktarımının Uygulanma Biçimleri

3.1. Geleneksel Güç Aktarımı

Geleneksel güç aktarım biçimleri ulusal güç bileşenlerinin sert ya da yumuşak güç ile ilgili olan ve ikisinin eşgüdüm içerisinde kullanımını içermeyen uygulamaları kapsamaktadır.

3.1.1. Sert Güç Aracılığıyla Yapılan Güç Aktarımı

Genellikle ekonomik ve askerî gücü referans alan bu yöntem gücün bu çerçevede aktarımına işaret etmektedir. Ekonomik güç baskı, yaptırım, ambargo, bağımlılık yaratmak vb. yöntemlerle, askerî güç ise asker ve silahların kullanımı üzerinden hedef üzerinde etkinlik sağlamaya yönelik potansiyeli oluştururlar. Sert güç içerisinde her iki güç de birbirini tamamlayan bir özelliğe sahiptir. Askerî güç kapsamında, hava ve kara güçleri genelde deniz aşırı güç aktarımında deniz gücünün önemli bir tamamlayıcısı olurlar. Bu doğrultuda güç, askerî ekipman ve personel temelinde önemli bir yere sahip olurken bunların kalitesi ve etkin kullanımı ise belirleyici bir faktör olarak karşımıza çıkar.⁷¹ Güç aktarım stratejisinde daha önce de belirtildiği üzere askerî birlikler ileride konuşlu ve seferi kuvvetler olarak kullanılmalıdır. Örneğin, ABD güç aktarımı stratejisinde ittifak ülkelerinin topraklarından istifade ederek kendi coğrafyasından uzakta varlık gösterme fırsatı yakalamıştır. ABD müttefik topraklara konuşlandırdığı askerî gücü ve seyir halindeki deniz gücü ile bir kriz ya da savaş anında buradaki unsurlarını sevk ederek askerî güç aktarımını gerçekleştirmiştir.⁷²

Deniz aşırı bölgelere güç aktarımında ulus devletin açık denizlere çıkış yapacağı imkânlarının olması ona büyük bir avantaj sağlamaktadır.

⁷⁰ Darren McDew, *a.g.e.*, ss. 31-32.

⁷¹ E.H. Carr, *Twenty Years' Crisis, 1919-1939*, e-book, Palgrave Macmillan, 2016, s. 102.

⁷² Thomas G. Mahnken, "Navies and the Flexible Application of Power", Andrew Forbes, (ed.), *Naval Diplomacy and Maritime Power Projection: Proceedings of the Royal Australian Navy Sea Power Conference 2013*, Sea Power Centre-Australia, s. 41, <https://www.navy.gov.au/sites/default/files/documents/SP13.pdf> (Erişim Tarihi: 01.11.2020)

Açık denizlere çıkış olanakları tarih boyunca hep önemli olmuştur. “Dünyada devletlerin yaklaşık %80’inin denize sınırı bulunmakta, deniz kıyısından 600 mil içeride nüfusun %95’i yaşamakta ve dünyadaki başkentlerin %80’i deniz kıyısından 300 mil içeride yer almaktadır.”⁷³ Tam da bu noktada donanmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Donanma, toprak ihtiyacı duymadan denizlerde var olabilme, uzaktan müdahale, bayrak gösterme ve caydırıcılık yeteneğine sahiptir. Diğer taraftan “hava üstünlüğü sağlanmadan güç aktarımı etkili olamaz”.⁷⁴ Ancak, harekât alanında nihai başarının sağlanması için de kara ve/veya deniz unsurlarının birlikte varlık göstermesine ihtiyaç duymaktadır. Uçak gemileri, uzun menzilli füze ve kitle imha silahlarının gelişmesi ile birlikte güç aktarımı 20. yüzyılda önemli bir ilerleme kaydederken, özellikle donanmanın rolü daha da artmıştır.⁷⁵

Teknoloji çok hızlı bir şekilde gelişmekte ve daha önce yığıla gönderilen asker ve silahların hedef üzerinde yaptığı tesir yeni nesil silah sistemleri ile çok daha kolay ve daha az maliyetle yapılabilmektedir. Dünyadaki bu eğilim orduların sayısal anlamda küçülmesine sebep olurken, güç aktarımının da bu çerçevede evrilmesine neden olmuştur. Teknolojik gelişim ve yeni tehditler doğrultusunda mobilitesi ve vuruş gücü yüksek, insansız sistemlerle desteklenmiş, çok büyük güçlere ihtiyaç duymayan maliyeti azaltılmış etkin askerî birlik ve sistemler güç aktarımında kullanılan klasik savaş araçlarının dezavantajını ortadan kaldıracak⁷⁶ şekilde seyretmektedir. Konvansiyonel harekât için geçerli olan bazı doktrin, konsept ve stratejiler günümüzde algılanan tehdit kavramı ile teknolojinin bu tehditler karşısında yarattığı imkânlar doğrultusunda değişime uğramıştır. Yeni silah sistemlerinin ortaya çıkışı ve bunların taktik, operatif ve stratejik sahada kullanımı bu değişimi her geçen gün artırmıştır. Bu bakış açısıyla güç aktarım yeteneğinin geliştirilmesi ve korunması için gelişen teknoloji ve tehdit durumunun sürekli göz önünde bulundurulmasına, uygun

⁷³ Roger W. Barnett, *Expeditionary Power Projection: an Operational Concept for the U.S. Navy*, US Naval War College Strategic Research Department (Code 30) Center for Naval Warfare Studies, Newport, 1996, ss. 11-12.

⁷⁴ Morgan P. Lohse, *a.g.e.*, s. Xvi.

⁷⁵ Richard J. Stoll, “In Harm’s Way? Chinese Power Projection in Historical Perspective”, The James A. Baker III Institute For Public Policy Of Rice University, May 2000, ss. 5-6, <https://www.bakerinstitute.org/files/2687/> (Erişim Tarihi: 15.12.2020)

⁷⁶ Stephen Peter Rosen, *a.g.e.*

kaynak tahsisine, kapasite gelişimini mümkün kılan konsept çalışmalarına, modernizasyon projelerine, yetenek ve tehdit durumu dikkate alınarak oluşturulacak doktrinel ve stratejik çalışmaların güncel halde bulundurulmasına ihtiyaç duyulur. Son dönemde, bir güç aktarım stratejisi olarak, güç aktarımına konu olan bölgede büyük aktörler arasında meydana gelebilecek savaşın yıkıcılığı, yol açacağı tahribatın öngörülemezliği ve maliyeti nedeniyle kendi güçleri yerine kendi namlarına hareket edecek ve daha düşük yoğunlukla muharebe edebilecek vekil güçlerin kullanımı ön plana çıkmıştır.⁷⁷ Bu durum askerî açıdan daha kompleks yapıların ortaya çıkmasına neden olmuş ve vekil güçlerin güç aktarımı yapacak aktör namına nasıl hareket edeceği, organize edileceği, finanse edileceği, teçhizatlanacağı, yönlendirileceği, eğitileceği ve hangi hukuk kapsamında ele alınacağı hususunu ortaya çıkarmıştır.

Özellikle, teknolojinin gelişimine paralel olarak değişim gösteren yeni rekabet ortamında çatışma ve savaşların biçimiyle beraber güç aktarım stratejisi de değişmiştir. Yeni nesil savaşlar konvansiyonel gücün yanında konvansiyonel olmayan güçlerin de beraber kullanıldığı özel bir forma dönüşmüştür. Gücün farklı alanlarda ve araçlarla kullanılabilirdiği bu yeni ortam fırsat ve tehditleri beraberinde getirmiştir. İnternet üzerinden bilgi paylaşımı ve etkileşimin artmasıyla siber alan bir mücadele alanı olarak yerini almıştır.⁷⁸ Diğer taraftan sivil ve askerî sistemlerin elektromanyetik spektrumu yoğun bir şekilde kullanımı ile bu alanda üstünlüğün sağlanmasına yönelik çabalar artmıştır.⁷⁹ Böylelikle kara, hava, deniz ve uzay alanına ilave olarak siber ve elektromanyetik spektrumda mücadele eklenmiştir. Günümüzde insansız hava, kara, deniz ve uzay sistemlerinin kullanılması güç aktarımının ekonomik maliyetini azaltırken aynı zamanda bu teknolojileri kullanan lehine muharebe sahasındaki insan kayıplarını azaltıcı bir etki yaratmıştır. Geleceğin muharebelerinde askerî sistemlere

⁷⁷ James K. Wither, “Outsourcing Warfare: Proxy Forces in Contemporary Armed Conflicts”, *Security & Defence Quarterly*, 2020, Vol. 31, 18-34, ss. 18-19.

⁷⁸ William Steingartner, Darko Galinec vd., “Threat Defense: Cyber Deception Approach and Education for Resilience in Hybrid Threats Model”, *Symmetry*, Vol 13, Iss 597, p 597 (2021),1-25, ss. 4-10.

⁷⁹ 2020 Department of Defense Electromagnetic Spectrum Superiority Strategy, October 2020, ss. 1-4. https://media.defense.gov/2020/Oct/29/2002525927/-1/-1/0/ELECTRO_MAGNETIC_SPECTRUM_SUPERIORITY_STRATEGY.PDF (Erişim Tarihi: 13.03.2022)

göre ucuz olmaları nedeniyle sivil amaçla kullanılan araç, dron, ticari yazılım, yapay zekâ, nesnelerin interneti özelliğine sahip bazı donanımların askerî amaçla da kullanılabilmesi, pahalı sistemlere karşı geliştirilen ucuz karşı tedbir silahlarının (güdümlü roket/füze, dron, EYP vb.) asimetrik etki oluşturacağı öngörülmektedir.⁸⁰ Günümüzde de benzer uygulamaları görmek mümkündür. Özellikle, ileri teknolojinin sunduğu avantajlara sahip olmak ve onu etkin bir şekilde kullanmak; klasik anlamdaki güç aktarımının maliyetini azaltmış, hedef üzerinde asimetrik etki yaratmış, sivil ve askerî alan ayrımını belirsizleştirmiş ve teknolojik üstünlüğü elinde bulunduranlara önemli bir avantaj sağlamıştır. Bir devlet sınırlarının ötesine gücünü aktarmak istiyorsa, o bölgedeki ülkenin erişimi engelleme/erişimi reddetme (*anti access/denial-AA/AD*) kapasitesine de dikkat etmesi gerekmektedir. Söz konusu ülke uzun menzilli füze, nükleer silah, hassas vuruş özelliğine sahip akıllı mühimmatlar, siber, elektronik harp, bilgiyi manipüle etme yeteneği ile büyük bir ekonomik kapasiteye sahipse güç aktarımı niyetinde olan ülkeleri tehdit ederek, bu bölgelere güç aktarımını engelleyebilir.⁸¹ Bu durum daha zayıf fakat bazı özellikleri nedeniyle görece üstün olan ülkenin uzak mesafelerden güç aktarımı yapacak ülkeye karşı etkili olabilmesine olanak sağlamaktır. Diğer taraftan teknolojinin gelişimine bağlı olarak AA/AD kapasitesine sahip olan güçler, güç aktarımı yapacak güçlerin uzak coğrafyalarda bulunan ve çepeçevre savunulan ileride konuşlu üs bölgeleri için de tehdit oluşturabilmektedir.⁸² Bunlara ilave olarak güç aktarımı yapacak ülkenin de AA/AD yeteneklerine sahip olması güç aktarımı yapmasını kolaylaştırmaktadır. Hassas vuruş yeteneğine sahip uzun menzilli mühimmatlar güç aktarımı yapacak devletin daha önce ileride

⁸⁰ Leopold Schmertzling, “The Future of Warfare”, *ESPAS Ideas Paper Series*, ESPAS--European Strategy and Policy Analysis System, 2018, ss. 7-8. <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/Future%20of%20Warfare%20-%20ESPAS%20Ideas%20Paper%20-%20Leopold%20Schmertzling.pdf> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

⁸¹ Michael j. Mazarr, “Toward a New Theory Of Power Projection”, 15 April 2020, War on the Rocks, <https://warontherocks.com/2020/04/toward-a-new-theory-of-power-projection/> (Erişim Tarihi: 25.10.2020)

⁸² Russell S. Badowski, “Airpower Projection in the Antiaccess/Area-Denial Environment: Dispersed Operations and Base Defense”, Caudill Shannon W., Deale Thomas H., vd. (ed.), *Defending Air Bases in an Age of Insurgency*, Volume II, Air University Press, 2019. 269-84. ss. 272-278 <http://www.jstor.org/stable/resrep19551.15>. (Erişim Tarihi: 18.07. 2021)

konuşlanması gereken birçok birlik ve silah sistemlerine olan ihtiyacını azaltmaktadır. Ancak bu mühimmatların ileride konuşlu birliklere karşı muhasım tarafından kullanılabilir olması ise güç aktarım stratejisini olumsuz etkilemektedir.⁸³

3.1.2. Yumuşak Güç Aracılığıyla Yapılan Güç Aktarımı

Yumuşak güç; ortak değer, kültür, düşünce yapısı, normlar vb. kavramlar üzerinden benzer hissiyatların yaratılması ve bu doğrultuda bir çekim merkezi oluşturularak istenilen davranışın diğer insanlar tarafından istenç duyularak gönüllü yapılması şeklinde özetlenebilir.⁸⁴ Bu çerçevede aktör güce ait “kültürel ve politik değerler ile dış politika yumuşak gücün temel bileşenlerini oluşturur.”⁸⁵ Güç aktarımı yapılacak ülke ile tarihsel bağ, ortak yaşamışlık, kültürel, sosyal, politik, dinî vb. değer paylaşımı ve fikir uyumunu güç aktarımını kolaylaştıran etkenlerdir. Yumuşak gücün pratikte güç aktarımına konu olan ülke üzerinde uygulanması, sert gücün arzu edilen sonuca ulaşması için uygun koşulların oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Bu noktada, Sovyetler Birliği'nin komünist ideolojiyi çekici kılan kurumlar vasıtasıyla oluşturduğu yumuşak güç örnek verilebilir, çünkü bu güç askerî güce olan ihtiyacını azaltıcı bir etki yaratmıştır.⁸⁶ Hedeflenen bölgedeki devletler üzerinde birtakım göstergeler üzerinden çekim merkezi oluşturularak arzu edilen doğrultuda davranış sergilemesini sağlamak yumuşak gücün ilgi alanına girmektedir. Avrupa Birliği (AB) bir çekim merkezi olarak Doğu Avrupa ülkelerinin AB politikaları çerçevesinde bir irade ve davranış göstermesini sağlamıştır. Diğer taraftan ABD popüler kültürü, AB ise değerler sistemi ile dünyada bir çekim oluştururken yumuşak güç alanında önemli bir aktör olarak konumlanmıştır.⁸⁷

⁸³ Thomas G Mahnken, *a.g.e.*, ss. 42-43.

⁸⁴ Joseph S. Nye, *Amerikan Gücünün Paradoksu*, Gürol Koca, (çev.), Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2003, ss. 5-13.

⁸⁵ Joseph S. Nye, “Public Diplomacy and Soft Power” *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 616, 2008, 94–109, s. 97.

⁸⁶ Joseph S. Nye, “Soft Power”, *Foreign Policy*, Autumn, 1990, No. 80, Twentieth Anniversary (Autumn, 1990), 153-171, s. 167.

⁸⁷ Dharma Bahadur Baniya, “Soft Power in the Contemporary World: Recommendations To the Small States' Security”, *Unity Journal*, Volume II, Feb 2021, (54-69), ss. 56-58, <https://www.nepjol.info/index.php/unityj/article/download/38809/29773/112890> (Erişim Tarihi: 27.02.2022)

Yumuşak gücün sert güce oranla kapasitesi ve sonucunun ölçülmesi farklılık içermektedir. Örneğin, yabancı bir ülkede eğitim görmek isteyen farklı ülke öğrencilerinin ülke seçiminde genellikle etki altında kaldıkları ülkeleri tercih etmeleri (Fransa'nın Fas, Çin'in ise Güney Koreli öğrenciler tarafından) ya da turizm alanında son dönemde Çin ve Türkiye'nin bir çekim merkezi oluşturması önemli bir gösterge teşkil etmektedir.⁸⁸ Kapsamlı bir sert güç kapasitesi olmayan ülkeler için günümüz iletişim ortamı ve teknolojik imkânlar yumuşak gücün aktarılabilmesi için önemli bir alan yaratmaktadır.⁸⁹

Loş'a göre ekonomik ve askerî bakımdan zayıf bir devletin etkin bir yumuşak güç oluşturması yeterli değildir. Bu nedenle de etkinliğin artırılması noktasında yumuşak gücün sert güç ile desteklenmesi gereklidir.⁹⁰ Teknolojinin kullanımı sadece sert güç için değil yumuşak güç için de önemli bir alan açmaktadır. Günümüzde teknolojinin yoğun olarak kullanıldığı kitle iletişim araçlarından TV, internet, sosyal medya platformları, haberleşme uygulamaları, sinema, dizi vb. yumuşak güç ajanları hedef kitle üzerinde kültürel, sosyal ve siyasi etki yaratarak tercihlerin etkilenebilmesi konusunda olanak sunmaktadır. Özellikle sosyal medya paylaşım platformlarının kitleleri mobilize etmeye yönelik bir güç olarak kullanılabilmesi onu bir silah hatta mücadelelerin yapıldığı bir muharebe sahası haline getirmiştir.⁹¹

Güç aktarımının yapılacağı bölgedeki ülkelerin, buldukları coğrafyada başka bir ülkenin varlık göstermesine hazır olması ve bu konuda istek duyması veya bu güce ihtiyaç duyması da önemlidir. Bu noktada güç aktarımının yapılacağı ülkenin, gücü aktaran ülkenin siyasi hedefine uygun şekilde hazır bulunması yumuşak gücün ne derecede etkin uygulandığı ile doğru orantılıdır. ABD, İkinci Körfez Harekâtı için meşru bir zemin oluşturmak amacıyla savaş öncesinden itibaren kitlesel yayın organlarından istifade ederek kendi kamuoyundan destek almak, algı ve

⁸⁸ Irene S. Wu "Measuring Soft Power with Conventional and Unconventional Data", https://sites.nationalacademies.org/cs/groups/dbassesite/documents/webpage/dbasse_179613.pdf (Erişim Tarihi: 27.02.2022)

⁸⁹ Baniya, a.g.m, ss. 57-69.

⁹⁰ Robert Loş, "U.S. and China: Hard and Soft Power Potential", *International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal* Vol. 22, No. 1/2018, (39-50), s. 47.

⁹¹ Beata Biały, "Social Media-From Social Exchange to Battlefield", *The Cyber Defense Review*, Vol. 2, No. 2 (Summer 2017), 69-90, s. 86.

tutumları siyasi hedefi doğrultusunda yönlendirmek için pratikler uygulamıştır.⁹² Savaş öncesi ve esnasında uygulanan söz konusu pratikler ulusal kamuoyunda ABD resmî kararlarına çoğunlukla bir destek olarak yansırken, Ebu Garib ve Guantanamo'daki tutuklulara yapılan işlemler ABD'nin yumuşak gücünü düşürücü etki yaratmıştır.⁹³ Diğer taraftan ABD, uluslararası zeminde meşru bir zemin oluşturmak ve BM nezdinde Irak Harekâtına yönelik karar almak için harekete geçmiştir. Bu dönemde BM Güvenlik Konseyinin geçici üyesi Meksika hükümeti ile iyi ilişkileri olmasına ve Meksika Başkanının olumlu ve lehte mesaj vermesine rağmen, Meksika kamuoyunda ABD'ye karşı oluşan olumsuz görüş nedeniyle ABD istediği desteği bulamamıştır.⁹⁴ ABD'nin sadece Meksika hükümetini dikkate alması ve yumuşak güç araçlarını kullanarak Meksika kamuoyunda lehte bir irade oluşturamaması yapılacak güç aktarımının meşruiyetini ve sağlanacak uluslararası desteği riske sokmuştur.

Yumuşak güç muhatabı ikna etmekten ziyade onu istenilen son durum için istekli hale getirmektir.⁹⁵ Bu bağlamda ev sahibi ülke algıladığı dış tehdit ya da zorlayıcı bir etken nedeniyle başka bir ülkenin askerî gücünün kendi topraklarında bulundurulmasına mecbur kalıyorsa burada yumuşak gücün etkisinden bahsedilememektedir.

3.2. Yemi Nesil (Hibrit/Karma Güç Aracılığıyla Yapılan) Güç Aktarımı

Millî güç karşılaşılan durum ve şartlar itibariyle güç aktarımı noktasında sadece sert ve yumuşak güç gibi homojen olan kullanım yöntemleri ile uygulama zemini oluşturamamaktadır. Sert ve yumuşak gücün bir arada olduğu karma bir yapının da kullanımı mümkündür. Hibrit ya da

⁹² David L. Altheide and Jennifer N. Grimes, "War Programming: The Propaganda Project and the Iraq War", *The Sociological Quarterly*, Vol. 46, No. 4 (Autumn, 2005), 617-643, ss. 634-638.

⁹³ Joseph S. Nye, "Countering the Authoritarian Challenge: Public Diplomacy, Soft Power, and Sharp Power." *Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development*, No. 15, Center for International Relations and Sustainable Development, 2020, 94-109, s. 98.

⁹⁴ Irina Alberro and Jorge Schiavon, "Shaping or Constraining Foreign Policy? The Role of Mexican Public Opinion in the Response to the Iraq War", September 2010, ss. 15-17, <http://mobile.repositorio-digital.cide.edu/bitstream/handle/11651/1123/101761.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Erişim Tarihi: 01.11.2021)

⁹⁵ Joseph S. Nye, *Amerikan Gücünün Paradoksu*, Gürol Koca, (çev.), Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 11.

Nye'nin ifadesi ile *smart* (akıllı) güç; “sert gücün, zorlama ve ekonomik bedel ödetme, yumuşak gücün ise belirlenen tercihler üzerinde ilgi uyandırma hedefinden hareketle her ikisinin bir strateji doğrultusunda akıllı kombinasyonu şeklinde kullanımı olarak tanımlanabilir.”⁹⁶ Karma bir yapı olan hibrit gücün aktarım yöntemi, araçları, iş birliği ve koordinasyon usulleri gibi birçok faktörü kendine has özellikler taşımaktadır. Kimi araçlar kullanım yeri ve amacına göre yumuşak ya da sert güç fonksiyonu içerebilmektedir. Örneğin, sert güç bileşeni olan askerî bir unsurun insani yardım/kurtarma harekâtında kullanılması yumuşak güç içerisinde değerlendirilebilir.⁹⁷ Diğer bir ifade ile, “askerî güç sert güç olmadığı gibi sivil güç de yumuşak güç demek değildir. Gücün askerî-sivil olarak ayrımı onun hangi araçlardan istifade edildiğini yansıtırken, sert-yumuşak ayrımı ise askerî ve sivil güç bileşenlerinin kullanım şekline gönderme yapmaktadır.”⁹⁸

Rusya'nın Ukrayna üzerinde ilk etapta ekonomi ağırlıklı yaptığı güç aktarımının askerî alandakinden daha etkin olduğu dile getirilse de bunun Ukrayna sorununda işlevsiz kaldığı ortaya çıkmıştır. Böylece Rusya güç aktarımında farklı bir strateji izlemesi gerektiğinin farkına varmıştır.⁹⁹ Geleneksel yöntem ve araçlara ilave olarak Rusya'nın özellikle bilgi harbi, elektronik harp, siber harp ve psikolojik harp yeteneklerini bütüncül bir şekilde devreye alması ile Ukrayna üzerinde üstünlük sağlamıştır.¹⁰⁰ Ayrıca Rusya, Kırım'ı ilhakında sosyal medyayı kendi lehine etki yaratacak şekilde Ukrayna halkı üzerinde kullanmıştır.¹⁰¹ Buna ilave olarak Rusya, siber hacker olan milliyetçileri kullanarak Ukrayna hakkında istihbarat toplama, kurumlara siber saldırı düzenleme, bilginin manipüle edilmesi ve bilgi

⁹⁶ Joseph S. Nye, “Get Smart: Combining Hard and Soft Power.” *Foreign Affairs*, Vol. 88, No. 4, Council on Foreign Relations, 2009, 160–63, s. 160.

⁹⁷ a.e., ss. 160-161.

⁹⁸ Tarık Oğuzlu, “Soft Power in Turkish Foreign Policy” *Australian Journal of International Affairs*, Vol. 61, No. 1, March 2007, 81-97, s. 83.

⁹⁹ Anna Matveeva, a.g.e., s. 722.

¹⁰⁰ James K. Wither, “Making Sense of Hybrid Warfare.” *Connections*, Vol. 15, No. 2, Partnership for Peace Consortium of Defense Academies and Security Studies Institutes, 2016, 73–87, ss. 76-77.

¹⁰¹ Julia Voo, Irfan Hemani vd., “Reconceptualizing Cyber Power: Cyber Power Index Primer”, Harvard Kennedy School: Belfer Center for Science and International Affairs, Report 2020, s. 2, <https://www.belfercenter.org/sites/default/files/2020-04/ReconceptualizingCyber.pdf> (Erişim Tarihi: 02.11.2021)

harekâtı gibi farklı kullanım yöntemleri üzerinden siyasi hedefini gerçekleştirmek için internet ve bilgi sistem teknolojilerinden etkin bir şekilde istifade etmiştir.¹⁰² Son dönemde internetin yaygın bir şekilde kullanılması ve bireylerin internete olan bağımlılığının artış göstermesiyle sosyal medya platformları, sosyal paylaşım ve internet uygulamaları gibi mecralar rekabet ve çatışmanın yaşanması için elverişli bir ortam yaratmıştır. İnternet altyapısı ve iletişim araçları kullanımının dünya genelinde artışına paralel olarak bilginin silah olarak kullanılması giderek yaygınlık kazanmıştır. Bilgiye erişim gibi bilginin güvenliğini sağlamak da günümüzde önemli hale gelmiştir.¹⁰³ Gelecek muharebelerinin fiziksel boyutunun yanı sıra insana ve doğaya zarar vermeyen ancak hasmın bilgiye dayalı varlık gücünü sınırlayan, manipüle eden veya erişilemez kılan bir noktaya zorlayan çizgide olacağı tahmin edilmektedir. Bilgi teknolojilerindeki gelişim ile birlikte bilginin yoğun yöntemlerle işlenmesi, analiz edilmesi, farklı coğrafyalara aktarılması, kullanılması ve korunması yönündeki çabalar uluslararası arenada rekabeti tetikleyen bir olgu haline gelmiştir. Diğer taraftan elektromanyetik spektrum, biyoteknoloji, biyokimya vb. alanlarda teknolojik gelişimin sağlanması ile fiziki tahrip yapmadan ya da insana zarar vermeden devletler arasındaki rekabeti ve savaşların sonucunu etkileyebilecek yeni enstrümanlar gelişmiştir.¹⁰⁴

Hibrit harekâtların doğası gereği askerî ve sivil alanın iç içe geçmesi her iki alanda kullanılabilen araç, gereç, malzeme ve hizmetlerin güç aktarımı için de kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Bu durum askerî ve sivil kapasitenin ulusal ölçekte müşterek bir organizasyon içerisinde teşkilatlanması ve bütüncül bir şekilde planlanması, güç aktarımının maliyet-etkin olmasını sağlamak için önemli bir gereksinimdir. Askerî ve sivil tüm imkân ve kapasiteyi içeren karma gücün farklı coğrafyalara bir strateji doğrultusunda aktarımı; müşterek planlama, icra, koordinasyon ve

¹⁰² Hanci Lei, "Modern Information Warfare: Analysis and Policy Recommendations", *Foresight*, Vol. 21 No. 4 2019, 508-522, ss. 513-514.

¹⁰³ Darren Death, *Information Security Handbook: Develop a threat model and incident response strategy to build a strong information security framework*, Packt Publishing, 2017, ss. 8-11.

¹⁰⁴ Hubert Feigl, "Yeni Silah Teknolojileri", Karl Kaiser and Hans-Peter Schwarz, (ed.), *Yeni Yüzyılda Yeni Dünya Politikası*, Müjdat Kayayerli, (çev.), Sinemis Yayınları, Ankara, 2005, 291-297, ss. 293-294.

değerlendirmeyi ulusal seviyede gerekli kılmaktadır. Özellikle askerî güç gibi sert güç araçlarının karşısında yumuşak güç araçlarının kurumsal bir organizasyon içinde uygulanması konusunda pratikte zorluklar bulunmakla birlikte, hibrit güç, her iki gücün ulusal ölçekte koordineli ve etkin bir şekilde uygulanabilmesine yönelik müşterek bir organizasyona ihtiyaç duymaktadır.¹⁰⁵

Yumuşak ve sert gücün birbiri ile uyumlu ve bütünleyen bir şekilde kullanımı hedeflenen siyasi amaca ulaşmada kolaylaştırıcı etki yaratmaktadır. Bu nedenle bölgedeki tehdit düzeyinin belirlenerek güç aktarımına en uygun stratejinin öngörülmesi ve hibrit tekniklerin bir arada kullanılması önem arz etmektedir. Sert ve yumuşak güç içerik ve uygulanma biçimleri itibarıyla farklı disiplinleri kapsamaktadır. Bu çerçevede; sert ya da yumuşak gücün ne zaman, nerede, nasıl ve ne oranda hibrit güç aktarımına katkı sağlayacağını karar vericiler tarafından disiplinler arası bir çalışmayla belirlenmesi gerekmektedir. Sert ya da yumuşak gücün tek başına uygulanmasından doğabilecek avantaj ve dezavantajların hesap edilmesi, eksik yönlerinin tamamlanması ve zayıf yönlerinin kuvvetlendirilmesi sağlanarak güç aktarımının etkinliği artırılabilir. Diğer taraftan, yumuşak gücün hedef kitle üzerinde etkin bir şekilde kullanılması ile askerî ve ekonomik gücün uygulanmasından kaynaklanabilecek maliyetin asgari düzeye indirilmesi sağlanabilir. Hibrit gücün kullanımını, konvansiyonel ulusal güç kıyaslaması ve hesaplamasının ötesinde asimetriyi de içerisinde barındıran bir biçim olarak görmek gerekir. Bu çerçevede, uluslararası ilişkilerde devleti esas aktör ve gücü de esas unsur kabul eden realist paradigma karşısında çıkarın yalnızca güç bağlamında ele alınmamasını, güç analizinin ise silah ve bomba hesabına indirgenmemesi gerektiğine yönelik tespitler bulunmaktadır.¹⁰⁶ Nitekim günümüzde fiziki güç bileşenlerinin yanı sıra daha soyut ifade edilebilecek millî değer, sosyal, kültürel, politik vb. dış etki yaratabilecek bileşenler de güç hesaplamasında dikkate alınmaktadır.

¹⁰⁵ Ernest J. Wilson, "Hard Power, Soft Power, Smart Power." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 616, 2008, 110–24, ss. 116-118.

¹⁰⁶ Pınar Bilgin ve Berivan Eliş, "Hard Power, Soft Power: Toward a More Realistic Power Analysis", *Insight Turkey*, Vol. 10, No. 2, 2008, 5-20, s. 7.

Sonuç

Devletler sınır ötesindeki çıkarlarını gerçekleştirmek, tehditleri uzaktan önlemek ve farklı coğrafyalarda varlığını göstermek için ulusal güç unsurlarını hedefledikleri bölgeye aktarırlar. Gücün aktarımı fiziki olabileceği gibi fiziki olmayan unsurları veyahut her ikisini de içerebilen hibrit bir yapıda da olabilmektedir.

Güç aktarımının gerçekleşmesi için alınacak kararda tehdit ve çıkar ilişkisi dikkate alınarak ortaya sunulan politik, ekonomik, askerî vb. gerekçeler ve ulusal ihtiyaçlar önemli belirleyicilerdir. Farklı coğrafyalarda gücün korunması ve ihtiyaç duyulduğunda aktarımı adına ileride konuşlu askerî kuvvetlerin kullanımına ilave olarak, gücün seferi kuvvetlerle aktarımı da geçmişte bir yöntem olarak kullanılmıştır. Soğuk Savaş döneminden sonra ortaya çıkan maliyetler dikkate alınarak ileride konuşlu kuvvetlerin sayısında indirgemeye gidilmiştir. Bu doğrultuda ortaya çıkan askerî kuvvet açığı ise küçük ölçekli fakat daha çevik yapıya sahip birlikler ve seferi kuvvetlerin yer aldığı bir kullanım şekli ile kapatılmaya çalışılmıştır. Bunlara ilave olarak teknolojinin gelişimi ile birlikte uzak coğrafyalara yönelik gözetleme, keşif, istihbarat, vuruş gücü ve ulaşım imkânları artmış, gücün fiziki aktarımının yanında medya ve internetin yaygın bir şekilde kullanılması ile fiziki olmayan ulusal güç unsurlarının da kolayca küresel ölçekte aktarılabilmesi imkânı elde edilmiştir. Siber alan, uzay teknolojileri, insansız silah sistemleri, süpersonik uzun menzilli füze sistemleri, elektronik harp, sosyal medya mühendisliği vb. birtakım yeni alanlar gücün planlama ve uygulanmasındaki zaman ve mekân kavramını değiştirmiştir. Teknolojinin gelişimi ile birlikte mesafe kavramı giderek eski anlamını yitirerek yeni bir form kazanmıştır. Günümüzde yeni silah ve yeteneklerin geliştirilmesi ileride konuşlanma prensibinde birtakım değişiklikleri zorunlu kılmıştır. Uzak mesafelere ulaşım sağlayacak araçlar, uzaktan keşif ve gözetleme yapabilen sistemler, insansız sistemler, uzun menzilli ve uzun süre seyir yapabilen silah sistemleri, uzay ve siber alan, uydu sistemleri vb. mesafeyi görece dikkate almadan tehdit oluşturabilme ve tehdidi bertaraf edebilme gücüyle geleneksel güç aktarımı stratejisinde radikal değişikliklere yol açmıştır.

Böylece ileride konuşlanmaya ihtiyaç duyulmadan anavatandayken dahi daha uzak mesafelere güç aktarımının farklı şekillerde yapılabilmesi olanağı hâsıl olmuştur. Bu noktada teknolojik üstünlük kadar onu iyi

kullanabilen devlet ya da devlet dışı aktörlerin uluslararası sistemde oyun değiştirici olabileceği bir alan ortaya çıkmıştır.

Ulusal güç aktarımında sert ya da yumuşak güç unsurları kullanılabilir. Ancak gücün etkin bir şekilde aktarımı için gücün akıllı bir kombinasyonunu oluşturan karma/hibrit güç aktarımı ön plana çıkmıştır. Bu çerçevede ulusal güç aktarım stratejisinin planlama aşamasında etkisi olan mesafe, ekonomi, tehdit algılaması ve çıkar ilişkisi, teknolojik gelişmişlik düzeyi, lojistik kapasite vb. parametrelerin karar vericiler tarafından hesaba katılması gerekmektedir. Gücün farklı coğrafyalara aktarımı kadar gücün bu coğrafyalarda etkinliğinin korunması da önemlidir. Bu nedenle güç aktarımı planlanırken kısa, orta ve uzun vadeli siyasi hedefin belirlenmesi ve siyasi hedefin gerçekleştirilmesi kapsamında gerekli kaynak tahsisinin yapılması gerekmektedir. Sonuç olarak, bölgesel ya da küresel ölçekte aktör olma amacını taşıyan ulus devletler sahip olduğu güç bileşenlerini mobilize ettiği ve eş güdüm içerisinde uygulayabildikleri ölçekte etkili olabilir.

Sonuç olarak, tarihsel süreç içerisinde güç aktarım parametreleri ve paradigması değişikliğe uğramıştır. Bu parametreler içerisinde özellikle teknolojik gelişim güç aktarımının uygulanma biçimini şekillendiren en önemli parametre olarak olmuştur. Teknolojik gelişimin kaldırıcı etkisi sert ve yumuşak gücün uygulanmasını kolaylaştırıcı etki yaratmıştır. Sert ya da yumuşak gücün tek başına uygulanmasından doğabilecek mahsurları önlemek ve güç aktarımında etkinliği artırmak adına her iki gücün birleşik kullanımını içeren hibrit kullanım alternatif bir uygulanma biçimi olarak yerini almıştır. Ulusal gücün aktarımında tayin edilen vekil güçler yeni bir güç aktarım aracı olarak uygulama zemininde yerini almıştır. Siber alan, elektromanyetik spektrum ve uzay uluslararası sistemde güç aktarımının uygulandığı yeni bir alan olarak ortaya çıkmıştır.

Summary

Depending on the nation state's interests or threat perception, the projection of power is transferred beyond national borders and thus has a new sphere of influence. Countable or uncountable, physical or non-physical parameters that constitute national power are essential at the point of national power projection and in determining power projection strategy. The

transferable ones of the national power components can be used one by one or create a combination to increase influence beyond the national borders. Standalone or hybrid use of hard or soft power, forming a combination within the national power components, is determined according to the final purpose of the national power projection strategy.

In addition to the opportunities brought by technology, the transformation in the international system and new threat perceptions have caused some changes in the power projection strategy in recent history. In military terms generally, expeditionary or forward-deployed (permanent) forces are in the foreground in the power projection strategy. There are idiosyncratic advantages and disadvantages of using both troops. At this point, criteria of accessibility of the area, economic cost of operation, logistic capacity, consent of host country, political purpose, and size of troops considered to be deployed in the region, etc., affect the using situation of expeditionary or forward-deployed units. Military forces deployed in forward and having permanent characteristics are used in the host country in the scope of achievements in different regions and protection of power. Although it is aimed to use as the protection of power, the forward-deployed units are units that can project power in the near geography of the country where they are located. On the other hand, expeditionary forces, which have mobile and dynamic deployment capacity, can be used to project power to all regions that can be accessed without the need for the host country.

During the Cold War period, forward-deployed military units were mainly used. On the other hand, after the end of the Cold War, using light, high mobility, technologically superior, temporarily deployed, and cost-effective forces have been preferred. Physical and non-physical methods in power projection have changed depending on technology and conditions of the day. Thus, the emergence of remote intervention tools (cyber, electronic warfare, satellite systems, unmanned systems, etc.), the use of proxy forces as a cost-effective method, and developments in qualified power projection tools have affected the power projection strategy.

Generally, distance, economy, perception of threat, conflict of interests, technology, and logistics have significant parameters in planning and performing power projection strategy. Distance is a basic parameter and also starting point of the power projection strategy about how strong the national power is, where, for how long, and at what level it will be built, and how to

provide logistical support. Transferring power and ensuring its continuity are directly proportional to economic capacity. At the same time, the state's perception of threats from different geographies or entering into a relationship of interest determines the decision point on whether power can be projected or not. On the other hand, factors such as the level of support and realization of the power projection strategy of soft and hard power components in accordance with the political purpose, the possibility and adequacy of using them separately or in a hybrid structure, and their organized and coordinated use affect the power projection strategy. In addition, the development of technology has caused changes in power projection tools and methods and has changed the assumption of time and space. As a result, power maintains its importance as a determining parameter in the international system. The relative strength of a nation-state compared to the others is made visible when power is projectable and capable of acting. At this point, the nation state's ability to eliminate the threat beyond its borders or to realize its interests, increase its area of influence as a deterrent force, and be an important actor in the international system is directly proportional to the ability of transfer of national power components to different geographies. Therefore, the states that will transfer power should make their plans in power projection strategy according to its parameters. In this context, the power projection strategy can be successful as long as it mobilizes nation states' components and is used in coordination.

Çatışma Beyanı:

Araştırmannın yazarı olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanım bulunmamaktadır.

Kaynakça

Kitaplar

ARI, Tayyar, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, MKM Yayıncılık, 8.Baskı, Bursa, 2009.

BARNET, Roger W., *Expeditionary Power Projection: an Operational Concept for the U.S. Navy*, US Naval War College Strategic Research Department (Code 30) Center for Naval Warfare Studies, Newport, 1996.

BERRIDGE, Geof, *International Politics: States, Power and Conflict since 1945*, Third Edition, Prentice-Hall/Harvester Wheatsheaf, Hemel Hempstead, 1997.

Uluslararası Sistemde Ulusal Güç Aktarım Stratejisini Belirleyen
Temel Parametrelerin Analizi

- BİRDİŞLİ, Fikret, *Teori ve Pratikte Uluslararası Güvenlik: Kavram-Teori ve Uygulama*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.
- BUZAN, Barry, *İnsanlar, Devletler & Korku*, 2. Basımdan çeviri, Emre Çıtak, (Çev. Ed.), Röle Akademik Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- CARR, E.H., *Twenty Years' Crisis, 1919-1939*, E-Book, Palgrave Macmillan, 2016.
- DEATH, Darren, *Information Security Handbook: Develop a threat model and incident response strategy to build a strong information security framework*, Packt Publishing, 2017.
- DEDEOĞLU, Beril, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Yenyüzyıl Yayınları, 3.Baskı, İstanbul, 2014.
- DIGGS, Barbara and CARBAUGH, Samuel, *The Vietnam War, Inquire & Investigate*, Nomad Press, 2018.
- GÖRGÜLÜ, İsmet, *Askeri Coğrafya*, Seri No.: 3, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 1992.
- NYE, Joseph S., *Amerikan Gücünün Paradoksu*, Gürol Koca, (çev.), Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- NYE, Joseph, *Power in the Global Information Age: From Realism to Globalization*, Taylor & Francis e-Library, 2004.
- PORTER, Patrick, *The Global Village Myth: Distance, War and the Limits of Power*, Georgetown University Press, Washington DC, 2015.
- RUSSETT, Bruce, STARR, Harvey vd., *World Politics: The Menu for Choice*, 6th Edition, St. Martin's, New York, 2000.
- US DOD, Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms JP 1-02, 12 April 2001, s. 422. <https://dcs9.army.mil/assets/docs/dod-terms.pdf> (Erişim Tarihi: 15.12.2020)
- Makaleler**
- AFSHAN, Sahar and ALI, Panira, "Balance of Power in the Era of Technological Globalization", *Pakistan Horizon*, Apr-Jun 2021, Vol. 74, Issue 2/3, 81-101.
- ALBERRO, Irina and SCHIAVON, Jorge, "Shaping or Constraining Foreign Policy? The Role of Mexican Public Opinion in the Response to the Iraq War", September 2010, <http://mobile.repositorio-digital.cide.edu/bitstream/handle/11651/1123/101761.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Erişim Tarihi: 01.11.2021)
- ALTHEIDE, David L. and GRIMES, Jennifer N., "War Programming: The Propaganda Project and the Iraq War", *The Sociological Quarterly*, Vol. 46, No. 4 (Autumn, 2005), 617-643.
- BADOWSKI, Russell S., "Airpower Projection in the Antiaccess/Area-Denial Environment: Dispersed Operations and Base Defense", Caudill Shannon W., Deale Thomas H., vd. (ed.), *Defending Air Bases in an Age of Insurgency*, Volume II, Air University Press, 2019. 269-84, <http://www.jstor.org/stable/resrep19551.15>. (Erişim Tarihi: 18.07.2021)
- BANIYA, Dharma Bahadur "Soft Power in the Contemporary World: Recommendations To the Small States' Security", *Unity Journal*, Volume II, Feb 2021, <https://www.nepjol.info/index.php/unity/article/download/38809/29773/112890> (Erişim Tarihi: 27.02.2022)
- BECKLEY, Michael, "The Power of Nations: Measuring What Matters", *International Security*, Vol. 43, No. 2, (Fall 2018), 7-44.
- BERCEAN, Ioana-Nelia, "Ukraine: Russia's New Art of War", *Online Journal Modelling the New Europe*, 2016, Vol. 21, No. 1, 155-174.
- BIAŁY, Beata, "Social Media—From Social Exchange to Battlefield", *The Cyber Defense Review*, Vol. 2, No. 2 (Summer 2017), 69-90.
- BİLGİN, Pınar ve ELİŞ, Berivan, "Hard Power, Soft Power: Toward a More Realistic Power Analysis", *Insight Turkey*, Vol. 10, No. 2, 2008, 5-20.

- BLAIR, Dennis C., “China’s Military Power Projection and U.S. National Interests”, *U.S. China Economic and Security Review Commission*, February 20, 2020, https://www.uscc.gov/sites/default/files/Blair_Written%20Testimony.pdf (Erişim Tarihi: 08.12.2020)
- BORSHCHEVSKAYA, Anna L., “Russia’s Soft Power Projection in the Middle East”, Mahir J. Ibrahimov, (ed.), *Great Power Competition: The Changing Landscape of Global Geopolitics*, The Army University Press, Kansas, 2020, 1-24, <https://www.armyupress.army.mil/Portals/7/combats-studies-institute/csi-books/great-power-competition-the-changing-landscape-of-global-geopolitics.pdf> (Erişim Tarihi: 03.01.2020)
- BUHAUG, Halvard and GLEDITSCH, Nils Petter, “The death of distance? The globalization of armed conflict”, Miles Kahler and Barbara F. Walter, (ed.), *Territoriality and Conflict in an Era of Globalization*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 187-216.
- CASTELLA, Tom de, “Does Anybody Still Need Aircraft Carriers?”, 29 May 2012, <https://www.bbc.com/news/magazine-18237029> (Erişim Tarihi: 04.11.2021)
- COTTON, Megan, “Ensuring Readiness for Strategic Support: Strategic Power Projection”, 6 June 2019, U.S. Army, <https://www.army.mil/article/222299/ensuring-readiness-for-strategic-support-strategic-power-projection> (Erişim Tarihi: 09.12.2020),
- FEIGL, Hubert, “Yeni Silah Teknolojileri”, Karl Kaiser and Hans-Peter Schwarz, (ed.), *Yeni Yüzyılda Yeni Dünya Politikası*, Müjdat Kayayerli, (çev.), Sinemis Yayınları, Ankara, 2005, 291-297.
- FENDRICK, Reed J., “Diplomacy As an Instrument of National Power”, *U.S. Army War College Guide to National Security Policy and Strategy*, Strategic Studies Institute, US Army War College (2014), <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep12023.17.pdf> (Erişim Tarihi: 28.10.2021)
- FUHRMANN, Matthew, “Exporting Mass Destruction? The Determinants of Dual-Use Trade”, *Journal of Peace Research*, Vol. 45, No. 5, 2008, 633–652.
- HARCHAOU, Tarek M, MASELAND, Robbert K J vd., “Carving Out an Empire? How China Strategically Uses Aid to Facilitate Chinese Business Expansion in Africa”, *Journal of African Economies*, Volume 30, Issue 2, March 2021, 183–205.
- HARRIS, Elisa D., “Introduction”, Elisa D. Harris, (ed.), *Governance of Dual-Use Technologies: Theory and Practice*, Mass.:American Academy of Arts & Sciences, Cambridge, 2016.
- HARRIS, Peter and TRUBOWITZ, Peter, “The Politics of Power Projection: The Pivot to Asia, Its Failure, and the Future of American Primacy”, *The Chinese Journal of International Politics*, Vol. 14, No. 2, 2021, 187–217.
- HENRIKSON, Alan K., “Distance and Foreign Policy: A Political Geography Approach”, *International Political Science Review / Revue internationale de science politique*, Vol. 23, No. 4, SAGE Publications, 2002, 437-466.
- IVANOV, Zoran, “Changing the Character of Proxy Warfare and its Consequences for Geopolitical Relationships”, *Security & Defence Quarterly*, 2020, Vol. 31 Issue 4, 37-51.
- LEI, Hanci, “Modern Information Warfare: Analysis and Policy Recommendations”, *Foresight*, Vol. 21 No. 4 2019, 508-522.
- LELE, Ajey, “Asymmetric Warfare: A State vs Non-State Conflict”, *OASIS-Observatorio de Análisis de los Sistemas Internacionales*, Jul-Dec 2014, Issue 20, 97-111.
- LOHSE, Morgan P., “From Power Projection to Power Protection: Revitalizing Conventional Deterrence in NATO”, *Drew Papers*, No. 33, Air University Press, Alabama, March 2019, https://media.defense.gov/2019/Mar/21/2002104239/-1/1/0/DP_0033_LOHSE_FROM_POWER_PROJECTION_TO_POWER_PROTECTION.PDF (Erişim Tarihi: 15.12.2020)
- ŁOŚ, Robert, “U.S. and China: Hard and Soft Power Potential”, *International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal*, Vol. 22, No. 1/2018, (39–50).

Uluslararası Sistemde Ulusal Güç Aktarım Stratejisini Belirleyen
Temel Parametrelerin Analizi

- MARKOWITZ, Jonathan N and FARISS, Christopher J, “Power, Proximity, and Democracy: Geopolitical Competition in the International System”, *Journal of Peace Research*, Jan 2018, Vol. 55, Issue 1, 78-93.
- MARKOWITZ, Jonathan N. and FARISS, Christopher J., “Going to Distance: The Price of Projecting Power”, *International Interactions*, 39, April 2013, 119-143.
- MARKOWITZ, Jonathan, FARISS, Christopher vd., “Producing Goods and Projecting Power: How What You Make Influences What You Take”, *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 63 (6), 2019, 1368-1402.
- MATVEEVA, Anna, “Russia’s Power Projection after the Ukraine Crisis”, *Europe-Asia Studies*, Vol. 70, No. 5, July 2018, 711–737.
- MAZARR, Michael j., “Toward a New Theory Of Power Projection”, 15 April 2020, War on the Rocks, <https://warontherocks.com/2020/04/toward-a-new-theory-of-power-projection/> (Erişim Tarihi: 25.10.2020)
- McDEW, Darren, “Power Projection in the Digital Age: The Only Winning Move is to Play”, *Prism*, Vol. 7, No. 2, The Fifth Domain (2017), 30-39.
- NYE, Joseph S. “Public Diplomacy and Soft Power” *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 616, 2008, 94–109.
- NYE, Joseph S., “Countering the Authoritarian Challenge: Public Diplomacy, Soft Power, and Sharp Power” *Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development*, No. 15, Center for International Relations and Sustainable Development, 2020, 94–109.
- NYE, Joseph S., “Get Smart: Combining Hard and Soft Power.” *Foreign Affairs*, Vol. 88, No. 4, *Council on Foreign Relations*, 2009, 160–63.
- NYE, Joseph S., “Soft Power”, *Foreign Policy*, Autumn, 1990, No. 80, Twentieth Anniversary (Autumn, 1990), 153-171.
- O’HANLON, Michael E., “Forecasting change in military technology, 2020-2040”, September 2018, <https://www.brookings.edu/research/forecasting-change-in-military-technology-2020-2040/> (Erişim tarihi: 05.11.2021)
- OGUZLU, Tarık, “Soft Power in Turkish Foreign Policy” *Australian Journal of International Affairs*, Vol. 61, No. 1, March 2007, 81-97.
- ONUTA, Tiberiu-Dan, “Considerations on Strategy and Technology Interrelationships”, *Small Wars Journal*, 10/01/2015, <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/considerations-on-strategy-and-technology-interrelationships> (Erişim Tarihi: 28.10.2021)
- PELTZ, Eric and HALLIDAY, John,” Making the Power Projection Army a Reality”, Lynn E. Davis and Jeremy Shapiro, (ed.), *The U.S. Army and the New National Security Strategy*, RAND Corporation, 2003, <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mr1657a.18> (Erişim Tarihi: 02.01.2021)
- PELTZ, Eric, HALLIDAY, John vd., “Combat Service Support Transformation: Emerging Strategies for Making the Power Projection Army a Reality”, RAND, CA, Santa Monica, Corporation, 2003, https://www.rand.org/pubs/documented_briefings/DB425.html (Erişim Tarihi: 26.05.2020)
- PETERSON, Timothy M., “US Disaster Aid and Bilateral Trade Growth”, *Foreign Policy Analysis*, (2017) 13, 93–111.
- PRADOS, John, “Notes on the CIA’s Secret War in Afghanistan.” *The Journal of American History*, 89, No. 2, 2002, 466–71.
- ROSEN, Stephen Peter, “Power Project and Military Innovation: The IT RMA and its Implications for Israel”, February 2019, <https://www.idf.il/en/minisites/dado-center/research-1/power-projection-and-military-innovation/> (Erişim Tarihi: 03.01.2020)
- RYAN, Kurt J., “Power projection readiness: A historical perspective”, 26 April 2017, U.S. Army, https://www.army.mil/article/185970/power_projection_readiness_a_historical_perspective (Erişim Tarihi: 09.12.2020)

SCHMERTZING, Leopold, “The Future of Warfare”, *ESPAS Ideas Paper Series*, ESPAS-European Strategy and Policy Analysis System, 2018, <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/Future%20of%20Warfare%20-%20ESPAS%20Ideas%20Paper%20-%20Leopold%20Schmertzing.pdf> (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

SCHULZKE, Marcus, “The Morality of Remote Warfare: Against the Asymmetry Objection to Remote Weaponry”, *Political Studies*, 1 March 2016, Vol. 64, No. 1, 90-105.

SHUNK, Dave, HORNICK, Charles vd., “The Role of Forward Presence in U.S. Military Strategy”, *Military Review*, July-August 2017, 56-65.

SLOCOMBE, Geoff, “Electronic Warfare in the Space Domain”, *Asia Pacific Defence Reporter*, Sept 2019, Vol. 45, Issue 7, 24-26.

ŤEFANČÍK, Radoslav and KINER, Andrej, “‘Sorry, I don’t Want Them Here.’ Migration in Slovak Political Discourse”, *Professional Discourse & Communication*, Vol. 3 Issue 2, 2021, 10-20.

STEINGARTNER, William and GALINEC Darko vd., “Threat Defense: Cyber Deception Approach and Education for Resilience in Hybrid Threats Model”, *Symmetry*, Vol 13, Iss 597, p 597 (2021), 1-25.

STOLL, Richard J., “In Harm’s Way? Chinese Power Projection in Historical Perspective”, The James A. Baker III Institute For Public Policy Of Rice University, May 2000, <https://www.bakerinstitute.org/files/2687/> (Erişim Tarihi: 15.12.2020)

TAKEDA, Keiji, “Cyber Defense of Japan-Proposal of Conceptual Framework”, Sandro Gaycken, (ed.), *Cyber Defense-Policies, Operations and Capacity Building: CYDEF 2018*, IOS Press, Amsterdam, 2019.

VUVING, Alexander L., “Great Power competition: Lessons From The Past, Implications for the Future”, Alexander L. Vuving, (ed.), *Hindsight, Insight, Foresight: Thinking About Security in the Indo-Pacific*, Daniel K. Inouye Asia-Pacific Center for Security Studies, Sep. 1, 2020, 13-36, <https://www.jstor.org/stable/resrep26667.7> (Erişim Tarihi: 29.10.2021)

WILSON, Ernest J., “Hard Power, Soft Power, Smart Power.” *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 616, 2008, 110–24.

WITHER, James K., “Making Sense of Hybrid Warfare.” *Connections*, Vol. 15, No. 2, Partnership for Peace Consortium of Defense Academies and Security Studies Institutes, 2016, 73–87.

WITHER, James K., “Outsourcing Warfare: Proxy Forces in Contemporary Armed Conflicts”, *Security & Defence Quarterly*, 2020, Vol. 31, 18-34.

YAVAŞ, Cengiz ve Gökhan SARI, “Değişen Güvenlik Anlayışı ve Güvenliğe Yönelik Tehditler, Riskler ve Fırsatlar”, Gökhan Sarı ve Cenker Korhan Demir, (ed.), *Teoriden Uygulamaya “Güvenlik” Üzerine*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2018, 67-108.

Konferans Bildirileri

MAHNKEN, Thomas G, “Navies and the Flexible Application of Power”, Andrew Forbes, (ed.), *Naval Diplomacy and Maritime Power Projection: Proceedings of the Royal Australian Navy Sea Power Conference 2013*, Sea Power Centre–Australia, <https://www.navy.gov.au/sites/default/files/documents/SP13.pdf> (Erişim Tarihi: 01.11.2020)

Raporlar

“The National Military Strategy of the United States of America 2015: The United States Military’s Contribution to National Security”, June 2015, <https://www.hsdl.org/?view&did=767473> (Erişim Tarihi: 29.11.2020)

“A Resource on Strategic Trade Management and Export Controls, Overview of U.S. Export Control System”, <https://2009-2017.state.gov/strategictrade/overview/index.htm> (Erişim Tarihi: 07.11.2021)

Uluslararası Sistemde Ulusal Güç Aktarım Stratejisini Belirleyen
Temel Parametrelerin Analizi

- 2020 Department of Defense Electromagnetic Spectrum Superiority Strategy, October 2020, ss. 1-4. https://media.defense.gov/2020/Oct/29/2002525927/-1/-1/0/ELECTROMAGNETIC_SPECTRUM_SUPERIORITY_STRATEGY.PDF (Erişim Tarihi: 13.03.2022)
- PALOYO, Alfredo R., VANCE, Colin vd., “The Regional Economic Effects of Military Base Realignments and Closures in Germany”, *RUHR Economic Papers*, #181, 2010, 1-21.
- VOO, Julia, HEMANI, Irfan vd., “Reconceptualizing Cyber Power: Cyber Power Index Primer”, Harvard Kennedy School: Belfer Center for Science and International Affairs, Report 2020, <https://www.belfercenter.org/sites/default/files/2020-04/ReconceptualizingCyber.pdf> (Erişim Tarihi: 02.11.2021)
- BROMLEY, Mark and BROCKMANN, Kolja, “Implementing the 2021 Recast of the Eu Dual-Use Regulation: Challenges and Opportunities”, *EU Non-Proliferation and Disarmament Consortium, Non-Proliferation and Disarmament Papers*, No. 77 September 2021, https://www.sipri.org/sites/default/files/2021-09/eunpdc_no_77.pdf (Erişim Tarihi: 07.11.2021)
- The U.S. Joint Chief of Staff, “Joint Publication 3-32: Joint Maritime Operations”, 8 June 2018, https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/jp3_32.pdf#page=22 (Erişim Tarihi: 08.12.2020)
- The U.S. Marine Corps, “Expeditionary Force 21: Forward and Ready: Now and in the Future”, 4 March 2014, https://www.mccdc.marines.mil/Portals/172/Docs/MCCDC/EF21/EF21_Capstone_Concept.pdf (Erişim Tarihi: 08.11.2020)
- The U.S. Marine Corps, Naval Operations Concept 2010: Implementing The Maritime Strategy, <https://www.mccdc.marines.mil/Portals/172/Docs/MCCDC/Documents/Concepts/NOC%202010.pdf> (Erişim Tarihi: 08.11.2020)
- WU, Irene S. “Measuring Soft Power with Conventional and Unconventional Data”, https://sites.nationalacademies.org/cs/groups/dbassesite/documents/webpage/dbasse_179613.pdf (Erişim Tarihi: 27.02.2022)
- Tezler**
- MARKOWITZ, Jonathan, When and Why States Project Power, Electronic Thesis and Dissertation, University of California, San Diego, 2014, <https://escholarship.org/uc/item/5hr5m1gr> (Erişim Tarihi: 02.11.2021)

The Security Perceptions of Turkish Society towards Syrian Refugees*

Türk Toplumunun Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Güvenlik Algısı

Hakan Ömer TUNCA**

Abstract

Natural causes such as unbalanced distribution of resources and climate change, which may be coupled with man-made causes such as armed conflict, occupation, discrimination, violation of human rights, developed technologies, and the demand for a better life, have made the human race experience migration. With the contribution of international actors, the civil war in Syria after the Arab Spring in the Middle East, which began in early 2011, displaced Syrians internally and internationally. The mass migration of over 3.5 million Syrians, who were distributed across every city of Turkey, has affected Turkish society in many areas such as social, economic, political, and security from a broader perspective. The main goal of the research is to identify the Turkish security perception caused by the Syrians who have been living in Turkey for over ten years, in the light of ongoing discussions about their permanent or temporary status. Security perceptions are selected and measured with a newly developed questionnaire. The “Most Similar System Design”, which is frequently used in social sciences and allows to make comparisons, has been used to measure these perceptions. Two cities, which have similar socio-economic parameters but different populations of Syrians, have been chosen as suitable for this design. A high level of security perception in total and variances were found in both cities.

Keywords: Migration, Security, Security Perception, Syrians, Syrian Asylees.

Öz

Doğal kaynakların dengesiz dağılımı ve iklim değişikliği gibi doğal nedenler, silahlı çatışmalar, işgaller, ayrımcılık, insan hakları ihlalleri, teknolojik gelişmeler, daha iyi bir yaşam talebi ve arzusu gibi insan kaynaklı nedenlerle birleştiğinde insanoğlu zorunlu,

* Terms “Refugee, Asylee etc. related with Syrians” as the people in temporary protection. Supported by Inonu University Scientific Research Projects Unit with Project Number SDK-2018-1405 and this paper is produced from PhD Dissertation Research.

** PhD, Guest Lecturer in National Defence University, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-1180-2549, e-mail: hotunca@hotmail.com.

Geliş Tarihi / Submitted: 3.02.2022
Kabul Tarihi / Accepted: 19.03.2022

düzenli ve düzensiz göçe maruz kalmıştır. Arap Baharı sonrası uluslararası aktörlerin de etkisiyle Suriye’de oluşan iç savaş, Suriye Vatandaşlarının 2011 yılı başlarından itibaren Orta Doğu’da ederek iç ve dış göçüne sebep olmuştur. Türkiye’nin her şehrine dağılmış 3,5 milyonu aşkın Suriyelinin külesal göçü, Türk toplumunu sosyal, ekonomik, siyasi ve güvenlik olmak üzere birçok alanda geniş bir perspektiften etkilemiştir. Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye’de on yılı aşkın süredir kalan Suriyelilerin kalıcı veya geçici statüleri konusunda süregelen tartışmalar ışığında Türk Vatandaşları üzerinde neden olduğu güvenlik algısını tespit etmektir. Suriyelilere yönelik güvenlik algısı konuya özel yeni geliştirilen bir anket ile ölçülmüştür. Bu ölçüm için sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan ve karşılaştırma yapılmasına olanak sağlayan “Benzer Sistemler Tasarımı” kullanılmıştır. Benzer sosyo-ekonomik parametrelere sahip ancak farklı Suriyeli nüfuslarına sahip iki şehir bu tasarıma uygun olarak seçilmiştir. Seçilen her iki şehirde toplamda yüksek düzeyde güvenlik algısı tespit edilirken aynı zamanda şehirler arasında da farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Güvenlik, Güvenlik Algısı, Suriyeliler, Suriyeli Sığınmacılar.

Introduction

The early stages of world history witnessed universal human mobility due to the lack or unbalanced distribution of natural resources and climate conditions. Lately, in addition to natural causes armed conflicts, displacement due to occupation, discrimination, human rights violations, developed technologies and their awareness, demand for a better life and the desire to achieve liberties have uprooted whole populations and forced them to migrate. Historically, Anatolia has always been a point of transit, destination and source of these movements. Since it lies between two continents with abundant natural resources, four seasons, temperate climate and amicable nature of inhabitants, many civilisations have benefited from Anatolia.

The latest mass migration to the Turkish Republic came from Syria. The chaotic Syrian crisis beginning with the demonstrations known as the Arab Spring on March 15, 2011, led the country into an undeniable civil war in April of the same year. Their lives went into suspension as civil spilt across all of Syria and Syrians were at risk, could not obtain their basic needs and security, thus they had to leave their country.¹

¹ Ayşe Şebnem Tunç, “Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere

The first movement of the mass population from Syria began on April 29, 2011, and exceeded 3.5 million in the first quarter of 2020. While a small portion (%2) of Syrians, live in temporary shelter centers, the balance is scattered across every city in Turkey.²

Having so many Syrians in every city of Turkey, affected and continues to affect Turkish citizens in many areas, such as social, economic, political, security etc. The open-door policy that accepted Syrians was implemented with humanitarian feelings, has also allowed people of other persecution of Assad since 2013 and 2014, and those who were displaced due to other upheavals and threats.^{3,4,5} These uncontrolled movements created the illusion of a security weakness. Bomb, mortar and suicide bomb attacks that occurred in İstanbul, Ankara, Gaziantep, Kayseri, Kilis, Diyarbakır, Ağrı, Van (cities of Turkey) in the last six years, caused citizens to believe they were carried out by those taken into the country registered or unregistered. The increase in ordinary crimes such as theft, pickpocketing and begging, persuaded society that these crimes originate from Syrians.^{6,7} Related to the real statistics, the government has a very meticulous policy about keeping the crime rate of Syrians secret. But open sources show Syrians involved in around 700 crime cases.⁸

In order to explain the issue of migration and security through the paradigm of change in Turkey and to examine the perceptions of security and

İlişkin Bir Değerlendirme”, *Tesam Akademi Dergisi*, Temmuz 2015, 2 (2). 29-63, p. 30.

² Directorate General of Migration Management (DGMM) Temporary Protection Statistics, <https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27>, (Accessed: 30 April 2020).

³ BBC News Turkish, “Grafiklerle: Suriye’de 8’inci Yılına Giren Savaş”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43414137>, (Accessed: 15 April 2020).

⁴ Gamze Güngörmüş Kona, “Orta Doğu Merkezli Radikal Örgütler ve Türkiye’ye Etkileri”, *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2011, V. 1, 789-805, p. 801-804.

⁵ Mehmet Zeki Ak, Mustafa Dindar, Nurullah Altıntaş, “Türkiye’de Terörizm ile İktisadi Büyüme İlişkisinin Nedensellik Analizi”, *Bilgi, Yaz* 2017, 20-31, p. 23.

⁶ ORSAM Rapor, “Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri”, No: 195, Ankara, Ocak 2015.

⁷ Hakan Ömer Tunca, (2019). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi: Gaziantep ve Balıkesir Örnekleri. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi.

⁸ Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Suç İstatistikleri, <https://21yyte.org/tr/merkezler/islevsel-arastirma-merkezleri/gecici-koruma-altindaki-suriyelilerin-suc-istatistikleri>, (Accessed: 26 February 2022).

identity with the data obtained from the field, doctoral⁹ and master theses¹⁰ have been made to analyze the current situation. Other sources include official/unofficial statistics, reports, assessments and books¹¹ by UNHCR, IOM, UNICEF, EU, MoFA, MoI, Center for Middle Eastern Studies, Institute of Strategic Thinking, national/international governmental/NGOs. Most of the doctoral and master thesis presented legal aspects of migration in Turkey or around the world, refugee, and asylum related concepts and historical approaches, policies, integration and cyclical development-oriented solutions. Written materials discussed economic, health and sociological effects of Syrian migrants based on the limited information received from the field and are well known, however, the effects of Syrian refugees on the security perception of the society have not been studied in detail with information from the field. There exist a limited number of researches executed in Istanbul covering security with only “Increase of crimes such as battering, murder and rape”, “terror” and “neighbourhood security” pillars finding a low degree of concern regarding the existence of Syrians.¹² The main purpose of this article is to determine the security perception issue rising from the effects of Syrian Refugees on society. Security concerns cover all areas of life. A more comprehensive perspective looks at threats, which

⁹ (1) 21.Yüzyılda Türkiye'nin Tehdit Algılamaları ve Güvenlik Açılımları (Nihat Akçay, 2008, Uludağ Üni.), (2) Türkiye'nin Yoğun Göç Alan Bölgelerinde Meydana Gelen Sorunların Güvenlik Bağlamında Analizi; Tuzla, Şifa Mahallesi Örneği (Kemal Olçar, 2013, Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü), (3) Türk Toplumunda Suriyeli Çocuklar Algısı: Fatih ve Esenler Örneği (Ersin Doyran, 2017, Marmara Üni.)

¹⁰ (1) Sosyal Kimlik ve Temel Kişilik Özellikleri Bakımından Türkiye'deki Toplumsal Güvenlik Algıları (Duygu Dinçer, 2009, Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü), (2) Yeni Güvenlik Algılaması Kapsamında Küresel Isınma (Ayça Eminoğlu, 2009, Karadeniz Teknik Üni.), (3) Küresel Göçlerin Ülkelerin Güvenlik İhtiyacı Üzerine Etkisi (Yasin Özcabı, 2007, İstanbul Ticaret Üni.), (4) Uluslararası İlişkiler Teorilerinde Güvenlik Kavramı (Hakan Kıyıcı, 2012, Akdeniz Üni.), (5) Güvenlik Sektörleri Yaklaşımı ile Suriye'den Türkiye'ye Yönelen Zorunlu Göçün Analizi (Gülün Merve Ayaz, 2016, Kara Harp Okulu), (6) Gaziantep'teki Suriyeli Sığınmacılar Üzerinde Güvenlik Politikası ve Neoliberalizm Eleştirisi (Zeynep Beşlioğlu, 2016, Hacettepe Üni.)

¹¹ (1) Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum (1. Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları (Murat Erdoğan, 2015, İstanbul), (2) Syrian Barometer, Murat Erdoğan, 2014, 2017, 2019 (Supported by UNHCR)

¹² TUSES Rapor, “İstanbul'da Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algı ve Tutumlar: Partizanlık, Yabancı Karşıtlığı, Tehdit Algıları ve Sosyal Temas”, <https://tr.boell.org/sites/default/files/2021-06/Istanbulda%20Suriyeliler%20Raporu%20BASIM.pdf>, İstanbul, 2021.

emerge from environmental, economic and social fields beyond military and political fields. A wider field emerges that covers deeper issues that span individual/personal security versus global security, immigration, transnational crime, epidemics, environmental pollution, depletion of local and national resources, overpopulation, economic imbalance, and many other issues. This article moves the issue of migration to the axis of security to fill the gap in research and shed light on why the economic, health and social effects of the Syrian influx are so strong on Turkish society. The aim of this paper was achieved with the development, application (November-December 2018), and analysis of the Societal Security Perception Scale pertaining to Turkish citizens.

1. Literature Review

The causes of immigration change constantly under the conditions of the time in human history. Inter-tribal conflicts, civil wars, occupations, disruption of the nation-state structure, change of borders, discrimination in religion and ethnic structures, change of political systems, violations of human rights, epidemics, increasing population, disproportionate distribution of our planet's natural resources, coupled with climate change, deadly winter weather, drought, famine, the misapplication of technology are some of the causes. Because of these reasons, people concerned with an insecure future, feel forced to migrate from their ancestral homelands to other lands and nations with different socio-cultural characteristics. Recent history suggests these movements have become more widespread, diversified and can be characterized as increasing rather than decreasing. There are four sources of migration from undeveloped and developing to developed countries where their poverty and political irregularity present challenges to existing economic, political, social and cultural institutions.¹³

As the 20th century ended and especially since the 21st century began, the downward economic aspect of migration started to outweigh the benefits of legal immigration. The 17th and 18th centuries saw the first mass economical migration of slaves to meet the labor need of the

¹³ Ahmet İçduygu, Şule Toktaş, "How Do Smuggling and Trafficking Operate via Regular Border Crossings in the Middle East? Evidence Fieldwork in Turkey", *International Migration*, 2002, 40 (6), 27-54, p. 27.

Americas in agriculture. In the early 19th and 20th centuries when the industrial revolution was experienced in Europe, similarly, qualified people came to this region to complete the labor force.¹⁴ In recent years, Venezuela's situation, the poverty of Africa, and the mobility of people after the economic and political collapse of the USSR modern-day have become examples of these economy-based migrations. Pre-World War II emigration of Jews fleeing Hitler's oppressive and racist regime, the emigration of those fleeing the internal conflict of Syria, emigration after the regime change in Iran, emigration after Yugoslavia's post-war dispersal, mass migration after World War I and resulting country border changes in Europe, Asia and Africa, migration after the occupation of Afghanistan by USSR and the implementation of the Taliban Regime may be considered as examples of politically-driven migration.

Over 12 million people from 1914-1950 from Eastern Europe to West Germany, 1.3 million people during 1992-1995 from Bosnia and Herzegovina to nearby countries, 300,000 people in 1993-1994 from Burundi to Tanzania, 250,000 people in 1994 from Rwanda to Tanzania and 3.9 million people from 2011 to the present from Syria to neighboring countries have faced with the refugee/asylee crisis within their continents.¹⁵ Because of the net migrations in the world, developed regions have gained population since 1950, while developing regions have been steadily losing population. Between 1950 and 2010, net migration increased steadily, increasing to an average of 3.2 million per year between 2000-2010; an average of 2.2 million per year from 2010 to 2015.¹⁶

Excess migration and the frequency of migration, political and social inclinations of immigrants may affect the policies of the states. In this context, the relationship between migration and security is explained as follows:¹⁷

¹⁴ Esin Yılmaz Başçeri, *Uluslararası Göç, Uluslararası Politikada Yeni Alanlar-Bakışlar*, Der Yayınları, İstanbul, 1998, p. 494.

¹⁵ UN, "International Migration Report, 2015", NY.

¹⁶ UN, "International Migration Report, 2017", NY, p. 13.

¹⁷ İbrahim Erdoğan, "Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı", *Akademik Bakış*, Yaz 2013, Cilt 6 (12). 265-292, p. 282.

- Immigration limits the ability of some countries to fulfil some of their state-related functions because of immigrants pushing the limits of traditional sovereignty and autonomy in various fields,
- Lines of National identity become blurred, therefore societal security by changing the demographic structure of the target country,
- Immigration can be used as a tool to influence other states or achieve foreign national policy objectives.

Some states believe immigration influences security through terrorism. They believe measures taken against terrorism are eroded through immigration (realism paradigm) and went to the alienating policy. On the other hand, some have linked the issue with the approach to access to citizenship, economy and social rights.¹⁸

During the Cold War, the world made nuclear and traditional conflict areas a security issue per the bipolar power balance. After the Cold War, immigration and terrorism compete as issues that are not fully qualified as war such as human rights violations, socio-economic injustice, unemployment, and internal conflicts arising from religion. In the same period, the understanding of security has become more dominant, leading to the exemption of the humanitarian state of immigration, the restriction of the most fundamental rights and freedoms, the exposure of individual smugglers or traffickers and sending them out of the country.¹⁹

Global security goes beyond personal or military and political areas: Migration, due to the changing environment and consequent effects in economic and social spheres, has the transnational measures of crime (such as terrorism, mafia, organized crimes, human-valued substance-biological substance trafficking and money laundering).²⁰ The need for security phenomenon may have started due to threat perceptions. Threats can be

¹⁸ David Newman, "Population as Security: The Arab Israeli Struggle for Demographic Hegemony", Poku N., Graham, D. T. (Ed.), *Redefining Security Population Movements and National Security*, Preager Publishers, London. 1998, p. 163-186.

¹⁹ Şebnem Koşer Akçapar, "Uuslararası Göç Alanında Güvenlik Algılamaları ve Göçün İnsani Boyutu", İhlamur-Öner, S., Öner, N. Ş. (Ed.), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar, İletişim Yayınları*, İstanbul, 2012, p. 563-565.

²⁰ Beril Dedeoğlu, *Uuslararası Güvenlik ve Strateji*, Derin Yayınları, İstanbul, 2003.

assessed across a broad spectrum, ranging between perceptions and real events. Under this concept, threats can be classified into three groups:²¹

In the first group, international terrorism, organized crime organizations, cyber terrorism, the states aiming to attack, the spread of conventional and mass destruction weapons as national physical threats, in the second group, threats to the national or global economy or financial markets, (individual, societal or national) welfare or environment and health aggression, immigration and refugee movements as damaging national interests; in the third group, the attacks on universal democratic values, human rights and freedoms as threats towards common values. According to these threat perceptions today's perception of security has transformed into the understanding of societal security. The main reason for the transition to societal security, which includes identity and culture, is ethnic conflicts, especially in Europe after the Cold War. One of the threats to societal security is migration.²²

In Migration, people of X are invaded by people of Y, or are losing their characteristics because of those people; The X community will not exist as before, because others will form the population. The identity of X differs due to the change in the structure of the population (such as the migration of the Chinese to Tibet and the Russian to Latvia). Since immigration and immigrants are seen as a thing that complicates the natural flow of life, it is itself a threat category. As it complicates the lives of individuals, it also affects the way society lives together. Therefore, migration is considered an issue of societal security.²³ The concepts of securitization and social security belonging to the Copenhagen School have an important place in the explanation of migration in recent years. According to the Copenhagen School, security problems do not pose a threat by themselves but are securitized by the actors. In the framework of

²¹ Erdoğan, "Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı", p. 277.

²² (1) Ole Waever, *Securitization and Desecuritization*, Columbia Uni. Press, NY, 1995, p. 65, (2) Ole Waever, "Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2008 Cilt 5, (18), p. 154-159, (3) Selim Kurt, "Toplumsal Güvenliğin Yükselişi", *The Journal of Academic Social Scie. Studies*, (2015), Fall 1 (37), p. 469.

²³ Jef Huysmans, *The Politics of Insecurity: Fear in Migration and Asylum in the EU*, Routledge Publish, NY, 2006, p. 45-46.

securitization theory, security is conceptualized as an intersubjective phenomenon by using the social constructivist approach, and since it is interpreted as a security problem, it becomes a security problem.^{24, 25}

The pioneers of the School explain securitization as the politicization and securitization of an issue that has not been politicized, that is, not in the interest of the state, by making it a part of public policy by the state. In this context, if we take the phenomenon of migration as an example, a politician's statements that immigrants pose a threat to the social order, culture and economy do not mean a determination about the situation, but rather the transfer of the existence of immigrants from the non-political field to the political field and then to the security field. Especially in Europe, the security relationship of immigration, which is felt in high doses with the direct connection from unemployment to crime rates and terrorism, is the picture of securitized immigration. Copenhagen School's securitization is an easy way for the politicians incentive by using nationalist sentiments. Not accepting refugees but ok with specifically economic migrants that are in need.

The Syrian Arab Republic, Afghanistan, South Sudan, Somalia, Sudan, Democratic Republic of the Congo, Central African Republic, Myanmar, Eritrea and Burundi, are 10 countries where UNHCR operations at the end of 2016, have seen at least 13.5 million refugees (79% of the world) source for the last five years.²⁶

For years, Turkey has been a transit country, which experienced the largest population movements and relocation because of its strategic position on the migration route. During Ottoman Empire times, Turkey was the objective for Balkan, Caucasian, Central Asian and Middle Eastern countries with ethnic Turkish populations, in addition to being a source country for asylum seekers in Europe in terms of population.²⁷

²⁴ Ole Waever, *Securitization and Desecuritization*, p. 47-50.

²⁵ Barry Buzan & others, *Security: A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner Publishers, Inc., London, 1998, p. 4.

²⁶ IOM, "World Migration Report 2018", Geneva, 2018, p. 2.

²⁷ Selim Han Yeniucun, "Suriyeli Sığınmacılar Raporu, İstanbul Örneği", *Fikir ve Eğitim Derneği*, İstanbul. 2014, p. 1.

Turkey's migration history can be defined in three stages: first was the Ottoman Empire's last period and the rise of the Republic of Turkey and her nation-state setup process. The second was the migration which marked the historic Turkish Diaspora (the so-called 'guest worker' irony of the North-West European labor immigration) with differing types of immigration from Turkey, and the third is the growth since the emigration of the 1990's that accessed asylum or immigrant status.²⁸

The Republic of Turkey received 1.7 million Turks, Bosnians, Albanians, Circassians, Pomaks and Tatars from the Balkans, Caucasus and Crimean regions and Peshmerga, Iraqi-Kuwait Citizens, Kurds, Turkmen, Arab and Chaldean which the Ottomans reached their largest land during the reign of Sultan Süleyman the Magnificent.^{29,30} Turkey hosted over 1.6 million migrants between 1923-1997. Most of them were of Turkish origin (kin) and gained Turkish citizenship.³¹ From her foundation till 2011, Turkey received a total of approximately 2 million immigrants.³²

On March 15, 2011, after the Arab Spring, the political situation in Syria turned into civil war and caused massive internal displacement and external migration. The first mass population movement towards Turkey from Syria, Hatay, the district of Yayladağı, Cilvegözü border gate on April 29, 2011, began with the acquisition of 252 Syrian citizens from the border.³³

According to the Directorate General of Migration Management (DGMM), 14,237 were numbered at the end of 2011, 224,655 at the end of 2012, 1,519,286 at the end of 2013, 2,503,549 at the end of 2014, 2,834,441

²⁸ Gökçe Bayındır Goularas, Ulaş Sunata," Türk Dış Politikasında Göç ve Mülteci Rejimi", *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2015, 2 (1), 12-40, p. 16-21.

²⁹ Nihan Çiğerci, "Bursa-Kırcaali Hattı: 1989'da Gelen Bulgaristan Göçmenleri Örneği", İhlamur-Öner, S., Öner, N. Ş. (Ed.), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, p. 107.

³⁰ Ahmet İçduygu, "Land of Diverse Migrations, Challenges of Emigration and Immigration in Turkey", Bilgi University Press, İstanbul. 2004, 88-109, p. 88-99.

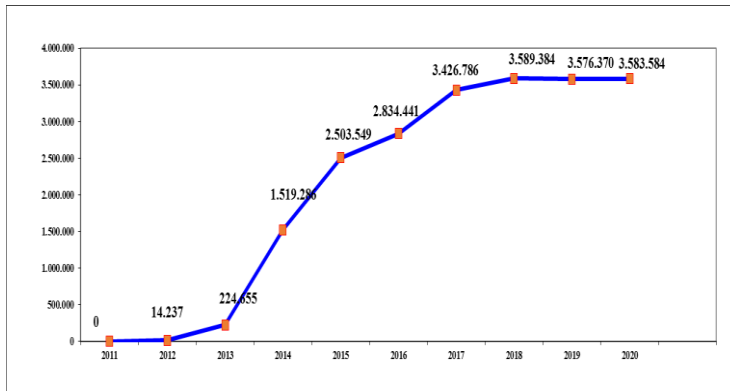
³¹ Kemal Kirişçi, "Disaggregating Turkish Citizenship and Immigration Practices", *Middle Eastern Studies*, 2000, Vol. 36, (3), p. 1-22.

³² Murat Erdoğan, "Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum" (1. Baskı), Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2015.

³³ Murat Erdoğan & Ayhan Kaya, (eds) (2015) "Türkiye'nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'de Göçler," İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, p. 5.

at the end of 2015, 3,426,786 at the end of 2017, 3,623,192 at the end of 2018, 3,576,370 at the end of 2019, and as of April 17, 2020, 3,583,584 Syrians were taken under temporary protection to Turkish Republic (Table 1).³⁴ Considering the migration of a total of 1.8 million, figures in the history of Turkish Republic from 1920 until 2012 show that the amount of migration taken place in the last 6 years is almost twice as before.³⁵

Table 1. Syrian Population in Turkey

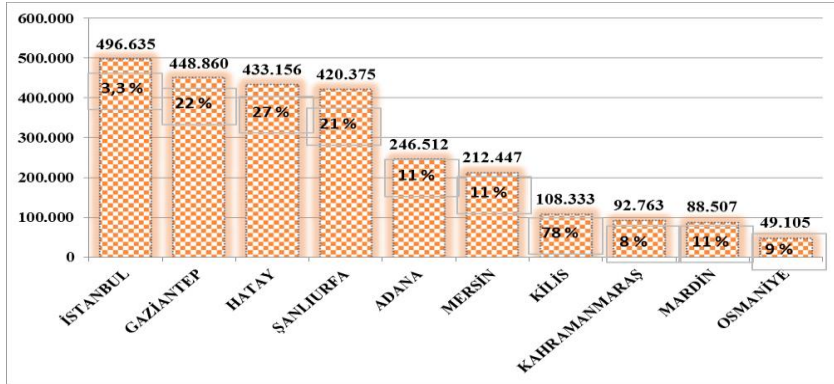
In some Turkish cities, the Syrian population is high, but the ratio of Syrians to Turkish citizens living in that city is low. In other cities, however, the number of Syrians is low, but the ratio of Syrians to Turkish citizens living in that city is high, so the higher ratio cities were affected much more than high numbered cities. For example, hosting 496,635 Syrians with a 15,067,724 Turkish population, İstanbul's ratio becomes 3.30% while remaining below 4.37% which is the average of Syrians in Turkey. The cities (Table 2) are the ones affected by Syrians at high rates according to this ratio calculation: Adana (11.08%), Gaziantep (22.18%),

³⁴ Directorate General of Migration Management (DGMM) Temporary Protection Statistics, <https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27>, (Accessed: 30 April 2020).

³⁵ Erdoğan and Kaya, "Türkiye'nin Göç Tarihi", p. 8.

Hatay (27.08%), Kahramanmaraş (8.06 %), Kilis (77.62 %), Mardin (10.64%), Mersin (11.63%), Osmaniye (09.27%), and Şanlıurfa (20.78%).³⁶

Table 2. Syrian Population by Cities

Initially, Syrians were placed in camps, the number reached almost 255,000 people in 25 temporary shelter centers in 10 cities in the first quarter of 2015. Currently, 63,518 (1.77%) Syrians live in seven temporary shelter centers in five cities, while the remaining 3,520,066 (98.23%) are distributed in each city of Turkey.³⁷ Gradually, Syrians began assimilating into their new locations and communicating with Turkish citizens.

By looking at their age status (Table 3), Syrians in Turkey can be described as a young population: 500,950 Syrians are of pre-school age, 924,033 Syrians are of Turkish compulsory education age (5-14), 255,231 Syrians are after school age (15-18) and 1,828,843 Syrians are working age (19-65). One can deduce from these figures that over 500 thousand Syrian babies were born in Turkey. As to the distribution of gender, Syrian Population consists of 1,929,987 men (54%) and 1,653,597 women (46%).³⁸

³⁶ DGMM Temporary Protection Statistics.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

Table 3. Syrian Population by Age and Gender

AGE	MALE	WOMEN	TOTAL	
TOTAL	1.929.987	1.653.597	3,583,584	
0-4	255.019	245.931	500.950	500.950
5-9	281.897	258.667	540.031	924.033
10-14	202.156	181.996	384.002	
15-18	139.657	116.100	255.231	
19-24	283.636	210.764	494.400	1.828.843
25-29	199.978	145.682	345.660	
30-34	157.403	114.233	271.636	
35-39	117.513	95.599	213.112	
40-44	84.006	74.677	158.683	
45-49	59.139	56.316	115.455	
50-54	49.302	48.406	97.708	
55-59	37.542	37.569	75.111	
60-64	28.148	29.039	57.187	
65-69	20.206	20.577	40.783	
70-74	7.697	8.646	16.343	74.775
75+	7.684	9.965	17.649	

From the very first day, the Turkish Government has treated the Syrians as guests and provided humanitarian assistance. Afterwards a temporary status by the Law on Foreigners and International Protection (LFIP) No.6458 dated 02.02.2013 and Temporary Protection Regulation (TPR) issued on 22 October 2014 with no: 29153 then implemented on 17 March 2016 with no: 29656 within the framework of Article 91 of the LFIP. The status by itself has some problems such as no establishment of an end date and no definition of the right to change international protection status. Temporary status is not a solution for long stays because the uncertain future for both communities causes considerable anxiety. A total of 18,850,943 students receive formal education in Turkey. The addition of more than 1,250,000 Syrians to the education system causes capacity shortages. Similarly adding Syrians to health services such as primary preventive, diagnostic/therapeutic health services, treatment, immunization, combating infectious diseases/epidemics, tuberculosis and providing environmental health to women and reproductive health, child and adolescent health services, troubles the system beyond the scope of the health system's design. Consider too, the additional doctors, nurses and health personnel, the medicine and medical equipment. The job market is also strained. Even though there exists a "Regulation on Work Permits of

Foreigners under Temporary Protection” no. 29594 issued by the Government on 15.01.2016, Syrians’ labor market access is conditional. Work permit applications are made by employers to employ foreigners under temporary protection for at least six months, only if the number of foreign employees does not exceed 10% of the number of Turkish workers. Permission is allowed for a maximum of one year at a time According to the official numbers, only 62,400 permits were given, but over a million workers are unregistered. Social security, accommodation and housing for Syrians are inadequate or unworthy. Social welfare is lacking. Unaccompanied minors are another problem. Besides from time to time, tensions rise between the two communities. The Covid pandemic exacerbates the tension since it creates a difficult environment to access necessities of daily life.

Another problematic area is that the international community, including the EU, only accepted about 45,000 Syrians since the beginning. Note that the EU only aids with six million Euros but does not physically accept Syrians. All these effects, plus the securitization of migrants (explained above), determine the Turkish perception of security.

2. Method

One of the frequently used data collection techniques in social sciences is a questionnaire. ‘Societal Security Perceptions Questionnaire’ was conceived as a method to measure the perceptions of Turkish citizens about Syrian refugees living in Turkey. According to the problem definition, appropriate grounded theory with induction techniques are used and a questionnaire has been built by making a comparison with EU Societal Security Network’s seven dimensions (physical security, political security, socio-economic security, cultural security, environmental security, cyber security, radical uncertainty threats).³⁹ A valid Questionnaire consisting of three factors and 35 questions is used.⁴⁰

The difficulty of the implementation of this survey throughout the country and the fact that there are a large number of Syrians in some cities,

³⁹ EU Societal Security Network (SOURCE), “Societal Security”, <http://www.societalsecurity.net/>, (Accessed: 03 May 2020).

⁴⁰ Hakan Ömer Tunca & Ahmet Karadağ, “Suriye’den Türkiye’ye Göç: Tehditler ve Fırsatlar”, *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, Aralık 2018, Cilt 28, Sayı 2, 47-68.

but almost none in some cities, are the main concerns related to the decision regarding the sample to be taken from the universe. In accordance with the main subject of this article, which is to measure perception, the scale application to both, a city with many Syrians and a city with almost no Syrians, is considered to be suitable because it will provide an opportunity to compare the perception in the society. The design, which is called the Most Similar System Design (MSSD) in the literature, is based on the principle that the systems that are similar to each other as much as possible will be used in the most appropriate examples. This design in social sciences focuses on the similarities and differences between the systems.⁴¹ For this paper, a systematic approach is applied to find the suitable places for the design which provides candidate cities.

The Ministry of Development in Turkey performs an investigation of socio-economic indicators of the country to make social and cultural progress, increase the quality of human resources, develop environmental awareness, and raise individual prosperity in the context of economic development in a multidimensional and comprehensive manner. In this article, Socio-Economic Development Index-2011⁴² was utilised to make the comparison of the cities. Gaziantep and Balıkesir, which are at the same level of socio-economic development (both cities lay in the 3rd level category), have also similar political structures (starting from the 1980's inhabitants tend to support right-wing; local government elections prove this judgement), but on the other hand, Gaziantep holds more Syrian population ratio (22.18%) than Balıkesir (0.39%). These two cities were awarded, a sufficient number of random samples were taken from these cities and a questionnaire was applied.

The analysis of the data was studied with a 95% confidence level. By applying MSSD, the difference between Gaziantep and Balıkesir cities was examined and converted to an average based on the questions in the survey and the averages were compared. This type of comparison assumes

⁴¹ Adam Przeworski and Henry Teune, "The Logic of Comparative Social Inquiry," Wiley-Interscience NY, 1970, 31-39.

⁴² SEGE-2011, "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması", Ankara, 2013.

the data is normally distributed. Statistical tests were conducted, and the data were found suitable for normal distribution. Independent Samples t Test, one of the variance analyses, was used to compare the averages. Similarly, one-way ANOVA test or F test, which is another variance analysis technique, was used to measure whether multiple independent variables make a difference to the dependent variables.^{43,44} The structure of the hypotheses is below:

‘H₀: There is no difference between the two sample averages.

H₁: There is a difference between the two sample averages’ hypotheses are the null and alternative hypotheses for every question of the survey. Subsequently, ‘p’ values are examined in independent group t test and one-way ANOVA tables. If $p < 0.05$, the H₀ hypothesis is rejected and there is a significant difference between the data. If $p > 0.05$, the H₀ hypothesis is accepted and there is no significant difference between the data.^{45,46} Since the variance homogeneity is not provided for the significant scores obtained as a result of the one-way ANOVA test ($p < 0.05$), Tamhane test, which is one of the multiple comparisons (Post Hoc) techniques, is used. With this test, the direction of the significant differences is revealed in multiple variables.⁴⁷

According to the structure of the hypotheses explained above in this article; a total of 47 hypotheses were tested, four main hypotheses, 35 secondary hypotheses and eight additional hypotheses that enable the comparison of demographic information of the participants. With the first three of the main four hypotheses, the article’s main aim of ‘Security Perception of Syrian Refugees on Turkish Society’; is revealed for each of the three dimensions (physical security, socio-economic and cultural

⁴³ Sait Gürbüz, Faruk Şahin, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, (3. Baskı), Seçkin Yay., Ankara, 2016, p. 231-257.

⁴⁴ Kazım Özdamar, K., *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi* (Çok Değişkenli Analizler), Kaan Kitabevi, Eskişehir.

⁴⁵ Andy Field, *Discovering Statistics Using SPSS*, SAGE, London, 2005, s. 425-436.

⁴⁶ Nicola Spiers, Brad Manktelow, Michael J. Hewitt, *Practical Statistics Using SPSS*, National Institute for Health Research NHS, England, 2009, s. 30-36.

⁴⁷ Yosef Hochberg, Avci J. Tamhane, *Multiple Comparison Procedures*, John Wiley and Sons Press, NY, 1987, s. 365-375.

security, political security) of the designed and validated questionnaire. The fourth hypothesis is the societal perception, this hypothesis gives us whether there is a difference in perception in Gaziantep and Balıkesir generally. With these four main hypotheses, we can generate and compare the societal security perception of Turkish citizens who frequently interact with Syrian Refugees at every moment of daily life, and who do not interact much.

With 35 secondary hypotheses (that are for each question of the survey), It is revealed whether there is a difference in perception in Gaziantep and Balıkesir for each question. The areas where Turkish society has the highest and lowest perception of security toward Syrian refugees are measured by these hypotheses. With additional eight hypotheses, it is made possible to compare the demographic information of the participants with each dimension of the designed questionnaire and the perception of societal security.

Respectively, demographic data consists of age, education, profession, employment, last job change, time of coming to the city, time of elders' coming to the city are analyzed together with physical security, socio-economic and cultural security, political security dimensions, lastly societal security dimensions. With this analysis, characteristics of individuals and the Turkish society and degrees of perception of security in which perception have been determined. The characteristics of Turkish citizens in areas with the highest and lowest perception of security toward Syrian Refugees have been determined in this way.

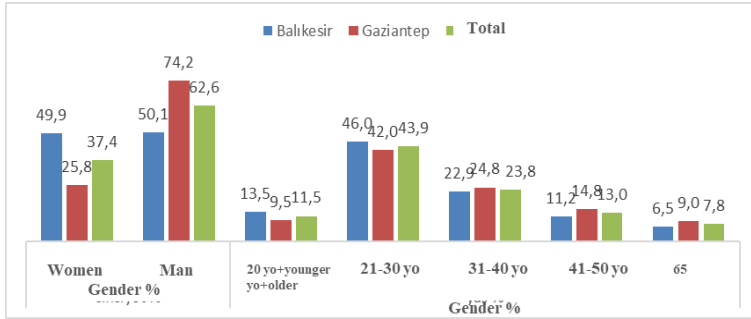
3. Survey Implementation and Descriptives

The survey is applied to 400 in Gaziantep and 385 in Balıkesir, 785 people in total. Thus, a minimum number of 384 questionnaires, which must be conducted with 95% reliability for each city, has been reached. 51% of the participants are from Gaziantep and 49% are from Balıkesir. Regarding gender, there is a little less female participation in Gaziantep, so 37.4% of the participants are women and 62.6% are men. Parallel and suitable for the age distribution of the general population in Turkey,⁴⁸ the age groups of the respondents are; 20 years old and younger

⁴⁸ Turkish Statistical Institute (TUIK), http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018,

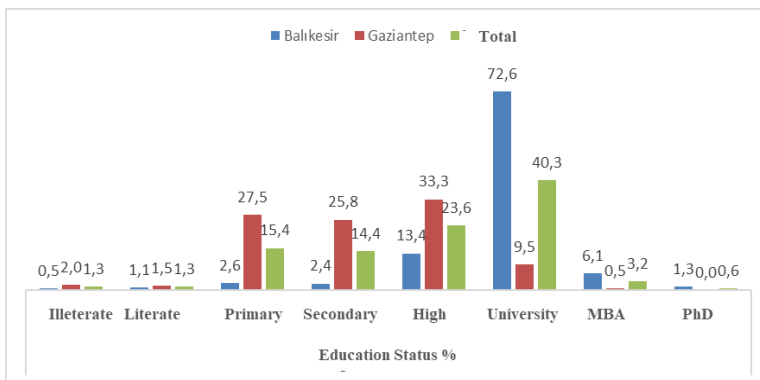
11.5%, 21-30 years old 43.9%, 31-40 years old 23.8%, 41- 50 years old 13% and 51 years old and older 7.8% as shown in Table 4.

Table 4. Participants' Gender and Age Status Histograms

Parallel and suitable to the educational status of the general population in Turkey,⁴⁹ the educational status of respondents is; illiterate and literate 1.3%, primary school 15.4%, secondary school 14.4%, high school 23.6%, university 40%, MBA graduate 3.2% and PhD 0.6% as shown in Table 5.

Table 5. Participants' Educational Status Histogram

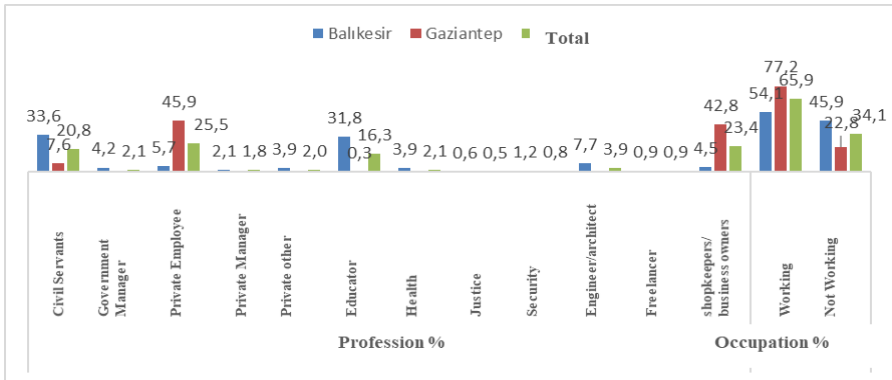

(Accessed: 22 January 2019).

⁴⁹ Ibid.

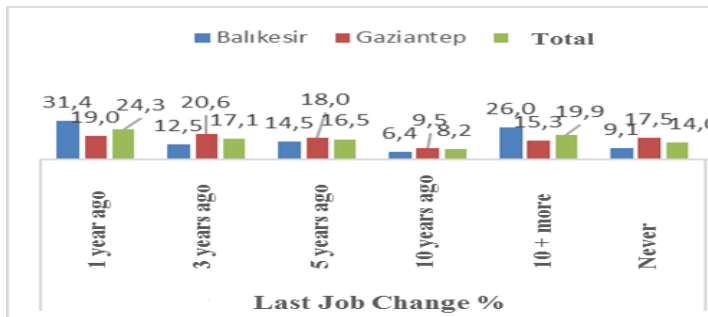
Participants with 12 different professions participate in the survey, and it is observed that grouping them as government, private, shopkeepers/business owners and other categories could facilitate the interpretation in the analysis. While 65.9% of the respondents stated that they were working, 34.1% not. It should be noted that there are students and retirees among those who do not work. The Figures are in Table 6.

Table 6. Participants' Professions and Employment Status Histogram

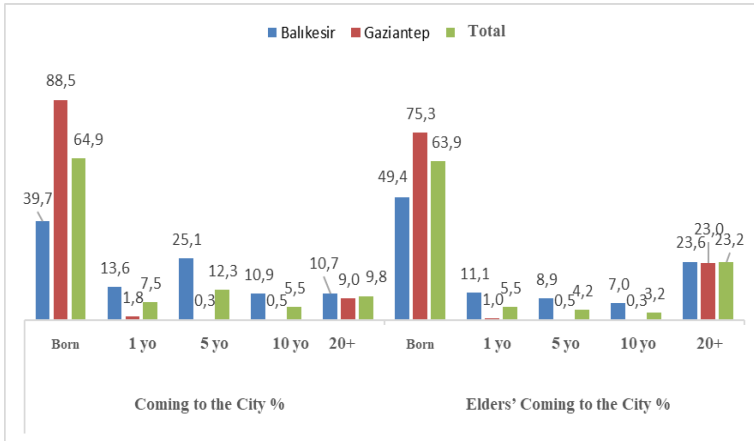
Similarly, six different responses are received within the scope of the last job change, and it is grouped like; in the last year 24.3%, 2-5 years 33.6%, over five years and never 42.1%. Figures are shown in Table 7.

Table 7. Participants' Last Job Change Status Histogram

There are five different time frames when the participant or her/his family come to the city where they live. This demographic information is categorized as; born in that city 60 %, coming in the last 1-5 years 10-20 %, coming before five years 15-20%. Figures are below in Table 8.

Table 8. Participants' Self/Elders' Coming to the City Status Histogram

4. Findings

Independent Samples t Tests making binary comparisons and one-way ANOVA tests making multiple comparisons from the parametric tests, since the variance homogeneity is not achieved, Tamhane tests (ad hoc) which measure how the variables that differ significantly are used in the article to measure and compare the perception between Gaziantep and Balıkesir. Respectively, all questions and the findings are in the following tables, Tables 9 through 20.

Table 9. Comparison of Participants' Responses to Physical Security Perception

Question	Balıkesir		Gaziantep		Total		t	p ⁵⁰
	Avg	Sd.	Avg	Sd.	Ort.	Sd.		
Battering, fighting, extorting etc. Of Syrian Refugees threaten my personal security with crimes	3,51	1,40	4,58	0,78	4,06	1,25	-13,195	0,000*
Man/child abduction from Syrian Refugees threatens my family's safety	3,45	1,41	4,40	0,86	3,93	1,25	-11,310	0,000*
The arrival of Syrian Refugees increases theft / arson events	3,61	1,28	4,58	0,76	4,10	1,15	-12,832	0,000*
Prostitution increases with the view of Syrian Refugee women as monetary value	3,40	1,38	4,46	0,87	3,94	1,27	-12,837	0,000*
I don't feel safe when I go out because of Syrian Refugees	3,08	1,50	4,11	0,97	3,60	1,36	-11,352	0,000*
I feel terrorist incidents can happen everywhere as Syrians scattered all over the country.	3,58	1,38	4,12	0,95	3,85	1,21	-6,382	0,000*
Syrian Refugees cause an increase in terrorist acts	3,34	1,35	4,08	0,94	3,71	1,22	-8,809	0,000*
Syrian Refugees do not increase crime actions individually or organizationally	2,77	1,42	1,36	0,64	2,05	1,30	17,863	0,000*
Syrian Refugees create uncontrolled population growth	4,33	1,09	4,80	0,63	4,57	0,92	-7,335	0,000*
Diseases not been observed for a long time have emerged after the arrival of Syrian Refugees	3,27	1,43	4,32	0,91	3,81	1,30	-12,168	0,000*
The frequent use of emergency services by Syrian Refugees causes a capacity shortage, making me and my relatives victimized.	3,57	1,41	4,70	0,73	4,15	1,25	-14,103	0,000*

⁵⁰ p<0,05 significant difference, p>0,05 no significant difference. * refers significant difference.

I think epidemic diseases increase with the arrival of Syrian Refugees	3,39	1,45	4,22	0,81	3,81	1,24	-9,723	0,000*
The use of schools by Syrian Refugees negatively affects educational services, as they result in insufficient capacity	3,64	1,39	4,48	0,76	4,07	1,19	-10,450	0,000*

Table 10. Comparison of participants' responses to socio-economic and cultural security perception

Question	Balıkesir		Gaziantep		Total		t	p
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.		
The presence of Syrian Refugees contributes to social justice	1,96	1,24	1,53	0,75	1,74	1,04	5,867	0,000*
Syrian cheap workers create unfair competition by lowering wages	4,17	1,19	4,89	0,41	4,53	0,95	-11,280	0,000*
Syrian Refugees in Turkey increases unemployment	4,15	1,23	4,87	0,48	4,51	0,99	-10,666	0,000*
Syrian Refugee children do not earn illegal earnings by begging, unregistered work, theft, etc.	2,35	1,36	3,07	1,37	2,71	1,41	-7,334	0,000*
Syrian Refugees cause an increase in fraud / mafia / drug trade	3,49	1,27	4,18	0,90	3,84	1,15	-8,852	0,000*
Syrian Refugees in Turkey will contribute to economic growth in the long term	1,84	1,18	2,62	1,45	2,24	1,38	-8,329	0,000*
Syrian Refugees' low-level education does not affect the level of education in Turkey	2,23	1,37	1,77	1,12	1,99	1,27	5,080	0,000*
The fact that Syrian refugee children do not go to school increases the lack of education.	3,58	1,42	3,99	1,02	3,79	1,25	-4,525	0,000*
The family life of the Syrian Refugees, polygamy and gender relations affect the Turkish family life negatively.	3,87	1,34	4,39	0,80	4,13	1,13	-6,582	0,000*

The Security Perceptions of Turkish Society towards Syrian Refugees

Inappropriate behavior of male Syrian Refugees is disturbing women in Turkey	2,36	1,52	1,51	0,70	1,93	1,25	9,896	0,000*
Increase in unregistered marriage / polygamy threatens families in Turkey	4,01	1,29	4,27	0,68	4,14	1,03	-3,414	0,001*
Syrian Refugees have no difficulty in adapting to society	2,29	1,43	1,56	0,77	1,92	1,20	8,953	0,000*
The language used by Syrian Refugees causes Turkish to be distorted	3,38	1,49	4,25	0,76	3,82	1,25	-10,302	0,000*
Syrian Refugees' different sectarian religious beliefs affect Turkey's religious beliefs	2,90	1,48	3,76	1,31	3,34	1,46	-8,618	0,000*
Syrian identity threatens the integrity of resident identity in Turkey	3,79	1,36	4,23	0,68	4,02	1,09	-5,622	0,000*

Table 11. Comparison of Participants' Responses to Political Security Perception Dimension

Question	Balıkesir		Gaziantep		Total		t	p
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.		
I have no worries about Syrian Refugees in the future could become the majority instead of the minority and claim territory from Turkey	2,29	1,51	3,61	1,69	2,96	1,73	-11,534	0,000*
My trust in the justice mechanism decreases with the thought that the crimes committed by the Syrian Refugees are not punished	3,70	1,38	4,70	0,59	4,21	1,17	-13,037	0,000*
Due to the religion, language, race, sect, ethnicity and political view of Syrians, the unfair behavior of the state causes corruption.	3,62	1,37	4,30	0,70	3,96	1,13	-8,718	0,000*
Disagreements between Syrian Refugees and Turks may cause civil war	3,94	1,31	4,42	0,68	4,18	1,07	-6,365	0,000*

The presence of Syrian Refugees does not cause any future anxiety for me	2,31	1,43	1,32	0,59	1,80	1,19	12,529	0,000*
Collective citizenship of Syrian Refugees affects political balances	4,23	1,20	4,38	0,66	4,31	0,97	-2,095	0,037*
Syrians threaten the unitary structure with discourses of gaining independence within the country for the future	3,77	1,40	4,40	0,70	4,09	1,15	-7,933	0,000*

In almost all questions on physical security, socio-economic and cultural security, political security perception dimensions; Gaziantep participants stated that they perceive Syrians as a higher threat than those in Balıkesir. Only two questions in the Socio-Economic and Cultural Perception dimension ‘Syrian Refugee children do not earn illegal earnings by begging, unregistered work, theft, etc.’ (2,35 vs 3,07) and ‘Syrian Refugees in Turkey will contribute to economic growth in the long term’ (1,84 vs 2,62) and 1 question in Political Perceptions dimension ‘I have no worries about Syrian Refugees in the future could become majority instead of minority and claim territory from Turkey’ (2,29 vs 3,61) showed Balıkesir is more concerned than Gaziantep.

Table 12. Comparison of Participants’ Responses to Societal Security Perception

City	Balıkesir		Gaziantep		t	p
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.		
Physical Security Perception	3,51	1,03	4,40	0,46	-15,546	0,000*
Socio-Economic and Cultural Security Perception	3,73	0,79	4,35	0,37	-14,124	0,000*
Political Security Perception	3,83	0,97	4,48	0,42	-12,180	0,000*
Societal Security Perception	3,66	0,82	4,40	0,36	-16,251	0,000*

There is a statistically significant difference between the participants in different cities in terms of physical security, socio-economic and cultural security, political security and societal security perception ($p < 0.05$). Societal Security Perception of those living in Gaziantep is higher (4,40).

Table 13. 'Gender' Comparison of Participants' Responses to Societal Security Perception

Gender	Women		Man		t	p
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.		
Physical Security Perception	3,88	1,00	4,02	0,84	-2,058	0,040*
Socio-Economic and Cultural Security Perception	3,99	0,71	4,08	0,67	-1,598	0,111
Political Security Perception	4,13	0,85	4,18	0,78	-0,815	0,415
Societal Security Perception	3,97	0,77	4,08	0,70	-1,825	0,069

There is a statistically significant difference between the participants of different genders in terms of physical security perception ($p < 0.05$). Levels of socio-economic and cultural security, political security and societal security perception do not change according to gender.

Table 14. 'Age' Comparison of Participants' Responses to Societal Security Perception

Age	20 years old and younger		21-30 years old		31-40 years old		41-50 years old		51 years old and older		F	p
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.		
Physical Security Perception	3,84	1,05	3,94	0,89	4,04	0,85	3,97	0,90	4,10	0,98	1,224	0,299
Socio-Economic and Cultural Security Perception	3,98	0,74	4,03	0,70	4,06	0,64	4,07	0,68	4,18	0,67	0,933	0,444
Political Security Perception	4,11	0,83	4,16	0,79	4,18	0,75	4,14	0,93	4,19	0,88	0,144	0,966
Societal Security Perception	3,95	0,81	4,02	0,71	4,08	0,68	4,05	0,75	4,15	0,78	0,910	0,458

There is no statistically significant difference between the participants of different ages in terms of physical security, socio-economic and cultural security, political security and societal security perception ($p > 0.05$). Levels of physical security, socio-economic and cultural security, political security and societal security perception do not change according to age.

Table 15. 'Education' Comparison of Participants' Responses to Societal Security Perception

Education	1 ⁵¹		2 ⁵²		3 ⁵³		4 ⁵⁴		5 ⁵⁵		6 ⁵⁶		F	p	Significant difference
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.			
Physical Security Perception	4,25	1,16	4,30	0,57	4,36	0,53	4,21	0,73	3,60	0,98	3,37	1,25	27,231	0,000 *	6-1,2,3,4 5-1,2,3,4
Socio-Economic and Cultural Security Perception	4,18	0,78	4,28	0,47	4,33	0,40	4,14	0,66	3,83	0,74	3,68	0,93	17,044	0,000 *	6-1,2,3 5-1,2,3,4
Political Security Perception	3,92	1,07	4,40	0,54	4,42	0,51	4,32	0,72	3,95	0,89	3,58	1,14	14,859	0,000 *	6-2,3,4 5-2,3,4
Societal Security Perception	4,15	0,88	4,31	0,47	4,36	0,42	4,21	0,64	3,76	0,77	3,54	1,02	25,220	0,000 *	6-1,2,3,4 5-1,2,3,4

There is a statistically significant difference between the participants with different educational backgrounds in terms of physical security, socio-economic and cultural security, political security and societal security

⁵¹ Illiterate and literate.

⁵² Primary school.

⁵³ Secondary school.

⁵⁴ High school.

⁵⁵ University.

⁵⁶ Postgraduate, PhD.

perception ($p < 0.05$). While the perception of societal security is the highest among those who have graduated from secondary school (4.36), MBA graduates and PhD are the lowest (3.76 and 3.54). The direction of the significance is; illiterate and literate, primary school, secondary school, high school and university graduates' Societal Security Perception is higher than MBA graduates and PhD.

Table 16. 'Profession' Comparison of Participants' Responses to Societal Security Perception

Profession	government		private		Shopkeepers / business owners		others		F	p	Significant difference
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.			
Physical Security Perception	3,73	1,03	4,31	0,57	4,22	0,61	3,38	1,01	46,981	0,000*	1-2,3 4-2,3
Socio-Economic and Cultural Security Perception	3,88	0,74	4,22	0,56	4,20	0,51	3,75	0,79	21,514	0,000*	1-2,3,4 4-2,3
Political Security Perception	3,86	0,92	4,33	0,67	4,39	0,54	3,95	0,93	18,692	0,000*	1-2,3,4 4-2,3
Societal Security Perception	3,82	0,81	4,28	0,52	4,25	0,49	3,65	0,83	36,985	0,000*	1-2,3,4 4-2,3

There is a statistically significant difference between the participants with different professions in terms of physical security, socio-economic and cultural security, political security and societal security perception ($p < 0.05$). While the perception of societal security is the highest among those who work privately (4.28), government and other workers are the lowest (3.82 and 3.65).

Table 17. ‘Employment’ Comparison of Participants’ Responses to Societal Security Perception

Employment	Job		No job		t	p
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.		
Physical Security Perception	4,09	0,81	3,72	1,04	5,065	0,000*
Socio-Economic and Cultural Security Perception	4,10	0,65	3,95	0,74	2,640	0,009*
Political Security Perception	4,21	0,78	4,05	0,86	2,532	0,012*
Societal Security Perception	4,12	0,66	3,88	0,82	4,078	0,000*

There is a statistically significant difference between the participants with different employment statuses in terms of physical security, socio-economic and cultural security, political security and societal security perception ($p < 0.05$). Societal Security Perception of those who have a job is higher (4,12).

Table 18. ‘Last Job Change’ Comparison of Participants’ Responses to Societal Security Perception

Last Job Change	in the last 1 year		2-5 years ago		over 5 years and never		F	p	Significant difference
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.			
Physical Security Perception	3,84	0,93	4,12	0,74	4,09	0,91	5,929	0,003*	1-2,3 2-3
Socio-Economic and Cultural Security Perception	3,97	0,72	4,10	0,63	4,14	0,69	3,593	0,028*	1-3
Political Security Perception	4,14	0,82	4,16	0,74	4,25	0,81	1,437	0,238	
Societal Security Perception	3,95	0,74	4,12	0,63	4,14	0,74	4,312	0,014*	1-3

There is a statistically significant difference between the participants with having job change in terms of physical security, socio-economic and cultural security and societal security perception ($p < 0.05$). There is no statistically significant difference in terms of political security perception ($p > 0.05$). While the perception of societal security is the highest among

those who change their job a very long time ago (4.14) and 2-5 years ago (4,12), those who changed their job in the last year are the lowest (3.95).

Table 19. ‘Time of Coming to City’ Comparison of Participants’ Responses to Societal Security Perception

Time of Coming to City	born		in the last 1-5 years		before 5 years		F	p	Significant difference
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.			
Physical Security Perception	4,15	0,74	3,49	1,05	3,84	1,01	36,991	0,000*	1-2,3 2-3
Socio-Economic and Cultural Security Perception	4,17	0,56	3,70	0,83	3,99	0,76	30,575	0,000*	1-2,3 2-3
Political Security Perception	4,29	0,66	3,83	0,98	4,06	0,95	21,928	0,000*	1-2,3
Societal Security Perception	4,19	0,58	3,64	0,84	3,94	0,84	38,799	0,000*	1-2,3 2-3

There is a statistically significant difference between the participants with different times of coming to the city in terms of physical security, socio-economic and cultural security, political security and societal security perception ($p < 0.05$). While the perception of societal security is the highest among those who were born in the city (4.19), those who came to the city 1-5 years ago are the lowest (3.64).

Table 20. ‘Time of Elders’ Coming to City’ Comparison of Participants’ Responses to Societal Security Perception

Time of Elders’ Coming to City	born		in the last 1-5 years		before 5 years		F	p	Significant difference
	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.	Avg.	Sd.			
Physical Security Perception	4,09	0,79	3,33	1,06	4,07	0,93	24,055	0,000*	2-1,3
Socio-Economic and Cultural Security Perception	4,14	0,58	3,46	0,80	4,14	0,71	35,027	0,000*	2-1,3
Political Security Perception	4,24	0,69	3,65	0,89	4,26	0,87	19,221	0,000*	2-1,3
Societal Security Perception	4,14	0,61	3,45	0,82	4,14	0,76	32,629	0,000*	2-1,3

There is a statistically significant difference between the participants with different times of elders coming to the city in terms of physical security, socio-economic and cultural security, political security and societal security perception ($p < 0.05$). While the perception of societal security is the highest among those whose elders were born in the city (4.14), those whose elders came to the city 1-5 years ago are the lowest (3.45).

Conclusion and Discussion

With the ‘Security Perception of Syrian Refugees on Turkish Society’ questionnaire, one of the effects of Syrian Refugees on the Turkish Society measured perception consists of physical security, socio-economic and cultural security, political security and societal security dimensions. The survey produced sufficient and significant results with its reliability and validity. The findings showed that there is a high threat perception against Syrians proving migration is accepted as a security matter parallel to the Copenhagen theory of securitisation.

All participants living in both cities had a high level of perception of societal security toward Syrians. Their thoughts were; increasing crime rates, creating uncontrolled population growth, causing corruption, lowering wages, increasing the number of unemployment, creating future anxiety, changing political balances and causing probable civil war in the future. What makes peoples’ perceptions like this can be listed as politicians’ speeches, media with negative news, cost of living, low wages, unemployment rates, Turkish Lira depreciation, the lack of capacity in the schools and hospitals etc.

While Gaziantep participants, who have physical contact, relationship and communication with Syrian refugees at every moment of life, have a higher level of concerns about the perception of security in almost all dimensions, Balıkesir participants, whose contact is less than Gaziantep, have less level of concerns except for some political concerns. Daily life interactions between Syrians and inhabitants and the accepted cultural behaviours of immigrants show that negative relations build high-security perceptions. Rent and food prices, which have increased relatively more than in Balıkesir province, the demand of Syrians to work cheaper than Turkish citizens, the difficulties experienced in settling in Gaziantep, their concentration in certain neighborhoods and regions, the opening of

many workplaces at the same places, the increase in their visibility by spending time outside their home in public spaces such as parks and public transport especially in the spring and summer months, clothing, lifestyle, their habit of speaking out loud, the transformation of the life cycle in Gaziantep, and finally, the different cultural backgrounds of the two communities and their built-in prejudices have caused the majority of Turkish citizens living in Gaziantep to perceive Syrians as a threat in terms of security.

Balıkesir participants had a higher level of security concerns than Gaziantep in the areas, which all are political dimension, children's illegal earnings, no contribution to economic growth and becoming majority. The participants who had MBA and PhD education felt Syrians less threatening to themselves compared to the participants with high school and lower education levels. The less people are educated, the more they get security concerns. The more education and the economic wealth of the people are, the more they tend to consider future challenges the country may face. The higher graduation level of Balıkesir participants, more retired inhabitants and longer use of the media during the day, and therefore encountering negative elements in the media towards Syrians increase their perceptions of threat, especially in terms of future political and economic factors.

Young and old participants, as well as female and male participants, had a similar perception of security within these cities. The guaranteed salary jobs were less anxious than the private sector considering that Syrians could not pose a threat to their business and money.

Employees had a significantly higher level of security perception than those who did not work with the idea that they might probably lose their jobs. Those who changed jobs long ago saw Syrians as a threat to themselves as compared to those who changed jobs recently. Perception of security increased as the residence time in that city increased. Similarly, there is a higher level of anxiety in the participants whose family elders came to the city a long time ago.

Özet

Doğal kaynakların dengesiz dağılımı, iklim değişikliği gibi doğal nedenler, silahlı çatışmalar, işgaller, ayrımcılık, insan hakları ihlalleri, teknolojik gelişmeler, daha iyi bir yaşam talebi ve arzusu gibi insan kaynaklı nedenlerle birleştiğinde insanoglu zorunlu, düzenli ve düzensiz göçe maruz kalmıştır. Birleşmiş Milletler örgütünün resmî raporlarına göre son yıllarda özellikle dünyanın bazı bölgelerinde yaşanan silahlı çatışmalar ve insan hakları ihlallerinin ülkelerin kamu düzenini bozması nedeniyle insanların zorunlu göçü artmış ve 2020 yılında 82 milyonun üzerinde insanın yer değiştirmesine sebep olmuştur. Sözü edilen olayların gerçekleştiği alanlardan önde geleni Suriye devletidir. Arap Baharı sonrası uluslararası aktörlerin de katkısıyla Suriye’de oluşan iç savaş, Suriye Vatandaşlarını 2011 yılı başlarından itibaren Orta Doğu’da yerlerinden ederek yedi milyon insanın yurt içinde ve diğer bir yedi milyonun da ülke dışına göçüne sebep olmuştur. Aynı raporlara göre son beş yıldır en fazla Suriyeliye ev sahipliği yapan ülke Türkiye’dir. Türkiye’nin her şehrine dağılmış 3,5 milyonu aşkın Suriyelinin kitlesel göçü, Türk toplumunu sosyal, ekonomik, siyasi ve güvenlik olmak üzere birçok alanda geniş bir perspektiften iyi ya da kötü etkilemiştir. 2015 yılından sonra Türkiye’de çeşitli illerde yaşanan bombalı terör saldırıları, hırsızlık, dilencilik, organize suçlar başta olmak üzere meydana gelen asayiş suçlarının artmasıyla toplumda bu olayların yabancılar tarafından yapıldığı kanısı oluşturmaya başlamıştır.

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye’de on yılı aşkın süredir kalan Suriyelilerin kalıcı veya geçici statüleri konusunda süregelen tartışmalar ışığında Türk Vatandaşları üzerinde neden olduğu güvenlik algısını tespit etmektir. Suriyelilere yönelik güvenlik algısı konuya özel yeni geliştirilen bir anket ile ölçülmüştür. Bu anketin ülke genelinde uygulanmasının zorluğu ve bazı illerde çok sayıda Suriyeli bulunurken bazı illerde hemen hemen hiç Suriyeli olmaması evrenden alınacak örneklemin kararına ilişkin temel kısıt olmuştur. Bu kısıtı ortadan kaldırmak amacı ile sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan ve karşılaştırma yapılmasına olanak sağlayan “Benzer Sistemler Tasarımı” kullanılmıştır. Benzer Sistemler Tasarımı mümkün olduğunca birbirine çok benzeyen sistemlerin en uygun örneklerde kullanılması ve değişken bir parametrenin bu sistemler üzerinde denenmesi esasına dayanan bir tasarımdır. Bu çalışmada benzer sosyo-ekonomik parametrelere sahip ancak farklı Suriyeli nüfuslarına sahip iki şehir bu tasarıma uygun olarak

belirlenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan ve kamu uygulamalarına girdi sağlamak amacıyla Türkiye'deki illerinin sosyo-ekonomik gelişmişliklerini nesnel olarak ölçen ve karşılaştıran analiz “İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE)” şehirlerin seçimi kapsamında kullanılmıştır. Aynı sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi ile seçilen örnek şehirler Gaziantep ve Balıkesir benzer siyasi yapılara sahip olmakla birlikte sırasıyla %22,18 ve %0,39 Suriyeli barındırmaları ile araştırmaya konu edilmiştir.

Geliştirilen anket, gömülü teori kullanılarak toplumda bu konudaki kavramların toplanması, toplanan kavramların toplumsal güvenlik literatüründe yer alan sütunlarla karşılaştırılması, sosyal bilimlerde bir ölçek için gerekli tüm bilimsel aşamaların uygulanması suretiyle tasarlanmış ve denenmiştir. Fiziksel, sosyo-ekonomik ve Kültürel Güvenlik ile Siyasi Güvenlik isimli üç sütundan oluşan ve 35 soru içeren ölçek şehirlerden yeterli sayıda rastgele örneklem alınarak uygulanmıştır. Uygulama sonucu ölçeğin yeterli ve önemli sonuçlar ürettiği, geçerli ve güvenilir olduğu anlaşılmıştır.

Seçilen her iki şehrin de toplamda Suriyelileri yüksek düzeyde tehdit olarak algıladığı tespit edilirken aynı zamanda şehirler arasında da farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Genel tehdit olarak algılanan hususlar: “artan suç oranları, kontrolsüz nüfus artışı yaratmak, yozlaşmaya neden olmak, ücretleri düşürmek, işsiz sayısını artırmak, gelecek kaygısı yaratmak, siyasi dengeleri değiştirmek ve gelecekte olası bir iç savaşa neden olmak” şeklinde tespit edilmiştir. Suriyeli mültecilerle yaşamın her anında fiziksel teması, ilişkisi ve iletişimi olan Gaziantep'ilerin hemen her güvenlik boyutunda tehdit algılarının Balıkesir'e göre daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Teması Gaziantep'e göre daha az olan Balıkesir katılımcılarının ise “yasa dışı kazanç sağlanması, uzun dönemde Türkiye'nin ekonomik büyümesine katkı sağlanmayacağı ve gelecekte Türkiye topraklarından hak iddia edilmesi” şeklindeki birkaç siyasi kaygılar dışında kaygılarının daha az olduğu belirlenmiştir.

Declaration of Conflict of Interest:

As the sole author of this article, I warrant that there is no conflict of interest to declare.

Supports:

This study is supported by Inonu University Scientific Research Projects Unit with Project Number SDK-2018-1405 and this paper is produced from PhD Dissertation Research.

Thanks:

The Author thanks to Mr. Ercan Baydoğan and Mr. Mustafa Mete Tunca for their contributions to draft versions of this article and Mr. John Hauck and Mr. Serdar Orbay for the proofreading.

References

Books

- BAŞÇERİ, Esin Yılmaz (1998) *Uluslararası Göç, Uluslararası Politikada Yeni Alanlar-Bakışlar*. İstanbul: Der Yayınları.
- BUZAN, Barry & others (1998), *Security: A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner Publishers, Inc., London.
- CİĞERCİ, Nihan (2012) *Bursa-Kırcaali Hattı: 1989’da Gelen Bulgaristan Göçmenleri Örneği*. In: Ihlamur-Öner, S., Öner, N. Ş. (Ed.), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar, İletişim Yayınları*, İstanbul.
- DEDEOĞLU, Beril (2003) *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*. İstanbul: Derin Yayınları.
- ERDOĞAN, Murat (2015) *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum* (1. Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- ERDOĞAN, Murat & KAYA, Ayhan, eds (2015) *Türkiye’nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’de Göçler*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- FİELD, Andy (2005) *Discovering Statistics Using SPSS*. London: SAGE.
- GÜRBÜZ, Sait & ŞAHİN, Faruk (2016) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- HÖCHBERG, Yosef & AVCİT J Tamhane (1987) *Multiple Comparison Procedures*. NY: John Wiley and Sons Press.
- HUYSMANS, Jef (2006) *The Politics of Insecurity: Fear in Migration and Asylum in the EU*. NY: Reutledge Publishing.
- İÇDUYGU, Ahmet (2004) *Land of Diverse Migrations, Challenges of Emigration and Immigration in Turkey*. İstanbul: Bilgi University Press.
- KOŞER AKÇAPAR, Şebnem (2012) *Uluslararası Göç Alanında Güvenlik Algılamaları ve Göçün İnsani Boyutu*. In: Ihlamur-Öner, Sun’a Gülfer & Aslı Şirin Öner (Eds), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar*. İstanbul: İletişim Yayınları.

NEWMAN, David (1998) *Population as Security: The Arab Israeli Struggle for Demographic Hegemony*. In: N, Poku & D. T. Graham (Eds), *Redefining Security Population Movements and National Security*. London: Preager Publishers.

SEGE-2011 (2013) *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. Ankara.

ÖZDAMAR, Kazım (2004), *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler)*. Eskişehir Kaan Kitabevi.

WAEVER, Ole (1995) *Securitization and Desecuritization*. NY: Columbia Uni. Press.

PRZEWORSKI, Adam & TEUNE, Henry (1970) *The Logic of Comparative Social Inquiry*. NY: Wiley-Interscience.

YENİACUN, Selim Han (2014) *Suriyeli Sığınmacılar Raporu, İstanbul Örneği* İstanbul: Fikir ve Eğitim Derneği.

Articles

AK, Mehmet Zeki; DİNDAR, Mustafa & ALTINTAŞ, Nurullah (2017). Türkiye’de Terörizm ile İktisadî Büyüme İlişkisinin Nedensellik Analizi. *Bilgi*, Yaz: 20-31.

ERDOĞAN, İbrahim, (2013). Küreselleşme Olgusu Bağlamında Yeni Güvenlik Algısı. *Akademik Bakış* 6 (12): 265-292.

GOULARAS, Gökçe Bayındır & SUNATA, Ulaş (2015) Türk Dış Politikasında Göç ve Mülteci Rejimi. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi* 2 (1): 12-40.

GÜNGÖRMÜŞ KONA, Gamze (2011) Orta Doğu Merkezli Radikal Örgütler ve Türkiye’ye Etkileri. *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Uluslararası İlişkiler Dergisi* V. 1: 789-805.

İÇDUYGU, Ahmet & TOKTAŞ, Şule (2002). How Do Smuggling and Trafficking Operate via Regular Border Crossings in the Middle East? Evidence Fieldwork in Turkey. *International Migration* 40 (6): 27-54.

KİRİŞÇİ, Kemal (2000). Disaggregating Turkish Citizenship and Immigration Practices. *Middle Eastern Studies* 36, (3): 1-22.

KURT, Selim (2015) Toplumsal Güvenliğin Yükselişi. *The Journal of Academic Social Sciences Studies* 1(37): 459-476.

SPIERS, Nicola; BRAD Manktelow & MICHAEL J Hewitt (2009) Practical Statistics Using SPSS. *National Institute for Health Research NHS*, England: 30-36.

TUNCA, Hakan Ömer (2019). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi: Gaziantep ve Balıkesir Örnekleri. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi.

TUNCA, Hakan Ömer & KARADAĞ Ahmet (2018). Suriye’den Türkiye’ye Göç: Tehditler ve Fırsatlar, *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, Aralık 2018, Cilt 28, Sayı 2, 47-68.

TUNÇ, Ayşe Şebnem (2015) Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2 (2): 29-63.

WAEVER, Ole (2008) Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi* 5(18): 154-159.

Reports

IOM (2018) *World Migration Report*. Geneva.

UN (2015) *International Migration Report*. NY.

UN (2017) *International Migration Report*. NY.

ORSAM Rapor, Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri, No: 195, Ankara, Ocak 2015.

TUSES Rapor, İstanbul'da Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algı ve Tutumlar: Partizanlık, Yabancı Karşıtlığı, Tehdit Algıları ve Sosyal Temas, <https://tr.boell.org/sites/default/files/2021-06/Istanbulda%20Suriyeliler%20Raporu%20BASIM.pdf>, İstanbul, 2021.

Internet Resources

BBC News Turkish, Grafiklerle: Suriye'de 8'inci Yılına Giren Savaş, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43414137>, (Accessed 15 April 2020).

Directorate General of Migration Management (DGMM) (2020) *Temporary Protection Statistics*, <https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27>, (Accessed 30 April).

EU Societal Security Network (2020), *Societal Security*, <http://www.societalsecurity.net/>, (Accessed 03 May).

Turkish Statistical Institute (2019), http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018 (Accessed 22 January).

Kolombiya – FARC Barış Görüşmelerinde Katılımcılığın Rolü: Kadınlar, Kurbanlar ve Ordu

Role of Inclusivity in Colombia – FARC Peace Negotiations: Women, Victims, and the Army

Başar BAYSAL*

Öz

Kolombiya-FARC arasında 2012 – 2016 yılları arasında gerçekleşen Havana Barış Görüşmeleri birçok açıdan önemli dersler içermektedir. Bu çalışmada, ilgili sürecin katılımcılık normu üzerinden değerlendirmesi amaçlanmaktadır. Katılımcılık kapsamında genel bir değerlendirmenin de yapıldığı çalışmada özellikle dikey doğrudan katılımcılık kapsamında sürece dâhil olan kadınlar, çatışma mağdurları ve ordu konuları analiz edilmiştir. Bu seviyede ilk defa bir barış sürecine dâhil olan bu grupların hem temsilcilerinin seçilmesi ve sürece dâhil olma süreçleri, hem de sürece sağladıkları katkı önemli dersler barındırmaktadır. Kadınların katılımı sayesinde çatışma sürecindeki cinsel saldırılar af kapsamı dışına alınırken, toprak dağıtımı gibi hususlarda kadınlara öncelikler sağlanmıştır. Çatışma mağdurları sürece doğrudan dâhil edilerek mağduriyetlerinin resmen tanınması sağlanmış ve bu kişilere tazminat ve koruma garantisi gibi haklar sağlanabilmektedir. Son olarak ordunun sürece katılımı ile FARC üyelerinin silah bırakma süreci ve toplanma bölgelerine güvenli şekilde ulaşmaları gibi teknik meseleler sorunsuz şekilde uygulanabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: FARC, Kolombiya, Barış Müzakereleri, Katılımcılık, Ordu.

Abstract

The 2012-2016 Havana Peace Negotiations between FARC and the Colombian government have many lessons for peace processes in general. This study aims to examine the process in terms of the norm of inclusivity. In addition to a general evaluation of the process in terms of inclusivity, the study particularly focuses on the inclusion of Women, Victims, and armed forces. The selection of the representatives of these groups, the process of

* Dr.Öğr.Üyesi, Ankara Bilim Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0001-9205-9234, e-posta: basar.baysal@ankarabilim.edu.tr

Geliş Tarihi / Submitted: 28.06.2021

Kabul Tarihi / Accepted: 17.03.2022

their inclusion, and the benefits of their inclusion bear some important lessons. With the inclusion of women, the sexual offenses during the conflict were kept out of the scope of amnesty and women gained priority on issues like the distribution of public lands. With the inclusion of victims, their victimization was formally recognized, and they gained several rights like compensation and non-repetition guarantees. Finally, with the inclusion of armed forces disarmament and demobilization processes could be conducted without any major problems.

Keywords: *FARC, Colombia, Peace Negotiations, Inclusivity, Military.*

Giriş

1964 yılında Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri'nin (FARC - *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*) kurulmasıyla başlayan ve yarım yüzyıldan fazla süren Kolombiya - FARC çatışması 220000'den fazla insanın hayatını kaybetmesine yol açmıştır.¹ Özellikle 1980'li yıllarda ortaya çıkan uyuşturucu madde ticaretiyle örgüt güç kazanmış, aynı dönemde paramiliter güçler ve uyuşturucu çeteleri gibi grupların da güçlenmesiyle ülke tam bir şiddet sarmalının içerisine girmiştir.² Ancak 2010 yılında Kolombiya devlet başkanı seçilen Manuel Santos'un başlattığı barış süreci girişimi sayesinde 2016 yılında imzalanan barış anlaşmasıyla FARC silah bırakmış ve bir siyasi parti kurarak siyasi arenaya geçiş yapmıştır. Muhakkak ki 2012 – 2016 yılları arasında gerçekleşen Kolombiya FARC barış görüşmeleri ileride olabilecek barış görüşmeleri için birçok dersler içermektedir. Bu çalışma barış görüşmeleri sürecini katılımçılık normu üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Katılımçılık Barış Çalışmaları üzerine olan literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Dikey ve yatay katılımçılık olarak iki kategoride incelenen katılımçılık kavramı, yatay anlamda barış görüşmelerine katılan tarafların çatışma konusunda en şahin kanadından en ılımlı kanadına kadar temsil edilmesi olarak görülürken, dikey anlamda sivil toplum örgütleri, farklı çıkar grupları, iş dünyası, üniversiteler, çatışmadan etkilenen gruplar gibi

¹ Historical Memory Group, "BASTA YA! Colombia: Memories of War and Dignity", Centro Nacional de Memoria Histórica, 2016, s. 15. <http://centrodememoriahistorica.gov.co/descargas/informes2016/basta-ya-ingles/BASTA-YA-ingles.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2019).

² Başar Baysal, *Securitization and Desecuritization of FARC in Colombia: A Dual Perspective Analysis*, Lanham, Rowman Littlefield Lexington Books, 2019, s. 89.

farklı kesimlerinin barış sürecine dahilini işaret etmektedir.³ Bunun dışında literatürde katılımcılığın iyi ve kötü yönleri kapsamında da bir tartışma mevcuttur. Katılımcılığın uzun vadeli sürdürülebilir bir barış getirmede olumlu etkisinin yanında çok fazla grubun sürece doğrudan dâhil olmasının barış sürecini uzatma ya da başarısızlıkla sonuçlandırma ihtimali de mevcuttur.⁴ Bu kapsamda özellikle dikey katılımın sağlanabileceği farklı mekanizmalar üzerinde de durulmaktadır. Aşağıda ayrıntısıyla açıklanan bu mekanizmalar doğrudan katılım yerine dolaylı katılım sağlayacak forumlar, danışma kurulları, protestolar gibi konuları kapsamaktadır.⁵

Başta doğrudan dikey katılımcılık kapsamında oldukça dar bir çerçevede başlayan Kolombiya - FARC barış süreci, zaman içerisinde cinsiyet odaklı sivil toplum kuruluşlarının, çatışmanın büyük oranda sivillerden oluşan kurbanlarının ve görüşmelerin son aşamasında Kolombiya Silahlı Kuvvetleri'nin sürece resmî olarak dâhil edilmesiyle birlikte diğer katılımcılık türleri yanında doğrudan dikey katılımcılık anlamında da oldukça kapsayıcı bir yapı kazanmıştır. Her üç grup için de barış görüşmelerine resmî olarak bu seviyede katılım sağlanması dünyadaki barış görüşmeleri için bir ilk olmuştur ve muhakkak ki bu durum ileride olabilecek barış süreçleri için önemli dersler içermektedir. Süreç içerisinde özellikle cinsiyet odaklı sivil toplum örgütlerinin gayret ve baskılarıyla cinsiyet alt komisyonu kurulmuştur.⁶ Daha önce farklı yerlerde icra edilen barış görüşmelerinde örneği görülmeyen bu komisyon, anlaşma metninin tamamını cinsiyet eşitliği kapsamında incelemiş ve metnin cinsiyet-eşit şekilde kaleme alınabilmesini sağlamıştır. Ayrıca bu komisyonun gayretleri sayesinde çatışma sürecindeki cinsel saldırı nitelikli eylemler af kapsamı dışında bırakılabilmektedir. Bunlara ek olarak, komisyonun çalışmaları

³ Evie Browne, "Evidence on Programmes' Effectiveness on Horizontal Political Inclusion", GSDRC Applied Knowledge Services, 2015, s. 1, <https://gsdrc.org/wp-content/uploads/2015/06/HorizontalPoliticalInclusion.pdf>, (Erişim Tarihi: 15.03.2022).

⁴ Isa Mendes, "Inclusion and Political Representation in Peace Negotiations: The Case of the Colombian Victims' Delegations", *Journal of Politics in Latin America*, 2020, Sayı 11(3), 1-26, s. 2.

⁵ Thania Paffenholz, "Civil society and peace negotiations: beyond the inclusion-exclusion dichotomy", *Negotiation Journal*, 2017, Sayı 30(1), 69-91, ss 76-77.

⁶ Lina M. Céspedes-Báez ve Felipe J. Ruiz, "Peace without women does not go! Women's struggle for inclusion in Colombia's peace process with the FARC", *Colombia Internacional*, 2018, Sayı 94, 83-109, s. 85.

sayesinde barış anlaşmasında karar verilen topraksız köylülere toprak dağıtılması, kredi ve mali destekler sağlanması konularında kadınlara öncelik verilmesi kararlaştırılmıştır.⁷

Çatışma kurbanlarının temsilcileri de, ki ülkede yaklaşık 8,4 milyon çatışma mağduru mevcuttur⁸, resmî barış görüşmelerine dâhil olmuşlardır. Bu temsilciler 12’şer kişilik altı grup halinde barış görüşmelerine katılmak üzere farklı tarihlerde Havana’ya gitmişlerdir. Çatışma kurbanlarının temsilcileri sadece FARC’ın eylemleri yüzünden mağdur olan kişileri değil; paramiliter gruplar gibi ülkedeki diğer silahlı grupların eylemleri sebebiyle mağdur olanlar ile Kolombiya Silahlı Kuvvetleri’nin eylemlerinden dolayı mağdur olan kişileri de kapsamıştır.⁹ Bu temsilcilerin katılımı sayesinde mağdurlar hem mağduriyetlere yol açan kişiler ile yüzleşmişler hem de resmî olarak tanınmışlardır. Süreç içerisinde hem FARC hem de Kolombiya devleti çatışma sürecindeki sivillere karşı olan eylemlerinden dolayı özür dilemiştir. 2016 yılında imzalanan barış anlaşmasının altı ana maddesinden birisi kurbanlar ile ilgili kararları kapsamaktadır ve tanıma, tazminat ve yeniden gerçekleşmeme garantilerini kapsayan kararların çoğu çatışma mağdurlarının temsilcilerinin sürece doğrudan katılımı sayesinde onların da katkılarıyla alınmıştır.¹⁰

Son olarak Kolombiya Silahlı Kuvvetleri sürece resmî olarak dâhil olmuştur. Hem Kolombiya’da daha önce yaşanan barış süreçlerinde hem

⁷ PRIO (Peace Research Institute Oslo), “Gender and Inclusion in the Colombian Peace Process”, PRIO Gender, Peace and Security Update, 2016, Sayı 4, s. 2, 3, <https://www.prio.org/utility/DownloadFile.ashx?id=483&type=publicationfile> (Erişim Tarihi: 12.04.2021); Louise Winstanley, “Women’s Participation in the Colombian Peace Process”, Latin News, Latin American Regional Report, 2012, s. 2, <https://www.abcolombia.org.uk/wp-content/uploads/2018/05/ABColombia-LatinNews-Women-Participation-Peace-Process-.pdf> (Erişim Tarihi: 26.06.2021); Hilde Salvesen ve Dag Nylander, “Towards an inclusive peace: women and the gender approach in the Colombian peace process”, NOREF Report, 2017, s. 4, <https://noref.no/Publications/Regions/Colombia/Towards-an-inclusive-peace-women-and-the-gender-approach-in-the-Colombian-peace-process> (Erişim Tarihi: 15.06.2021).

⁸ Mendes, “Inclusion and Political Representation”, s. 16, 20.

⁹ Roddy Brett, “The role of the victims’ delegations in the Santos-FARC peace talks”, V. Drulliole ve R. Brett, (ed.), *The Politics of Victimhood in Post-Conflict Societies: Comparative and Analytical Perspectives*, Oxford, Palgrave Macmillan, 2018, 267–299, s. 281; Mendes, “Inclusion and Political Representation”, s. 16.

¹⁰ Brett, “The Role of The Victims”, s. 267, 268, 273, 289; Mendes, “Inclusion and Political Representation” s. 23.

de dünyadaki diğer örneklerde ordunun bu seviyede barış görüşmelerine katılımı yaşanmamıştır. Bu kapsamda kurulan alt komisyon ateşkesin nasıl uygulanacağı, FARC militanlarının toplanma bölgelerine nasıl geleceği, nasıl silah bırakacakları gibi teknik konuları ele alarak bu süreçlerin sorunsuz ve koordineli bir şekilde uygulanabilmesini sağlamıştır.¹¹ Teknik olarak görülebilecek bu hususlar aslında uygulamada önemli sorunlar doğurabilecek riskli konularda kararları içermektedir ve sürecin uygulanmasında rol alacak olan ordu mensuplarının sürece dâhil olması bu süreçlerin sorunsuz ilerletilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Bu kapsamda bu çalışmanın ana amacı hem belirtilen grupların barış görüşmeleri sürecinde nasıl resmî olarak Havana Barış Görüşmelerine dâhil olabildiklerini göstermek hem de bu grupların katılımının getirdiği pozitif etkiyi inceleyerek barış literatürüne katkıda bulunmaktır. Muhakkak ki bu gelişmelerden alınacak dersler gelecekteki barış süreçleri için faydalı çıkarımlar sağlayacaktır. Bunun dışında Kolombiya – FARC barış sürecinin katılımcılık normunun uygulanması anlamında genel bir değerlendirme de çalışma içerisinde sunulmuştur. Son olarak, özellikle Türkçe literatürde Kolombiya – FARC çatışma süreci konusunda sınırlı kaynak olması ve okuyucuların bu konuda genel bir fikir edinebilmelerinin sağlanması amacıyla makalenin ilk kısmında Kolombiya'daki çatışma ve barış sürecinin kısa bir incelemesi sunulmuştur.

Makalenin ana konusu olan katılımcılık normunun Kolombiya barış sürecinde uygulanmasının değerlendirilmesi için Barış Müzakereleri sürecindeki gazete haberleri ve raporlar taranırken, Anlaşma metni de bu bağlamda analiz edilmiştir. Çalışmayı desteklemek amacıyla Kolombiya Barış Süreci'nde katılımcılık normu ile ilgili olarak literatür taraması da yapılmış ve mevcut kaynaklardan faydalanılmıştır.

1. Kolombiya Çatışma ve Barış Süreci

Bölgedeki en uzun süren çatışma süreci olan Kolombiya - FARC çatışması 1960'lı yıllarda başlamıştır. Küba devriminin başarılı olması

¹¹ Omar Cortes ve Juanita Millan, "The Role of the Armed Forces in the Colombian Peace Process", NOREF Report, 2019, ss. 4-6, <https://noref.no/Publications/Regions/Colombia/The-role-of-the-Armed-Forces-in-the-Colombian-peace-process> (Erişim Tarihi: 15.06.2021).

sonrası gayri nizami harp teknikleri ile mevcut hükümeti devirebilme olanağının görülmesi, bu dönemde, ülkede FARC ve ELN gibi sol eğilimli silahlı grupların ortaya çıkmasında önemli bir etmen oldu.¹² 1940 ve 1950'lerde Kolombiya'da ortaya çıkan iç savaş dönemi (*La Violencia*) sonrasında Muhafazakâr ve Liberal partilerin anlaşmasıyla kurulan Millî Cephe (*Frente Nacional*) döneminde (1957-1974) alternatif politik görüşlerin politik arenada kendine yer bulmasının zorlaşması da¹³ bu tür örgütlerin toplum nezdinde de destek kazanmasını sağladı. Bu dönemde göstermelik olarak seçimler yapılsa da başkanlık görevi Muhafazakâr ve Liberal partiler tarafında sırayla icra edilmekteydi. FARC örgütü de aynı dönemde, 1964 yılında, zengin toprak sahiplerine ve kapitalist hükümet politikalarına karşı fakir köylülerin haklarını korumak iddiasıyla kurulmuştur.¹⁴

FARC'ın ilk kuruluş döneminden 1980'lere kadar ana gayreti kendi bekasını devam ettirmek yönünde olmuştur.¹⁵ Ancak 1980'lerden itibaren hız kazanan uyuşturucu ticareti ülkedeki diğer silahlı gruplar gibi FARC'ı da daha güçlü bir pozisyona getirmiştir.¹⁶ 1957-1974 dönemindeki Millî cephe döneminde halkın belli kesimleri nezdinde meşruiyet kazanan FARC özellikle kokain ticaretinin artmasıyla materyal anlamda da güç kazanmıştır. Ancak bu dönemde, özellikle zengin toprak sahiplerinin girişimiyle ve özellikle de bu kesimin çıkarlarını sol eğilimli silahlı gruplara karşı korumak ve kedilerine karşı olan topraksız köylüler gibi kesimleri baskılayabilmek amacını güden sağ eğilimli paramiliter gruplar da

¹² Chris Lee, "The FARC and the Colombian Left: Time for a Political Solution?", *Latin American Perspectives*, 2012, Sayı 39 (1), 28–42, s. 30; Baysal, *Securitization and Desecuritization*, s. 101.

¹³ Anna Maria Bejarano ve Eduardo Pizarro Leongomez, "From "Restricted" to "Besieged": The Changing Nature of the Limits to Democracy in Colombia", Frances Hagopian, (ed.), *The Third Wave of Democratization in Latin America: Advances and Setbacks*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005, 235–260, s. 240; Catherine LeGrand, "The Colombian Crisis in Historical Perspective", *Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies*, 2003, Sayı 28(55/56), 165-209, s. 173, 175.

¹⁴ Baysal, *Securitization and Desecuritization*, s. 125; FARC Manifesto, 1966, <http://cedema.org/ver.php?id=4415> (Erişim Tarihi: 11.06.2021); LeGrand, "The Colombian Crisis", s. 176.

¹⁵ Ricky M. Longhurst ve Jesus K. Lopez, *The Forgotten Insurgency: Is There Hope for Colombia?*, Yüksek Lisans Tezi, Naval Postgraduate School, Monterey, California, 2005, s. 9, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a443320.pdf> (Erişim Tarihi: 23.04.2021).

¹⁶ Le Grand, "The Colombian Crisis", s. 176.

güçlenmiştir.¹⁷ Bu paramiliter gruplar kimi zaman Kolombiya ordusu, siyasetçiler ve bürokratlar ile işbirliği yaparak hem sol örgütlere hem de karşı görüş ve eylemler içerisinde olan sivillere karşı eylemler yürütmüşlerdir.¹⁸ Yine aynı dönemde siyasi hiçbir duruşu olmayıp başta uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere illegal faaliyetler yürüten silahlı suç grupları da oluşmuştur. Bu yolla ülke içinden çıkılması çok zor olan bir şiddet sarmalının içerisinde girmiştir.¹⁹

Uyuşturucu kaçakçılığı gibi illegal ekonomilerin varlığının yanında, bu silahlı grupların ortaya çıkıp güçlenebilmelerinde etkili olan en önemli sebeplerden birisi de Kolombiya devletinin zayıf yapısıdır (*weak state*). Kolombiya devleti kuruluşundan bu yana, oldukça çeşitli coğrafi formasyonlara sahip olan ülke genelinde (And Dağları, Amazon Ormanları vb.) şiddet tekeli tek başına elinde tutmayı başaramamıştır.²⁰ Bu sebeplerle ülkede merkezî yönetimden kopuk lokal otoriteler her daim mevcut olmuştur. Yukarıda sayılan silahlı grupların ortaya çıkararak güç kazanabilmesinde de yine bu sebeplerin etkili olduğu söylenebilir.²¹

Bu silahlı grupların ortaya çıkıp güç kazanabilmesinde etkili olan diğer bir sebep ülkedeki derin sosyo-ekonomik eşitsizliklerdir.²² Kolombiya'da şehir merkezlerinde bu eşitsizlik gözle görülür seviyede dikkat çekerken özellikle kırsalda çok şiddetli bir şekilde kendisini göstermektedir. Kırsaldaki sorunların en başında ülkenin kuruluşundan bu yana çözülememiş olan toprak dağıtım problemi bulunmaktadır, ki yukarıda belirtildiği gibi FARC da topraksız köylülerin haklarını savunmak iddiasıyla kurulmuştur.²³ Ülkede hiçbir hükümet kapsamlı bir toprak reformu gerçekleştiremediğinden bu kapsamdaki gerilim ülkenin her daim gündeminde olan bir husus olmuştur. Bu genel adaletsiz yapı eğitimden (ülkedeki kamu üniversiteleri

¹⁷ Le Grand, "The Colombian Crisis" s. 182; Lee, "The FARC", s. 13.

¹⁸ Baysal, *Securitization and Desecuritization*, s. 125.

¹⁹ LeGrand, "The Colombian Crisis", ss. 175-177.

²⁰ LeGrand, "The Colombian Crisis", s. 189; Baysal, *Securitization and Desecuritization*, s. 116.

²¹ Baysal, *Securitization and Desecuritization*, s. 103, 117.

²² Başar Baysal, "Kolombiya Protestolarının Analizi: Sorunun Kökleri, Şiddetin Sebepleri, Talepler ve Olası Sonuçlar", UİK Panorama, 2021, <https://www.uik-panorama.com/blog/2021/05/27/kolombiya-protestolarinin-analizi-sorunun-kokleri-siddetin-sebepleri-talepler-ve-olasi-sonuclar/> (Erişim Tarihi: 21.06.2021).

²³ FARC Manifesto, 1966.

dâhil tüm yüksek öğretim ücretlidir) sağlık hizmetlerine (sağlık hizmetleri özel şirketlerce yürütülmektedir), genel yaşam standartlarından konut imkânlarına kadar kendisini sert bir şekilde göstermektedir.²⁴ Bu sosyo-ekonomik sorunlar toplumsal gerilimlerin sürekli olarak ülkede varlık göstermesine ve bu yolla da bu tür silahlı yapıların hem belli oranda halk desteği almasına hem de insan kaynağı açısından hiçbir zaman sorun yaşamamasına yol açmaktadır.

Son olarak ülkede bu silahlı grupların oluşmasının bir nedeni de dekolonizasyon sonrası tam etkin bir yapıya ulaşamamış devletlerin genelini yaşadığı meşruiyet krizi ve güvensizlik ikilemidir.²⁵ Yukarıda belirtildiği gibi zayıf bir devlet olan Kolombiya yaşadığı meşruiyet krizi ve bundan doğan güvensizlik ikilemi sebebiyle kedisine yapılan eleştirilere doğrudan güvensizleştirme ile cevap vermektedir.²⁶ Bu tür eleştirilere karşı yaşadığı meşruiyet krizi nedeniyle sadece güvenlik tedbirleri olarak karşılık veren Kolombiya devleti, yapıcı çözümler ve reformlar üretememektedir. Bunun en son örneği Mayıs-Haziran 2021 aylarında ülke genelinde yaşanan protestolara karşı hükümetin güvensizleştirme ve bunlara karşı sert tedbirler alma reaksiyonu örnek gösterilebilir.²⁷ Aslına bakılırsa FARC'ın 1960'larda kurulması da böyle bir süreç ile meydana gelmiştir. Bu dönemde Kolombiya devletinin, ülke içi içindeki komünist formasyonları Amerika Birleşik Devletleri'nin de etkisiyle güvensizleştirilmesi ve bu formasyonlara karşı hava bombardımanı dâhil olağanüstü askerî tedbirler alması bu grupların da karşıt güvensizleştirme ile karşılık vermesine ve silahlı gruplar oluşturmasına yol açmıştır.²⁸ Sonuç olarak halen daha

²⁴ Baysal, "Kolombiya Protestolarının Analizi".

²⁵ Güvensizlik kavramı karşı karşıya kalınan ya da hissedilen güvenlik sorunlarının varlığını ifade etmektedir. Güvensizlik kavramı için bkz: Başar Baysal, Çağla Lüleci Sula ve Uluç Karakaş, "Uluslararası Siyaset Sosyolojisi ve Güvenlik: Terörizm, Sınır Güvenliği ve Vatandaşlık Örnekleri", *SBF Dergisi*, 2019, Sayı 74(4), 1203-1231, s. 1217. Güvensizlik ikilemi kavramı için bkz: Brian Job, *The Insecurity Dilemma: National Security of Third World States*, Boulder, L. Rienner Publishers, 1992, part 1.

²⁶ Arlene B. Tickner, Speech at NYU Seminar on Colombian Protest, 2021, https://www.facebook.com/watch/live/?v=4238362996194694&ref=watch_permalink (Erişim Tarihi: 30.05.2021).

²⁷ Baysal, "Kolombiya Protestolarının Analizi".

²⁸ Baysal, *Securitization and Desecuritization*, s. 102; Dennis M. Rempe, "Guerrillas, Bandits, and Independent Republics: US Counter-Insurgency Efforts in Colombia

devam eden bu durum ülkede silahlı grupların oluşması, varlığını sürdürmesi ve güçlenmesi için önemli bir sebep olarak karşımıza çıkmaktadır.

1980'lerden itibaren ülkede artan şiddet sarmalı sivil ölümleri, çocukların silah altına alınması, zorunlu göç gibi birçok güvensizliğe sebep olmuş, çatışmayla ilişkili sebeplerden dolayı 220.000'in üzerinde insan hayatını kaybetmiş ve ülkede sekiz milyonun üzerinde insan çatışma mağduru olmuştur.²⁹ Bu süreçte, özellikle 1980 ve 1990'lı yıllarda Kolombiya devleti ve FARC arasında başlatılan barış girişimleri de başarılı olamamıştır.³⁰ Ancak özellikle uyuşturucu kaçakçılığı ve insan kaçırma gibi eylemleri nedeniyle meşruiyet anlamında güç kaybeden FARC, 2002 yılında başa geçen Alvaro Uribe'nin başlattığı sert askerî tedbirlerle de somut anlamda büyük güç kaybına uğramıştır.³¹ Uribe'nin bu dönem uyguladığı sert askerî tedbirler birçok insan hakkı ihlalinin yaşanmasına sebep olurken birçok çatışma mağduru ortaya çıkmasına da yol açmıştır.³² 2010 yılına gelindiğinde meşruiyet kaybının yanında hem üye sayısı hem de kontrol ettiği alanlar açısından zayıflayan FARC için anlaşma masasına oturmanın en iyi opsiyon olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ayrıca Kolombiya devleti de 2010 yılındaki seçimlerden sonra başa geçen Santos hükümeti ile askerî politikalarından ziyade müzakereler ile sorunun çözülmesi yönünde inisiyatif göstermiştir. Bu gelişmeler sonucunda FARC ve Santos hükümeti 2011 yılında Oslo'da gizli görüşmelere başlayarak barış sürecinin ilk adımını atmışlardır.

2011 ve 2012 yıllarında Oslo'da yapılan gizli ön görüşmeler sonucunda, 2012 yılında taraflar barış anlaşmalarının nasıl ilerletileceğine dair bir çerçeve anlaşma imzalamışlardır.³³ Bu çerçeve anlaşma görüşmelerde hangi konuların

1959–1965”, *Small Wars & Insurgencies*, 2002, Sayı 6(3), 304–327, s. 312.

²⁹ Historical Memory Group, “BASTA YA”, s. 38; Mendes, “Inclusion and Political Representation”, s. 18.

³⁰ Baysal, *Securitization and Desecuritization*, s. 105.

³¹ Başar Baysal, “Kolombiya - FARC Barış Süreci ve Alınacak Dersler”, *Güvenlik Portalı Güvenlik Yazıları Serisi*, 2020, s. 1, https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2020/10/KolombiyaFARC_BasarBaysal_v.2.pdf (Erişim Tarihi: 16.06.2021).

³² Baysal, *Securitization and Desecuritization*, s. 110.

³³ Acuerdo General, Acuerdo General Para La Terminación Del Conflicto y La Construcción De Una Paz Estable Y Duradera, 2012, ss. 1-6, <http://wsp.presidencia.gov.co/Documents/AcuerdoTerminacionConflicto.pdf> (Erişim Tarihi: 12.04.2021).

ele alınacağını ne olarak belirlemiştir. Bu sayede barış müzakereleri sürecinde tartışmaların dallanıp budaklanarak içinden çıkılmaz bir hal alması büyük oranda önlemiştir.³⁴ Çerçeve anlaşmayla belirlenen ve Havana Barış görüşmelerinde ele alınan ana meseleler aşağıdaki gibidir:³⁵

- Kapsamlı Toprak Reformu
- Çatışma Kurbanları
- Siyasi Katılım
- Uyuşturucu Maddeler Meselesi
- Çatışmanın Sona Ermesi
- Barışın Uygulanması

Barış sürecinde görüşülen ve dolayısıyla da 2016 yılında imzalanan barış anlaşmasının ana maddelerini oluşturan bu başlıklardan anlaşılacağı üzere barış süreci sadece FARC'ın silah bırakması ve çatışmanın sonlanmasını değil çatışmanın ana sebeplerini oluşturan ve çatışmanın şiddetlenmesine neden olan belli sorunların çözülmesini de hedeflemektedir. Ayrıca sürdürülebilir bir barış adına bazı politik reformların yapılması ve çatışma kurbanları ile ilgili meseleler de süreç içerisinde tartışılarak karara bağlanmıştır. Örneğin kapsamlı toprak reformu ülkenin kuruluşundan bu yana çözülememiş olan toprak dağıtımını adaletsizliğine işaret etmektedir. Ülkedeki şiddeti besleyen adaletsiz yapının ana nedenlerinden birisi olan bu sorun, aynı zamanda FARC'ın kuruluş argümanıdır. Bu sorunun çözümü için anlaşmada topraksız köylülere kamu arazilerinden toprak verilmesi, özellikle kırsaldaki altyapı imkânlarının geliştirilmesi ve çiftçilere maddi destek sağlanması gibi maddeler yer almıştır. Diğer yandan uyuşturucu maddeler meselesi özellikle 1980'lerden itibaren ülkedeki şiddet sarmalının katlanarak artmasına, bu yolla da yaşanan güvensizliklerin zirve yapmasına neden olan önemli bir etmendir. Bu sorunun çözümü için özellikle koka (kokainin ham maddesi olan bitki) üreten çiftçilere başka ürünler yetiştirmeleri için mali destek verilmesi kararlaştırılmıştır. Siyasi katılım başlığı altında FARC'ın politik bir parti olarak siyasi hayata başlamasının yanında,

³⁴ Baysal, "Kolombiya – FARC", s. 3.

³⁵ Acuerdo General, 2012, ss. 2-4.

demokratik gösteri hakkı gibi ülkedeki demokratik yapıyı geliştirecek daha genel kararlar da alınarak uzun vadeli bir barış sağlanmaya çalışılmıştır. Çatışma kurbanlarına ayrı bir ana başlık ayrılan anlaşmada, bu kişilerin resmen tanınması, bu kişilere tazminat verilmesi ve bu tür olayların tekrar etmeme garantisi verilmesi gibi kararlar alınarak hem çatışmanın getirdiği bu acı sonuçların bir nebze olsun üstesinden gelinmesi hem de barış anlaşmasının toplum nezdinde destek görmesi hedeflenmiştir. Barış görüşmelerinin ele aldığı son iki başlık ise uygulamayla ilgili olup ateşkes ve silah bırakma süreçlerinin nasıl olacağı, barış anlaşmasının hangi mekanizmalar tarafından gözlemleneceği gibi alt başlıklardan oluşmaktadır.³⁶

2012-2016 yılları arasında dört yıl süren barış görüşmelerinin sonunda taraflar 2016 yılında Kolombiya'nın Cartagena şehrinde barış anlaşmasını imzalamışlardır. Anlaşma aynı yıl halk oylamasına sunulmuş, ancak yapılan referandumda çok küçük bir oranla anlaşmanın yürürlüğe konulması reddedilmiştir (%49,8 kabul, %50,2 red, oylamaya katılım %37). Bu kapsamlı anlaşmanın reddedilmesinde muhakkak ki barış sürecine karşı olan ve süreç boyunca muhalif tutum gösteren eski devlet başkanı Alvaro Uribe oldukça etkili olmuştur. Çok uzun zamandan beri Kolombiya siyaset sahnesinde olan Uribe, ülke genelinde çoğu sosyo-ekonomik olarak kısmen üst tabakadan olan sağ kesimden oluşan büyük bir tabana sahiptir. Uribe'nin politik gayretlerinin yanında ülkenin şehirlerinde yaşayan büyük bir kesimin şiddetin getirdiği sorunlardan ve özellikle kırsaldaki insanların yaşadıklarından çok da haberdar olmamaları ve bu durumun barış anlaşmasının reddedilmesinde önemli bir rol oynamıştır.³⁷ Ancak referandumda hayır oyu çıkmasına rağmen Santos Hükümeti ve FARC kararlılık göstererek anlaşmada birtakım değişiklikler yapıp parlamentonun onayına sunmuşlar ve parlamentoda onaylanmasına müteakip anlaşma uygulanmaya başlamıştır. Bu süreç sonrasında, bir yıldan daha kısa bir sürede 13510 FARC üyesi silah bırakmış ve entegrasyon merkezlerine yerleştirilmiştir.³⁸ Ancak aşağıdaki değerlendirme kısmında da incelendiği

³⁶ *A.g.e.*, ss. 2-4.

³⁷ Baysal, "Kolombiya Protestolarının Analizi".

³⁸ Mathew H. Charles, Başar BAYSAL ve Juan D. Forero, "A Criminal Peace, Mapping the Murders of Ex-FARC Combattants", *OCCO Series*, 2020, s. 7, <https://www.urosario.edu.co/Documents/Facultad-de-Ciencia-Politica-Gobierno-y-Relacione/Observatorios/Crimen->

üzere barış sürecinin uygulanması safhasında özellikle 2018 yılı seçimlerinde yaşanan hükümet değişimi sonrasında büyük sorunlar mevcuttur.

2. Barış Süreçlerinde Katılımcılığa Kuramsal Bakış

Katılımcılık güncel Barış Çalışmaları literatüründe önemli bir norm olarak yer tutar. Genel olarak katılımcılık resmî barış süreçlerine mümkün olduğunca farklı kesimlerin katılması anlamını taşımaktadır.³⁹ Farklı görüşleri ve ihtiyaçları olan ve toplumun farklı kesimlerini temsil eden temsilcilerin barış görüşmelerinde temsil edilmesi bütün kesimlerin sorunlarına çareler bulunabilmesi açısından daha kapsayıcı ve uzun ömürlü bir barış sağlanması için önemli bir unsurdur.⁴⁰ Ancak bu durumun getirdiği olumsuz bir etkinin de olduğu söylenebilir. Çok fazla farklı görüşün doğrudan barış sürecine dâhil olması ortak noktada buluşmayı zorlaştıracığından bu durumun barış anlaşmasına varabilmeyi geciktirebileceği hatta engelleyebileceği üzerine geniş bir literatür mevcuttur.⁴¹ Dolayısıyla barış görüşmelerinde katılımcılık ile etkinlik arasında bir denge kurulması gerekmektedir.⁴² Yapılan ampirik çalışmalar da katılımcılığın sürdürülebilir bir barış için önemli bir etmen olduğunu göstermektedir.⁴³

Katılımcılık ilkesi her ne kadar resmî olarak barış sürecine ve barış görüşmelerine doğrudan dâhil olmayı işaret etse de katılımcılığın kapsamına giren farklı dâhil olma tipleri de mevcuttur.⁴⁴ Bu kapsamda Paffenholz

organizado/DOCUMENTOS_OCCO_2_A_Criminal_Peace-18-nov-min.pdf (Erişim Tarihi: 11.06.2021).

³⁹ United Nations, The United Nations Guidance for Effective Mediation, 2012, s. 11, <http://peacemaker.un.org/resources/mediation-guidance> (Erişim Tarihi: 06.06.2021).

⁴⁰ United Nations, 2012, s. 11; Darren Kew ve Anthony Wanis-St John, “Civil society and peace negotiations: confronting exclusion”, *International Negotiation*, 2008, Sayı 13, 11–36, s. 11; Desiree Nilsson, “Anchoring the peace: civil society actors in peace accords and durable peace”, *International Interactions*, 2012, Sayı 38(2), 243–266, s. 262, 263.

⁴¹ Mendes, “Inclusion and Political Representation”, s. 2, 5; Franzisca Zanker, “Legitimate representation: civil society actors in peace negotiations revisited”, *International Negotiation*, 2014, Sayı 19(1), 62–88, s. 82, 83.

⁴² Mendes, “Inclusion and Political Representation”, s. 5.

⁴³ Kew ve Wanis-St John, “Civil Society and Peace”, s. 11; Nilsson, “Anchoring the Peace”, s. 262, 263.

⁴⁴ Paffenholz, “Civil Society”, s. 76, 77; Mendes, “Inclusion and Political Representation”, s. 6.

dokuz ayrı katılımcılık tipinden bahseder.⁴⁵ Bunlar; (1) barış görüşmelerine doğrudan katılım, (2) barış görüşmelerinde izleyici statüsü, (3) resmî barış görüşmelerine paralel olarak işleyen danışma forumları, (4) sivil toplumla ve özellikle sivil toplum kuruluşlarıyla yapılan yarı resmî danışmalar, (5) anlaşma sonrası katılımcılık mekanizmaları (barışın uygulanması aşamasında katılımcı mekanizmalar kurulması), (6) yüksek seviyeli sivil toplum girişimleri (belli problemlerin çözülmesi için icra edilen çalıştaylar vb.), (7) genel toplumun sürece katılımının sağlanması (forumlar ile genel toplum temsilcilerinin fikirlerinin alınması vb.), (8) topluma karar yetkisi verilmesi (anlaşmanın onayının referandum ile yapılması), (9) kitlesel aktivitelerdir (gösteri ve protestolar).⁴⁶ Bu kapsamda bakıldığında barış süreçlerinde katılımcılığı güçlendirecek birçok uygulama mevcuttur. Bu uygulamaların belli bir denge ile uygulanması ile yukarıda belirtilen katılımcılığın negatif etkisinin de üstesinden gelinebilecektir.

Katılımcılık ile ilgili bir diğer sınıflandırma da yatay ve dikey katılımcılıktır.⁴⁷ Yatay katılımcılık genel barış görüşmelerinin iki ana tarafıyla ilgilidir (örneğin hükümet ve silahlı grubun temsilcileri). Yatay katılımcılığın sağlanabilmesi için bu iki ana tarafın farklı temsilcilerinin barış görüşmeleri masasında olması gerekmektedir. Bu kapsamda iki tarafın da çatışma konusunda en şahin temsilcilerinden en ılımlı temsilcilerine kadar farklı temsilcilerin barış görüşmelerinde yer alması yatay katılımcılığı getirecektir. Bu durum özellikle barış anlaşmasının ana tarafları içerisinde daha şahin olan bazı grupların süreç boyunca eylemler yaparak barış sürecini baltalamalarının önüne geçilmesinde önem kazanmaktadır. İngilizce “spoiler” olarak tarif edilen bu gruplar, yatay katılımcılık sayesinde barış masasında temsil imkânı bulabildikleri için bu tür süreci zora sokucu eylemlerden geri durmaktadırlar.⁴⁸ Dikey katılımcılık ise bu iki ana taraf

⁴⁵ Paffenholz, “Civil Society”, s. 76, 77.

⁴⁶ *A.g.e.*, s. 76, 77

⁴⁷ Browne, “Evidence on Programmes”, s. 1.

⁴⁸ Julius Okojie, “Spoiler violence and the necessity for a more inclusive peace process in Mindanao”, Kroc Institute for International Peace Studies, 2015, s. 4, https://dl1wqtxtslxzl7.cloudfront.net/49718687/Spoiler_Violence_and_Peace_Negotiations_in_the_Philippines-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1647501710&Signature=Bezr37KiTKjonJYQ8EJxhbvGll0n4BEqtaGFkG47PRuiujxFwaMcONmuHwSq7jTW9d4jlHXcD~UXiUIH57TzCOekJ-k~x-hnZE55DdDI9hjVE75Njl0QcXO4N7Fd6ekkWzo1mOxmK02

dışında farklı grupların barış görüşmelerine dâhil edilmesine işaret etmektedir. Bu kapsamda çatışmadan etkilenen kesimler, aykırı olarak görülen gruplar, sivil toplum kuruluşları, muhalefet partileri, üniversiteler vb. sürece dâhil edilerek dikey katılımcılık sağlanmış olacaktır.⁴⁹ Makalede ana çerçeve olarak kullanılan katılımcılık sınıflandırması aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 1: Katılımcılığın Sınıflandırılması (Kaynak: Yazar)

Katılımcılığın Sınıflandırılması	Doğrudan Katılım	Dolaylı Katılım
Dikey Katılımcılık	İki ana taraf dışında kalan sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, çatışma kurbanları gibi grupların doğrudan görüşmelerde yer alması.	İki ana taraf dışında kalan sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, çatışma kurbanları gibi grupların doğrudan görüşmelerde yer almayıp, ikincil yollarla fikirlerini iletebilmeleri.
Yatay Katılımcılık	Görüşmeye katılan iki ana tarafın temsilcilerinin barış masasında doğrudan yer alması.	Görüşmeye katılan iki ana tarafın doğrudan görüşmelere katılmayan farklı kesimlerinin ikincil yollarla fikirlerini iletebilmeleri.

Bu çalışma genel olarak Kolombiya barış görüşmelerine dikey katılımcılık kapsamında dâhil edilen kadınlar, çatışma mağdurları ve ordunun analizini yapmayı ve bu grupların sürece dâhil olmasının getirdiği sonuçları irdelemeyi amaçlamaktadır. Ancak konunun bütünlüğünü sağlayabilmek amacıyla bir sonraki kısımda Kolombiya Barış Sürecinde katılımcılık normunun uygulanması konusunun yukarıda açıklanan literatür kapsamında genel bir değerlendirmesi de sunulacaktır.

BP6v1SqSUB7qrAS4D6nkVo9fP5ULAGEbQ2BUGywR-FfEplTFE7mk65FdA1yCd1FGh2fAehbvFNqJLIUVd1m754nlp6sNHoPBYAjpgMYzCQOVLK9HLsFRY4tk5jqQscHJcPRUyYV8~FMgPC9GBIFtdnxfvNTRZfxsForjQ64I7ujNUEwVVbFsVRE5qyY29hUkVn2clEaHCw_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA, (Erişim Tarihi: 16.03.2022).

⁴⁹ Browne, "Evidence on Programmes", s. 1.

3. Havana Barış Görüşmelerinde Katılımcılığın Genel Değerlendirmesi

Santos Hükümeti ve FARC arasında icra edilen Havana Barış görüşmeleri yatay katılımcılık anlamında kapsayıcı bir karaktere sahipti. Örneğin FARC ile görüşmelerde FARC'ı temsil eden delegasyona örgütün en şahin isimlerinden olan Ivan Marquez başkanlık etmiştir. Marquez'in yanında örgütün farklı bölgelerde bulunan bloklarının komutanları da 10 kişilik temsil heyetinde yer alarak örgüt içerisindeki farklı kesimlerin temsil edilmesi sağlanmıştır.⁵⁰ Yine yatay katılımcılık anlamında hükümetin oluşturduğu heyet de katılımcı nitelikteydi. Eski bir bakan ve cumhurbaşkanı yardımcısı olan Humberto de La Calle Havana barış görüşmelerinde hükümet heyetinin başkanlığını yapmıştır. La Calle'nin yanında hükümeti temsil heyetine bir iş insanı, eski ve mevcut barış komisyonu başkanları, bir emekli polis ve bir emekli general dâhil edilerek yatay anlamda farklı kesimleri temsil eden bir delegasyon oluşturulmuştur.⁵¹

Diğer taraftan dikey katılımcılık anlamında Kolombiya – FARC barış görüşmeleri doğrudan katılım perspektifinden incelendiğinde başlangıçta kapsayıcı bir nitelikte değildi. 2012 yılında başlayan havana barış görüşmelerinde sadece ana iki taraf olan FARC ve Kolombiya hükümeti barış görüşmeleri masasına oturan taraflar olmuşlardır. Toplumun farklı kesimlerini temsil eden üniversiteler ya da sivil toplum kuruluşları barış görüşmelerine doğrudan dâhil edilmezden farklı görüş ve ihtiyaçları olan sivil toplum kuruluşları, işçi sendikaları, çatışma mağdurları gibi gruplar barış görüşmelerinin ilk aşamasında Havana'ya dâhil edilmemiştir. Örneğin barış görüşmelerinin altı temel başlığından birisi olan toprak reformu gibi bir konu görüşülmesine ve bu konuda kararlar alınmasına rağmen bu konuyu en çok ilgilendiren kesim olan ülkedeki çiftçileri ve topraksız köylüleri temsil eden bir heyet barış görüşmelerinde doğrudan yer almamıştır. Ancak zaman içerisinde doğan ihtiyaçlar ve toplumdaki gelen baskılar sonucunda kadınlar, çatışma mağdurları ve Kolombiya Silahlı Kuvvetlerinin

⁵⁰ IFIT, "The Colombia Peace Talks: Practical Lessons for Negotiations Worldwide", 2018, s. 8, <https://ifit-transitions.org/wp-content/uploads/2021/03/The-Colombian-Peace-Talks-Practical-Lessons-for-Negotiators-Worldwide.pdf> (Erişim Tarihi: 16.06.2021).

⁵¹ *A.g.e.*, s. 8.

temsilcileri Havana görüşmelerine resmî olarak dâhil olmuşlardır. Bu üç grubun sürece dâhil olmaları ve bu durumun sürece olan katkıları bir sonraki bölümde incelenmiştir.

Havana görüşmelerinde katılımçılık normunun uygulanması konusu Paffenholz'un yukarıda belirtilen dokuz maddelik barış görüşmelerine katılım tipleri açısından değerlendirilecek olunursa, doğrudan katılım dışındaki hususlarda sürecin katılımçı bir yapıda olduğu görülmektedir.⁵² Dolaylı ya da ikincil katılım olarak adlandırılabilir bu katılım türlerinde Kolombiya – FARC barış sürecinin katılımçı olabilmesi özellikle barış görüşmeleri sürecinin şeffaf bir şekilde yürütülerek Kolombiya toplumunun sürecin ilerleyişi, alınan ara kararlar ve sürecin olası sonuçları konularında sürekli bilgilendirilmesi sayesinde olmuştur.⁵³ Her ne kadar barış süreci 2011-2012 yıllarında Oslo'da gerçekleştirilen gizli görüşmeler ile başlamış olsa da, bu gizli görüşmeler sonucunda imzalanan çerçeve anlaşma ve sonrasında da resmî barış görüşmeleri sürecinde imzalanan her alt anlaşma (yukarıda belirtilen altı temel başlık için süreç içerisinde sırayla mutabakat sağlanmıştır) toplumla paylaşılmıştır.⁵⁴ Ayrıca Kolombiya halkı Havana'da meydana gelen tartışmalardan sürekli haberdar olmuştur. Bu şeffaflık sayesinde birçok kesim her ne kadar barış masasında doğrudan yer almasa da dolaylı olarak sürece dâhil olabilmıştır.

Süreçteki tartışma ve kararlardan haberdar olan toplum protestolar ve eylemler düzenleyerek süreç hakkındaki görüşlerini duyurabilmiştir. Başta eski devlet başkanı Alvaro Uribe (2002-2010) olmak üzere, barış sürecine muhalif olan politik lider, parti ve gruplar süreçten haberdar olarak süreçle ilgili somut eleştiriler getirebilmişlerdir. Çatışmadan en çok etkilenen gruplar olan yerli kabileler ve Afrika kökenli Kolombiyalılar hem gösterilerle hem de kurdukları sivil toplum örgütleri üzerinden yaptıkları açıklamalarla süreç hakkındaki görüşlerini barış görüşmelerine katılan taraflara iletebilmişlerdir.⁵⁵ Bunun yanında ülkenin en büyük devlet

⁵² Paffenholz, "Civil Society", s. 76, 77.

⁵³ Mendes, "Inclusion and Political Representation", s. 16; Baysal, "Kolombiya – FARC", s. 3.

⁵⁴ Baysal, "Kolombiya – FARC", s. 6.

⁵⁵ Kristian Herbolzheimer, "Innovations in the Colombian Peace Process", *NOREF Report*, 2016, s. 5, 8, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/NOREF_CR_

üniversitesi olan Universidad Nacional önderliğinde oluşturulan forumlarda toplumun farklı kesimleri barış sürecine ilişkin görüşlerini ifade etme ve barış anlaşmasının ana taraflarına iletme imkânı bulmuştur.⁵⁶ Yine bölgesel olarak kurulan tematik forumlarda toplumun farklı kesimleri kendilerini ifade etme fırsatı bulmuşlardır.⁵⁷ Bunlara ek olarak süreç içerisinde kurulan resmî bir internet sitesi vasıtasıyla Kolombiya halkı barış süreci hakkındaki görüşlerini ifade etme şansı yakalamıştır.⁵⁸ Son olarak barış anlaşmanın onaylanması halk oylamasına bırakılarak halkın sürece katılımının sağlanması hedeflenmiştir. Ancak 2016 yılında yapılan referandumda barış anlaşması çok küçük bir farkla reddedilmiştir. Buna rağmen Santos Hükümeti ve FARC kararlılık gösterip anlaşma üzerinde bazı değişiklikler yaptıktan sonra anlaşmayı halk oylaması yerine meclis onayına sunarak uygulamaya koyabilmişlerdir.

Bu genel hususlar değerlendirilecek olursa Havana’da icra edilen Kolombiya-FARC barış görüşmelerinin yatay anlamda katılımcı olduğu görülmektedir. Süreç başlangıcında doğrudan katılım anlamında dikey katılımcılığın zayıf olduğu süreç bu anlamda da aşağıda analiz edildiği şekilde kadınlar, çatışma kurbanları ve ordunun dahliyle belli oranda güç kazanmıştır. Diğer taraftan yukarıda verilen örnekler göstermektedir ki dolaylı dikey katılımcılık anlamında barış görüşmeleri kapsamlı bir katılımcılığa sahiptir. Bunun sağlanabilmesindeki en temel sebep sürecin şeffaf bir şekilde işletilmesiyle toplumun her kesiminin süreçten bilgi sahibi olması ve dolaylı katılımcılığın sağlanabileceği internet sitesi, forumlar gibi mekanizmaların kurulabilmesidir. Ancak belirtmek gerekir ki anlaşmanın imzalanmasına müteakip referandumda reddedilmesi sonrası anlaşmanın sadece meclis onayıyla yürürlüğe konulması bu anlamdaki katılımcılığı zayıflatan bir husus olmuştur.

4. Kadınlar, Kurbanlar ve Ordu’nun Temsili ve Bunun Getirileri

Yukarıda belirtildiği gibi Kolombiya barış görüşmeleri 2012 yılında Havana’da başladığında doğrudan dikey katılım anlamında katılımcı bir

Report_Colombia%20Innovations_final.pdf (Erişim Tarihi: 15.06.2021).

⁵⁶ *A.g.e.*, s. 8.

⁵⁷ Mendes, “Inclusion and Political Representation”, s. 17.

⁵⁸ *A.g.e.*, s. 17.

yapıda değildi. Görüşmelerin başlangıcında doğrudan katılım sağlayan iki ana taraf mevcuttu. Bu yapı özellikle yukarıda belirtilen dolaylı katılım süreçlerindeki baskılar ile zaman içinde değişerek belli aktörleri içerisine dâhil eden bir yapıya dönüştü. Bu kapsamda 2013 yılından itibaren kadınlar, çatışma kurbanları ve ordu sürece doğrudan katıldılar. Bu grupların bir barış sürecine bu seviyede katılımları daha önceki barış süreçlerinde rastlanmış bir durum değildir. Bu kapsamda bu grupların katılımının doğurduğu sonuçları incelemek, daha sonraki barış süreçleri için ders çıkarılmasına imkân verecektir.

Öncelikle kadınların sürece katılımında en önemli etmen dolaylı katılım kanallarından (protestolar, forumlar, UN Women gibi uluslararası ve ulusal kadın örgütlerinin baskıları vb.) yapılan baskı ve bu baskı sonucu tarafların bu konunun önemini ve olumlu etkilerini anlamasıyla olmuştur.⁵⁹ Bu baskılar sonucu birden fazla şekilde kadınların sürece doğrudan katılımı sağlanmıştır. Bunların ilki Kolombiya Hükümeti ve FARC'ın 10'ar kişilik temsil heyetlerine kadın üyeler eklemesidir. 2012 de süreç başladığında ne FARC ne de Santos hükümetinin barış sürecine katılan delegasyonlarında kadın üye bulunmamaktaydı. 2013 ve 2014 yıllarında taraflar delegasyonlarına kadın üyeler eklemişlerdir.⁶⁰ Bu hamle her ne kadar dikey katılımı arttırmasa da kadınların heyetlerde yer alması ile süreç yatay anlamda daha katılımcı hale gelmiştir. Bu kadınların barış sürecine önemli katkı sağladığı da tartışmasız bir gerçektir. Örneğin, Henshaw çalışmasında kadın temsilcilerin sadece süreci desteklemediklerini, ayrıca cinsiyet konulu meselelerin gündeme gelmesini sağlayarak tartışmalara yeni bir boyut kattıklarını ifade etmiştir.⁶¹

Kadınların sürece doğrudan katılımını sağlayan bir diğer süreç de LGBTI ve Kadın sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinden oluşan cinsiyet alt komisyonunun kurularak sürece doğrudan katılımının sağlanmasıdır.⁶²

⁵⁹ Céspedes-Báez ve Ruiz, "Peace without women", s. 85, 97.

⁶⁰ FARC delegasyonuna Judith Simanca-Herrera; hükümet delegasyonuna Nigeria Rentería ve María-Paulina Riveros dâhil edilmiştir. Winstanley, "Women's Participation", s. 1; Céspedes-Báez ve Ruiz, "Peace without women", s. 97.

⁶¹ Alexis Henshaw, "Outbidding and Gender: Dynamics in the Colombian Civil War", *Studies in Conflict & Terrorism*, 2020, s. 1, DOI: 10.1080/1057610X.2020.1759266.

⁶² Salvesen ve Nylander, "Towards an inclusive peace", s. 4.

Bu da yine yukarıda belirtilen örgütlerin baskısı sonucu oluşan farkındalık sayesinde olmuştur. Kurulan bu komisyon öncelikle anlaşmanın bütününe cinsiyet ve cinsiyet eşitliği perspektifinden incelemiş ve öncelikle yazı dilinin bu yönde düzenlenmesini sağlamıştır. Bunun dışında, bu alt komisyonun gayretleri ile çatışma sürecinde işlenen cinsel saldırı suçları anlaşma ile getirilen af kapsamının dışında tutulmuştur. Son olarak bu komisyonun gayretli ile anlaşma içerisinde yer alan topraksız köylülere toprak dağıtılması, kredi ve maddi desteler verilmesi gibi hususlarda kadınlara öncelikler sağlanması kararlaştırılmıştır.⁶³

Kadınların sürece doğrudan katılımını sağlayan bir diğer girişim ise FARC üyelerinin yeniden sivil hayata entegrasyonları konusundaki girişimler kapsamında olmuştur. Bu kapsamda daha önce farklı ülkelerde gerçekleşen barış süreçlerinde silah bırakarak yeniden entegrasyona tabi olmuş kadın eski silahlı grup üyeleri Havana'ya davet edilerek bunların süreçlerdeki tecrübeleri dinlenmiştir. Bu girişim kapsamında Açe (Endonezya), Kolombiya, El Salvador, Guatemala, Kuzey İrlanda, Güney Afrika ve Uruguay'dan silah bırakmış eski silahlı grup üyeleri dinlenerek kadın FARC üyelerinin sivil hayata entegrasyonu konusunda tavsiyeler alınmıştır.⁶⁴

Kadınların dışında süreç içerisinde Havana görüşmelerine doğrudan dâhil olmuş olan diğer bir grup da çatışma mağdurlarıdır. Kolombiya'da yarım asırdan fazla süren çatışma sürecinde sekiz milyonun üzerinde kişi çatışmalardan mağdur olmuştur.⁶⁵ Her ne kadar barış görüşmelerinin başında belirlenen altı ana gündem maddesinin birisi savaş mağdurları olsa da sürecin başında bu kişilerin görüşmelere resmî ve doğrudan katılımı ile ilgili bir karar alınmamıştı. Ancak süreç içerisinde bu kişilerin görüşmelerde temsil edilmesinin getireceği katkılar düşünülerek doğrudan katılım kararı verilmiştir. Bu kapsamda 2014 yılında ülkenin en büyük kamu üniversitesi olan Universidad Nacional, Katolik Kilisesi ve Birleşmiş Milletler çatışma mağdurlarından oluşan 60 kişilik bir temsilci heyeti belirlemiştir. Bu temsilciler 12'şer kişilik heyetler halinde Havana'ya

⁶³ *A.g.e.*, s. 4.

⁶⁴ *A.g.e.*, s. 4.

⁶⁵ Mendes, "Inclusion and Political Representation", s. 18.

giderek görüşmelere doğrudan katılmışlardır.⁶⁶ Bu kişilerin seçiminde temsil gücünün artırılması için belli kriterler uygulanmıştır. Örneğin ülkenin kırsal kesimleri dâhil farklı bölgelerinden mağdurlar bu temsil heyeti içerisinde yer almışlardır. Yine kadın-erkek eşitliği de temsilcilerin seçilmesinde dikkat edilen hususlardan olmuş ve 60 kişilik heyetin yarısından fazlası kadınlardan oluşmuştur. Seçimde dikkat edilen bir diğer konu da farklı kesimlerin heyette temsilidir. Bu kapsamda yerli kabile mensupları ve Afrika kökenli Kolombiyalıları gibi farklı kesimler çatışma mağdurları heyetinde yer almışlardır. Farklı mağduriyetlerin temsil edilebilmesi için de farklı şekilde mağduriyeti oluşmuş kişiler heyette temsil edilmiştir. Bu kapsamda cinsel saldırıdan kaçırılmaya, zorunlu göçten silah altına alınan çocuklara kadar konularda mağduriyeti olan insanlar heyete dâhil olmuşlardır. Son olarak sadece FARC'ın eylemleri dolayısıyla mağdur olan çatışma kurbanları değil ülkedeki paramiliter güçler gibi diğer silahlı grupların ve Kolombiya polis ve silahlı kuvvetlerinin eylemlerinden mağdur olan kişiler de heyete alınmışlardır.⁶⁷

Bu kişilerin Havana'da kendi mağduriyetlerine sebep olan kişiler ile yüzleşebilmeleri duygusal ve psikolojik zorluklar oluştursa da bu kişilerin mağduriyetlerinin tanınması açısından önemli bir adım olduğu söylenebilir. Çatışma mağdurlarının Havana'ya resmen davet edilerek sürece dâhil edilmeleri dahi yaratılan mağduriyetleri tanınma anlamında büyük bir anlam içermektedir. Buna ek olarak barış görüşmelerinin başlangıcında sivillere karşı hiçbir eylem yapmadıklarını iddia eden FARC ve Kolombiya Hükümeti temsilcileri bu katılım sonrasında belli eylemlerden dolayı özür dilemişlerdir. Son olarak çatışma mağdurları barış anlaşmasının şekillenmesinde aktif bir rol üstlenerek geçiş dönemi adaleti, doğruya ulaşma hakkı, tazminat, korunma garantisi ve yeniden bu tür mağduriyetlerin yaşanmaması garantisi gibi konularda anlaşmanın içeriğinin oluşturulmasında katkıda bulunmuşlardır.⁶⁸

⁶⁶ Brett, "The Role of The Victims", s. 267, 281; Mendes, "Inclusion and Political Representation", s. 18.

⁶⁷ Brett, "The Role of The Victims", s. 278.

⁶⁸ *A.g.e.*, s. 267, 268, 273, 289.

Bu başlık altında ele alınacak olan son konu Kolombiya Silahlı Kuvvetleri'nin barış sürecine doğrudan dâhil olmasıdır. Kolombiya ordusu barış görüşmelerinin son aşamasında, 2016 yılında, özellikle yukarıda açıklanan silah bırakma ve barışın uygulanması konularında karar alınırken sürece dâhil olmuştur. Bu kapsamda FARC ve ordu mensuplarında oluşan bir alt komisyon kurulmuştur. Bu komisyon genel olarak FARC üyelerinin nasıl silah bırakacağı, hangi yoları kullanarak emniyetli bir şekilde toplanma bölgelerine ulaşacakları, FARC üyelerinin ilk aşamada yeniden entegrasyon süreçlerinin yürütüleceği bölgelerin (ETCR - *Espacios Territoriales de Capacitación y Reincorporación*) güvenliği gibi konuların karara bağlanmasında etkin bir rol üstlenmişlerdir.⁶⁹ Her ne kadar bu meseleler teknik konular olarak görülse de sürecin emniyetli bir şekilde uygulanıp hasar almaması için gerekli ve önemli konular olduğu tartışmasız bir gerçektir. Nitekim farklı bölgelerdeki FARC üyelerinin toplanma bölgelerine ulaşımı, buralarda silahlarından arındırılması gibi konular süreç içerisinde süratle ve sıkıntısız bir şekilde uygulanabilmiştir.

Bu konular ile ilgili genel bir değerlendirme yapılacak olunursa, bu grupların sürece doğrudan katılımı kuşkusuz ki barış sürecine olumlu katkılar sağlamıştır. Bu durum da bu tür grupların dünyanın farklı yerlerinde olabilecek barış süreçlerine dahli konusunda önemli dersler içermektedir. Bu dersler sadece bu tür grupların süreçlere dâhil edilmesi gerekliliğini değil bu süreçlerin nasıl yönetileceğine dair de çıkarımlar içermektedir. Örneğin silahlı kuvvetlerin silahsızlanma süreçlerine dâhil edilmesinin gerekliliği bunlardan birisidir. Yine yukarıda çatışma kurbanlarının nasıl seçildiğine dair verilen bilgiler bu tür grupların temsil heyetlerinin nasıl oluşturulabileceğine dair önemli bilgiler ortaya koymaktadır. Bu konulara genel olarak bakıldığında, girişimlerin hiçbirisinin görüşmeler başında kararlaştırılmamışken, ilgili grupların süreç içerisinde doğan ihtiyaç, baskı ve fırsatlar üzerine sürece dâhil edildikleri görülmektedir. Bu durumun Cazip Fırsat Modeli olarak Türkçeye çevrilebilecek *Enticing Opportunity Model*'i doğrular nitelikte olduğu söylenebilir.⁷⁰ Her ne kadar çalışmanın

⁶⁹ Cortes ve Millan, "The Role of the Armed Forces", s. 5.

⁷⁰ Christopher Mitchell, "The Right Moment: Notes on Four Models of 'Ripeness'", *Paradigms*, 1995, Sayı 9(2), 38-52, s. 44.

ana odağı olmadığından bu kuram üzerinde durulmasa da sürecin bu kuramı doğrular nitelikte olduğunu belirtmek gerekir. Bu yaklaşıma göre süreç içerisinde doğan fırsatlar ve ihtiyaçlar üzerine alınan kararlar barış sürecinin başarıya ulaşmasında önemli bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla katı bir program yerine daha esnek ve ihtiyaçlara göre şekil alabilecek bir süreç planlanması başarıya ulaşmak için elzemdir.⁷¹ Kolombiya – FARC barış sürecinde de müzakereler devam ederken alınan bu yeni kararlar sürece önemli katkı sağlamışlardır.

Sonuç

Bu çalışma Kolombiya devleti ve FARC örgütü arasında 2012-2016 yılları arasında icra edilen Havana Barış Müzakerelerini katılımçılık normu üzerinden değerlendirmeyi hedeflemiştir. Çalışmanın ana odak konusu doğrudan dikey katılım kapsamında sürece dâhil olan kadınlar, çatışma mağdurları ve ordunun rolünün değerlendirmesidir. Kolombiya – FARC barış görüşmelerinde katılımçılık normunun yerine getirilmesi genel olarak değerlendirilecek olursa, başta dikey doğrudan katılımın zayıf olduğu sürecin zamanla belirtilen bu grupların sürece doğrudan dahli ile belli seviyede güç kazandığı söylenebilir. Bu grupların sürece dâhil olmaları barış görüşmelerinin kapsamının genişlemesinde ve sürecin başarıya ulaşmasında önemli katkılar sunmuştur. Ayrıca belirtilen grupların barış görüşmelerine bu seviyede doğrudan katılım sağlamış olmaları daha önce icra edilmiş olan barış görüşmeleri ile karşılaştırıldığında ilk defa gerçekleşmiş bir durumdur.

Diğer taraftan, sürece doğrudan dâhil olamayan kırsal kesim temsilcileri (topraksız köylüler ve çiftçiler), üniversiteler, muhalefet partileri gibi aktörlerin varlığı bu konuda tam bir dikey doğrudan katılım olmadığını da göstermektedir. Ancak kuramsal kısımda açıklandığı üzere dikey katılım konusunda doğru olan yol, tüm aktörleri sürece doğrudan sokmak değildir. Ayrıca bunun sürecin uzaması ya da tıkanması gibi negatif etkileri de olabilecektir. Bunun yerine doğrudan katılım dışında farklı mekanizmalar ile toplumun farklı kesimlerinin dolaylı olarak da olsa sürece katılımı sağlanabilmektedir. Kolombiya – FARC arasındaki barış

⁷¹ *A.g.e.*, s. 44.

sürecinde de özellikle sürecin şeffaf işletilmesi sayesinde dolaylı katılım büyük oranda sağlanmıştır. Süreçte yaşanan tartışmalar, mutabakata varılan konular ve sürecin olası sonuçlarından haberdar olan toplum gerek sivil toplum kuruluşları üzerinden gerekse protesto ve destek mitingleri düzenleyerek kendi görüşlerini ifade edebilmişlerdir. Oluşturulan forumlar ve internet sitesi gibi girişimlerin de katılımcılığın güçlenmesinde önemli rolü olmuştur.⁷² Sonuç olarak genel bir değerlendirme yapılacak olursa Kolombiya – FARC arasında 2012 – 2016 yılları arasında icra edilen Havana Barış Görüşmelerinin katılımcılık normunun uygulanması konusunda başarılı olduğu söylenebilir.

Summary

The conflict between FARC and the Colombian State started in 1964 with the foundation of FARC. During the conflict that lasted more than half a century, more than 220,000 people lost their lives.⁷³ During the 1960s and 1970s, the primary aim of FARC was its survival and it was not very powerful. However, with the emergence of illicit drug trafficking in the 1980s, FARC became a lot more powerful. During the same era, with the emergence of right-wing paramilitaries and armed criminal organizations, the violence in the country escalated sharply. However, Manuel Santos, who became the president of Colombia in 2010, initiated a peace process with FARC. The parties signed a peace deal in 2016 and FARC laid down its arms and formed a political party. The Havana Peace Negotiations between FARC and the Colombian government bear many important lessons for peace processes in general. In this regard, this study aims to examine the Havana Peace Negotiations, which took place between 2012 and 2016, in terms of the norm of inclusivity. The study particularly focuses on the inclusion of women, victims, and the Colombian Armed forces in the negotiation process, since this was the first time that these groups were directly included in a peace process at this scale.

The norm of inclusivity has an important place in the literature on Peace Studies. Inclusivity can be divided into two categories. The horizontal

⁷² Herbolzaimer, “Innovations” s. 8.

⁷³ Historical Memory Group, “BASTA YA”, p. 38.

inclusivity means the inclusion of different wings, from the most moderate to the most hawkish ones, of the main parties to the peace negotiations. On the other hand, vertical inclusivity means the inclusion of different segments of the society like civil society organizations, youth, universities, victims of the conflict, and businesspeople.⁷⁴ In addition to this categorization, there is a discussion about the positive and negative impacts of direct inclusivity. Without a doubt, inclusivity is an important norm for bringing a long term and durable peace. However, it may also prolong or fail the peace process, since there will be a lot of different ideas and demands.⁷⁵ In this regard, different mechanisms of indirect inclusion have been introduced in the literature, including public forums, advisory boards, and protests. By these different mechanisms, different segments of society can be included in the process indirectly.

In terms of horizontal inclusivity, the Havana Peace Talks can be considered inclusive from the start.⁷⁶ Indirect vertical inclusion of different segments of the society was also ensured by transparency and different mechanisms like public forums, protests, and an official web page by which people can state their ideas about the process. However, at the start, direct vertical inclusivity of the negotiations was weak. Other than the two main parties, there were no groups represented in Havana. Nevertheless, gender-oriented NGOs, conflict victims, and the Colombian military were included in the process and the negotiations gained an inclusive character in terms of direct vertical inclusivity, too.

The inclusion of these groups provided many positive contributions to the process. In 2014, a gender sub-commission was formed in Havana and this sub-commission reviewed all the agreements in terms of gender equality. Moreover, with the inclusion of women, the sexual offenses, which had been committed during the conflict process, were kept out of the scope of amnesty and women gained priority on issues, like the distribution of public lands.⁷⁷ Conflict victims are also included in the process and 60 representatives of

⁷⁴ Browne, "Evidence on Programmes", p. 1.

⁷⁵ Mendes, "Inclusion and Political Representation", p. 5.

⁷⁶ IFIT, *The Colombian Peace Talks*, p. 8.

⁷⁷ PRIO, "Gender and Inclusion", p. 2; Winstanley, "Women's Participation", p. 2; Salvesen ve Nylander, "Towards an inclusive peace", p. 4.

victims visited Havana. Universidad Nacional, the United Nations and Catholic Church had chosen these representatives. These people are selected from different parts of the country, from different segments of the society (including indigenous communities and different ethnic groups), with different victimizations (forced migration, assassination of a relative, child combatants etc.). Moreover, the group did not only include the victims of the actions of FARC but also the victims of the actions of paramilitaries, other armed groups, and the Colombian Armed Forces.⁷⁸ By the formal participation of victims in the Peace negotiations, their victimization was formally recognized. Additionally, several rights like compensation and non-repetition guarantees could be given to these people by the peace agreement. Finally, with the inclusion of armed forces, issues like disarmament of FARC members and their secure transition to reintegration centers could be conducted without any problems.⁷⁹

Çatışma Beyanı:

Araştırmamın yazarı olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanım bulunmamaktadır.

Kaynakça

Kitaplar

BAYSAL, Başar, *Securitization and Desecuritization of FARC in Colombia: A Dual Perspective Analysis*, Lanham, Rowman Littlefield Lexington Books, 2019.

JOB, Brian, *The Insecurity Dilemma: National Security of Third World States*, Boulder, L. Rienner Publishers, 1992.

Makale ve Kitap Bölümleri

BAYSAL, Başar, Çağla LÜLECI SULA ve Uluç KARAKAŞ, “Uluslararası Siyaset Sosyolojisi ve Güvenlik: Terörizm, Sınır Güvenliği ve Vatandaşlık Örnekleri”, *SBF Dergisi*, 2019, Sayı 74(4), 1203-1231.

BEJARANO, Anna Maria ve Eduardo Pizarro LEONGOMEZ, “From “Restricted” to “Besieged”: The Changing Nature of the Limits to Democracy in Colombia”, Frances Hagopian, (ed.), *The Third Wave of Democratization in Latin America: Advances and Setbacks*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005, 235–260.

⁷⁸ Brett “The Role of The Victims”, p. 278; Mendes, “Inclusion and Political Representation”, p. 20.

⁷⁹ Cortes ve Millan, “The Role of the Armed Forces”, p. 5.

- BRETT, Roddy, “The role of the victims’ delegations in the Santos-FARC peace talks”, V. Drulliole ve R. Brett, (ed.), *The Politics of Victimhood in Post-Conflict Societies: Comparative and Analytical Perspectives*, Oxford, Palgrave Macmillan, 2018, 267–299.
- CÉSPEDES-BÁEZ, Lina M. ve Felipe J. RUIZ, “Peace without women does not go! Women’s struggle for inclusion in Colombia’s peace process with the FARC”, *Colombia Internacional*, 2018, Sayı 94, 83-109.
- HENSHAW, Alexis, “Outbidding and Gender: Dynamics in the Colombian Civil War”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 2020, DOI: 10.1080/1057610X.2020.1759266.
- KEW, Darren ve Anthony WANIS-ST JOHN, “Civil society and peace negotiations: confronting exclusion”, *International Negotiation*, 2008, Sayı 13, 11–36.
- LEE, Chris, “The FARC and the Colombian Left: Time for a Political Solution?”, *Latin American Perspectives*, 2012, Sayı 39(1), 28–42, s. 30.
- LEGRAND, Catherine, “The Colombian Crisis in Historical Perspective”, *Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies*, 2003, Sayı 28(55/56), 165-209.
- MENDES, Isa, “Inclusion and Political Representation in Peace Negotiations: The Case of the Colombian Victims’ Delegations”, *Journal of Politics in Latin America*, 2020, Sayı 11(3), 1-26.
- MITCHELL, Christopher, “The Right Moment: Notes on Four Models of ‘Ripeness’”, *Paradigms*, 1995, Sayı 9(2), 38-52.
- NILSSON, Desiree, “Anchoring the peace: civil society actors in peace accords and durable peace”, *International Interactions*, 2012, Sayı 38(2), 243–266.
- PAFFENHOLZ, Thania, “Civil society and peace negotiations: beyond the inclusion–exclusion dichotomy”, *Negotiation Journal*, 2017, Sayı 30(1), 69–91.
- REMPE, Dennis M., “Guerrillas, Bandits, and Independent Republics: US Counter-Insurgency Efforts in Colombia 1959–1965”, *Small Wars & Insurgencies*, 2002, Sayı 6(3), 304–327.
- ZANKER, Franzisca, “Legitimate representation: civil society actors in peace negotiations revisited”, *International Negotiation*, 2014, Sayı 19(1), 62–88.

Tezler

LONGHURST, Ricky M. ve Jesus K. LOPEZ, *The Forgotten Insurgency: Is There Hope for Colombia?*, Yüksek Lisans Tezi, Naval Postgraduate School, Monterey, California, 2005, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a443320.pdf> (Erişim Tarihi: 23.04.2021).

İnternet Kaynakları

- Acuerdo General, *Acuerdo General Para La Terminación Del Conflicto Y La Construcción De Una Paz Estable Y Duradera*, 2012, <http://wsp.presidencia.gov.co/Documents/AcuerdoTerminacionConflicto.pdf> (Erişim Tarihi: 12.04.2021).
- BAYSAL, Başar, “Kolombiya-FARC Barış Süreci ve Alınacak Dersler”, Güvenlik Portalı Güvenlik Yazıları Serisi, 2020, https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2020/10/KolombiyaFARC_BasarBaysal_v.2.pdf (Erişim Tarihi: 16.06.2021).
- BAYSAL, Başar, “Kolombiya Protestolarının Analizi: Sorunun Kökleri, Şiddetin Sebepleri, Talepler ve Olası Sonuçlar”, UİK Panorama, 2021, <https://www.uikpanorama.com/blog/2021/05/27/kolombiya-protestolarinin-analizi-sorunun-kokleri-siddetin-sebepleri-talepler-ve-olasi-sonuclar/> (Erişim Tarihi: 21.06.2021).
- BROWNE, Evie, “Evidence on Programmes’ Effectiveness on Horizontal Political Inclusion”, GSDRC Applied Knowledge Services, 2015, <https://gsdrc.org/wp-content/uploads/2015/06/HorizontalPoliticalInclusion.pdf> (Erişim Tarihi: 15.03.2022).
- CHARLES, Mathew H., Başar BAYSAL ve Juan D. FORERO, “A Criminal Peace, Mapping the Murders of Ex-FARC Combattants”, OCCO Series, 2020, <https://www.urosario.edu.co/Documentos/Facultad-de-Ciencia-Politica-Gobierno-y-Relacione/Observatorios/Crimen->

Kolombiya – FARC Barış Görüşmelerinde Katılımcılığın Rolü:
Kadınlar, Kurbanlar ve Ordu

- organizado/DOCUMENTOS_OCCO_2_A_Criminal_Peace-18-nov-min.pdf (Erişim Tarihi: 11.06.2021).
- CORTES, Omar ve Juanita MILLAN, “The Role of the Armed Forces in the Colombian Peace Process”, NOREF Report, 2019, <https://noref.no/Publications/Regions/Colombia/The-role-of-the-Armed-Forces-in-the-Colombian-peace-process> (Erişim Tarihi: 15.06.2021).
- FARC Manifesto, 1966, <http://cedema.org/ver.php?id=4415> (Erişim Tarihi: 11.06.2021).
- HERBOLZHEIMER, Kristian, “Innovations in the Colombian Peace Process”, NOREF Report, 2016, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/NOREF_CR_Report_Colombia%20Innovations_final.pdf (Erişim Tarihi: 15.03.2022).
- Historical Memory Group, “BASTA YA! Colombia: Memories of War and Dignity”, Centro Nacional de Memoria Historica, 2016, <http://centrodememoriahistorica.gov.co/descargas/informes2016/basta-ya-ingles/BASTA-YA-ingles.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2019).
- IFIT, “The Colombia Peace Talks: Practical Lessons for Negotiations Worldwide”, 2018, <https://ifit-transitions.org/wp-content/uploads/2021/03/The-Colombian-Peace-Talks-Practical-Lessons-for-Negotiators-Worldwide.pdf> (Erişim Tarihi: 16.06.2021).
- OKOJIE, Julius, “Spoiler violence and the necessity for a more inclusive peace process in Mindanao”, Kroc Institute for International Peace Studies, 2015, s. 4, https://dl1wqtxts1xze7.cloudfront.net/49718687/Spoiler_Violence_and_Peace_Negotiations_in_the_Philippines-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1647501710&Signature=Bezr37KiTKjonJYQ8EJxhbvGII0n4BEqtaGFkG47PRuiujxFwaMcONmuHwSq7jTW9d4jIHXcD~UXiUIH57TZCOekJ-k~x-hnZE55DdDI9hjVE75Njl0QcXO4N7Fd6ekkWzo1mOxmK02BP6v1SqSUB7qrAS4D6nkVo9fP5ULAGEbQ2BUGywR-FfEplTFE7mk65FdA1yCd1FGh2fAehbzvFNqJLIUVd1m754nlp6sNH0PBYAjpgMYzCQOVLK9HLsFRY4tk5jqQscHJcPRUyYV8~FMgPC9GBIFtdnxfvNTRZfxsForjQ64I7ujNUEwVVbFsVRe5qyY29hUkVn2clEaHCw_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA, (Erişim Tarihi: 16.03.2022).
- PRIO (Peace Research Institute Oslo), “Gender and Inclusion in the Colombian Peace Process”, PRIO Gender, Peace and Security Update, 2016, Sayı 4, <https://www.prio.org/utility/DownloadFile.ashx?id=483&type=publicationfile> (Erişim Tarihi: 12.04.2021).
- SALVESEN, Hilde ve Dag NYLANDER, “Towards an inclusive peace: women and the gender approach in the Colombian peace process”, NOREF Report, 2017, <https://noref.no/Publications/Regions/Colombia/Towards-an-inclusive-peace-women-and-the-gender-approach-in-the-Colombian-peace-process> (Erişim Tarihi: 15.06.2021).
- TICKNER, Arlene B., Speech at NYU Seminar on Colombian Protest, 2021, https://www.facebook.com/watch/live/?v=4238362996194694&ref=watch_permalink (Erişim Tarihi: 30.05.2021).
- UNITED NATIONS, The United Nations Guidance for Effective Mediation, 2012, <http://peacemaker.un.org/resources/mediation-guidance> (Erişim Tarihi: 06.06.2021).
- WINSTANLEY, Louise, “Women’s Participation in the Colombian Peace Process”, Latin News, Latin American Regional Report, 2012, <https://www.abcolombia.org.uk/wp-content/uploads/2018/05/ABColombia-LatinNews-Women-Participation-Peace-Process-.pdf> (Erişim Tarihi: 26.06.2021).

Su Diplomasisi ve Bölgesel İşbirliği Ekseninde Mekong Nehri Havzası'nın İncelenmesi*

Analyzing the Mekong River Basin
in the Context of Water Diplomacy and Regional Cooperation

Nükhet GÜNTAY**

Öz

Uluslararası ilişkilerde su kaynakları ile ilgili anlaşmazlıklar, geçmişten beri süregelmektedir. Aktörlerin suyu en etkili şekilde kullanma ve yönetme isteği, ek olarak suyun önemi sebebi ile odak noktası haline gelmesi günümüzde anlaşmazlıkların yoğunluğunu artırmaktadır. Devletler arasındaki bu çekişmeler, bölgesel olarak işbirliği mekanizmalarının oluşmasını engellemekte ve suyun verimli kullanımını engelleyerek çevresel sorunları da tetiklemektedir. Su kaynakları anlaşmazlığı bağlamında devletler arasındaki çatışmayı önleme ve gerginlikleri yönetme amacıyla su diplomasisi kullanılmaktadır. Su kaynakları ile ilgili bölge düzeyindeki çıkar çatışmaları, su diplomasisi çerçevesi kullanılarak bir işbirliği yapısının oluşturulabilmesi sorunsal çalışmada temel olarak irdelenmektedir. Mekong Nehri ile ilgili var olan anlaşmazlıkta su diplomasisinin etkinliği, bu etkinliğin bölgesel işbirliğini geliştirmesi ve sürdürülebilirliği çalışmanın özünde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Diplomasi, Su Diplomasisi, Mekong Nehri, Bölgesel İşbirliği, Jeopolitik.

Abstract

Disputes related to water resources in international relations have been going on since its historic times. The actors' desire to use and manage water in an effective way, and the fact that water has become the focus due to its importance, increase the intensity of

* Bu çalışma, yazarın Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı bünyesinde hazırlanan "Bölgesel İşbirliğinde Su Diplomasisi: Mekong Nehri Havzası Örneği" adlı yüksek lisans tezi temel alınarak geliştirilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Güvenlik ve Terör Programı, Trabzon, Türkiye, 100/2000 Programı YÖK Doktora Bursiyeri, ORCID: 0000-0003-3122-4616, e-posta: nukhetguntay@gmail.com.

Geliş Tarihi / Submitted: 30.01.2021
Kabul Tarihi / Accepted: 16.10.2021

disputes today. These conflicts between states prevent the formation of cooperation mechanisms regionally and trigger environmental problems by preventing the efficient use of water. In the context of water resources disputes, water diplomacy is used to prevent conflict between states and to manage tensions. The conflict of interests of the regional states regarding the use and management of water resources and the establishment of a cooperation structure at the regional level by using the water diplomacy framework constitutes the basis of an important search within the problematic question. The effectiveness of water diplomacy in the current disagreement with the Mekong River and the development and sustainability of this event in regional cooperation were discussed at the core of the study.

Keywords: *Diplomacy, Water Diplomacy, Mekong River, Regional Cooperation, Geopolitics.*

Giriş

Hettne ve Söderbaum'un¹ eserinde değindiği gibi, uluslararası sistemde bölgesel işbirliği kavramı, II. Dünya Savaşı'ndan sonra kullanılmaya başlanılmasına rağmen, 1980'lerin ortalarından itibaren yeni bölgeselcilik dalgası ile bir eğilim haline gelmiştir. Bu durum ekonomi, güvenlik, çevre ve su gibi birçok alanda bölgesel düzeyde işbirliği mekanizmaları oluşmasının önünü açmıştır. Devletler bölge içerisinde ortak kaynakların kullanımını ve yönetimi amacıyla da işbirliği mekanizmaları oluşturmak için adımlar atmaktadır. Ortak kaynakların kullanım ve yönetimi ile ilgili uyumsuzlukları engelleme, ortadan kaldırma veya daha verimli kullanım amacı ile işbirlikleri yapılmaktadır. Ayrıca gözlemlenen artış ile bölgesel işbirliğinde resmî olmayan aktörlerin yeni bölgeselcilik dalgası ile sürece dâhil edildiği görülmektedir. Bu sebeple günümüzde farklı amacı ve çıkarları içinde barındıran bölgesel işbirliği yapıları ile karşılaşmaktayız.

Su diplomasisi ise kaynakların kullanımına yönelik bölgesel işbirliği mekanizmaları için önemli bir araçtır. Günümüzde su kaynaklarının önemi iklim değişikliği, sanayileşme, şehirleşme ve demografik sebeplerle daha da artmıştır. Bu durum uluslararası sistemdeki aktörler arasında su ile ilgili çıkar çatışmaları oluşturmakta ve aktörler arasında uyumsuzluğa ve hatta bazı bölgelerde çatışmalara neden olmaktadır. Susanne Scheimer ve Birgit

¹ Björn Hettne and Fredrik Söderbaum, "Regional Cooperation: A Tool for Addressing Regional and Global Challenges", *Cross-Cutting Issues*, Sayı 5, 2006, s. 181.

Vogel bu durumu “*Su kaynakları, tüm dünyada insan refahının ve gelişiminin temelidir. Aynı zamanda kullanımlarında ve korunmalarında, farklı aktörlerin farklı çıkarlarından kaynaklanan sayısız zorlukla karşı karşıyadırlar. Bu zorlukların üstesinden gelmek, su kaynaklarının kullanımında ve korunmasında farklı çıkarları uzlaştıran ve bir nehir veya göl havzasının bir bütün olarak sürdürülebilir gelişimini sağlayan bütünleşmiş yönetim gerektirir.*” sözleriyle vurgulamaktadır². Değınildiğı üzere, uluslararası sistemde anlaşmazlıkların sonlandırılması ve bütünleşmiş yönetimin kurulabilmesi için su diplomasisi çerçevesi kullanılmaktadır. Tarafların diyalog ve müzakere yolu ile fikir birliğı içerisinde olmalarını sağlamak ve daha sonra ortak mekanizmalar ile var olan yapılara dâhil etmeye çalışmak temel amaçlar arasındadır. Bu şekilde aktörler arasında güven temelli ilişkiler kurulmakta ve su ile ilgili sürdürülebilir yönetim oluşturulmaktadır. Su diplomasisi ve çerçevesi aracılığı ile aktörler ortak bir çatı altında toplanmakta ve bölgesel düzeyde işbirliğı varlığını ve sürdürülmesini destekleyici bir yapı oluşturulması sağlanmaktadır.

Su diplomasisi çerçevesinden bakıldığında Mekong Nehri Havzası su ile ilgili anlaşmazlığın yaşandığı önemli noktalardan biri olarak ele alınmaktadır. Nehrin ekosisteminin zengin olmasının yanı sıra, bölge içerisinde ekonomik ve ticari boyutu ile önemli bir yere sahiptir. Ayrıca nehre kıyısı olan bazı aktörlerin ekonomik açıdan tek geçim kaynağı olarak Mekong'u kullanmaları nehrin önemini görünenden daha fazla önemli kılmaktadır. Bu sebeple kıyıdaş aktörler bölgesel, ulusal ve hatta uluslararası anlamda söz sahibi olmak için Mekong üzerinde daha fazla yönetim hakkı elde etme amacı taşımaktadır. Daha fazla yönetim gücü elde edilerek Mekong ve kaynaklarının kullanımının önünün açılması tasarlanmaktadır. Su yönetimi, sosyal bir diyalog, müzakere ve karar verme veya araçsal olarak, önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmanın bir yolu olarak anlaşılabilir.³ Dolayısıyla aktörler arasında kullanım ve yönetim ile ilgili politik girişimler

² Susanne Schmeier and Birgit Vogel, “Ensuring Long-Term Cooperation Over Transboundary Water Resources Through Joint River Basin Management”, Stefan Schmutz vd.(ed.), *Riverine Ecosystem Management Science for Governing Towards a Sustainable Future*, Sayı 18, 2018, s. 347.

³ John Dore et al., “A Framework for Analysing Transboundary Water Governance Complexes, Illustrated in the Mekong Region”, *Journal of Hydrology*, 2012, s. 23.

de yoğunlaşmaktadır. Bu türden anlaşmazlıklar yine bölge içerisinde işbirliği ve yapıların önüne bir set çekmektedir. Bölgesel barış ve istikrarın yanı sıra, Mekong'un çevresel anlamda sürdürülebilirliği de zedelenmektedir. Küresel sistemin geldiği nokta ve Mekong'un önemi göz önünde bulundurulduğunda bu durum kaçınılmazdır.

Bu çalışma kapsamında sorgulanmak istenen; su kaynakları üzerindeki anlaşmazlığın boyutu ve bölgesel düzeye yansımaları ile birlikte su diplomasisi çerçevesinin işbirliğine olan katkısının incelenmesidir. Mekong Nehri ile ilgili anlaşmazlıkta su diplomasisinin bölgesel işbirliği ve mekanizmalarındaki etkinliği temel alınmıştır. Ulaşılmak istenen sonuç da bunun üzerine kurgulanmıştır. Bu çalışma çerçevesinde su diplomasisinin, bölgesel işbirliği kavramı ile ilişkisine yeni bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılmaktadır. “Su diplomasisi ve mekanizmaları, bölgesel düzeydeki su kaynakları ile ilgili anlaşmazlıklarda işbirliği ve yapısı oluşturulmasında yeterli etkinliğe sahip midir?” ve “Örnek olarak ele alınmış olan Mekong Nehir Havzası perspektifinde, nehir ile ilgili kıyıdaş ülkeler arasında işbirliği geliştirilebilir mi ve bölge içerisinde sürdürülebilir işbirliği ve yapısı oluşturulabilir mi?” sorunsalları üzerinden bu çalışma yürütülmüştür.

Bu çalışmada, bölgesel işbirliği ve su diplomasisine ilişkin kapsam incelenmiş, Mekong Nehir Havzası örnek bölge olarak ele alınarak kavramlar arasındaki bağlantı ile ilgili bir düzey oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak, bölgesel işbirliği ve su diplomasisinin uluslararası ilişkiler özelinde anlaşılmasını kolaylaştıracak kavramsal bir giriş ortaya koyulmuştur. Bölgesel işbirliği kavramının uluslararası ilişkilerdeki yeri, gelişimi ve görüldüğü alanlar ele alınmaya çalışılmıştır. Su diplomasisi çerçevesine ilişkin kapsam, araçlar ve bölgesel işbirliği oluşturmadaki etkinlikler bu çalışma içerisinde detaylandırılmıştır.

Çalışmanın devamında Mekong'un jeopolitiği ve bölgesel statüsü ve sonrasında su diplomasisinin Mekong'daki kurumsal yapısı ve çok yönlü platformdaki etkinlikleri detaylandırılmıştır. Özellikle Mekong'daki anlaşmazlığın temel sebepleri üzerinde durulmuş ve su diplomasisinin yeterliliğinin ölçüsü ele alınmaya çalışılmıştır.

1. Bölgesel İşbirliği ve Su Diplomasisi

Günümüzde gerek ulusal gerekse uluslararası anlamda yaşanan anlaşmazlıklarda taraf olmasalar dahi devletler anlaşmazlık durumundan

olumsuz şekilde etkilenmektedir. Özellikle aynı coğrafi bölge içerisindeki devletler, herhangi bir anlaşmazlık veya savaş durumunda birbirlerini derin şekilde etkiledikleri için daha çok işbirliğine yönelebilmektedirler. Su diplomasisi ise, ortak su kaynakları ile ilgili anlaşmazlıkları önlemeye ve devletleri işbirliğine yönlendirerek bölgesel istikrarı sağlamaya çalışmaktadır. Bölgesel düzeydeki su kaynakları ile ilgili anlaşmazlıkların çatışmaya dönüşmeden işbirliğine yönlendirilmesi hedeflenmektedir. Kısacası, su diplomasisi bölgesel işbirliği yapısının inşa edilmesini sağlayan diplomatik bir yöntem olarak değerlendirilebilir.

1.1. Bölgesel İşbirliği Üzerine

Ortak bir coğrafyayı paylaşan devletler aslında domino taşı gibidir. Herhangi bir devlet içinde veya devletler arasında meydana gelen anlaşmazlık veya çatışma durumu aynı zamanda bölgedeki diğer devletleri etkileyebilmektedir. Bu durum, diğer devletlerin kendi istikrarını ve ulusal çıkarını sürdürebilmesini de engelleyebilir. Ayrıca gelişmekte veya gelişmemiş olan ülkeler, küresel rekabete dâhil olabilmek için tek başlarına yeterli güce sahip değildirler. Ancak bölgedeki diğer devletler ile var olan güçlerini birleştirdikleri zaman yeterli bir düzeye erişebilmektedir. Söz konusu durumlar, devletleri bölgede barış ve istikrarı sürdürebilme ve kendi ulusal çıkarlarını sağlayabilmek için bölgesel işbirliğine yöneltmektedir. 2003 yılında Birleşmiş Milletler Geliştirme Programı'nda "ulus devletler, uluslararası yayılmaları ve sistemik riskleri ele almak için işbirliği yapma adına başka adımlar atmadıkça, ulusal politika hedeflerini uygulama kapasitelerinde devam eden erozyona şahit olacaklarını" ileri sürerek işbirliğinin önemi üzerinde durulmuştur. BM tarafından ele alındığı gibi devletlerin, sadece tek başına güçlü olamayacağını, ulusal çıkarlarını elde etme ve sürdürmek isteniyorsa diğer devletlerle işbirliği yapmaları gerektiği üzerinde durulmuştur.

Hettne ve Söderbaum'un⁴ da ileri sürdüğü üzere bölgesel işbirliği kavramı II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da gelişmeye başlamıştır. 1980'lerin ortalarından başlayan yeni bölgeselcilik dalgası, bölgesel işbirliği kavramını fenomen hale getirmiştir. Aynı zamanda kavramın içeriği

⁴ Hettne ve Söderbaum, *Regional Cooperation*, s. 181.

yenilenmiş ve değişmiştir. Bölgesel işbirliği kavramı, eski bölgeselcilik ve yeni bölgeselcilik şeklinde ikiye ayrılmıştır.⁵ “Eski bölgeselcilik”, II. Dünya Savaşı sonrası devlet merkezli bir sistemdir. 1950 ve 1960’lardaki klasik bölgesel işbirliği, hükümetler tarafından oluşturulup yönetildiği için ulusal çıkarlara göre şekillenmiştir. Ayrıca kavram dönemin tarihsel konjonktüründen etkilendiği için gerek Avrupa ülkeleri arasında gerekse diğer bölgelerdeki girişimler iki kutuplu dünya mantığı ile kurulmuştur.⁶ 1980’lerden sonra ise bölgeselcilik kavramı yeniden tanımlanmıştır. Yeni bölgeselcilik kavramı, yalnızca devletlerarası resmî bölgesel girişimler ve organizasyonlar ile sınırlandırılmamıştır. Bölgesel işbirliği içine sadece devletler değil aynı zamanda devlet dışı aktörlerin de dâhil edilmesi ile kavram çok boyutlu bir yapıya dönüştürülmüştür. Earnest B. Haas da bölgesel işbirliğini, “*Birkaç farklı ulusal ortamdaki siyasi aktörlerin bağılıklarını, beklentilerini ve siyasi faaliyetlerini, kurumları önceden var olan ulus-devletler üzerinde yargı yetkisine sahip olan veya talep eden yeni ve daha büyük bir merkeze kaydırmaya ikna edildiği süreç*”⁷ olarak tanımlamaktadır. Anlaşıldığı üzere, uluslararası sistemin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren hem resmî hem de resmî olmayan ağlarda birden fazla devlet ve devlet dışı aktörün eylemde bulunmasını sağlamakta ve daha geniş çerçevede işbirliği ağları oluşmaktadır. Görüldüğü üzere yeni bölgeselcilik ile birlikte, işbirliği devletler arası olmaktan çıkıp devlet dışı aktörlerinde varlığının sürdürdüğü bir yapıya dönüşmüştür.

Bölgesel işbirliği mekanizması belirli bir kalıba sahip değildir, başka bir ifadeyle tek bir çeşit veya yapıdan oluşmamaktadır.⁸ Her bir işbirliği mekanizması bölgenin sahip olduğu kültür, coğrafi yapısı, gelişmişlik düzeyi, aktörlerin tutum ve davranışları, tarihî yapısı, devlet dışı aktörlerin bölgedeki gücü ve bölgedeki devletlerin ekonomik gelişmişlik seviyelerinin birbirleri ile uyumu gibi birçok etken etrafında şekillenebilmektedir. Gelişmiş ülkeler arasında oluşturulan bir işbirliği

⁵ A.g.e., s. 181.

⁶ Ranjit Singh, “Regional Cooperation in South Asia: Problems and Prospects”, *Pakistan Institute of International Affairs*, Sayı 63, No 4, 2010, s. 51.

⁷ Ranjit Singh, *Regional Cooperation in South Asia*, s. 52.

⁸ Shardul Agrawala ve Stephen Klasen, “Regional Development and Cooperation”, *Cambridge University Press*, Sayı 14, 2014, s. 1086-1088.

mekanizması devletler için en yüksek faydayı sağlıyorken, aynı yapı gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkelerin var olduğu bir bölgeye uygulandığında daha karmaşık bir duruma sebebiyet verebilmektedir. Dolayısıyla oluşturulan işbirliği yapısı, bölgenin yapısı ve statüsüne göre belirlenerek ortaya çıkmaktadır. Aksi takdirde oluşturulan işbirliği bölgesel istikrar ve barış ortamı oluşturma amacından uzaklaşabilmektedir.

1.2. Su Diplomasisi Kavramı Üzerine

Suyu tek bir amaç için yönetmek diye bir şey yoktur; su yönetimi çok amaçlıdır ve çıkarları yönlendirmeye dayanmaktadır.⁹ Bir ülke içinde bu çıkarlar arasında yerli kullanıcılar, çiftçiler, hidroelektrik jeneratörleri ve çevreciler yer almakta, karşılıklı olarak kabul edilebilir çözümler bulma şansı aktör sayısı ile ters oranda seyir göstermektedir. Ayrıca uluslararası sınırları asan yüzey ve yeraltı suları, bölgesel istikrara karşı zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Çünkü hidrolojik ihtiyaçlar genellikle politik hususlar tarafından şekillenmektedir.¹⁰ Bu durumda ortak su kaynakları ile ilgili anlaşmazlıklar ortaya çıkarmaktadır.

Diplomasinin bir türü olan su diplomasisi, mevcut veya beklenen su anlaşmazlıkları ya da çatışmalarda işbirliği, bölgesel istikrar ve barış adına çözüm amacıyla diplomatik araçların kullanılması olarak tanımlanabilir.¹¹ Ortak su kaynakları üzerinde, ortak yönetimin kurulabilmesi ve bu yönetimler aracılığı ile sorunlara çözüm bulunmasını sağlayan bir yaklaşımdır.¹² Kısacası su diplomasisi, çeşitli paydaşların ortak tatlı su kaynaklarının yönetimi için çözümler bulma yollarına katkı sağlayan bir yaklaşımdır. Su esnek ve elverişli bir kaynak olduğu için üretilen çözümler, yalnızca sınır aşan bir nehirdeki suyun miktarını değil, suyun besin ve enerji yaratmadaki gücünün verimli kullanılması ile ilgili yeni işbirlikleri

⁹ Aaron T. Wolf et al., “Managing Water Conflict and Cooperation”, *The Worldwatch Institute*, Sayı 5, 2005, s. 81.

¹⁰ Aaron T. Wolf, “A Long-Term View of Water and Security: International Waters, National Issues and Regional Tensions”, *German Advisory Council on Global Change (WBGU)*, 2006, s. 3.

¹¹ Susanne Schmeier, “What is water diplomacy and why should you care?”, *Global Water Forum*, 2017-2018, s. 2.

¹² David Michel et al., “Water Diplomacy Facilitating Dialogues”, *Water Diplomacy of the Journal of Hydrology*, 2019.

oluşturur. 2012'deki Dünya Su Forumu'nda Nicholas Sarkozy su ile ilgili işbirliğinin önemine “*Su kaynaklarımızın sorumlu ve paylaşımlı yönetimini sağlama zorluğunun üstesinden gelmeliyiz. Bunu yapmak için su, diğer tüm politikalarımızdan önce, siyasetin merkezine konulmalıdır.*”¹³ Sözleri ile dikkat çekmiştir. Dolayısıyla su diplomasisi, devletler arasında sadece politik amaçlı işbirliği değil, ekonomik amaçlı bir işbirliğini geliştirmeyi içinde barındırmaktadır. Hem ekonomik hem politik işbirliği oluşturularak, devletler arasında sürdürülebilir iletişim sağlanması çalışılmaktadır.

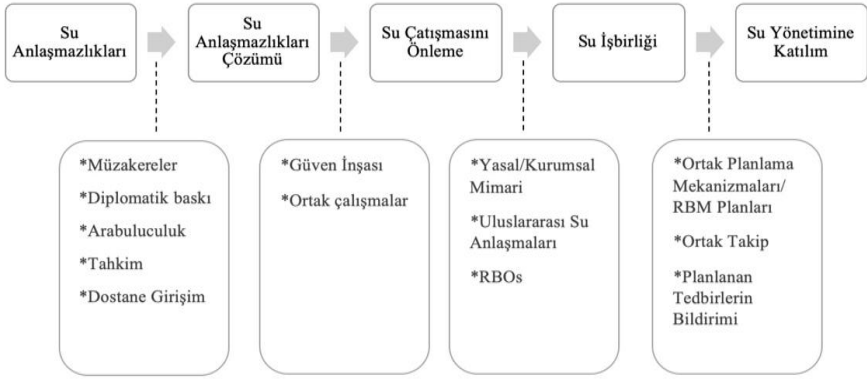
Su diplomasisinin işbirliği amacıyla dört aşaması bulunmaktadır. Devletler veya gruplar arasında meydana gelen su anlaşmazlıkları ilk aşamadır. Bu aşamada tarafların tutum ve davranışlarının yoğunluğuna göre müzakere, diplomatik baskı, arabuluculuk, tahkim veya dostane girişim (iyi niyet) araçlarından bir tanesi veya birkaçı kullanılmaktadır. Buradaki amaç su anlaşmazlığında çözüme (ikinci asamaya) tarafları yönlendirebilmektir. Bu aşamada tarafların birbirine güvenmesi ve ortak bir yapı oluşturulması için çalışılmaktadır. Uluslararası Su Hukuku Normları, 1966'da yayımlanan Helsinki Kuralları, 1977'deki BM Uluslararası Su Yolları Sözleşmesi ve 2004'te yayımlanan Berlin Kuralları¹⁴ gibi uluslararası su anlaşmalarından yararlanılarak, nehir havzası organizasyonunun kurulmasını veya bölgesel bir anlaşma yapılmasını teşvik ederek tarafların barış sürecine yönlendirilmesi hedeflenmektedir. Anlaşmazlık içerisinde olan taraflar arasında birçok işbirliği mekanizması oluşturularak su kaynakları konusunda birbirleri ile işbirliği yapmaları için zemin oluşturulmaktadır. Son olarak ortak planlama mekanizmaları, ortak izleme ve planlanan önlemlerin bildirim yapılarını (kısacası ortak su yönetimi) oluşturarak tarafların su kaynaklarını karşılıklı olarak yönetebileceği bir yapı için çalışılmaktadır. Su kaynaklarının yönetimi mekanizması ile her bir taraf su kaynaklarını yakından takip edebilir.¹⁵

¹³ Magdy A. Hefny, “Water Diplomacy: A Tool for Enhancing Water Peace and Sustainability in the Arab Region”, *Second Arab Water Forum*, 2011, s. 9.

¹⁴ Charlotte Grench-Madin et al., “Negotiating Water Across Levels: A Peace and Conflict “Toolbox” for Water Management”, *Journal of Hydrology*, 2018, s. 104.

¹⁵ Susanne Schmeier, What is water diplomacy, s. 4-5.

Şekil 1: Su Diplomasisi Süreçleri

Kaynak: Susanne Schmeier, What is water diplomacy, s. 4-5.

Su diplomasisi, ulus devletler arasında üst düzey etkileşim ve diyalog olarak görülmekte ve dâhil olan aktörler ve amacı açısından değişiklik gösterdiği için çeşitli türlere göre tanımlanmaktadır.¹⁶ Ayrıca aktörler tarafından oluşturulan çok Paydaşlı platform/diyaloglar, gelecekteki seçeneklerin daha kapsamlı keşfedilmesine, değerlendirilmesine, uygulanabilir stratejilerin ve anlaşmaların daha açık bir şekilde müzakere edilmesine yardımcı olabilecek demokratik bir yönetim sağlamaktadır.¹⁷ Su diplomasisinde çok Paydaşlı platform 1. Yol Diplomasisi (resmî/geleneksel diplomasi)” çoğunlukla politikacılar ve üst düzey askerî personeli içeren yetkililer arasında ülke merkezli perspektifle yapılan diyaloglardır. “1.5. Yol Diplomasisi (yarı resmî diplomasi)”, devlet ve sivil toplum etkileşimli formları ifade etmektedir. “2. Yol Diplomasisi (resmî olmayan diplomasi)”, tarafsız bir üçüncü aktörce kolaylaştırılmış, hükümet ile hükümet dışı paydaşlar arasında gayri resmî tartışmalar olarak tanımlanmaktadır ve son olarak “3. Yol Diplomasisi (resmî olmayan diplomasi)” karşıt görüşler arasındaki etkileşimi ve anlayışı teşvik etmek,

¹⁶ David Michel et al., Water Diplomacy.

¹⁷ John Dore, “Multi-stakeholder Platforms (MSPS): Unfulfilled Potential”, Mekong Press, 2007, s. 197.

bu görüşler içinde farkındalığı arttırmayı ve desteklemeyi içeren, bireyler ve özel gruplar tarafından üstlenilen bireyler arası diplomasi türüdür.¹⁸

2. Mekong Nehir Havzası'nda Anlaşmazlıklar ve Devletlerin Tutumu

2.1. Mekong'da Anlaşmazlığın Arka Planı

Aaron Wolf'un belirttiği gibi, “Su bir savaş aracı, hedefi veya kurbanı olabilir, ancak bu noktaya kadar neden olmamıştır.”¹⁹ Bölgenin yapıtaşı olan Mekong Nehir Havzası tam anlamıyla bu durumu ifade etmektedir. Politikadan kültüre ve birçok açıdan devletleri etkilemesine rağmen, devletler arasında sadece anlaşmazlığa sebep olmuştur. Bölge içerisinde temel anlaşmazlık konularından bir tanesi olarak günümüzde temel nedenleri irdelenmekte ve su diplomasisi ve çerçevesinin söz konusu anlaşmazlık üzerindeki işbirliğine katkısı ele alınmaktadır.

Mekong Nehri, kıyıdaş devletler için birçok getiriye sahiptir ve bölge içerisinde sürdürülebilirliği kaynağıdır. Mekong Nehri ve hidrografik havzası, Çinhindi yarımadasında doğal uygarlık beşiklerinden biri olmuştur.²⁰ Fakat günümüzde nehir, sanayileşme ve nehri koruma cabaları arasındaki anlaşmazlığın yaşandığı bir konuma getirilmiştir.²¹ Devletler arasında temel anlaşmazlıklar ele alındığında, Çin tarafından artan baraj yapımı ve bu barajların Alt Mekong'daki (Kamboçya, Laos, Tayland ve Vietnam) devletlerin ulusal çıkarlarına yönelik olumsuz etkileri üzerine olduğu görülmektedir.²² Kurulan barajlar nehrin hidrolojik yapısını değiştirmekte ve bu durum kurak mevsimde su kıtlığının yaşanmasına, ıslak mevsimde sel ve erozyona neden olmaktadır. Aşağı Mekong'da yaşayan 10 kişiden sekizi balıkçılık ve tarım faaliyetleri dolayısıyla nehre bağlı yaşamakta ve bu nedenle nehirle ilgili olumsuz etkiler yaşam koşullarını etkilemektedir.²³

¹⁸ Anamika Barua, “Water Diplomacy as An Approach to Regional Cooperation in South Asia: A Case from The Brahmaputra Basin”, *Journal of Hydrology*, Sayı 567, 2018, s. 61-62.

¹⁹ Aaron T. Wolf et al., *Managing Water Conflict*, s. 81.

²⁰ Kundan Sagar, “The Mekong River: Tracing The Journey from “Mother of Water” to “Arena of Dams and Impending Disasters”, *Imperial Journal of Interdisciplinary Research*, Sayı 2, No 10, 2016, s. 235.

²¹ Mekong River Commission, “Annual Mekong Flood report 2011”, s. 13.

²² Nadia Dhia Shkara, “Water Conflict on the Mekong River”, *International Journal of Contemporary Research and Review*, Sayı 9, No 6, 2018, s. 20474.

²³ Mekong River Commission, “State of the Basin Report”, 2018, s. 125.

Mekong ana akımındaki barajlar için çevresel etki değerlendirmelerinin eski danışmanı Nguyen Huu Thien, yukarı havza hidroelektrik barajlarının ve su yönlendirme projesinin Mekong Deltası'nı ciddi şekilde etkilediğini belirterek “*Suyun yanı sıra Mekong Nehri, deltanın zeminini ve toprağını şekillendirmede önemli bir rol oynayarak Mekong Deltası'na milyonlarca tortu taşıyor. Barajlar ve rezervuarlar nehrin akışını bloke ederse, tortu da sıkışır ve delta yavaş yavaş batar.*” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.²⁴ ABD Dışişleri Bakanı, Mekong-ABD işbirliği çatısı altında Aşağı Mekong Girişimi Bakanlar Toplantısı'ndaki açılış konuşmasında şu sözlere yer vermiştir: “*Aşağı yönlü akışlar üzerindeki kontrolü yoğunlaştıran akıntıya karşı bir baraj binası çığırnlığı görüyoruz. Nehir son on yılın en düşük seviyelerine ulaştı. Bu durum Çin'in yukarı akıntı suyunu kapatma kararıyla bağlantılı bir sorun.*”²⁵. Mekong'daki anlaşmazlığın yapıtaşı olarak, özellikle Çin'in baraj projeleri görülmekte ve havzanın genelinde ortaya çıkan zararlardan da sorumlu tutulmaktadır. Söz konusu durum Alt Mekong devletleri tarafından paylaşılan ortak bir durumu ifade etmektedir.

Diğer taraftan suyun hidrolojik yapısı değiştirildiği için balık türlerinde azalma, beslenme ve gelir etmek için istenilen sayıya ulaşamama ve zamanında balıkçılık faaliyetlerinin yapılamaması gibi birçok olumsuz etken ortaya çıkmaktadır. Keza Aşağı kıyıdaş devletler nehri kullanarak tarım, balıkçılık ve günlük yaşam için gerekli olan suyu temin ettiği düşünüldüğünde bu durum ciddidir. Mekong, Çin için ne kadar önemli ve vazgeçilmez bir kaynaksa Aşağı kıyıdaş devletleri için de bir o kadar önemlidir.²⁶ Anlaşmazlığın oluşmasındaki diğer önemli bir etken, Çin'in nehri kullanma ve yönetimi konusunda diğer kıyıdaş ülkelerle ortak bir rejim oluşturmamasıdır.²⁷ Bölge ülkeleri, küresel piyasalardan gelen baskılardan, doğal kaynaklara ve enerjiye artan talepten ve iklim değişikliğinin etkilerini azaltma çabalarından çeşitli şekillerde

²⁴ Mekong Eye, “The Water Conflict on the Mekong”, <https://www.mekongeye.com/2016/06/08/the-water-conflict-on-the-mekong/> (Erişim Tarihi: 08.06.2016)

²⁵ Mekong-U.S. Partnership, Opening Remarks at the Lower Mekong Initiative Ministerial, <https://mekonguspartnership.org/2019/08/01/opening-remarks-at-the-lower-mekong-initiative-ministerial/> (Erişim Tarihi: 01.08.2019).

²⁶ Milton Osborne, “The Mekong River under Threat”, *Lowy Institute*, s. 4.

²⁷ Sovannarith Keo, “Transboundary Water Conflict: A Case Study of The Mekong River Basin”, s. 3.

etkilenmektedir.²⁸ Bölge üzerindeki bu baskılar fiziksel, politik ve sosyo-ekonomik açıdan farklı şekilde etkisini göstermektedir. Farklı ölçeklerdeki zorluklar, kıyıdaş ülkelerin her birinin enerji geleceklerini yönetmek için ne tur girişimlerinin olduğunu da ele almaktadır.

2.2. *Taraf Devletlerin Tutumu*

Çin'in, Mekong'u ve kaynaklarını kullanma konusundaki amaçları ülkenin sosyoekonomik gelişim planları ile paralellik göstermektedir. Bu planın temelinde yatan iki amaç bulunmaktadır. İlk olarak, merkezi hükümet şu ana kadar Doğu ile aynı ekonomik büyümeyi yaşamamış olan Güneybatı eyaletleri Tibet ve Yunnan'ın pazarlarını Güneydoğu Asya komşuları ile entegre ederek geliştirmek istemektedir. Diğer bir sebep, Çin hidroelektrik için giderek artan bir ihtiyaç ile karşılaşmaktadır. Uluslararası Enerji Ajansı'na göre, Çin'in toplam enerji talebi kısa süre önce ABD'yi geçti ve önümüzdeki 25 yıl içinde %75 oranında artmaya devam edecektir.²⁹ Çin'in Yukarı Mekong'daki barajlara bu denli önem vermesini bu durum anlamlı kılmaktadır. Hükümet, Yunnan'ın gelecekteki ekonomik gelişimi ve Doğu illeri ile Güneydoğu Asya komşularına (özellikle Tayland ve Vietnam) elektrik ihracatı için elektrik üretebilen en az 8 barajdan oluşan bir yapı geliştirmeyi planlamaktadır.³⁰ Çin'in Aşağı kıyıdaş ülkelere karşı konumu, sadece ülkenin genel dış politika stratejisi ve Güney-Doğu Asya komşularına yönelik artan yakınlaşması bağlamında, başka bir ifadeyle bölgesel hegemonyasını ve ekonomik ilişkilerini yeniden kurmak eğilimine sahip olduğu anlaşılabilir. Ayrıca Çin, nehrin gelişimini kısıtlayacak her türlü bağlayıcı kurala karşı çıkmaktadır. Fakat Çin'in kaynak ihtiyaçlarının gelecekteki dengesini koruyabilmesi ve Mekong'un

²⁸ Hanna Kaisti and Mira Kakönen, "Actors, Interests and Forces Shaping the Energyscape of the Mekong Basin", *Finland Futures Research Center*, Sayı 39, No 2, 2012, s. 148-149.

²⁹ New Security Beat, "Managing the Mekong: Conflict or Compromise?", <https://www.newsecuritybeat.org/2010/12/managing-the-mekong-conflict-or-compromise/> (Erişim Tarihi: 01.12.2010).

³⁰ Susanne Scheimer, "Regional Cooperation Efforts in The Mekong River Basin: Mitigating River-Related Security Threats and Promoting Regional Development", *Current Research on South-East Asia*, 2009, s. 32-33.

gelecekteki gelişimini sürdürebilmesi için, Çin komşu ülkeler ve nehir havzası yönetimi girişimlerine ılımlı yaklaşıma başlamıştır.³¹

Myanmar, nehre dair gelişmeler ile pek ilgilenmemekte ve ayrıca nehri kullanmaya yönelik proje geliştirmede bir alt yapıya sahip değildir. Bununla birlikte, ülke Çin'in kalkınma yardımına ve ekonomik işbirliğine bağımlı bulunmaktadır. Bu nedenle, herhangi bir Çin kalkınma projesine karşı çıkma veya diğer devletlerin tek taraflı kaynak sömürsünü kısıtlamak için bölgesel mekanizmalar oluşturma çabalarına katılması pek olası görülmemektedir. Diğer taraftan, ülkenin Mekong üzerindeki büyük hidroelektrik potansiyeli, basta Çin ve Tayland olmak üzere siyasi liderlerin ve dış yatırımcıların ilgi odağı olmaktadır.

Laos, Mekong'u en çok hidroelektrik elde etmek için kullanmaktadır. Elektrik ana ihraç kaynaklarından birini oluşturmakta ve Laos'un toplam elektriğinin büyük bölümünü sağlamaktadır.³² Laos, keşfedilmemiş su kaynaklarının bolluğu ve nehrin akışına büyük katkı sağlaması nedeniyle, Mekong'un gelecekteki gelişiminde önemli bir konuma sahip olduğunun farkındadır. Bölgesel işbirliği yapılarına karşı tutumu ise belirsizlik içindedir. Çin'in baraj politikalarından olumsuz etkilenmesine rağmen sosyo-ekonomik kalkınması için kendi hidroelektrik planlarına güvenmekte ve nehrin yönetimi konusunda bağlayıcı kuralların varlığına karşı herhangi bir çaba sarf etmemektedir. Laos, özellikle kalkınma projelerine mali katkıda bulunma, bölgesel ticaret ve kalkınmayı arttırmadaki rolleri için uygulaması gereken gerekliliklere ne tamamen istekli ne de uymaya eğilimlidir.³³

Tayland, Mekong'u Çinhindi'ye açılan kapı olarak kullanarak komşu ülkelerle olan ticaret ve yatırım ilişkilerini güçlendirmek istemektedir. Tayland ihracat ürünleri için yeni pazar alanlarına ulaşabilme, doğal kaynaklar için yeni kaynak bulma arayışındadır. Hem ülkenin kuzey kesimindeki sınır kasabaları, hem de Taylandlı şirketleri için yeni yatırım fırsatları bulma gayretindedir. Son olarak Tayland, diğer kıyıdaş ülkeler ile

³¹ Lobsang Yangtso, "China's River Politics on the Tibetan Plateau: Comparative Study of Brahmaputra and Mekong", *The Tibet Journal*, Sayı 42, No 2, s. 53-54.

³² Chris Greacen ve Apsara Palettu, "Electricity Sector Planning and Hydropower", Mekong Press, 2007, s. 86.

³³ Susanne Scheimer, *Regional Cooperation Efforts*, s. 35.

daha fazla ekonomik entegrasyon oluşturma amacı ile hareket etmektedir.³⁴ Ekonomik entegrasyona önem veren Tayland, güvenlik birlikteliğine değer vererek diğer devletler ile daha fazla işbirliği eğilimi göstermekte ve diğer alanlarda da işbirliği yapma potansiyeline sahip olduğunu hissettirmektedir. Ayrıca Tayland, sadece Aşağı kıyıdaş devletler ile bağlayıcı kural ve normları içerisinde barındıran işbirliği yapılarına pek sıcak bakmamaktadır. Çünkü Tayland'ın genel eğilimi, işbirliği yapılarına Çin ve Myanmar'ı da dâhil ederek, üst havzadaki büyük ölçekli kalkınma projelerini sınırlamak veya önlemek için bir koalisyon inşa etmektir.

Kamboçya, Mekong'da önemli bir balık kaynağı olan Tonle Sap'a sahip olmasına rağmen, yıllarca süren çatışmalardan dolayı sulama sistemleri yok edildiği için önümüzdeki yıllarda yeni sulama sistemleri kurmayı planlamaktadır.³⁵ Kamboçya'nın nehre bu denli bağımlı olmasından dolayı sürdürülebilir nehir gelişimine ılımlı yaklaşmakta ve bölgesel işbirliği mekanizmalarının varlığına veya oluşumuna sıcak bakmaktadır. Hükümet ülkenin ekonomik açıdan kalkınmasına yardımcı olabilecek projeleri ve finansal, teknik kaynaklar oluşturabilecek bölgesel işbirliği yapılarına daha yoğun eğilim göstermektedir. Dolayısıyla Kamboçya hükümeti için Mekong Nehri'nin gelişim yönünün, ülkenin refahı üzerinde daha fazla ve ciddi bir etkisi olduğu düşünülmektedir.³⁶ Kamboçya, ortak nehir havzası yönetimini tanıma, etkin olarak katılma veya daha bağlayıcı kurallar için zorlayıcı araç ve kapasiteye sahip olmadığı için bölge içerisinde etkin bir güce sahip değildir.

Pirinç kasesi olarak bilenen Vietnam topraklarının %20'sini Mekong Havzası oluşturmaktadır³⁷ ve bu sebeple delta, Vietnam için büyük önem taşımakta ve hükümet nehrin akış rejimi konusuna daha çok ilgi göstermektedir.³⁸ Vietnam, özellikle veri alışverişi, ortak taşkın koruması,

³⁴ Siriluk Masviriyakul, "Sino-Thaş Strategic Economic Development in The Greater Mekong Subregion (1992-2003)", *Contemporary Southeast Asia*, Sayı 26, No 2, 2004, s. 308-309.

³⁵ Susanne Scheimer, *Regional Cooperation Efforts*, s. 38.

³⁶ Ellen Backer Bruzelius, "The Mekong River Commission: Does It Work, and How Does The Mekong Basin's Geography Influence Its Effectiveness?", *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, Sayı 26, No 4, 2007, s. 41-42.

³⁷ ORSAM, "Cooperation and Conflict on The Mekong River Waters", Sayı 60, 2011, s. 42.

³⁸ Quang Nguyenn Nhan, "Vietnam and the Sustainable Development of The Mekong River Basin", *Water Sciences and Technology*, Sayı 45, No 11, 2002, s. 263.

su miktarı ve kalitesi ile ilgili bağlayıcı kuralların oluşturulması yolu ile bölgesel nehir havzası yönetimine yoğun bir ilgi duymaktadır. Vietnam ayrıca işbirliği girişimlerini bölgesel dış politika stratejisinin bir aracı olarak algılayarak, politik ve ekonomik entegrasyonun artmasına odaklanmaktadır. Ayrıca hükümet elektriğe olan talebin artmasından dolayı hidroelektrik projelerine odaklanmaktadır.³⁹

Çoğu kıyıdaş devletin bağımlılığı ve kaynakların sosyoekonomik gelişimleri ve ulusal güvenlikleri için önemi, Mekong'u nehir havzası yönetiminin ötesinde, bölgesel siyasetin merkezi haline dönüştürülmüştür. Dolayısıyla, Mekong tüm Güneydoğu Asya ülkelerinin dış politika planlamasında önemli bir değişken olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle, nehir havzasındaki kolektif sorunların genellikle kıyıdaş devletler arasında çatışmalara yol açtığı düşünülmektedir.⁴⁰

Su kaynakları Mekong Bölgesi'ndeki kalkınmanın merkezinde yer almaktadır. Bu bölge Kamboçya, Laos, Myanmar, Tayland, Vietnam ve Çin'in topraklarını, ekosistemlerini, insanlarını, ekonomilerini, politikalarını ifade etmekte ve yaklaşık olarak 260 milyon kişiye de ev sahipliği yapmaktadır.⁴¹ Bu sebeple bölgenin günümüzdeki ve gelecekteki yaşam kalitesi, yiyecek ve enerji üretmek, hayati ekosistemleri korumak ve geçim kaynaklarını sürdürülebilmek için suyun paylaşılması, geliştirilmesi ve yönetilmesi önem taşımaktadır.⁴² Mekong Nehri üzerinde bir yönetim mekanizması oluşturulabilmesi ve herhangi bir anlaşmazlık durumunda taraf devletlerin çatışmaya dönüşmeden sorunun halledilebilmesi için diplomasi ve araçlarının kullanılması önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda Mekong'da resmî liderlerin katılımından oluşan 13 tane platformun olduğu görülmektedir.⁴³ Çalışmanın devamında bölgesel düzeyde oluşturulmuş ve altı kıyıdaş devletin tamamını veya çoğunluğunun katılmış olduğu yapılar ele alınmakta ve su diplomasisinde çok tarafı platformun Mekong'da nasıl

³⁹ Susanne Scheimer, *Regional Cooperation Efforts*, s. 38.

⁴⁰ A.g.e, s. 39-40.

⁴¹ Pauline Budryte et al., "Foundations of the Participatory Approach in the Mekong River Basin Management", *Science of the Total Environment*, 2018, s. 352.

⁴² John Dore et al., *A Framework*, s. 24.

⁴³ Benjamin Zawacki, "Implications of a Crowded Field: Sub-regional Architecture in ASMECS Member States", *The Asia Foundation*, 2019, s. 2.

uygulanmaya konulduğu ve hangi aktörlerin diyalog sürecinde olduğu ele alınmaya çalışılmıştır.

3. Mekong'da Su Diplomasisi

3.1. Anlaşmazlıkların Çözümüne Yönelik Aktörlerin Rolü

Kıyıdaş devletler çıkarlarına göre Mekong'u kullanma eğilimi göstermekte ve bu durum söz konusu değerlerin çakışmasına neden olabilmektedir. Dolayısıyla farklı ilgi alanları, farklı aktör sınıflandırılmalar içinde veya arasında kendini göstermektedir. Dahası, çıkarlar iç içe geçmekte ve zamanla değişmektedir. Bu sebeple zaman içerisinde çeşitli çıkarlardan (barajların oluşturulması, iklime göre suyun yönünün değiştirilmesi gibi) dolayı Mekong üzerinde anlaşmazlık meydana gelebilmektedir. Söz konusu anlaşmazlıklardan dolayı Mekong Bölgesi'ndeki demografik değişiklikler, insani kalkınma ihtiyaçları, enerji ve gıda güvenliği endişeleri, artan yatırım, ticaret ve iklim değişikliği gibi birçok alanda dönüşüm yaşanmaktadır. Hem taraf devletlerin çıkarlarını hem de bu anlaşmazlıktan etkilenen diğer aktör ve alanların korunması, sürdürülebilir bir anlaşma ortamı sağlanması için diplomasiden yararlandığı görülmektedir. Bu sebeple havzada diplomasi araçları kullanılarak anlaşmazlığın ortadan kaldırılması için resmî ve resmî olmayan aktörler etkin rol oynamaktadır.

“Mekong Nehir Komisyonu (*Mekong River Commission/MRC*)”, nehirde etkin rol oynayan aktörlerden bir tanesidir. MRC; 1995 yılında Tayland, Laos, Kamboçya ve Vietnam tarafından Mekong Nehri Havzası'nın sürdürülebilir gelişimi için işbirliği konusunda yasal olarak bağlayıcı olan Mekong Anlaşması'nın imzalanması ile kurulmuştur. Komisyon, kıyıdaş devletler arasında karşılıklı saygı ve işbirlikçi nehir havzası yönetimi konusunda diyalog kurma istekliliği ile kurulduğu için “Mekong Ruhü” olarak tanımlanmaktadır.⁴⁴ Fakat hem Çin hem de Myanmar komisyonun “Diyalog Ortakları” olarak adlandırılmaktadır.⁴⁵ MRC 2002 yılında Havza

⁴⁴ Susanne Schmeier et al., “Who Governs International Shared Watercourses? Clearing the Muddy Waters of Shared Watercourses Governance: Conceptualizing International River Basin Organizations”, *Earth System Governance Working Paper*, 2013, s. 18.

⁴⁵ Anoulak Kittikhoun ve Denise Michele Staubli, “Water Diplomacy and Conflict Management in the Mekong from Rivalries to Cooperation”, *Journal of Hydrology*,

Kalkınma Planı (BDP) 1 üzerinde çalışmaya başlatılmış ve BDP 2 (2007), BDP 3 (2011-2015) şeklinde uygulama devam ettirilmiştir. Günümüzde BDP, Havza Kalkınma Stratejisi (BDS 2016- 2020) olarak güncellenmiştir. Ayrıca 2010 yılında başlatılan MRC Zirvesi, dört yıl ara ile yüksek temsilcilerin katıldığı siyasi bir etkinliktir. 2018'deki zirvede MRC'nin Ceosu Mr. Pham Tuan; *“Zirvedeki tartışmalar sayesinde köklü bilgi merkezi ve su diplomasisi platformu ile MRC'nin, bulguları dikkate alarak, zamanımızın zorluklarının üstesinden gelmek için ülkelerin gelişmiş işbirliğine dayalı ve daha fazla ortak çabayı kolaylaştırmak için gelişeceğini”* ileri sürmüştür.⁴⁶ Havza genelinde ihtiyaçları, zorlukları ve riskleri belirlemek; ekonomik, sosyal ve çevresel göstergelere dayalı olarak havzaya ilişkin gelişme eğilimlerinin ve uzun vadeli görünümün incelenmesi ve son olarak ulusal ve bölgesel plan ve stratejilerin gözden geçirilmesi amacıyla strateji planları oluşturulmaktadır.⁴⁷

MRC, bölgedeki işbirliğinin sürdürülebilmesi için geniş çaplı çalışmalar yürütmesine rağmen, arzulanan düzeyde etkin güce sahip olamamaktadır. Başarısızlığının bir nedeni, MRC üye hükümetler tarafından belirlenen parametreler dâhilinde çalışmakta ve bu parametreleri etkileme veya değiştirme yetisi sınırlı kalmıştır. Diğer yandan ise, özellikle Çin'in komisyonda bulunmaması, entegre havza yönetimi uygulama yeteneği konusunda kısıtlayıcı bir etkiye sahiptir.⁴⁸ Başka bir sebep ise, MRC plan ve projelerini hem üye ülkelerden hem de genellikle bağışçılar tarafından fon sağlayarak sürdürmektedir. MRC, teknik düzeyde plan ve karar alma süreçlerine karar alıcıları doğrudan dâhil edememektedir. Son olarak, su diplomasisinde var olan kurum içi kapasite geliştirme konusunda sınırlı kalındığı görülmektedir. Çok taraflı kalkınma ortakları, diğer bölgesel organlar, RBO ve diğer aktör gruplar ile işbirliği içerisinde olmaması eksik yönlerinden bir diğeridir.⁴⁹

2018, s. 661.

⁴⁶ Mekong River Commission, “3rd MRC Summit”, <https://www.mrcsummit.org/news/media-release-mekong-leaders-reaffirm-the-mekong-river-commissions-primary-and-unique-role-in-sustainable-development-of-the-mekong-river-basin/> (Erişim Tarihi: 05.04.2018).

⁴⁷ Ian Campbell, “Integrated Management in the Mekong River Basin”, *Ecology and Hydrobiology*, 2016, s. 258.

⁴⁸ Susanne Scheimer, *Regional Cooperation Efforts*, s. 46.

⁴⁹ Andrea Gerlak ve Andrea Haefner, “Riparianization of the Mekong River

MRC'nin sürdürülebilir nehir havzası yönetimine katkısı, bölgesel işbirliği, barış ve güvenliğin teşvik edilmesi açısından tam olarak ölçülememektedir. Özellikle nehirle ilgili kolektif eylem sorunları için müzakere forumu sağlayarak, altyapı gelişiminin teşvik edilmesinden sınır ötesi doğallığın korunmasına kadar çeşitli işbirliği projelerine katılarak Güneydoğu Asya anakarasındaki işbirliği yapılarının kurumsallaşmasına açıkça katkıda bulunmuştur.⁵⁰ Öte yandan havzadaki doğal kaynakların yönetimi üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğu iddia da edilemez. Üye ülkelerin karar alıcıları hâlâ Mekong işbirliğinin önemini kabul etmediğinden böyle bir durum ortaya çıkmıştır. Ek olarak MRC, kalkınma projelerini ve dış fonları bölgeye getirilmesinde rol almış, son kararın kontrolü devletlerde olduğundan ivme kazanamamıştır.⁵¹

Diğer önemli aktör Büyük Mekong Altbölgesi (*Greater Mekong Subregion/GMS*), 1992 yılında Asya Kalkınma Bankası (ADB) tarafından başlatılan Mekong Kıyı Devletleri Konferansı'nda kurulmuştur. GMS Programı, ilk on yılı süresince, nispeten küçük enerji ve yol altyapısı projelerine odaklanarak yavaş ama istikrarlı bir şekilde faaliyetlerini sürdürmüştür. 2002 yılındaki ilk GMS zirvesinde ulusal liderler tarafından on yıllık bir GMS Stratejik Çerçevesi onaylanmış ve 2012 yılında tekrardan on yıllık bir süreç başlatılmıştır. Odak noktası, ilk yirmi yılda inşa edilen ulaşım altyapısını kullanmak üzere tasarlanmış bir dizi yatırımla ekonomik koridorlar yaratmak olmuştur.⁵² ABD'nin Doğu Asya, Güneydoğu Asya ve Pasifik Başkan Yardımcısı Stephen Groff, "*Üretim ve talep merkezlerini entegre etmenin ve hem ülke hem de alt bölge düzeyinde kapsayıcı büyümeye katkıda bulunmanın bir yolu olan ekonomik koridor gelişimine önem verilmelidir.*"⁵³ sözleriyle koridorların bölge gelişimindekini önemini vurgulamıştır. GMS'nin bir parçası olarak geniş kapsamlı işbirliği cabaları ve ilgili hükümetler arası faaliyetler, bölgesel barış ve istikrarı artırmada

Commission", *Water International*, 2017, s. 7.

⁵⁰ Susanne Scheimer, *Regional Cooperation Efforts*, s. 45.

⁵¹ Ellen Backer Bruzelius, *The Mekong River Commission*, s. 44.

⁵² Pauline Budryte et al., *Foundations of the Participatory Approach*, s. 352.

⁵³ Greater Mekong Subregion, "Mekong Leaders Map Expansion of Economic Corridors", <https://greatermekong.org/content/mekong-leaders-map-expansion-economic-corridors> (Erişim Tarihi: 28.08.2017).

etkili olmuş ve GMS projeleri çok boyutlu güven artırıcı önlemler olarak algılanmaktadır.⁵⁴ GMS'nin bölgede başarılı olmasında birkaç faktör etkili olmuştur. Bunlardan bir tanesi, tüm kurumların üye hükümetlerine ve söz konusu hükümetlerin başbakanları ve kilit bakanlarına önem verilmektedir. İkincisi ise, Çin'in GMS'yi havzanın ekonomik işbirliği kurumu olarak tercih etmesini sağlayarak, havza genelinde işbirliği yapısı oluşması sağlanmıştır. Son olarak, ekonomik kalkınma hedeflerine katkı anlamında iyi entegre su yönetimi uygulamaları sağlayan GMS, üye devletler arasındaki ilişkinin uzun vadeli devam etmesi yönünde eğilim göstermiştir.⁵⁵ Fakat GMS, su yönetimi dışında ticaret, yatırım ve alt yapı geliştirme yoluyla büyümeyi teşvik etmek gibi konu alanları ile de ilgilendiğinden dolayı su kaynakları yönetim mekanizmalarına tam anlamı ile yoğunlaşmamıştır.⁵⁶

Üçüncü aktör olan Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (*Association of Southeast Asian Nations/ASEAN*) 1967'de kurulmasına rağmen, Kamboçya, Laos, Myanmar ve Vietnam 20. yüzyılın son on yılında ASEAN'a katılmışlardır. Mekong ülkelerinden biri olan Tayland ise kurulduğu zamandan beri birliğin üyesi olarak varlığını sürdürmüş ve Çin ise diyalog partneri olarak bulunmaktadır.⁵⁷ ASEAN'ın yönettiği ASEAN Entegrasyon Girişimi (IAI) 2000 yılında başlatılmıştır. ASEAN bölgesindeki halkların dinamik ve sürekli büyümesi, ASEAN üye devletleri ile dünyanın geri kalanı arasındaki kalkınma boşluğunu daraltmak amacıyla oluşturulmuştur. 2002 yılında IAI Çalışma Planı I (2002-2008), 2009 yılında IAI Çalışma Planı II ve son olarak 2016 yılında IAI Çalışma Planı III (2016-2020) ASEAN liderleri tarafından onaylanmıştır.⁵⁸ 2020 yılında ABD'nin Mekong Bölgesi ile ortaklığın önemini kavraması ile ASEAN bünyesinde Mekong-ABD Aşağı Mekong Girişimi başlatılmıştır. ASEAN ABD Misyonu Başkanı Melissa A. Brown “İlkeli, şeffaf yaklaşımımızı tüm ortaklarla paylaşmaya

⁵⁴ Susanne Scheimer, *Regional Cooperation Efforts*, s. 47.

⁵⁵ Philip Hirsch et al., “National Interests and Transboundary Water Governance in the Mekong”, *The Journal of Environment and Development*, Sayı 15, No 2, 2006, s. 70-71.

⁵⁶ Susanne Schmeier et al., *Who Governs*, s. 25.

⁵⁷ Hidetaka Yoshimatsu, “The Mekong Region, Regional Integration and Political Rivalry among ASEAN, China and Japan”, *Asian Perspective*, Sayı 43, No 3, 2010, s. 78-79.

⁵⁸ Thea Sok, “Initiative for ASEAN Integration (IAI): Contributions of the ASEAN Dialogue Partners”, *Asian Visions Institute (AVI)*, 2019, s. 4.

açığız.”⁵⁹ söyleminde bulunarak Mekong bölgesi ile ilgili işbirliğini sürdürmeyi hedeflediklerini göstermiştir. Genel olarak ekonomik kalkınmaya ilgi gösteren ASEAN, bahsedildiği gibi kolektif programlar oluşturmuştur. Ancak üyelerin bu programlara katkıları önemli farklılıklar göstermiştir. Üye ülkeler, kendi ulusal çıkarları ile ilgili olarak Mekong’un gelişimine yönelik taahhütleri görme eğilimindeydi ve rekabet, bu tür bir eğilimi karmaşık hale getirerek, çakışan kolektif ve ikili programların başlatılmasına yol açmıştır. Fakat diğer taraftan ASEAN, sürece Çin’i dâhil ederek sadece ekonomik de olsa diğer Mekong ülkeleri ile işbirliği kurulmasında etkili olmuştur. Son olarak ASEAN danışma, karşılıklı anlayış ve dayanışma inşası yolu anlamına gelen ASEAN Yolu kavramı ile çatışmaları önlemeye dayalı gayri resmî ve kültürel bir uygulama yürütmektedir.⁶⁰

Lancang-Mekong İşbirliği (*Lancang-Mekong Cooperation/LMC*) nehir üzerinde etkili role sahip diğer bir aktördür. 2012’de Tayland, Lancang-Mekong alt bölgesinin sürdürülebilir kalkınma girişimini Çin’e önermiş ve Çin tarafından olumlu karşılanmıştır. Kasım 2014’te düzenlenen 17. Çin-ASEAN Zirvesi’nde Çin Başbakanı Li Keqiang, diğer beş Mekong Nehri ülkesi ile nehir havzasında daha iyi yönetim sağlamak ve aynı zamanda altı ülkenin coğrafi ve kültürel yakınlığını, ekonomik tamamlayıcılığını artırmak için LMC Çerçevesi’nin kurulmasını dile getirmiştir.⁶¹ Asya Güvenlik Konseyi sayesinde LMC mekanizması, su yönetimini daha da teşvik etmesi ve Lancang-Mekong Nehri Havzası’ndaki bölgesel barış ve kalkınmadaki zorlukları daha geniş ölçekli ele alması ile ön plana çıkmıştır. Ayrıca LMC, tüm kıyı bölgelerini kapsayan havzanın ortak güvenliğini vurgulamaktadır. MRC ile kıyaslandığında, MRC su yönetimi ile ilgili diyalogları teşvik etmekte ama Çin üye olmadığı için tüm havza genelinde etki gösterememektedir. Buna karşılık, LMC tüm kıyıdaş ülkeleri kapsadığı için daha açık, kapsayıcı ve işlevsel olarak görülmektedir. Kasım 2020’de

⁵⁹ Mekong-U.S. Partnership, “Message from our Ambassadors”, <https://mekonguspartnership.org/2020/11/30/message-from-the-ambassadors-offices/> (Erişim Tarihi: 30.11.2020).

⁶⁰ Elvira Bobekova et al., “Rivers of Peace Institutionalised Mekong River Cooperation and the East Asian Peace”, *European Journal of East Asian Studies*, Sayı 12, No 1, 2013, s. 15.

⁶¹ David Devlaeminck, “Timeline of the Lancang-Mekong Cooperation Mechanism”, 2020, s. 1-6.

düzenlenen Mekong-Lancang İşbirliği Medya Çevrimiçi Zirvesi'nde altı ülke çalışmaya ve üretime aktif olarak devam etmek ve LMC'nin “paylaşılan nehir, paylaşılan gelecek” ruhunu canlı bir şekilde yansıtan kültürel ve insanlar arası alışverişi güçlendirmek için birlikte çalışması gerektiğini ileri sürerek bu durumu özetlemektedir.⁶² Diğer taraftan LMC, ortak güvenliği su yönetişiminin temel unsuru olarak belirlemiştir. Tüm kıyıdaş ülkelerin ilgili teknolojileri, bilgileri paylaşabileceği ve aynı zamanda afet yönetimi konusunda ortaklaşa kapasite geliştirebileceği bir işbirliği mekanizması üzerinde durulmuştur.⁶³ LMC mekanizması, daha yoğun olarak toplu güvenlik ve kalkınma planlarına odaklandığı için havzadaki diğer aktör grupları (ASEAN, GMS ve MRC) ile ikili seviyeler, iletişim ve koordinasyon geliştirme konusunda eksik kalmıştır. Diğer taraftan ulusal ve yerel düzeyde akademisyenler, işletmeler ve düşünce kuruluşları ile de çok seviyeli yönetim oluşturulamamıştır.

Beşinci aktör olan Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Ekonomik İşbirliği Stratejisi (*Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy/ASMECS*), 2003'te Kamboçya, Laos, Myanmar ve Tayland liderlerinin ilk kez Bagan'da bir araya gelerek oluşturduğu bir platformdur. Bu yeni girişimin amacı, dört ülke arasındaki ekonomik farkı azaltmak ve alt bölgedeki refahı sürdürülebilir bir şekilde teşvik etmektir. Vietnam ise 2004'te ASMECS'e katılmıştır. Ayrıca Çin ise kalkınma ortaklarından bir tanesi olarak grup içerisinde bulunmaktadır.⁶⁴ ASMECS'in ikinci zirvesi 2005 yılında ve diğer üç tanesi üçer yıl ara ile yapılmıştır. En son 6. Liderler Zirvesi 2018 yılında Tayland başbakanı tarafından grubu canlandırmak için düzenlenmiştir.⁶⁵ Başbakan Prayut Chan-o-cha açılış konuşmasında, üyeleri alt bölgesel bağlantı için çalışmaya çağırarak ve “*Bu dayanabilirlik, mal hizmetlerinin yatırımların ve insanların serbest dolaşımını teşvik etmenin yanı*

⁶² Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, Vice Foreign Minister Luo Zhaohui Attends “2020 Mekong-Lancang Cooperation Media Online Summit”, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjbxw/t1835715.shtml (Erişim Tarihi: 24.11.2020).

⁶³ Vannarith Chheang, “Lancang-Mekong Cooperation: A Cambodian Perspective”, *Yusuf Ishak Institute*, 2018, s. 4.

⁶⁴ Benjamin Zawacki, *Implications of a Crowded Field*, s. 3.

⁶⁵ Thomas Parks ve Benjamin Zawacki, “Making Sense of the “Many Mekongs””, The Asia Foundation, <https://asiafoundation.org/2019/10/23/making-sense-of-the-many-mekongs/> (Erişim Tarihi: 23.10.2019)

sıra ekonomimizi küresel değer ve tedarik zincirlerine entegre etmeye yardımcı olacak.”⁶⁶ söylemiyle bölgesel ekonomik entegrasyon ve sürdürülebilirlik için çağrıda bulunmuştur. 2019 yılında ASMECS; resmî yetkililer, kalkınma ortakları (Avustralya, Çin, Hindistan, Japonya, Kore ve ABD), düşünce kuruluşları, sivil toplum ve üniversiteler de dâhil olmak üzere *1.5. Yol Politika Diyalogu* düzenlemiştir.⁶⁷ Diyalogun temel amacı ASMECS için fikir ve girdi sağlamaktır. Politika diyalogu ASMECS’in dikkat etmesi gereken birtakım öneri ve eksiklikleri dile getirmiştir. Tüm havza planlaması ile ilgili daha geniş bilgiye sahip olmak, Mekong alt bölgesel mimarisi ve işbirliği için vizyon bildirisi geliştirmek, bölgedeki diğer aktör grupları ile daha fazla ortaklaşa çalışmak şeklinde öneriler barındırmaktadır. Diğer taraftan ASMECS su sektöründe bir dizi özel müdahaleyi barındırmaktadır. Yerel toplulukların katılımı, su ile ilgili ekosistemlerin korunması ve restorasyonu, karşılıklı uygulamalar üzerine inşa edilen su yönetim uygulamaları ve sınır aşan işbirliği de dâhil olmak üzere tüm seviyelerde uygulanmasını aşamalı olarak güçlendiren bazı önlemleri uygulamaktadır.⁶⁸

Son olarak bölgede önemli bir yere sahip olan *devlet dışı aktörler*, Mekong su yönetiminde aktif olarak faaliyet gösteren ulusal yapılarıdır. Yeşil Havza (Yunnan/Çin), 3S Nehirleri Koruma Ağı (Kamboçya), Su ve Enerji Çalışma Grubu (Laos), Yoksullar Meclisi ve Yasayan Siam Nehri (Tayland) ve Vietnam Nehirler Ağı bu tür aktör gruplarına örnek gösterilebilir. Ayrıca Dünya Yaban Hayatı Fonu, Uluslararası Doğayı Koruma Birliği, Oxfam ve Uluslararası Nehirler gibi uluslararası devlet dışı aktörler de Mekong su yönetimine dâhil olmaktadır.⁶⁹ Mekong Bölgesi’nde bir başka merkezi aktör iş gruplarıdır. Bunlar arasında yerel işletmeler, hükümetler, askerler, ulus ötesi şirketler, özel finansörler ve anlaşma düzenleyici gibi birçok aktör bulunmaktadır.

⁶⁶ Bangkok Post, “Acmeccs leaders adopt 5 year plan”, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1486502/acmeccs-leaders-adopt-5-year-plan> (Erişim Tarihi: 16.06.2018).

⁶⁷ Paul Stephens and Thomas Park, “Mekong Policy Dialogue: Evolving Sub-regional Architecture and ASMECS”, *Policy Briefs*, 2019, s. 1.

⁶⁸ Carl Middleton et al., “Shaping the Future of Mekong Regional Architecture: Reinforcing Transboundary Water Governance through Reciprocity”, *Policy Brief*, s. 4.

⁶⁹ John Dore, “An Agenda for Deliberative Water Governance Arenas in the Mekong”, *Water Policy*, 2014, s. 206.

Özel bankalar, özellikle Çin, Vietnam ve Tayland gibi daha büyük su kaynaklarının geliştirilmesinde oldukça aktif rol oynamaktadır. ADB ve Dünya Bankası'nın yanı sıra Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası, Uluslararası Kalkınma Birliği, Uluslararası Finans Kurumu, BM Çevre Programı, Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı ve son olarak ESCAP tarafından koordine edilen GMS İş Forumu bulunmaktadır.⁷⁰ Ek olarak Japonya, ABD, İsveç, Avustralya ve Almanya gibi ülkelerin içinde bulunduğu ikili kamu finansörleri yer almaktadır. Japonya Uluslararası İşbirliği Bankası, Çin Exim Bank ve bunların ihracat kredisi garanti kuruluşları, McArthur Vakfı, Alman Yeşiller Partisi ve Ford Vakfı gibi kuruluşlar söz konusu ülkelerin oluşturmuş olduğu kuruluşlara örnek olarak gösterilmektedir.

Diğer bir aktör grubu ise, Mekong politika araştırma enstitüleridir. Kamboçya Yüksek Ulusal Ekonomik Konseyi, Kamboçya Kalkınma Kaynakları Enstitüsü, Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü (Çin'de Ulusal Kalkınma ve Reform Komisyonu'nun bir parçası olarak işlev görmekte), Coğrafi Bilimler ve Doğal Kaynaklar Araştırma Enstitüsü (Çin Bilim Akademisi'nin bir parçası olarak Mekong ekosistemlerini incelemekte), Tayland Kalkınma Araştırma Enstitüsü, Tayland Çevre Enstitüsü ve Meteoroloji, Hidroloji ve Çevre Enstitüsü (Vietnam'ın Doğal Kaynaklar ve Çevre Bakanlığı'nın bir parçası olarak araştırma yapmakta) örnek olarak verilebilir. Ayrıca bölgenin dışında olan ve bölge içerisinde aktif olan çok sayıda enstitü bulunmaktadır. Bunlar arasında Uluslararası Su Yönetimi Enstitüsü, Avustralya'nın Commonwealth Bilim ve Endüstri Araştırma Kurumu, İsveç'in Stockholm Çevre Enstitüsü, ABD'den Stimson Merkezi ve Danimarka'nın Uluslararası Araştırmalar Enstitüsü önemli aktörler arasında varlığını sürdürmektedir. Son olarak üniversiteler, araştırma ve savunuculuk ağları da önemli rol oynamanın yanı sıra, ayrıca karar verme mekanizmaları üzerindeki etkileri ile Mekong Bölgesi ülkeleri arasında farklılık göstermektedir.⁷¹ Asya Uluslararası Nehirler Merkezi (Yunnan Üniversitesi/ Çin), Chulalongkorn Üniversitesi Su

⁷⁰ Marko Keskinen et al., "Transboundary Cooperation vs. Internal Ambitions: The Role of China and Cambodia in the Mekong Region", United Nation University Press, 2008, s. 86.

⁷¹ John Dore et al., "A Framework for Analysing Transboundary Water Governance Complexes, Illustrated in the Mekong Region", Journal of Hydrology, 2012, s. 25-28.

Kaynakları Bölümü (Tayland), Bağımsız Araştırmacılar (Laos), Yönetim ve Dağ Ekosistem Çalışmaları Merkezi (Çin) söz konusu aktör grupları içerisinde yer almaktadır.⁷²

3.2. Mekong'da Çok Paydaşlı Platform/Diyalog

Mekong sularında yerel topluluklar, hükümetler, sivil toplum kuruluşları, iş dünyası, bağışçılar ve uluslararası kuruluşların temsil edilmeleri ortak çıkarlar ile ilgilidir. Bu sebeple, Mekong'un yönetiminde birden fazla aktör rol oynamakta ve aktör bakımından havzanın geniş bir yelpazeye sahip olduğu görülmektedir. Fakat aktörler, bulunduğu konum veya statü itibari ile diplomaside farklı aşamada bulunmaktalar ve bu durum etkinlik yelpazesini değiştirmektedir. Dolayısıyla aktörlerin konumu veya statüsü ile şekillenen işbirliği yapıları Yol 1, Yol 1,5, Yol 2 ve Yol 3 şeklinde ayrılmaktadır. Yol 1'den Yol 3'e doğru aktörlerin resmî özellikleri azalmakta ve sürece farklı boyutlarda dâhil olmaktadır.

“Mekong'da Bölgesel Yol 1 Yönetişimi”, geniş kapsamlı bölgesel değişimi eşit veya etkili bir şekilde yönetmek için var olan yapıları içermektedir. Ulusal çıkarların sürdürülmesi ve kısmi olarak Mekong'da işbirliği ruhunu oluşturma sebebi ile yönetime dâhil olunmaya çalışılmaktadır. Bu amaçla resmî liderler havzada MRC, ASEAN, LMC, ASMECS ve GMS içerisinde yönetimde bulunmaktadır.

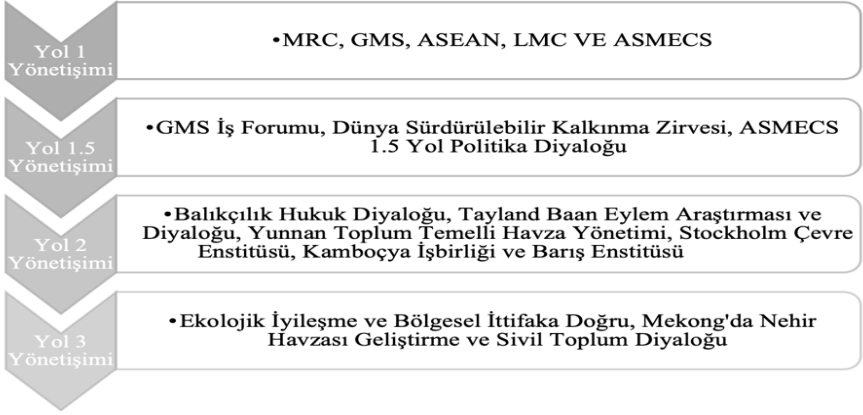
Havzadaki “Bölgesel Yol 1,5 Yönetişimi” ise, devlet-sivil toplum etkileşimini ifade etmektedir. Genel olarak bu etkileşim, devlet süreçlerinin etkinliğini artırmayı hedefleyen tamamlayıcı veya paralel forumların yapılması ile gerçekleşmektedir. Devletlerin iş grupları ve sosyal, çevresel sivil toplum kuruluşları ile etkileşime girdiği Mekong Bölgesi'ni içeren yarı resmî forumlar bulunmaktadır. ESCAP tarafından koordine edilen GMS İş Forumu, ADB ve ESCAP tarafından organize edilen Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi⁷³ ve son olarak 2019'da ASMECS tarafından

⁷² Olli Varis et al., “Mekong at the Crossroads”, *AMBIO: A Journal of the Human Environment*, Sayı 37, No 3, 2008, s. 148.

⁷³ Dani Barrington et al., “Social and Environmental Justice for Communities of the Mekong River”, *International Journal of Engineering*, Sayı 1, No 1, 2012, s. 37-38.

koordine edilen ASMECS 1,5 Yol Diplomasi Diyalogu⁷⁴ bu amaçla düzenlenen yapılara örnek teşkil etmektedir.

Şekil 2: Mekong'da Çok Paydaşlı Platform/Diyalog

“Yol 2 Yönetişimi”, sivil toplumun bazı bölümleri tarafından 1 ve 1,5 numaralı yönetim yollarının başarı göstereceğine duyulan inanç, eksikliğinden dolayı ortaya çıkmıştır. Gayri resmî yapıda olan Yol 2 Yönetişimi, çok paydaşlı diyalogları içermekte ve diyaloglar aracılığı ile Mekong bölgesi ülkelerinde enerji, balıkçılık gibi su ile ilgili alanlarda yönetim forumları düzenlenmektedir. Oxfam ve yerel Balıkçılık Eylem Koalisyon Ekibi tarafından düzenlenen Balıkçılık Hukuk Diyalogu, Maha Sarakam Üniversitesi, araştırma görevlileri, köylüler ve Oxfam'ın oluşturmuş olduğu Tayland Baan Eylem Araştırması ve Diyalogu, son olarak havza karar alma sürecine yardımcı olmak için yerel toplulukları ve hükümet yetkililerini bir araya getirmek amacıyla oluşturulan Yunnan Toplum Temelli Havza Yönetimi öne çıkan örneklerdir. Ayrıca Mekong'da hem bölgesel hem de ülkeler içerisinde öne çıkan çeşitli girişimler bulunmaktadır. Stockholm Çevre Enstitüsü, Dünya Kaynakları Enstitüsü, Tayland Çevre Enstitüsü, Kamboçya İşbirliği ve Barış Enstitüsü örnek olarak gösterilmektedir.⁷⁵

⁷⁴ Thomas Parks ve Benjamin Zawacki, Making Sense of the “Many Mekongs”.

⁷⁵ John Dore, An Agenda, s. 208.

Son olarak “Bölgesel Yol 3 Yönetişimi” Mekong’da daha çok çevre ve kalkınma yönetiminde ön plana çıkan yerelcileri ön plana çıkarmaktadır. Genel olarak sivil toplum yerelcileri, ekonomik büyüme, kentleşme ve sanayileşmeyi öne süren söylemlere karşı çıkarak kırsal toplumun ve yerel yönetişimin önemini savunmaktadır. Mekong bölgesinde, devletin büyük ölçüde bulunmadığı yerlerde, topluluklarda yapıcı bir şekilde hareket eden çok sayıda yerelci bulunmaktadır. Ekolojik İyileşme ve Bölgesel İttifaka Doğru ve Oxfam, Avustralya Mekong Kaynak Merkezi tarafından oluşturulan Mekong’da Nehir Havzası Geliştirme ve Sivil Toplum Diyalogu bu yönetim türü içerisinde bulunmaktadır.⁷⁶

Çok taraflı diyalog yolu ile sağlanan, kapsayıcı, bilgi açısından zengin ve esnek bir şekilde kolaylaştırılmış, farklı görüşlerin analizi etkin olarak teşvik edilmektedir. Mekong bölgesindeki çok taraflı platform bu amaçla uygulanmaktadır. Gerek resmî gerekse sivil toplum liderleri tarafından oluşturulan çok taraflı platformlar veya diyaloglar müzakere yolu ile etkileşim içerisinde olma eğilimi göstermektedir. Bununla birlikte Mekong bölgesinde küreselleşmenin yarattığı yeni siyasi alanlar, buna karşılık gelen yeni bölgeselcilik yaklaşımı ile çok taraflı platform veya diyalog yaklaşımlarının yeni alanlar yaratması beklenmektedir.

Sonuç

Bölgesel işbirliği perspektifi ve ilgili çalışmalar, yeni bölgeselcilik dalgası ile uluslararası ilişkiler temelinde yeni bir boyutu ortaya çıkarmıştır. II. Dünya Savaşı’ndan sonraki süreçte adından söz ettiren bir kavram olmasına rağmen, 1980’lerden sonra yeni bölgeselcilik kavramı ile daha da yükselişe geçmiştir. Kavramın çalışıldığı literatürde, özellikle gelişmekte ve kısmi olarak gelişmemiş ülkelerin küresel bazda etkin olabilecek güce sahip olamaması yönündeki eleştiriler dikkat çekicidir. Bu sebeple bu tür aktörlerin daha çok bölgesel düzeyde işbirliği yapılarına yöneldiği gözlenmektedir. Farklı bölgeler içerisindeki birçok devlet sosyo-ekonomik açıdan aynı statüde olmakla birlikte, uluslararası sistemde tek başlarına rol alacak düzeyde değildirler. Uluslararası sistemde rekabetçi

⁷⁶ A.g.e., s. 211.

ortamda yer alabilmek için bölge içerisindeki devletler var olan ekonomik, ticari ve diğer alanlarda işbirliği çatıları altında bir araya gelmektedirler. Bu durum devletlerin ulusal çıkarlarını daha ileri safhaya taşıma gayretinde olduğu için bölgesel olarak işbirliği modelleri değişiklik göstermektedir. NATO gibi güvenlik veya ADB gibi ekonomik temelli işbirliği yapıları bir çeşitlilik ortaya çıkarmaktadır. Ek olarak devletler sadece kâr amacıyla işbirliğine yönelmemektedir. Bölge içerisinde genellikle ortak kaynakların kullanımı nedeniyle birtakım anlaşmazlıklar yaşanmaktadır. Anlaşmazlığın çatışmaya dönüşmesi taraf devletlerin zararına olacağı ya da çıkarların zedeleneceği düşüncesi de aktörleri işbirliğine yönlendirmektedir. Bu sebeple gerek taraf devletler gerekse üçüncü aktörler tarafından bölgesel düzeyde işbirliği mekanizmaları oluşturulmaktadır.

Bölgesel işbirliğinin oluşmasında diplomasi ve araçlarının önemi bu çalışma açısından ortaya konulan sonuçlardan birisidir. Taraf devletler arasında iletişim kanalları oluşturularak anlaşmazlıkların altında yatan gerekçeler ortaya konulabilmektedir. Diyalog ve müzakere süreçleri ile taraf devletler arasında güven inşa edilmekte ve devletler arasında işbirliği mekanizmaları oluşturulması için teşvik edici gerekçeler ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde anlaşmazlık ortadan kaldırılarak bölgesel istikrar ve barış ile işbirliği sürdürülmektedir. Su diplomasisi de özellikle ortak su kaynakları ile ilgili anlaşmazlıklarda ele alınan diplomasi araçlarını kullanan bir kavramdır. Günümüzde suya olan ihtiyacın ve bu bağlamda öneminin artması ile anlaşmazlıklar yaşanmaktadır. Ortak kaynaklara sahip olan devletlerin kaynak üzerinde etkin olma rekabeti bulunmaktadır. Bu durum bölge içerisindeki barış ve istikrar dengesini alt üst etmektedir. Bu sebeple bölge içerisinde sürdürülebilir işbirliği oluşturulması gayesi ile su diplomasisi devreye girmektedir. Ortak su kaynakları anlaşmazlıklarının ortadan kaldırılıp tekrardan bölgesel işbirliğinin oluşturulmasına ilişkin taraf devletleri yönlendirmektedir.

Su anlaşmazlığının yaşandığı Mekong ise kendi bölgesi içerisinde istikrarı etkileyen ortak su kaynağıdır. Temel geçim kaynağı olmasının yanı sıra, taraf devletlerin ekonomik, ticari ve diğer birçok alanda bağımlı olduğu bir kaynaktır. Dolayısıyla görünenden daha fazla bir öneme sahiptir. Bu nedenle taraf olan altı devletin her biri hem kullanım hem yönetim konusunda yeterli ve etkin bir güce sahip olmayı hedeflemektedir. Daha

fazla enerji üretmek, gıda üretimini artırmak, geçim kaynaklarını korumak ve kontrol etmek, toplumların bağlı olduğu hayati ekosistemleri ve hizmetleri sürdürebilmesi amacı ile kontrol gücü oluşturmak rekabeti içerisinde barındırmaktadır. Bu durum Mekong üzerinde anlaşmazlığın yaşanmasına neden olmaktadır. Özellikle Çin'in hidroelektrik barajları oluşturması ve giderek artırması ile anlaşmazlığın derinleştiği gözlenmiştir. Barajlar Alt Mekong'daki devletlerin balıkçılık, tarım ve diğer faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir. Alt Mekong'daki devletlerin ekonomik ve ticari anlamda yoğun olarak Mekong'a bağlı olmaları sorunu derinleştirmektedir. Ayrıca Çin'in yanı sıra, Aşağı kıyıdaş devletler de nehirden hidroelektrik üretme amacı taşımaktadır.

Özetle, taraf devletlerin Mekong'un kullanımı ve yönetimine ilişkin daha fazla etkinlik kurma amacı ile anlaşmazlık yaşanmaktadır. Yukarı kıyıdaş devletler, özellikle Çin daha fazla hidroelektrik barajı kurarak ülkesindeki elektrik ağını geliştirmek ve aynı zamanda elektriği ihraç etmek istemektedir. Aşağı kıyıdaş devletler ise özellikle balıkçılık ve tarımın sürdürülmesinin yanı sıra, elektrik elde etme amacı taşımaktadır. Genel olarak doğal kaynakların kullanılması, nehir havzasının korunması ve ekonomik entegrasyonun teşvik edilmesine ilişkin üç temel sorun çerçevesinde taraf devletler arasında anlaşmazlık yaşanmaktadır.

Su diplomasisinin Mekong anlaşmazlığındaki etkisi ve yeterliliğine ilişkin durum belirsizlik içermektedir. Nehirle ilgili anlaşmazlıkları azaltmak ve nehir havzasını geliştirmek amacıyla su diplomasisi aracılığıyla adımlar atılmıştır. Nehir havzası organizasyonların kurulmasını sağlayarak, taraf devletler arasında diyalog ve müzakere süreçlerinin başlamasını da sağlamıştır. Mekong Bölgesi'ndeki devletlerin ve devlet dışı kuruluşların bir araya getirilmesinde etkin bir araç olmuştur. Anlaşmazlığın devletler arasında yoğunluk göstermesi çoğunlukla engellenmiş ve havza genelinde olmasa dahi su yönetişiminin gelişmesinde önemli bir role sahip olmuştur. Ayrıca devlet liderlerinin katılmış olduğu MRC, GMS, ASEAN, LMC ve ASMCS gibi kurumsal yapıların oluşumunda su diplomasisi ana etken konumundadır.

Mekong'daki taraf devletlerin akış verilerini ve baraj yapım projelerini paylaşma konusunda isteksiz olması nedeni ile su diplomasisinin uygulanması zorlaşmıştır. Verilerin yeterli ve doğru şekilde elde edilememesinden dolayı etkinlik kısıtlanmıştır. Ayrıca su kaynaklarının kullanımı ve yönetimi konusunda ortak bağlayıcı kuralların oluşmasını

devletler istememektedir. Genellikle buldukları kurumsal yapılar içinde ulusal çıkarları ile alakalı konularda taraf olma eğilimi göstermişlerdir. Örneğin; MRC kalkınma projeleri oluşturulmuş ve dış fonlar ülkelere getirilmiştir, fakat projelerin uygulanması için son söz üye devletlere bırakılmıştır. Bu durum aslında su kaynakları ile ilgili ortak kararın alınmasını zorlaştırmakta ve kurumların etkinliğini kısıtlamaktadır. Mekong'daki kurumsal yapılar ekonomik, ticaret ve altyapı geliştirme ile de ilgilendiği için su kaynakları yönetişimine ilişkin yeterli düzeyde etkinlik gösterememiştir. Ek olarak ortak sorunlara neden olacak politikaların benimsenmesi de işlevini yetersiz kılmaktadır. Örneğin GMS'de ortak projelerin onaylanması için iki devlet yeterli görünmekte ve diğer ülkelere danışılmadan projeler uygulanmaktadır. Bu durum ortak yönetişimin kurulmasını engellemektedir. Son olarak resmî olan ve olmayan aktörlerin görüş alışverişinde bulunabilmesi için düzenli bir uygulama bulunmamaktadır. Bölgedeki aktörlerin iletişim eksikliği işbirliğinin oluşmasını geciktirmektedir.

Su diplomasisinin Mekong'da bölgesel işbirliği sağlayıp sağlamadığı konusunda kesin bir sonuca varmak zor olduğu düşünülmektedir. Havza genelinde yeterli düzeyde etkinliğini sağlamamış olsa da bölgesel işbirliğinin oluşması konusunda katkısı ise görülür düzeydedir. Bölgedeki aktörler arasında daha fazla iletişim kurulması sağlanarak, su yönetim yapılarının oluşması teşvik edilerek yeterli düzeye ulaştırılabilir. Taraf devletlerin Mekong genelinde işbirliğine daha sıcak bakması ve önemini kabul etmesi durumunda ileri dönemde su diplomasisinin katkısının daha fazla olacağı öngörülebilir.

Summary

Water diplomacy is an important tool for regional cooperation mechanisms for the use of resources. Today, the importance of water resources has increased due to climate change, industrialization, urbanization, and demographic reasons. This situation creates conflicts of interest related to water among the actors in the international system. Overcoming the challenges requires integrated management that reconciles different interests in the use and conservation of water resources and ensures the sustainable development of a river or lake basin as a whole.

When viewed from the perspective of water diplomacy, the Mekong River Basin is considered one of the important points where disputes about water are experienced. In addition to the rich ecosystem of the river, it has an important place in the region with its economic and commercial dimensions. In addition, the fact that some of the riverside actors use the Mekong as their only source of economic livelihood makes the importance of the river more important than it seems. What is wanted to be questioned within the scope of this study is to examine the extent of the conflict over water resources and its reflection at the regional level, as well as the contribution of the water diplomacy framework to cooperation. The dispute over the Mekong River was based on the effectiveness of water diplomacy in regional cooperation and mechanisms. Within the framework of this study, it is tried to gain a new perspective on the relationship between water diplomacy and the concept of regional cooperation.

In this study, the scope of regional cooperation and water diplomacy was examined. the Mekong River Basin was considered as a sample region and a level was tried to be established regarding the connection between the concepts. In this context, firstly, a conceptual introduction that will facilitate the understanding of regional cooperation and water diplomacy in terms of international relations is presented. The place, development, and areas of the concept of regional cooperation in international relations have been tried to be discussed. The scope, tools, and activities in establishing regional cooperation regarding the water diplomacy framework are detailed in this study.

It is considered difficult to reach a definitive conclusion on whether water diplomacy provides regional cooperation in the Mekong. Although it did not provide sufficient effectiveness throughout the basin, its contribution to the formation of regional cooperation is at a visible level. By providing more communication between the actors in the region and encouraging the formation of water management structures, it can reach an adaptive level.

Çatışma Beyanı:

Araştırmanın yazarı olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanım bulunmamaktadır.

Kaynakça

Makaleler, Raporlar

- AGRAWALA, Shardul ve Stephen Klasen, Regional Development and Cooperation, *Cambridge University Press*, Sayı 14, 2014, 1086-1124.
- BARRINGTON, Dani et al., Social and Environmental Justice for Communities of the Mekong River, *International Journal of Engineering*, Sayı 1, No 1, 2012, 31-49.
- BARUA, Anamika, Water Diplomacy as An Approach to Regional Cooperation in South Asia: A Case from The Brahmaputra Basin, *Journal of Hydrology*, Sayı 567, 60-70.
- BOBEKOVA, Elvira et al., Rivers of Peace Institutionalised Mekong River Cooperation and the East Asian Peace, *European Journal of East Asian Studies*, Sayı 12, No 1, 2013, 7-34.
- BRUZELIUS, Ellen Backer, The Mekong River Commission: Does It Work, and How Does The Mekong Basin's Geography Influence Its Effectiveness?”, *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, Sayı 26, No 4, 2007, 31-55.
- BUDRYTE, Pauline, Foundations of the Participatory Approach in the Mekong River Basin Management, *Science of the Total Environment*, 2018, 349-361.
- CAMPBELL, Ian, Integrated Management in the Mekong River Basin, *Ecology and Hydrobiology*, 2016, 255-262.
- CHHEANG, Vannarith, Lancang-Mekong Cooperation: A Cambodian Perspective, *Yusof Ishak Institute*, 2018, 1-9.
- DEVLAEMINCK, David, Timeline of the Lancang-Mekong Cooperation Mechanism, 2020, s. 1-6.
- DORE, John, Multi-stakeholder Platforms (MSPS): Unfulfilled Potential, Mekong Press, 2007, 197-226.
- DORE, John et al., A Framework for Analysing Transboundary Water Governance Complexes, Illustrated in the Mekong Region, *Journal of Hydrology*, 2012, 23-36.
- GERLAK, Andrea ve Andrea Haefner, Riparianization of the Mekong River Commission, *Water International*, 2017, 7.
- GREACEN, Chris ve Apsara Palettu, Electricity Sector Planning and Hydropower, *Mekong Press*, 2007, 93-125.
- GRENCH-MADIN, Charlotte et al., Negotiating Water Across Levels: A Peace and Conflict “Toolbox” for Water Management, *Journal of Hydrology*, 2018, 100-109.
- HEFNY, Magdy A., Water Diplomacy: A Tool for Enhancing Water Peace and Sustainability in the Arab Region, *Second Arab Water Forum*, 2011, 1-114.
- HETTNE, Björn and Fredrik Söderbaum, Regional Cooperation: A Tool for Addressing Regional and Global Challenges, *Cross-Cutting Issues*, Sayı 5, 2006, 179-244.
- HIRSCH, Philip et al., National Interests and Transboundary Water Governance in the Mekong, *The Journal of Environment and Development*, Sayı 15, No 2, 2006, 1-163.
- KAISTI, Hanna and Mira Kakönen, Actors, Interests and Forces Shaping the Energyscape of the Mekong Basin, *Finland Futures Research Center*, Sayı 39, No 2, 2012, 147-158.
- KEO, Sovannarith, Transboundary Water Conflict: A Case Study of The Mekong River Basin, s. 1-10.
- KESKINEN, Marko et al., Transboundary Cooperation vs. Internal Ambitions: The Role of China and Cambodia in the Mekong Region, *United Nation University Press*, 2008, 79-109.
- KITTIKHOUN, Anaoulak ve Denise Michele Staubli, Water Diplomacy and Conflict Management in the Mekong from Rivalries to Cooperation, *Journal of Hydrology*, 2018, 654-667.

- MASVIRIYAKUL, Siriluk, Sino-Thaş Strategic Economic Development in The Greater Mekong Subregion (1992-2003), *Contemporary Southeast Asia*, Sayı 26, No 2, 302-319.
- Mekong River Commission, Annual Mekong Flood Report 2011, 1-61.
- Mekong River Commission, State of the Basin Report, 2018, 1-216.
- MIDDLETON, Carl et al., Shaping the Future of Mekong Regional Architecture: Reinforcing Transboundary Water Governance through Reciprocity, *Policy Brief*, 1-4.
- NHAN, Quang Nguyenn, Vietnam and the Sustainable Development of The Mekong River Basin, *Water Sciences and Technology*, Sayı 45, No 11, 2002, 261-266.
- ORSAM, Cooperation and Conflict on The Mekong River Waters, Sayı 60, 2011, s. 28- 42.
- OSBORNE, Milton, The Mekong River under Threat, *Lowy Institute*, 1-77.
- PARKS, Thomas ve Benjamin Zawacki, Making Sense of the “Many Mekongs”, *The Asia Foundation*, 2019, <https://asiafoundation.org/2019/10/23/making-sense-of-the-many-mekongs/>.
- PHILIPS, David et al., Trans-boundary Water Co-operation as a Tool for Conflict Prevention and Broader Benefit Sharing, *Global Development Studies*, No 4, 2006, 1-227.
- SAGAR, Kundan, The Mekong River: Tracing The Journey from “Mother of Water” to “Arena of Dams and Impending Disasters”, *Imperial Journal of Interdisciplinary Research*, Sayı 2, No 10, 2016, 233-241.
- SCHEIMER, Susanne, Regional Cooperation Efforts in The Mekong River Basin: Mitigating River-Related Security Threats and Promoting Regional Development, *Current Research on South-East Asia*, 2009, 28-52.
- SCHEIMER, Susanne et al., Who Governs International Shared Watercourses? Clearing the Muddy Waters of Shared Watercourses Governance: Conceptualizing International River Basin Organizations, *Earth System Governance Working Paper*, 2013, 1-46.
- SCHEIMER, Susanne, What is water diplomacy and why should you care?, *Global Water Forum*, 2017-2018, s. 2-7.
- SCHEIMER, Susanne and Birgit Vogel, Ensuring Long-Term Cooperation Over Transboundary Water Resources Through Joint River Basin Management, *Springer*, Sayı 18, 2018, 347-370.
- SINGH, Ranjit, Regional Cooperation in South Asia: Problems and Prospects, *Pakistan Institute of International Affairs*, Sayı 63, No 4, 2010, 51-66.
- SHKARA, Nadia Dhia, Water Conflict on the Mekong River, *International Journal of Contemporary Research and Review*, Sayı 9, No 6, 2018, 20472-20477.
- SOK, Thea, Initiative for ASEAN Integration (IAI): Contributions of the ASEAN Dialogue Partners, *Asian Visions Institute (AVI)*, 2019, 1-11.
- STEPHENS, Paul and Thomas Park, Mekong Policy Dialogue: Evolving Sub-regional Architecture and ASMECS, *Policy Briefs*, 2019, 1-4.
- VARIS, Olli et al., Mekong at the Crossroads, *AMBIO: A Journal of the Human Environment*, Sayı 37, No 3, 2008, 146-149.
- YANGTSO, Lobsang, China’s River Politics on the Tibetan Plateau: Comparative Study of Brahmaputra and Mekong, *The Tibet Journal*, Sayı 42, No 2, 53-54.
- YOSHIMATSU, Hidetaka, The Mekong Region, Regional Integration and Political Rivalry among ASEAN, China and Japan”, *Asian Perspective*, Sayı 43, No 3, 2010, 71-111.
- ZAWACKI, Benjamin, Implications of a Crowded Field: Sub-regional Architecture in ASMECS Member States, *The Asia Foundation*, 2019, 1-17.
- WOLF, Aaron T., A Long-Term View of Water and Security: International Waters, National Issues and Regional Tensions, *German Advisory Council on Global Change (WBGU)*, 2006, 3-23.
- WOLF, Aaron T. et al., Managing Water Conflict and Cooperation, *The Worldwatch Institute*, Sayı 5, 2005, 80-208.

Su Diplomasisi ve Bölgesel İşbirliği Ekseninde
Mekong Nehri Havzası'nın İncelenmesi

İnternet Siteleri

Bangkok Post, Acmeccs leaders adopt 5 years plan, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1486502/acmeccs-leaders-adopt-5-year-plan> (Erişim Tarihi: 16.06.2018)

Greater Mekong Subregion, Mekong Leaders Map Expansion of Economic Corridors, <https://greatermekong.org/content/mekong-leaders-map-expansion-economic-corridors> (Erişim Tarihi: 28.08.2017).

Mekong Eye, The water conflict on the Mekong, <https://www.mekongeye.com/2016/06/08/the-water-conflict-on-the-mekong/> (Erişim Tarihi: 08.06.2016)

Mekong River Commission, 3rd Summit, <https://www.mrcsummit.org/> , (Erişim Tarihi: 05.04.2018).

Mekong-U.S. Partnership, Opening Remarks at the Lower Mekong Initiative Ministerial, <https://mekonguspartnership.org/2019/08/01/opening-remarks-at-the-lower-mekong-initiative-ministerial/> (Erişim Tarihi: 01.08.2019).

Mekong- U.S. Partnership, Message from our Ambassadors, <https://mekonguspartnership.org/2020/11/30/message-from-the-ambassadors-offices/>, (Erişim Tarihi: 30.11.2020).

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, Vice Foreign Minister Luo Zhaohui Attends 2020 Mekong-Lancang Cooperation Media Online Summit, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjbxw/t1835715.shtml, (Erişim Tarihi: 24.11.2020).

The Relationship of Defence Expenditures and Economic Growth: Examples of Turkey and China (2000-2020)

Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi:
Türkiye ve Çin Örnekleri (2000-2020)

Lütfi SÜRÜCÜ* - Fehiman EMİNER** - Murat SAĞBAŞ***

Abstract

Defence expenditures are essential components of the countries' financial strategies to ensure national security. Structural differences, geopolitical positions, and political reasons impact defence expenditures. However, since these variables have a different impact on each country's economy, a consensus cannot be reached on the relationship between defence expenditures and economic growth. Therefore, assessing the effect of defence expenditures on economic growth can provide various insights for each country. In this article, the relationship between the defence expenditures and the economic growth of China and Turkey, the two countries displaying the most significant increase in defence expenditures in the world between 2000 and 2020, was studied comparatively by trend analysis and graphics. The analysis results show that China and Turkey are different from each other. While China has stable economic growth and defence expenditures, Turkey has a more volatile structure. Therefore, while there is a correlation between defence expenditures and economic growth in China, it is concluded that this is not the case for Turkey. The findings are of a quality that will increase awareness among policymakers and practitioners.

Keywords: Defence Expenditure, Security, Economic Growth, Turkey, China.

* Ph.D., Infantry School Command, Tuzla, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0002-6286-4184, e-mail: lsurucu82@gmail.com. (Corresponding Author)

** Asst. Prof. Ph.D., European University of Lefke, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Lefke, TRNC, ORCID: 0000-0003-0969-6553, e-mail: feminer@eul.edu.tr.

*** Asst. Prof. Ph.D., National Defence University, Atatürk Institute of Strategic Studies, Department of Defence Management Yenilevent, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0001-5179-7425, e-mail: muratsagbass@gmail.com.

Geliş Tarihi / Submitted: 21.11.2021

Kabul Tarihi / Accepted: 15.03.2022

Öz

Savunma harcamaları, ulusal güvenliği sağlamak için ülkelerin uyguladığı, mali stratejilerin önemli bir parçasıdır. Yapılan bu harcamalar, ülke ekonomisinin parametrelerini her ülke için farklı yönde etkilemektedir. Bu nedenle, savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi kritik bir konudur. Bu bağlamda araştırmada savunma harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma kapsamına uygun olarak, 2000-2020 yılları arasında dünyada savunma harcamalarında en fazla artışı gösteren Çin ile Türkiye'nin savunma harcamaları ile ekonomik büyümesi arasındaki ilişki incelenmiş ve her iki ülkenin verileri karşılaştırılmıştır. Araştırmada veriler trend analiz ve grafikler yardımı ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çin ve Türkiye'nin birbirinden farklı olduğunu ve Çin'in istikrarlı seyreden ekonomik büyüme ve savunma harcamalarına rağmen, Türkiye'nin daha dalgalı bir yapıya sahiptir. Çin'de savunma harcamaları ile ekonomik büyüme arasında bir ilişki söz konusu iken Türkiye için böyle bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgular politika yapıcılar ve uygulayıcılarda farkındalığı artıracak niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: *Savunma Harcamaları, Güvenlik, Ekonomik Büyüme, Türkiye, Çin.*

Introduction

War is one of the most real phenomena in human history. Although the concept has changed in certain periods of history, it has always existed. Therefore, countries that are aware of the current reality need to update and develop their defence systems to secure their existence against possible internal and/or external threats. In this context, countries allocate a significant part of their budget to defence expenditures to ensure their security.¹

Today, the share of defence expenditures in national budgets is relatively high, especially in countries where uncertainty and conflict are intense. Considering the developments in the world, it is expected that the share of defence expenditures from the state budget will increase. The increase in defence expenditures affects the parameters of the country's economy in different ways (positively/negatively) for each country. The fact that defence expenditures have significant effects on national economies

¹ Kutluk K. Sümer, "Savunma Harcamalarının Ekonomik Büyümeye Etkisi." *Harp Akademileri Komutanlığı Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 2004, Vol. 1, 80-91. p. 87.

has attracted the attention of researchers, and research on the subject has increased. In particular, the economic aspect of defence expenditures led to various discussions in the literature. After Benoit (1973), who brought the subject to the agenda of academia for the first time with research, many studies have been conducted that examine the relationship between defence expenditures and economic growth in the context of different countries². In these studies, it was analyzed whether defence expenditures are an efficient expenditure for the country's economy and its effect on economic growth. These studies are valuable because countries consider them necessary for sustainable development. It invests in defence expenditures by reducing its education, health, and production expenditures. In this context, it is important to know the effect of the budget allocated to defence expenditures on economic growth.³ Thanks to the research, countries will be able to consider the effects of the expenditures on economic growth when investing in defence expenditures.

When the studies on the effects of defence expenditures on economic growth are examined, it is observed that the researchers frequently used Granger causality test, VAR model, Johansen-Juselius cointegration test, ARDL bounds test, and regression analysis. However, there is an inconsistency in the research findings. These inconsistencies in research findings necessitate further research on the subject.

According to the report released by the Stockholm Peace Research Institute (SIPRI) in 2021, the most significant increase in defence expenditures from 2000 to 2020 was in the People's Republic of China with 594.98%⁴. Based on the rise in defence expenditures of China, which has the world's second-largest economy; NATO-China tensions, the possibility of conflict with Vietnam, the Philippines, and Japan in the South China Sea, expectations of suppressing Taiwan's independence and

² Emile Benoit, *Defence and Economic Growth in Developing Countries*, Lexington Books, Boston, Massachusetts, 1973, p. 11.

³ Na Hou and Bo Chen, "Military Expenditure and Economic Growth in Developing Countries: Evidence From System GMM Estimates." *Defence and Peace Economics*, 2013, Vol. 24, No. 3, 183–193, p. 184.

⁴ SIPRI, "Stockholm International Peace Research Institute," <https://www.sipri.org/databases/milex>, 2021 (Date of Access: 16 September 2021).

having a greater say in the world compared to the USA have increased. In the same report, Turkey, which has the world's 15th largest economy, ranks 10th with an increase of 56.34% in defence expenditures between 2000 and 2020, following the USA. Turkey sees itself under constant threat due to its geopolitical position. Therefore, the budget allocated to defence expenditures is increasing each year. Especially during recent years, the expansion of its military operations in Syria, Iraq, and Libya led to a further increase in defence expenditures.

Due to the continuation of the upward trend in the defence expenditures of China and Turkey, the effects of China's and Turkey's defence expenditures on economic growth were comparatively investigated. The research provided definitions of economic growth and defence expenditures, and general data on defence expenditures were presented. In the following parts of the study, literature has been reviewed on the positive and negative aspects of defence expenditures on the economy, and research on the subject are included. Then, considering the increased rate of defence expenditures of China and Turkey between 2000-2020, the relationship with economic growth was studied with the help of trend analysis, and the findings of the two countries were compared. Finally, conclusions and recommendations were presented in line with the findings.

The main purpose of the research is to understand more deeply the effects of defence expenditures on economic growth and expand the literature on defence expenditures, based on the examples of China and Turkey. The research contributes to the literature in two ways. (a) First, given the inconsistency in past research findings, the current research expands the literature on defence spending. (b) Research findings are considered to increase awareness among policymakers.

1. Literature

1.1. Economic Growth and Defence Expenditures

Economic Growth expresses the increase in the production capacity of the goods and services produced by the country in a year or the real increases in the gross domestic product that can be measured numerically. Although the term is often used in discussions of short-term economic performance, economic growth is the increase in a state's wealth over time.

The Relationship of Defence Expenditures and Economic Growth:
Examples of Turkey and China (2000-2020)

Economic growth is considered as one of the most important indicators of a stable economy. A country's sustainable economic growth helps increase national income, improve its living standards, employ more people and reduce poverty. For this reason, governments aim to minimize their financial fragility and risk by creating policies to ensure sustainable economic growth.⁵

Most developed countries have slower economic growth when compared with developing countries. For instance, in 2018, India grew by 7.4%, while the US economy grew by only 2.2%. This statistic can be misleading because India's GDP was \$2,848,231 million in 2018, while the GDP of the US was \$21,439,453 million.⁶ Using the example given, we can say that the most accurate measure of economic growth is real GDP since it displays the entire economic output of the country by eliminating the effects of inflation.

Defence Expenditures are the transfer expenditures of the countries from the national income to take precautions against internal and/or external threats to the country's integrity and ensure the sustainability of its sovereignty and independence. Throughout history, every country had to allocate a budget for defence expenditures at the expense of the people. Thus, if humans' 7000 years of history of civilization is divided into centuries, every 87 years corresponds to war, and the remaining 13 years corresponds to peace. According to researchers, while there were 181 generations affected by 14531 war events until 1960, only ten could end their lives without seeing war.⁷ Considering this current situation, defence expenditures will continue to occupy an essential place in the economy of countries.

⁵ Denis Kan and Bernadette Andreosso-O'callaghan, "Examination of the Efficient Market Hypothesis—the Case of Post-Crisis Asia Pacific Countries." *Journal of Asian Economics*, 2007, Vol. 18, No. 2, 294-313, p. 296.

⁶ Ticaret, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/hindistan/genel-bilgiler,%20https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/kuzey-amerika/abd/genel-bilgiler>, 2020, (Date of Access: 16 May 2021).

⁷ Nihat Falay, *Kapitalist Devletler ve Savaşlar, İktisadi Gelişmeler İzleme Raporu* (2.Bölüm), 2004.

Modern studies consider the year 1987, when the Cold War came to an end, as a starting point. After this date, there was a decrease in defence expenditures worldwide, and this decrease continued for a while. USA, Israel, and countries with internal conflicts increased their defence expenditures in this process as well. Naturally, the increase in defence expenditures has a different justification for each state. For example, with the end of the Cold War, the United States has become the world's only superpower and has increased its defence expenditures, considering it beneficial for its own interests to increase its military presence in various parts of the world.

An increase replaced the decreasing trend in defence expenditures as of 1998.⁸ After this year, defence expenditures have increased worldwide, especially in Eastern Europe, the Middle East, and North America. USA's attacks on Afghanistan and Iraq are the main factors that accelerate this increase in particular.⁹ General data on defence expenditures in the world are presented in Table 1.

Table 1: General Data on Defence Expenditures in the World

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Countries Not Included
World	1022	1440	1785	1758	1768	1789	1836	1902	1953	Cuba, Eritrea, Iraq, North Korea, Somalia, Syria, Turkmenistan, Uzbekistan
Africa	18,9	23,9	34,3	44,0	42,6	41,5	40,5	40,9	43,0	Djibouti, Eritrea, Somalia
North Africa	5,4	8,6	14,0	23,3	23,2	22,6	22,1	23,1	24,6	
Sub-Saharan Africa	13,4	15,3	20,3	20,7	19,4	18,9	18,4	17,8	18,4	Djibouti, Eritrea, Somalia

⁸ Seyhan Taş, İbrahim Örnek and Gül Aksoğan, "Türkiye'de Savunma Harcamaları, Büyüme ve Gelir Eşitsizliği, 1970-2008: Ekonometrik Bir İnceleme." *Gaziantepe University Journal of Social Sciences*, 2013, Vol. 12, No. 3, 659-682, p. 659.

⁹ Mustafa Taner, "Dokuzuncu Kalkınma Planı Savunma Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu.", *Devlet Planlama Teşkilatı*, 2006, 1-91, p. 3.

The Relationship of Defence Expenditures and Economic Growth:
Examples of Turkey and China (2000-2020)

America	524	752	937	761	757	756	779	817	849	Cuba
Central America & Caribbean	4,7	4,4	6,1	7,4	8,2	7,7	8,4	9,2	9,2	Cuba
North America	488	713	883	702	700	697	717	757	789	
South America	31,0	35,0	48,4	50,9	48,6	51,4	52,7	51,8	50,7	
Asia and Oceania	194	249	340	428	449	470	484	506	519	North Korea, Turkmenistan, Uzbekistan
Middle Asia	0,3	0,7	1,2	1,8	1,6	1,5	1,7	2,1	2,0	Turkmenistan, Uzbekistan
East Asia	119	156	218	288	300	313	328	343	351	
Oceania	16,0	18,5	23,2	25,9	28,3	28,4	28,0	29,2	30,8	North Korea
south asia	38,1	48,4	64,7	70,5	76,7	82,6	85,8	88,6	89,7	
Southeast Asia	20,3	24,7	32,4	41,6	42,2	43,8	40,8	43,4	45,6	
Europe	285	303	330	336	348	339	346	363	378	
Middle Europe	17,7	20,2	19,5	22,3	22,6	24,4	27,5	31,1	33,0	
Eastern Europe	25,3	38,2	54,5	82,4	87,0	71,9	70,5	74,3	76,8	
West Europe	242	244	256	231	239	243	248	258	268	
Middle East	93,4	112	143		Iraq, Syria

Billion \$, 2019 fixed prices¹⁰

The Arab Spring, which has taken place in the Middle East in recent years, the civil war in Syria, and the events in Libya have all increased armament and security concerns in the region. In line with these developments, it can be stated that defence expenditures worldwide will increase even more. As of 2020, the data of 18 countries with the highest defence expenditures in the world are presented in Table 2.

¹⁰ SIPRI, "Stockholm International Peace Research Institute," <https://www.sipri.org/databases/milex>, 2021 (Date of Access: 16 September 2021)

**Table 2: Defence Expenditures of 18 Countries
with the Highest Defence Expenditures between 2000 and 2020**

Nu	Country	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	USA	475217	698019	865268	683678	681580	674557	694860	734344	766583
2	Chinese	41167	73390	129359	192843	203944	216487	229168	240333	244934
3	India	30296	39498	54032	56773	62567	67522	69285	71469	73001
4	Russia	23584	35165	49834	74649	80027	64848	62404	65201	66838
5	England	48701	58716	63177	53996	53807	53449	54163	56856	58485
6	Saudi Arabia	30822	38889	53569	88520	63337	70621	72918	61952	55535
7	France	45010	47469	48415	48033	49895	50551	49304	50119	51572
8	Germany	42403	33323	41046	40566	42269	43468	44670	49008	51570
9	Japan	46223	47052	46420	47600	47312	47350	47426	47609	48160
10	South Korea	21090	26023	32178	37210	38143	38844	40814	43891	46056
11	Italy	33109	32555	29944	23043	26104	26854	27122	26381	28370
12	Australia	14053	16725	21086	23797	26059	26012	25391	26079	27618
13	Brazil	16768	17651	25389	25111	23836	25390	27074	25907	25101
14	Canada	13243	15076	17508	18577	18823	22737	22632	22204	22854
15	Israel	12746	13840	15747	18257	19213	20053	20074	20504	21065
16	Turkey	12516	10168	10943	12036	14112	15147	19225	20603	19567
17	Spain	18245	17963	18488	15972	14810	16391	17024	17189	17160
18	Poland	5350	6534	7887	10594	10007	10233	11591	11786	12815

Million \$, 2019 fixed prices ¹¹

When the table above is analyzed, it is observed that the defence expenditures of the USA exceeded the sum of the defence expenditures of the 11 countries that followed it and reached 766,583 billion dollars. After the terrorist attack on September 11, 2001, there was a dramatic shift in the doctrine of the USA. Consequently, there was a rapid increase in military expenditures due to Afghanistan, Iraq, and Syria operations. As a result, the USA has become the country that allocates the highest budget to defence expenditures.

¹¹ SIPRI, *ibid.*

The Relationship of Defence Expenditures and Economic Growth:
Examples of Turkey and China (2000-2020)

The total budget allocated to defence by all countries is 1952,773 billion dollars.¹² The total expenditure of 18 countries, which make up the largest budget for defence expenditures, is 1637,284 billion dollars. In other words, 80.73% of the world's defence expenditures belong to the 18 countries listed in Table 2. The defence expenditure data of the 18 countries with the highest defence expenditures in the world are presented in Table 3.

**Table 3: Defence Expenditure Data of 18 Countries
with the Highest Defence Expenditures**

Country	Defence Spending in 2000 (Billion \$)	Defence Expenditure in 2020 (Billion \$)	Change Amount 2000-2020 (%)*	Share of World Defence Spending (%)*	Percent in GDP	Share (%) in Budget Expenditures	Amount Per Person (\$)
USA	475,217	766,583	61,31	39,25	3,7%	7,9%	2351,1
Chinese	41,167	244,934	594,98	12,54	1,7%	4,7%	175,3
India	30,296	73,001	240,96	3,74	2,9%	9,1%	52,8
Russia	23,584	66,838	283,40	3,42	4,3%	11,4%	422,9
England	48,701	58,485	20,09	2,99	2,2%	8,8%	872,6
Saudi Arabia	30,822	55,535	80,18	2,84	8,4%	21,7%	1652,2
France	45,010	51,572	14,58	2,64	2,1%	3,3%	808,1
Germany	42,403	51,570	21,62	2,64	1,4%	2,6%	629,8
Japan	46,223	48,160	4,19	2,47	1,0%	2,1%	388,6
South Korea	21,090	46,056	218,38	2,36	2,8%	10,9%	892,1
Italy	33,109	28,370	-14,31	1,45	1,6%	2,6%	478,3
Australia	14,053	27,618	96,53	1,41	2,1%	4,6%	1079,9
Brazil	16,768	25,101	49,70	1,29	1,4%	3,2%	92,9
Canada	13,243	22,854	72,57	1,17	1,4%	2,5%	602,9
Israel	12,746	21,065	65,27	1,08	5,6%	12,1%	2507,6
Turkey	12,516	19,567	56,34	1,00	2,8%	7,5%	210,2
Spain	18,245	17,160	-5,95	0,88	1,4%	2,7%	372,8
Poland	5,350	12,815	239,53	0,66	2,2%	4,4%	344,2

Billion \$, 2019 fixed prices¹³

* Calculated by the researchers with the data in Table 1.

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

When we examine the table above, it is seen that the most significant increase in defence expenditures between 2000 and 2020 was in the People's Republic of China with 594.98%. While the USA accounts for 39.25% of the world's defence expenditures, Saudi Arabia has the largest share in defence expenditures with 21.7%. Regarding the per capita defence expenditures, Saudi Arabia ranks first with \$2507.6.

Countries take into account many factors when determining their defence expenditures. For example, the geopolitical position of the country is one of the important factors in determining defence expenditures.¹⁴ The fact that a country is located in the Middle East, where terrorism and civil war are intense, and being in Western Europe, where there is no direct threat to its territorial integrity, will change the perception of security and create differences in shaping defence expenditures.

The policies of the countries and the historical position they place themselves are also important factors in determining defence expenditures. The existence of expansion plans by states like Israel and North Korea is a typical example. This open or closed policy causes an increase in the budget allocated to defence expenditures.

Finally, the military regime in the country, the role of the army in politics, the number of soldiers, the risk of war, and technological dependence on foreign sources have a decisive role in shaping defence expenditures.¹⁵ It is possible to increase these examples even further. For instance, Treddenick (1985), in his research on Canada, showed that the most important factor affecting the increase in Canada's defence expenditures is economic concerns rather than security.¹⁶ This research by Treddenick (1985) shows that, in fact, defence expenditures affect many factors in the country.¹⁷

¹⁴ Filiz Giray, "Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme." *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2004, Vol. 5, No. 1, 181-199. p. 181.

¹⁵ Ramazan Gökbunar and Halit Yanıkkaya, "Savunma Harcamalarını Belirleyen Faktörler ve Ekonomik Büyüme Etkileri." *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 2004, Vol. 59, No. 1, 159-179, p. 159.

¹⁶ John M. Treddenick, "The arms race and military Keynesianism." *Canadian Public Policy/Analyse de Politiques*, 1985, Vol. 11, No. 1, 77-92, p. 81.

¹⁷ *Ibid*, p. 85.

1.2. Factors Affected by Defence Expenditures

Defence expenditures are linked with many factors in the country. However, due to the methodology of the research, the areas with the most significant impacts are included in this section. Defence requires advanced technology; provided by weapons, vehicles, materials, and equipment. In particular, advanced technology in defence is the monopoly of a few developed countries. For instance, five of the top six companies selling weapons and military equipment worldwide are US-based. Therefore, every state that is not one of the few states mentioned has to import the relevant technology and equipment from these states. Thus, the most important effect of defence expenditures is its effect on foreign trade both for importing and for exporting states.

Another benefit of advanced technology is the employment of qualified personnel. Qualified personnel are needed in the creation and development of defence technologies. In addition, defence technology will also develop related sub-industries and thus increase employment. In summary, spending on defence technology will increase employment, mostly qualified personnel.

There is no consensus in the literature on the relationship between defence expenditures and inflation. While some researchers argue that defence expenditures have an increasing effect on inflation, some argue that they have a reducing effect¹⁸. Another group of researchers state that there is no significant relationship between these two. This situation mostly changes depending on the internal dynamics of the states.

The contribution of industrialization to economic growth can be clearly seen when the developed countries are examined. The defence industry also contributes to economic growth and industrialization. For instance, during Hitler's Germany, the idle workforce was mobilized with the defence industry investments, which contributed to the growth.¹⁹ However, there was no consensus among researchers on the effect of

¹⁸ Selim Başar and Serkan Künü, "Savunma Harcamalarının İktisadi Büyüme Etkisi", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012, Vol. 1, No. 10, 1-30, p. 8.

¹⁹ *ibid*, p. 8.

defence expenditures on economic growth, which is also the subject of this study, and two different economic views emerged.

1.3. Basic Economic Theories Examining the Relationship between Defence Expenditures and Economic Growth

Although there are many economic theories in the literature that examine the relationship between defence expenditures and economic growth, the Keynesian approach and the Neo-Classical approach are two generally accepted approaches by researchers.

Keynesian Approach: The Keynesian approach, also called the Harrod-Domar or modern growth model, is a demand-side approach. It assumes that aggregate demand will increase by encouraging investments to ensure economic growth and full employment. In the Keynesian approach, while the increase in production is only linked with capital, labor and technological developments are ignored.²⁰ According to this approach, defence expenditures will increase as demand increases. Thus, the external influence of the economy occurs, and the civil economy is positively affected by this situation. In summary, the Keynesian approach argues that defence expenditures will positively affect economic growth through aggregate demand and incentives. Another one that deals with the relationship between defence expenditures and economic growth is the Neo-Classical approach.

Neo-Classical Approach: In this approach, the Solow Growth Model is dominant. Contrary to the Keynesian approach, perfect competition and full employment conditions are considered valid. In addition, labor and capital production processes have been accepted as substitutes for each other. The Neo-Classical approach is a supply-side approach. According to the neo-classical approach, while the workforce and technological developments affect growth, in the opposite case, economic growth does not affect the workforce and technological development. For this reason, an increase in workforce and technological developments are considered as externalities in this approach.²¹ According

²⁰ Metin Berber, *İktisadi Büyüme ve Kalkınma*, Derya Kitabevi, 2. Baskı, Trabzon, 2004. p. 115.

²¹ *ibid*, p. 121.

to the Neo-Classical approach, defence expenditures become an alternative cost of resources for growth by creating an exclusion effect and reducing growth. As in the Keynesian approach, this approach accepts that there is a link between defence expenditures and economic development but states that the relationship is negative.

1.4. Effects of Defence Expenditures on Economic Growth

1.4.1. Generally recognized positive effects

- Countries adopt all kinds of scientific developments obtained after R&D studies in the military field to applications outside the military field in a short time. This, most of the developments in the fields of transportation and electronics have occurred as a result of R&D studies in the military field.

- A strong defence industry ensures the overall development of the industry by influencing other branches of industry. The USA is a good example.

- According to researchers advocating the Keynesian model, defence expenditures create favorable conditions for foreign investors coming from outside by keeping the market safe.²²

Controllability of defence expenditures means control of growth. To put it more clearly, while defence expenditures can be used to mobilize the market in recessionary periods, they can be used to keep the market in balance during volatile periods.

1.4.2. Generally Accepted Negative Effects

- A country must allocate significant budgets for education and health to ensure its development and increase its welfare level. However, especially underdeveloped and developing countries make deductions from these resources to meet their defence expenditures. In this context, defence expenditures involve large opportunity costs.

- Increasing the resources allocated to defence expenditures may delay economic development. As a matter of fact, the economic development of the USA, which is the world leader in defence expenditures, is lower than

²² Taş, Örnek and Aksoğan, *ibid*, p. 659-682.

that of Japan. Japan is a more developed country than the USA due to its balanced approach to defence expenditures.

- If the defence expenditure for the state requires an industrial basis, then the import-substitution economy model will be strengthened, and thus, foreign trade will be harmed.²³

- Defence expenditures are entirely on public property. These public properties are realized not by private enterprise but by state means. In this case, the state, which increases its defence expenditures, will demand an increase in the state revenues in some way, and this situation will most likely be reflected in the form of taxes to the public. As a result, the purchasing power of the people, whose tax burden increases, will decrease, and the market will stagnate.

- Defence expenditures require advanced technology. Imports from states with this technology mean foreign exchange loss for states with limited foreign exchange resources. Considering the place of defence expenditures in budget expenditures, it will cause a serious foreign exchange loss.²⁴

- If R&D studies, which have a significant share in defence expenditures, produce results that are cheaper to outsource, a waste of resources will occur and cause the economy to shrink.

While it is possible to amplify these effects, only a few considered important are mentioned in this section of the study.

1.5. Empirical Studies

After the first study published in 1973, the relationship between defence expenditures and economic growth has attracted the attention of many researchers. Several research studies were carried out on this subject, and the literature was expanded. The sample studies in the literature and the results of these studies are provided below.

²³ Saadat Deger and Somnath Sen *Military expenditure and developing countries*. In *Handbook of Defense Economics*, edited by K. Hartley and T. Sandler. Amsterdam: Elsevier, 1995, 275–307.

²⁴ Eprime Eshag, *Fiscal and Monetary Policies and Problems in Developing Countries*, Cambridge: Cambridge University Press. 1983, p. 87.

Benoit did the first research examining the relationship between defence expenditures and economic growth in 1973 and provided a source for other studies in the literature.²⁵ Benoit (1973) found in his research that there is a one-way relationship from defence expenditures to economic growth. Based on these results, he introduced the hypothesis of defence expenditures and economic growth, known as the Benoit Hypothesis, to the literature.²⁶

Based on the data of 44 developing countries, Benoit developed his work in 1978, published previously in 1973.²⁷ The research covering the years 1950-1965 shows that there is a positive relationship between defence expenditures and economic growth.

Başar and Künü (2012) investigated the effect of defence expenditures on economic growth in the world and in Turkey and the reasons why governments tend to spend on defence.²⁸ According to the fixed effect model in the research, it was concluded that as defence expenditures increase, the growth rate decreases.

Duyar and Koçoğlu (2012) studied the effect of military expenditures on economic growth in sub-Saharan African countries.²⁹ In this study, it has been determined that defence expenditures have a positive effect on economic growth, which is not significant in terms of macroeconomics.

Taş, Örnek, and Aksoğan (2013) examined the relationship between defence expenditures, income inequality, and economic growth in Turkey for the period 1970-2008.³⁰ Cointegration and VAR model methods were used in the research. While determining one-way causality from defence expenditures to income inequality, it was concluded that defence expenditures are quite strong in explaining income inequality with the VAR model.

²⁵ Emile Benoit, p. 125.

²⁶ İbid, p. 126.

²⁷ İbid, p. 225.

²⁸ Başar and Künü, İbid, p. 26.

²⁹ Metin Duyar and Mustafa Koçoğlu, "Askeri Harcamaların Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi; Sahra Altı Afrika Örneği", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2012, Vol. 7, No. 33, 703-722, p. 703.

³⁰ Taş, Örnek and Aksoğan, ibid, p. 659-682.

Korkmaz and Bilgin (2017) examined the relationship between defence expenditures and economic growth, comparing Turkey with the USA.³¹ In this study, the data between 1961 and 2015 were evaluated, and Johansen-Juselius cointegration and Granger causality analyzes were used. As a result of the research, while there is no causal link between defence expenditures and economic growth for the USA, a bidirectional causality relationship has been detected between defence expenditures and economic growth for Turkey.

Durgun and Timur (2017) analyzed Turkey's defence expenditures and GDP figures between 1970 and 2015 using the Granger causality test, and as a result, a causal relationship between defence expenditures and economic growth for the Turkish economy could not be determined.³²

Çevik and Bektaş (2019) examined the relationship between defence expenditures and economic growth with the data of Turkey between 1968 and 2017.³³ In the research, a causality test was used in the frequency domain, and it was seen that there is a causal relationship between the defence expenditures and the economic growth in Turkey

Yantur and Gurson (2019) analyzed the defence expenditures and per capita incomes of Japan, France, and the USA between 1960 and 2017 with a causality analysis.³⁴ In the study, it was observed that while the effect of the defence expenditures of the USA on national income per capita could not be determined, the defence expenditures of France and Japan had a positive effect on the national income per capita.

³¹ Özge Korkmaz and Tuba Bilgin, "Askeri Harcamalar İle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Karşılaştırmalı Analizi." *UIİİD-İYEAS*, 2017, Vol. 18, 289-316. p. 289.

³² Özlem Durgun and Mustafa C. Timur, "Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Analizi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017, Vol. 54, 126-137, p. 126.

³³ Emrah İ. Çevik and Gürsel Bektaş, "Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği." *Balkan Journal of Social Sciences*, 2019, Vol. 8, No. 16, 271-280, p. 271.

³⁴ Pelin Yantur and Poyraz Gürson, "Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme Üzerine Araştırma: ABD, Japonya ve Fransa Örneği." *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2019, Vol. 8, No. 1, 163-182. p. 163.

Karakaya and Sahinoglu (2020) studied Turkey's data between 1984 and 2016 with the help of the Johansen Cointegration Test and the ARDL Boundary Test.³⁵ While the Johansen Cointegration Test shows that there is a bidirectional causal relationship between Turkey's defence expenditures and economic growth; The ARDL boundary test results pointed out Turkey's defence expenditures have a positive effect on economic growth.

2. Method

The similarities or differences in defence expenditures of two important developing countries such as Turkey and China, which are influential in the world economy and also stand out with their defence expenditures, are examined by the trend analysis method. With this method, the interaction between defence and economic growth with 20 years of data for both countries will be tried to be revealed. Studies mainly analyzed the relationship between defence and economic growth using causality, regression, and econometric analysis methods. Contrary to the previous studies, the relationship between defence expenditures and economic development of China and Turkey, two countries with significant economic growth rates in the 2000s, was examined by trend analysis in this study. In this process, it will be examined whether the defence expenditures of the two countries are affected by the economic developments, and the reasons will be discussed. A 30-year data set is needed to ensure reliability in econometric analyzes. Since the 2000s were affected by different dynamics than the 1990s, it was concluded that it would be more meaningful to evaluate the years after 2000.

2.1. Analysis and Findings

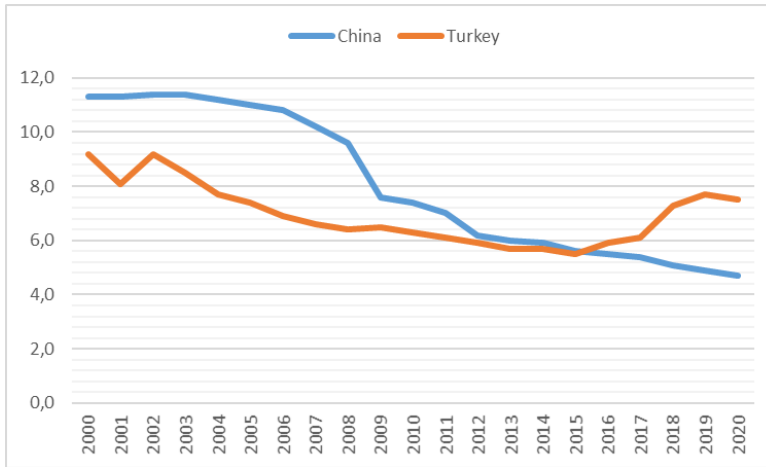
2.1.1. Turkey and China Defence Expenditure Trend (2000-2020)

It is possible to define the size of defence expenditures of Turkey and China in different ways. In scientific studies, the GDP shares of defence expenditures, the share in budget expenditures and total amounts,

³⁵ Ceylan Karakaya and Tuba Sahinoglu, "Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği." *Business & Economics Research Journal*, 2020, Vol. 11, No. 2, 335-351, p. 335.

and the rate of increase are used in the analysis. Figure 1 shows the share of Turkey and China's defence expenditures in total public expenditures. Defence is carried out by the public sector, especially in China and Turkey, and its production is mostly carried out by the public sector. Therefore, the share of defence expenditures in public expenditures can be considered as an important indicator. In Graph 1, it is seen that China and Turkey had a defence expenditure of 11% and 9%, respectively, in the 2000s. In addition, it is observed that this share continued to decrease until 2015 in both countries, and it came out approximately 6%. However, Turkey's defence expenditures did not increase between 2015 and 2019 and decreased partially in 2020. Similarly, China continued to reduce its defence expenditures, and this rate was 4% in 2020. However, this rate does not mean that China has decreased its defence expenditures. It is only because the increase in public expenditures is higher than defence expenditures.

Figure 1: Share of Defence Expenditures of Turkey and China in Public Expenditures (%)³⁶

³⁶ SIPRI, *ibid.*

Figure 2 shows defence expenditures measured in fixed prices. Here, it is seen that China's defence expenditures increased linearly, and Turkey's defence expenditures remained stable. In contrast to Figure 1, this situation displays public spending in China increased faster than defence expenditures, while in Turkey, defence expenditures increased faster than public spending in 2015 and beyond. It is clearly seen in Graph 3 that there is no significant increase in defence expenditures in Turkey. Supporting this, when the share of China's defence expenditures in GDP is examined, it is observed that the defence expenditures, 2% in the early 2000s, remained between 1.7% and 1.9% after 2010. The GDP share of Turkey's defence expenditures varies between 3% in the early 2000s and between 1.8% and 2.8% in the following years. It can be stated that Turkey's defence expenditures are more unstable in terms of GDP share, especially since the share of GDP increased to 2.8% after 2017 but was realized as 1.8% and 1.9% between 2013 and 2015.³⁷

When the SIPRI (2021) data is analyzed and the share of Turkey's defence expenditures in GDP is taken into account, Turkey is seen to be among the high spending countries in Europe, America, Asia, and Africa.³⁸ Moreover, compared to Middle Eastern countries, Turkey is the country with similar and higher expenditures. Although China is spending much higher on military expenditures in terms of GDP, it is spending close to both Asian countries and the world in general. Nevertheless, as can be seen in Figure 2, the ever-increasing defence expenditures pose a threat to their neighbors, and especially the high defence expenditures of India and Japan catch attention.³⁹ Although China and Turkey are located in different geographies, both countries have the potential to pose a threat to their neighbors militarily. This situation causes the military expenditures of both countries to be high due to the geography they are in and the tension with their neighbors. Clements et al. (2021) state that countries experiencing political instability with their neighbors will continuously increase their military expenditures.⁴⁰

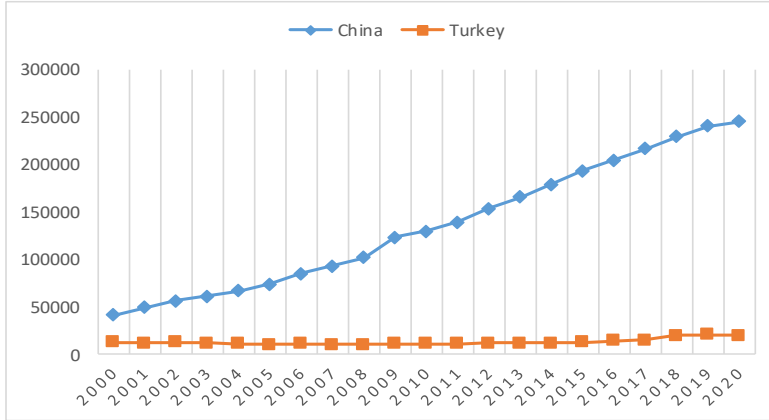
³⁷ İbid.

³⁸ İbid.

³⁹ Rifat Öncel, (2020). "5 Soru: 2019 Küresel Askeri Harcama Trendleri, SETA," 4 May 2020 <https://www.setav.org/5-soru-2019-kuresel-askeri-harcama-trendleri/> (Date of Access: 17 October 2021).

⁴⁰ Benedict J. Clements, Sanjeev Gupta and Saida Khamidova (2021 June). Military

**Figure 2: Defence expenditures of Turkey and China
(at US Dollar 2019 fixed price)⁴¹**

When the increasing trend in defence expenditures in dollars in Figure 3 is analyzed, it is observed that defence expenditures in Turkey and China were unstable until 2010, but after 2010, China's rate of increase steadily decreased, and Turkey continued its unstable increases after 2010. Since this situation can also be affected by the instability in the Turkish Lira, it is not sufficient to reflect the real expenditure amount totally. However, the remarkable thing is that defence expenditures showed a sudden upward trend in both countries during the 2009 Global Financial Crisis. Generally, crises can affect defence expenditures. In the research, it has been found that the defence expenditures, which decreased after the cold war, will continue to increase during and after the Covid-19 pandemic period.⁴²

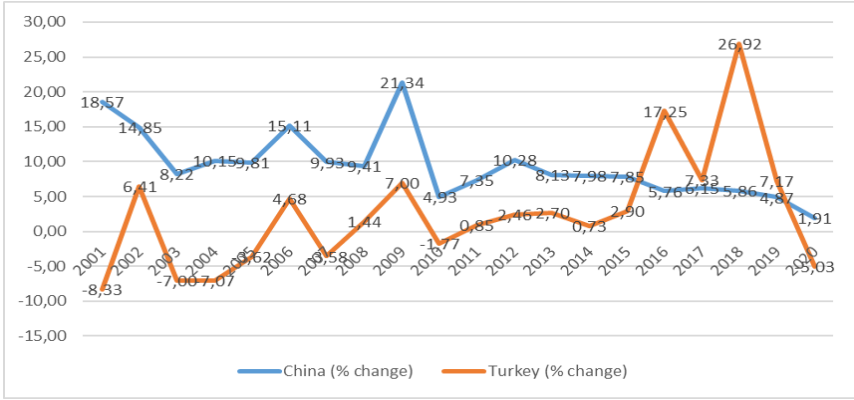
Spending in the Post-Pandemic Era – IMF F&D, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2021/06/military-spending-in-the-post-pandemic-era-clements-gupta-khamidova.htm>, 2021, (Date of Access: 13 October 2021).

⁴¹ SIPRI, *ibid.*

⁴² Clements, Gupta and Khamidova, *ibid.*

The Relationship of Defence Expenditures and Economic Growth:
Examples of Turkey and China (2000-2020)

Figure 3: The increasing trend of defence expenditures in Turkey and China (in US Dollar 2019 fixed price)⁴³

2.1.2. Relationship between Turkey and China Economic Growth Trend and Defence Expenditures (2000-2020)

Although Turkey and China have vast economic and population resources in different geographies, they are both in the developing economy category and at the upper middle-income level of the World Bank.⁴⁴ In addition to the rapid economic growth, their common feature, their strategic importance in the geographies they are located in, causes them to attach importance to defence expenditures.

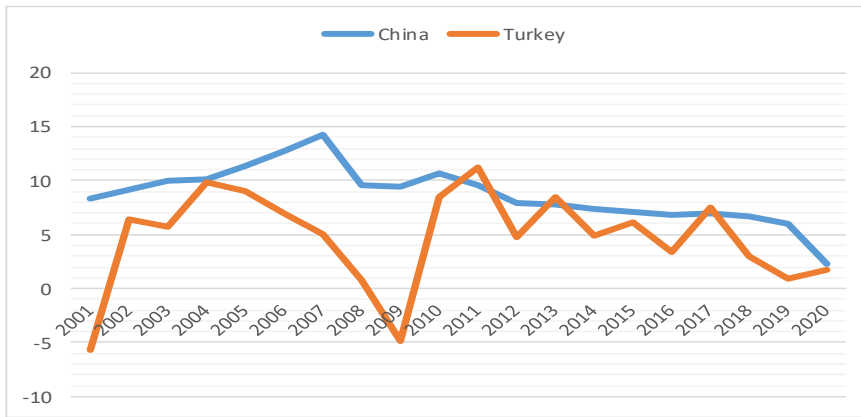
Figure 4 shows the economic growth trends of both countries after 2000. It is observed that the ups and downs in growth rates in Turkey are sharper, and this instability is continuous. In addition, the Chinese economy grew very fast until 2007. There were ups and downs between 2007 and 2010, but after 2010, although there was a decrease in growth rates, it generally grew faster than the Turkish economy. In 2020, the growth rate decreased from approximately 6% to 2.3%. With this ratio, Turkey has again come close to its growth rate. On the other hand, the Turkish economy came out

⁴³ SIPRI, *ibid.*

⁴⁴ The World Bank. <https://data.worldbank.org/country/XT>, (Date of Access: 11 October 2021).

of the bottom (-5.75) with the 2001 crisis and reached 6% growth in 2002, but it could not catch up with the growth rate of China, which grew very fast in those years. Only in 2013 Turkey achieved higher growth than China. The 2008-2009 Crisis, also included in Figure 4, affected both countries negatively, but Turkey experienced a much higher decline and again realized negative growth. The fact that China is less affected by global crises shows that its economy is more stable.

Figure 4: Turkey and China GDP Growth Trend⁴⁵

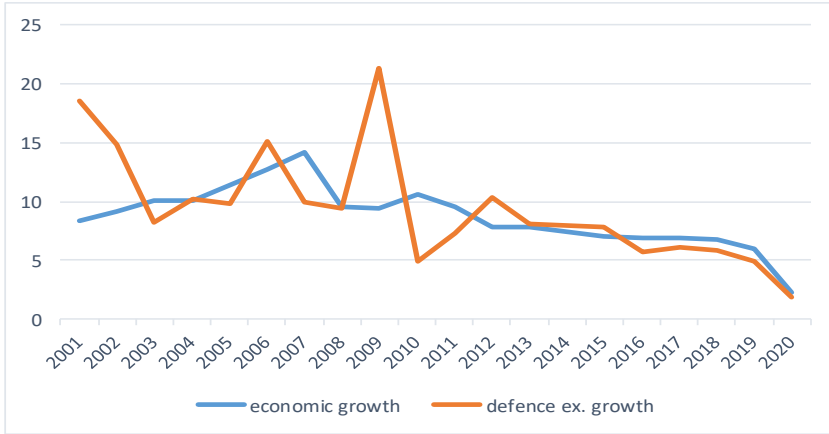

Finally, Figure 5 and Figure 6 reveal the economic growth rates and defence expenditure growth rates of Turkey and China. Looking at the Chinese data in Figure 5, it can be stated that until 2013, defence expenditures increased during the periods when the economy slowed down, and the rate of increase in defence expenditures decreased during the periods when the economy expanded. This situation can be easily seen in the graph, especially for 2001, 2007, 2009, 2010 and 2012. However, after 2013, a trend supporting the study that found a positive relationship between economic growth and defence expenditures stands out in the

⁴⁵ The World Bank, *ibid.*

literature. Especially after 2016, both the economic growth and the increase in defence expenditures occurred almost at the same rate.

Figure 5: Increasing Trends in Chinese Economic Growth and Defence Expenditures⁴⁶

Turkey's growth and defence expenditures increase trend is more complex than China's. Similar to China, defence expenditures increased at a higher rate during periods of economic contraction, and defence expenditures followed a reverse course during growth periods. This situation became more apparent in 2003, 2004, 2009, 2016, and 2018. With the exception of 2009, the increase in defence expenditures remained below the economic growth until 2016, and this situation changed in 2016-2019, and the difference increased a lot in 2018. In 2020, the increase in defence expenditures remained below the economic growth rate again.

⁴⁶ SIPRI, *ibid.*

Figure 6: Increasing Trends in Turkey's Economic Growth and Defence Expenditures⁴⁷

When China and Turkey are compared, it can be stated that the economic growth rates in China and the increase in defence expenditures generally are in parallel with each other; however, the difference between the economic growth rates and the increase in defence expenditures is higher in Turkey than in China, as it is striking in the graph of Turkey. Therefore, although there are differences in China's economic growth rates and the increase in defence expenditures, the trends are very close and parallel to each other. Therefore, from this point of view, it is possible to say that there is a relationship between economic growth and the increase in defence expenditures in China.

The breakout analysis can obtain more meaningful results by testing the fluctuations in Turkey's defence and economic growth trends. In the long run, the same situation is also important for China.

3. Conclusion And Discussion

In this study, the relationship between Turkey's and China's economic growth and defence expenditures was analyzed by trend analysis. Looking at the data from 2000 to 2020, it has been revealed that there is no linear relationship between the increase in defence expenditures and economic

⁴⁷ Ibid.

growth for Turkey, but there is a parallelism in China, especially after 2013. In addition, it has been determined that despite Turkey's fluctuating economic growth and increase in defence expenditure, China's growth rates are more stable and close to each other.

The fact that the econometric analysis in the literature has produced very different results from each other makes it inevitable to analyze this issue with different methods. Today, like many other countries, defence expenditures are also important for these developing economies such as Turkey and China. Although the 1990s supported policies towards a more peaceful world and the use of resources allocated for the defence to areas such as education and health, the current process does not make this possible for some countries, including China and Turkey. However, increasing or keeping defence expenditures high undoubtedly results in insufficient limited resources for other areas. This situation negatively affects the future of developing countries. As stated at the beginning of this study, defence is public property and is undertaken by the state. Such services, namely public services, fulfill other purposes along with economic growth. Just as it is not possible for an uneducated society to progress in production, it is also not possible for a country with defence weakness to economically guide its resources to the right areas. A country can be expected not to grow with defence expenditures but expected to make higher defence expenditures along with economic growth.

Özet

Savunma harcamaları, ulusal güvenliği sağlamak için ülkelerin uyguladığı, mali stratejilerin önemli bir parçasıdır. Yapılan bu harcamalar, ülke ekonomisinin parametrelerini her ülke için farklı yönde etkilemektedir. Bu nedenle, savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi kritik bir konudur. Savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkilerine yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde, araştırmacılar; Granger nedensellik testi, VAR modeli, Johansen-Juselius eş bütünlük testi, ARDL sınır testi ve regresyon analizlerinden sıklıkla faydalandığı görülmektedir. Bununla birlikte yapılan araştırma bulgularında, tutarsızlık söz konusudur. Araştırma bulgularında ki bu tutarsızlıklar, konuya ilişkin daha fazla araştırma yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Stockholm Barış Araştırmaları Enstitüsünün (SIPRI) 2021 yılında açıkladığı rapora göre, 2000-2020 yılları arasında savunma harcamalarında, dünyadaki en büyük artış % 594,98 ile Çin Halk Cumhuriyeti'nde yaşanmıştır. Dünyanın en büyük ikinci ekonomisine sahip Çin'in savunma harcamalarındaki artışın temelinde; NATO-Çin çekişmesi, Güney Çin Deniz'inde Vietnam, Filipinler ve Japonya ile yaşanan anlaşmazlıkların artması, topraklarının ayrılmaz bir parçası olarak gördükleri Tayvan'ın bağımsızlık mücadelesini bastırma düşüncesi ve dünya üzerinde ABD'ye kıyasla, daha fazla söz sahibi olma konusundaki beklentileri gösterilebilir. Aynı raporda, dünyanın en büyük 15. ekonomisine sahip Türkiye'ye ise 2000-2020 yılları arasında, savunma harcamalarında ABD'den sonra % 56,34 artışla 10. sırada yer almaktadır. Türkiye jeopolitik konumu nedeniyle kendisini sürekli tehdit altında görmektedir. Bu nedenle, savunma harcamalarına ayırdığı bütçe, her geçen yıl artış göstermektedir. Özellikle son yıllarda; Suriye, Irak ve Libya'daki askerî harekâtını genişletmesi, savunma harcamalarının daha da artmasına sebep olmuştur. Çin ve Türkiye'nin savunma harcamalarındaki yükseliş eğiliminin devam etmesi nedeniyle araştırmada, Çin ve Türkiye'nin savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkileri araştırılmış ve elde edilen bulgular iki ülke bağlamında karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın temel amacı, Çin ve Türkiye örneklerinden yola çıkarak, savunma harcamalarının ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini daha derinden anlamak ve savunma harcamalarına yönelik literatürü genişletmektir.

Türkiye ve Çin savunma harcamaları trendini dikkate alırken, savunma harcamalarının büyüklüğünü farklı şekillerde tanımlamak mümkündür. Bilimsel çalışmalarda genellikle savunma harcamalarının GSYH payları, bütçe harcamaları içindeki pay ve toplam miktarlar ile artış hızı verileri analizlerde kullanılmaktadır. Grafik 1, Türkiye ve Çin savunma harcamalarını toplam kamu harcamaları içindeki payını göstermektedir. Grafik 1'de Çin ve Türkiye'nin 2000'li yıllarda sırasıyla %11 ve %9 kadar bir savunma harcamasına sahip olduğu görülmektedir.

Grafik 2'de sabit fiyatlarla ölçülen savunma harcamaları gösterilmektedir. Burada Çin'in savunma harcamalarının doğrusal bir şekilde arttığı ve Türkiye'nin savunma harcamalarının dolar bazında sabit kaldığı görülmektedir.

Grafik 3'te yer alan dolar cinsinden yapılan savunma harcamaları artış trendi incelendiğinde 2010 yılına kadar Türkiye ve Çin savunma harcamaları artış trendinin istikrarsız olduğu ancak 2010 sonrasında Çin'in istikrarlı bir şekilde artış oranında düşüşe geçtiği ve Türkiye'nin 2010 sonrasında istikrarsız artışlarını devam ettirdiği görülmektedir.

Grafik 4 her iki ülkenin 2000 yılı sonrası ekonomik büyüme trendlerini göstermektedir. Türkiye'de büyüme oranlarındaki iniş ve çıkışların daha keskin olduğu ve bu istikrarsızlığın sürekli olduğu görülmektedir.

Son olarak Grafik 5 ve Grafik 6, Türkiye ve Çin'in ekonomik büyüme oranları ile savunma harcamaları artış oranlarını göstermektedir. Grafik 5'te yer alan Çin verilerine bakıldığında 2013 yılına kadar ekonominin yavaşladığı dönemlerde savunma harcamalarının arttığı ve ekonominin büyüdüğü dönemlerde de savunma harcamaları artış hızının azaldığı söylenebilir. Bu durum özellikle 2001, 2007, 2009, 2010 ve 2012 için grafikte rahatlıkla görülebilir. Ancak 2013 sonrasında literatürde ekonomik büyüme ile savunma harcamaları arasında pozitif yönlü bir ilişki saptayan çalışmayı destekler nitelikte bir trend göze çarpmaktadır. Özellikle 2016 sonrasında hem ekonomik büyüme hem de savunma harcamaları artış oranı nerede ise aynı oranda gerçekleşmiştir.

Günümüzde savunma harcamaları birçok ülkede olduğu gibi Türkiye ve Çin gibi iki gelişen ekonomi için de önem arz etmektedir. Her ne kadar 1990'lar daha barışçı bir dünyayı ve savunmaya ayrılan kaynakların eğitim ve sağlık gibi alanlara yönelmesine doğru politikaları destekliyorsa da içinde bulunduğumuz süreç Çin ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu bazı ülkeler için bunu mümkün kılmamaktadır. Ancak savunma harcamalarını artırmak veya yüksek tutmak kuşkusuz sınırlı olan kaynakların diğer alanlar için yeterince kullanılmaması ile sonuçlanmaktadır. Bu durum gelişmekte olan ülkelerin geleceğini olumsuz yönde etkilemektedir. Belki de bu nedenle ülkelerin savunma harcamaları ile büyüyeceğini inanarak, bunu ortaya koyan çalışmalar dikkate alınmaktadır. Çalışmanın başında da belirtildiği gibi savunma bir kamu malıdır ve devlet tarafından üstlenilmektedir. Bu tür hizmetlerin, yani kamusal hizmetlerin ekonomik büyüme ile birlikte başka amaçları da yerine gerçekleştirmektedirler. Tıpkı eğitimsiz bir toplumun üretimde ilerlemesi mümkün olmadığı gibi savunma zafiyeti olan bir ülkenin de ekonomik olarak kaynaklarını doğru alanlara kanalize etmesi mümkün

görülmemektedir. Bir ülkenin savunma harcamaları ile büyümesi değil ama ekonomik büyüme ile daha yüksek savunma harcaması yapması beklenebilir.

Declaration of Conflict of Interest:

There is no conflict of interest with any institution, organization, or person related to the article.

Authors' Contributions:

The authors' contribution rates in the study are equal.

References

Books

- BENOIT, Emile, *Defence and Economic Growth in Developing Countries*, Lexington Books, Boston, Massachusetts, 1973, p. 11.
- BERBER, Metin, *İktisadi Büyüme ve Kalkınma*, Derya Kitabevi, 2. Baskı, Trabzon, 2004.
- DEGER, Saadat and SEN, Somnath, *Military expenditure and developing countries. In Handbook of Defense Economics*, edited by K. Hartley and T. Sandler. Amsterdam: Elsevier, 1995, 275–307.
- ESHAG, Eprime, *Fiscal and Monetary Policies and Problems in Developing Countries*, Cambridge: Cambridge University Press. 1983, p. 87.

Articles

- BAŞAR, Selim and KÜNÜ, Serkan, “Savunma Harcamalarının İktisadi Büyüme Etkisi”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012, Vol. 1, No. 10, 1-30.
- BENOIT, Emile, “Growth and Defense in Developing Countries” *Economic Development and Cultural Change*, 1978, Vol. 1, 271-280,
- ÇEVİK, Emrah İ. and BEKTAŞ, Gürsel, “Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği.” *Balkan Journal of Social Sciences*, 2019, Vol. 8, No. 16, 271-280, p. 271.
- DURGUN, Özlem and TİMUR, Mustafa C., “Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Analizi”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017, Vol. 54, 126-137, p. 126.
- DUYAR, Metin and KOÇOĞLU, Mustafa, “Askeri Harcamaların Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi; Sahra Altı Afrika Örneği”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2012, Vol. 7, No. 33, 703-722, p. 703.
- GİRAY, Filiz, “Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme.” *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2004, Vol. 5, No. 1, 181-199. p. 181.
- GÖKBUNAR, Ramazan and YANIKKAYA, Halit, “Savunma Harcamalarını Belirleyen Faktörler ve Ekonomik Büyüme Etkileri.” *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 2004, Vol. 59, No. 1, 159-179, p. 159.
- HOU, Na and CHEN, Bo, “Military Expenditure and Economic Growth in Developing Countries: Evidence From System GMM Estimates.” *Defence and Peace Economics*, 2013, Vol. 24, No. 3, 183–193, p. 184.

The Relationship of Defence Expenditures and Economic Growth:
Examples of Turkey and China (2000-2020)

KAN, Denis and ANDREOSSO-O'CALLAGHAN, Bernadette, "Examination of the Efficient Market Hypothesis—the Case of Post-Crisis Asia Pacific Countries." *Journal of Asian Economics*, 2007, Vol. 18, No. 2, 294-313, p. 296.

KARAKAYA, Ceylan and SAHİNOĞLU, Tuba, "Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği." *Business & Economics Research Journal*, 2020, Vol. 11, No. 2, 335-351, p. 335.

KORKMAZ, Özge and BİLGİN, Tuba, "Askeri Harcamalar İle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Karşılaştırmalı Analizi." *ÜİİİD-İjFEAS*, 2017, Vol. 18, 289-316. p. 289.

SÜMER, Kutluk K., "Savunma Harcamalarının Ekonomik Büyümeye Etkisi." *Harp Akademileri Komutanlığı Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 2004, Vol. 1, 80-91. p. 87.

TAŞ, Seyhan, ÖRNEK, İbrahim and AKSOĞAN, Gül, "Türkiye'de Savunma Harcamaları, Büyüme ve Gelir Eşitsizliği, 1970-2008: Ekonometrik Bir İnceleme." *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 2013, Vol. 12, No. 3, 659-682, p. 659.

TREDDENICK, John M., "The arms race and military Keynesianism." *Canadian Public Policy/Analyse de Politiques*, 1985, Vol. 11, No. 1, 77-92, p. 81.

YANTUR, Pelin and GÜRSON, Poyraz, "Savunma Harcamaları ve Ekonomik Büyüme Üzerine Araştırma: ABD, Japonya ve Fransa Örneği." *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2019, Vol. 8, No. 1, 163-182. p. 163.

Reports

TANER, Mustafa, "Dokuzuncu Kalkınma Planı Savunma Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu." *Devlet Planlama Teşkilatı*, 2006, 1-91, p. 3.

FALAY, Nihat, *Kapitalist Devletler ve Savaşlar, İktisadi Gelişmeler İzleme Raporu (2.Bölüm)*, 2004.

Internet Resources

CLEMENTS, Benedict J., GUPTA, Sanjeev and KHAMİDOVA, Saida. Military Spending in the Post-Pandemic Era – IMF F&D, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2021/06/military-spending-in-the-post-pandemic-era-clements-gupta-khamidova.htm>, 2021, (Date of Access: October 13 2021).

ÖNCEL, Rıfat, (2020). "5 Soru: 2019 Küresel Askeri Harcama Trendleri, SETA," 4 May 2020 <https://www.setav.org/5-soru-2019-kuresel-askeri-harcama-trendleri/> (Date of Access: 17 October 2021).

SIPRI, "Stockholm International Peace Research Institute," <https://www.sipri.org/databases/milex>, 2021 (Date of Access: September 16 2021).

THE WORLD BANK. <https://data.worldbank.org/country/XT>, (Date of Access: October 11 2021).

TİCARET, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/hindistan/genel-bilgiler,%20> <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/kuzey-amerika/abd/genel-bilgiler>, 2020, (Date of Access: May 16 2021).

Alman Askerî Sosyolojisi: Gelişim, Kurumsallaşma ve Sınırlılıklar

German Military Sociology: Development, Institutionalization and Limitations

Uğur Berk KALELIOĞLU*

Öz

Almanya'da askerî sosyoloji, İkinci Dünya Savaşı akabindeki çalışmalarda kendisini göstermiş, dünyanın çoğu ülkesinde olduğu gibi, Amerikan sosyoloji modelleri erken dönem Alman Askerî Sosyolojisi'nin temelini oluşturmuştur. Özellikle Janowitz ve Huntington'un çalışmalarının, Alman Askerî Sosyolojisi'ne kayda değer bir etkisi olmuştur. Bunun yanı sıra, Alman Silahlı Kuvvetleri tarafından finanse edilen araştırma merkezleri ve genellikle bir Alman siyasi partisiyle iltisaklı olan ve kamu tarafından finanse edilen vakıflar, belirli dönemlerde askerî sosyoloji araştırmaları yürütmüştür. Bu merkezlerde gerçekleştirilen çalışmalar, acil askerî sorunlara yönelik uygulamalı araştırmalarla sınırlı kalmamış, ordu ve toplum arasındaki ilişki hakkında temel, teori odaklı araştırmalar da gerçekleştirilmiştir. Bu makalede, Alman Askerî Sosyolojisi'nin kuruluş saikleri, akademik kurumsallaşma serivene ve temel metodolojik ve teorik oryantasyonu irdelenmiştir. Bunun yanı sıra, disiplinin Anglosakson muadiliyle mukayesesi yapılmış, Alman askerî sosyologların gözünden yetersizlikler ele alınmıştır. Bu çalışma ile, Türkçe literatürde sayıca az miktarda olan askerî sosyoloji çalışmalarına katkı sunmak hedeflenmiş, Amerikan Askerî Sosyolojisi yanında Alman Askerî Sosyolojisi'nin Türkiye'deki araştırmalar için bir alternatif sunabileceği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Alman Askerî Sosyolojisi, Amerikan Askerî Sosyolojisi, Askerî Sosyoloji, Ordu Sosyolojisi, ZMSBzv.*

Abstract

Military sociology in Germany showed itself in the studies after the Second World War, and as in most countries of the world, American sociological models formed the basis of early German Military Sociology. In particular, the work of Janowitz and Huntington

* Doktora Adayı, Münster Üniversitesi, Sosyoloji Enstitüsü, Münster, Almanya, ORCID: 0000-0001-5127-8756, e-posta: kaleliberk@gmail.com.

Geliş Tarihi / Submitted: 23.11.2021

Kabul Tarihi / Accepted: 16.03.2022

has had a significant impact on German Military Sociology. In addition, research centers funded by the German Armed Forces and publicly-funded foundations, often affiliated with a German political party, carried out military sociological research at certain times. The studies carried out in these centers were not limited to applied research on urgent military problems, but also basic, theory-oriented research on the relationship between the army and society. In this article, the foundational motives, academic institutionalization adventure and basic methodological and theoretical orientation of German Military Sociology are examined. In addition, compared to its Anglo-Saxon counterpart, inadequacies of German Military Sociology through the eyes of German military sociologists are discussed. This study aims to contribute to military sociology studies, which are few in number in Turkish literature. It is also evaluated that along with the American Military Sociology, German Military Sociology can also offer an alternative for research in Turkey.

Keywords: German Military Sociology, American Military Sociology, Military Sociology, Sociology of Army, ZMSBw.

Giriş

Askerî sosyoloji veya ordu sosyolojisi; en genel anlamda ordunun sosyolojik incelemesi olup, askere alma, orduda ırk ve cinsiyet, asker aileleri, askerî sosyal organizasyonlar, seferberlik ve barış dönemleri gibi askerlik ile ilgili konuları incelemektedir. Askerî sosyoloji, sosyoloji alanında nispeten yeni bir alt alandır. Ateş'e göre, askerî sosyolojinin konusu genel olarak iki başlık altında değerlendirilebilir. Birincisi, sosyal bir müessese olarak ordunun çalışılması, diğeri ise sivil-asker ilişkilerinin analizidir. Askerî örgüt, askerlik mesleği, savaş ve çatışma üzerine olan araştırmaları kapsayan üçüncü bir sınıflandırma da söz konusudur.¹ Amerika'da ve Avrupa'da askerî sosyoloji üzerine ders veren birkaç üniversite ve askerî sosyoloji araştırmaları yapan birkaç özel araştırma enstitüsü dışında hâlihazırda kurumsallaşmış bir disiplinden söz etmek zordur. Dahası, bu çalışmaları yürüten araştırma ekipleri sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimi, ekonomi, gibi farklı alanlardan muhtelif araştırmacıları içermekte ve araştırmalar özerk bir sosyoloji faaliyetinden ziyade genellikle disiplinler arası ve proje odaklı çalışmalardan oluşmaktadır. Örneğin, günümüzde Amerikan askerî sosyolojisi olan *Armed Forces & Society* dergisi, sosyologlar; Morris

¹ Barış Ateş, "Askerî Sosyoloji: Kuruluş, Gelişim ve Gelecek Üzerine Bir Değerlendirme." *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi* 1.1, 2020, s. 55.

Janowitz, David R. Segal, James Burk ve siyaset bilimci Claude E. Welch Jr. ve Patricia M. Shields tarafından temsil edilmektedir.

Askerî sosyoloji bizzat ordu içerisinde kurulmuş ve gelişmiş bir disiplindir. Akademi dünyasının bu alana ilgisi sosyolojinin diğer disiplinlerine göre daha geç gelişmiştir. Askeriye içerisinde gelişen bu bilgi, pragmatik gayelerle kurulmuş, savaş koşulları ve bilhassa bu koşulların toplum üzerindeki etkisini ölçmek üzere tasarlanmıştır. Başpınar'a göre, askerî sosyolojinin tarihi 1789 Fransız İhtilali ve modern dünyanın kuruluşuna kadar gidebilmektedir. Fakat, İkinci Dünya Savaşı öncesi yapılan çalışmaların sosyolojik yöntem ve araçlardan noksan olması, bu araştırmaların sosyoloji literatürüne dâhil edilmesini ve müstakil bir disiplinin varlığından bahsetmeyi zorlaştırmaktadır.²

Özelde sosyoloji genelde de sosyal bilimler Almanya'da köklü bir geçmişe sahip olmasına karşın, askerî sosyoloji çalışmaları görece yenidir. Dörfler-Dierken ve Kümmel, Alman Askerî Sosyoloji tarihinin en uygun İkinci Dünya Savaşı ile başlatılması gerektiğini bildirmektedir.³ Bu da 80 senelik bir birikimin varlığından söz etmemizi sağlamaktadır. Alman Askerî Sosyolojisi ilk defa ne zaman ve nerede kurulmuştur? Hangi kurumlar ile temsil edilmiştir ve edilmektedir? Temel metodolojik ve teorik oryantasyonu nedir? Öne çıkan Alman Askerî Sosyologlar kimlerdir ve disiplinin günümüzde Almanya'daki konumu nedir? Çalışmada bu sorulara cevap aranmıştır. Bu soruların Türkiye'deki askerî sosyoloji çalışmaları için büyük önem taşıdığı kıymetlendirilmektedir.

Bilindiği üzere Türkiye'de ordu-toplum ilişkileri ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin toplumdaki yeri, politikadan ekonomiye, hukuktan akademiye bütün alanlardan araştırmacıların ilgisini çeken konulardandır. Yayıgın olan kanaat: “orduyu anlamak, toplumu anlamaktır”. Özellikle bir sosyal kurum olarak ordunun, toplumsal yapıda kuvvetli egemenliğini sürdürdüğü Türkiye gibi bir ülkede, kurumsallaşma aşamasında olan askerî sosyolojinin önemi

² Adem Başpınar, “Askeri Sosyoloji: Tarih ve Kaynaklar”. T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, 2010, s. 2, <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/46552.pdf> (Erişim Tarihi: 14.05.2021).

³ Angelika Dörfler-Dierken ve Gerhard Kümmel, “Die Militärsoziologie, das Militär und die Zukunft”, *Am Puls der Bundeswehr*, 2016, s. 345.

büyüktür. Bu çalışmanın temel amaçlarından biri de Türkçe literatürde sayıca az miktarda olan askerî sosyoloji çalışmalarına katkı sunularak, Amerikan Askerî Sosyolojisi yanında Alman Askerî Sosyolojisi'nin Türkiye'deki araştırmalar için bir alternatif sunabileceğini göstermektir.

1. Almanya'da Askerî Sosyolojinin Kurumsallaşma Girişimleri

Karl Demeter'in *Das deutsche Offizierkorps in seiner historisch-soziologischen Grundlagen* (Tarihsel-sosyolojik açıdan Alman subayları) eseri, askerî sosyoloji çalışmalarının aslında çok yeni olduğu bir tarihte, 1930 yılında basılmıştır. Demeter, Alman subayların en eski zamanlardan itibaren evrimini, entelektüel ve ahlaki mirasını, değişimini, bu değişimin subayların ideolojik tutumları üzerindeki etkisini ve devletle olan ilişkisini incelemiştir.⁴ Ordunun sosyal-bilimsel araştırması ise ilk olarak, 1959'da Protestan Çalışma Grubu'na bağlı olarak kurulan *Forschungsstätte der Evangelischen Studiengemeinschaft (FEST)* adlı bir araştırma komisyonu tarafından gerçekleştirilmiştir. Komisyon, Alman Silahlı Kuvvetleri üzerine bir dizi araştırma yürüttükten sonra, çalışma sonuçlarını 1965-1966 yılları arasında Georg Picht editörlüğünde yayımlamıştır. FEST komisyonuyla hemen hemen eş zamanlı olarak, 1961'de Köln Üniversitesi'nde René König başkanlığında *Wehrsoziologische Forschungsgruppe* (Savunma Sosyolojisi Araştırma Grubu) kurulmuştur. Grup, 1970'lerin ortalarına kadar Savunma Bakanlığı adına Alman ordusunda ampirik sosyal araştırmalar yürütmüş, yapılan araştırmaları ve sonuçları *Handbuchs für empirische Sozialforschung* (Deneysel Sosyal Araştırma El Kitabı) ve *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie* (Köln Sosyoloji ve Sosyal Psikoloji Dergisi)'nde yayınlanmıştır.⁵ 1960'larda Savunma Bakanı'nın isteği üzerine Rudolf Warnke yönetiminde *Systemforschung* (Sistem Araştırma Enstitüsü) kurulmuştur. Enstitü, niceliksel araştırmalara dayanarak, askerlerin işe alınması ve iş tatmini ile silahlı kuvvetlerin örgütsel iç sorunları ile ilgili araştırmalar yürütmüş, sonuçlarını Savunma Bakanlığı'nın *Schriftenreihe*

⁴ Karl Demeter, *Das Deutsche Offizierkorps in seinen historisch-soziologischen Grundlagen*. R. Hobbing, 1930.

⁵ Paul Klein, "Die Militärsozialwissenschaften in Deutschland und das Sozialwissenschaftliche Institut der Bundeswehr", *Am Puls der Bundeswehr*, Springer VS, Wiesbaden, 2016, s. 68.

Innere Führung (İç Liderlik Dizisi) dergisinde yayınlamıştır.⁶ Klein'e göre Almanya'da askerî sosyolojinin fitilini ateşleyen şey Amerikalı sosyolog Morris Janowitz'in 1964 basımı *The Professional Soldier* (Profesyonel Asker) kitabı olmuştur. Bu çalışmanın kıskırttığı tartışma, Alman askerî sosyoloji literatürünün büyük bir kısmına uzun süre hâkim olmuş, askerliğin belirli değer yüklü bir sosyal kurum olarak ele alınmasının önünü açmıştır. 1968 yılında Alman Silahlı Kuvvetler Ofisi, *Gruppe Wehrpsychologie* (Savunma Psikolojisi Grubu) ismi ile, esas olarak sosyal psikolojik, bazen de orduyla bağlantılı sosyolojik konularla ilgilenen bir çalışma grubu kurmuştur. Askerler arasındaki iş tatmini, sapkın davranışlar, askerlerin eğitimleri, siyasi tutumları, motivasyon ve üstlerin liderlik davranışları gibi temalar grubun çalışma alanlarındandır. Bu çalışmalardan bazıları *Schriftenreihe Innere Führung* ve *Wehrpsychologischen Untersuchungen* (Savunma Psikolojisi Araştırmaları) dergilerinde yayımlanmıştır.

1960'lar göz önüne alındığında Federal Almanya üniversitelerinde, ordu ile ilgili herhangi bir sosyal bilim tartışması ve çalışması olmadığı görülmektedir. Üniversitelerde ne bir askerî sosyoloji kürsüsü bulunmakta, ne de tematik olarak askerî sosyal bilimlere izafe edilebilecek düzenli konferanslar veya seminerler yapılmaktadır. Dönemin sosyal bilim dergilerindeki ve hatta Savunma Bakanlığı tarafından yayımlanan veya desteklenen askerî dergilerdeki ilgili makaleler son derece kısıtlıdır. Fakat, 1970'lere gelindiğinde ordu üzerine sosyal bilimsel çalışmaların kurumsallaşma yolunda önemli adımlar attığı görülmektedir. 1973 yılında dönemin Savunma Bakanı Helmut Schmidt'in inisiyatifiyle, Hamburg'da Helmut Schmidt Üniversitesi veya diğer adı ile Hamburg Silahlı Kuvvetler Üniversitesi kurulmuştur. Bunun yanında 1973'te kurulan Münih Silahlı Kuvvetler Üniversitesi, temelde subay ve subay adaylarının bilimsel eğitimi üzerine faaliyet gösteren bir kurum olup, askerî sosyoloji olarak nitelenebilecek bazı münferit çalışmalarda bulunmuştur. Örneğin, Viyana Üniversitesi'nde bir süre görev yaptıktan sonra 1977 yılında Münih Silahlı

⁶ Klein, aynı dönemde Köln'de bulunan *Institut für empirische Sozialforschung* (Ampirik Sosyal Araştırma Enstitüsü)'nde de askerî sosyoloji temalı konular üzerine bir dizi araştırma yapıldığını, fakat araştırmaların yayımlanmadığını bildirmektedir. (Bkz. Klein, s. 68).

Kuvvetler Üniversitesi'ne gelen Rolf Ziegler, askerî sosyoloji üzerine çalışmaları ile tanınmaktadır.

1970'ler, akademinin yanı sıra bazı vakıf ve organizasyonların da orduya sosyal bilimsel açıdan yakınlaştığı bir dönemdir. Çoğunlukla Alman siyasi partilerin birer temsilcisi konumunda olan ve büyük ölçüde kamu fonlarıyla finanse edilen; Konrad Adenauer Vakfı (CDU), Hanns Seidel Vakfı (CSU), Friedrich Ebert Vakfı (SPD), Friedrich Naumann Vakfı (FDP) ve Heinrich Böll Vakfı gibi vakıflar, ordu ile ilgili çalışmalara yönelmiştir. Ek olarak, Alman Silahlı Kuvvetleri'ne ait Karl Theodor Molinari Vakfı, askerî sosyoloji temalı seminerler düzenlemiş, ilgili araştırma projelerini desteklemiş ve askerlikle ilgili sosyal bilimlerin önemli rol oynadığı bir dizi yayım gerçekleştirmiştir.⁷ Bunun dışında, 1971'den beri varlık sürdüren *Arbeitskreis Militär und Sozialwissenschaften* (Askerî ve Sosyal Bilimler Çalışma Grubu) askerî ve güvenlik politikasıyla ilgili sosyal bilimsel çalışmalar gerçekleştiren bağımsız bilgi ve iletişim forumudur. Daha çok derneksel bir yapı gösteren grup 200 civarında üyeye sahiptir ve ordu, devlet ve toplum arasındaki makro-sosyolojik ve politik-bilimsel ilişkilere odaklanmakta, bilimsel konferanslar ve yayınlar yoluyla askeriye ile ilgili toplumda fikir oluşumuna katkıda bulunmayı hedeflemektedir.⁸

Almanya'da askerî sosyoloji üzerine en kapsamlı çalışmaları yürüten ve hâlâ önemli bir otorite kabul edilen kurum *Zentrum für Militärgeschichte und Sozialwissenschaften der Bundeswehr* (ZMSBw) (Askerî Tarih ve Sosyal Bilimler Merkezi)'dir. Merkez, 1968 yılında kurulan *Institut für Erziehung und Bildung in den Streitkräften* (Silahlı Kuvvetler Terbiye ve Eğitim Enstitüsü)'nün bir devamı niteliğindedir.⁹ Merkezin kuruluş gayesi, yeni kurulan askerî üniversitelerde öğretim müfredatı geliştirmektir. Kurum, 1974 yılında *Das Sozialwissenschaftliche Institut der Bundeswehr* (SOWI) (Alman Silahlı Kuvvetler Sosyal Bilimler Enstitüsü) adı ile Münih'te kurulmuş, 1994 yılında Berlin yakınlarında bulunan Strausberg'e taşınmış, 2013 yılında ise *Militärgeschichtlichen Forschungsamt* (MGFA) (Askerî Tarih Araştırma Ofisi) ile birleşerek Potsdam'da faaliyet göstermeye başlamıştır.

⁷ A.g.e. s. 70.

⁸ "AMS, Arbeitskreis Militär und Sozialwissenschaften e.V.", url: <https://mil-soz.de/>

⁹ Paul Klein, "Die Militärsozialwissenschaften in Deutschland...." s. 67.

Bunun yanında Potsdam Üniversitesi Tarih Enstitüsü, 2007 yılında Almanya’da ilk defa olarak “Askerî Çalışmalar” alanında Yüksek Lisans eğitimi açmış, 2016 yılından itibaren ise bölümün adı “Savaş ve Çatışma Çalışmaları” olarak değiştirilmiştir.

2. Askerî Sosyal Bilimlerden Askerî Sosyolojiye: 1960-1990 Arası Literatür

İkinci Dünya Savaşı sonrası kendisini yavaş yavaş toparlayan Alman Silahlı Kuvvetleri’nin kuruluş aşamasında, yani 1960 ve 1970’leri kapsayan dönemde, askerî sosyoloji üzerine nadir de olsa bazı yayınların olduğu göze çarpmaktadır. Bunlar, Eric Waldmann’ın *Soldat im Stadt: Staatsbürgers in Uniform* (1963) (Devletin Askeri: Üniformalı Vatandaş), Karl Demeter’in *Das deutsche Offizierkorps in Gesellschaft und Staat: 1650-1945* (1965) (Toplumda ve Devlette Alman Subay Sınıfı: 1650-1945), Wido Mosen’in; *Eine Militärsoziologie* (1967) (Askerî Sosyoloji), Bernhalrd Fleckenstein’in *Bundeswehr und Industriegesellschaft* (1971) (Silahlı Kuvvetler ve Sanayi Toplum), Wilfried von Bredow’un; *Die unbewältigte Bundeswehr: zur Perfektionierung eines Anachronismus* (1973) (Çözülmemiş Silahlı Kuvvetler: Bir Anakronizmi Mükemmelleştirmek), Hubert Treibers’in *Wie man Soldaten macht: Sozialisation in kasernierter Vergesellschaftung* (1973) (Nasıl Asker Yapılır: Kışlada Sosyalleşme) ve Franz Pöggeler ve Otto Wien’in *Soldaten der Demokratie* (1973) (Demokrasi Askerleri) eserleridir.¹⁰

1951’de *Arbeitskreis für Wehrforschung (AfW)* (Savunma Araştırmaları Çalışma Grubu) tarafından yayımlanmaya başlanan *Wehrwissenschaftliche Rundschau (WWR)* (Savunmabilimsel İnceleme), askerî sosyal bilimsel olarak nitelenebilecek çalışmaları ile tanınmaktadır. Dergi, 1936-1944 yılları arası yayım yapan *Militärwissenschaftliche Rundschau* (Askerîbilimsel İnceleme)’nin devamı niteliğinde olup, askerî liderlik, strateji, askerî tarih, askerî hukuk, askerî ekonomi, vs. gibi temaları konu almıştır. Daha sonra dergi, 1983’de *Europäische Wehrkunde* (Avrupa Askerî Bilimler) dergisi ile birleşmiş ve *Europäische Wehrkunde-Wehrwissenschaftliche Rundschau* adını almıştır. Aynı sene başka bir dergi olan *Sicherheit und Frieden* (Güvenlik ve Barış) dergisi, Baden-Baden şehrinde yayın hayatına başlamış olup, dergi

¹⁰ A.g.e. s. 69.

sivil-asker ilişkileri, silah kontrolü, savaş sonrası toplumlarda ulus inşası, güvenlik politikaları, barış araştırmaları, vb. konuları işlemektedir.

1980 ve 1990 yıllarını kapsayan dönemde askerî sosyoloji ile ilgili “akademik” olarak tanımlanabilecek makale sayısı azdır. Muhtelif bazı sosyal bilim dergilerinde silahlı kuvvetler ile ilgili makaleler yayımlansa da ordunun doğrudan sosyolojik analizini temel alan belirli bir dergi yoktur.

3. Anglosakson ve Alman Askerî Sosyolojisi: Metodolojik ve Teorik Çerçeve

Almanya’da askerî sosyoloji çalışmaları, Anglosakson muadiline göre nispeten daha geç başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı, Amerika’da askerî sosyolojinin başlangıç noktasıdır. Savaş süresince Amerikalı sosyal bilimciler silahlı kuvvetler bünyesinde bir dizi araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmalar, Amerika’daki sosyal bilimlerin gelişmesinde önemli rol oynadığı gibi, askerî sosyoloji çalışmalarının temel konsept ve teorilerini belirlemesi açısından bir ilki teşkil etmiştir. Askerî sosyolojinin bir disiplin olarak Amerika’da doğması, günümüze kadar ulaşan bir algı çerçevesini veya Kuhn’un tabiri ile paradigmayı beraberinde getirmiştir. Buna göre, askerî sosyolojinin tanımı, anlamı, bilimsel değeri; askerî araştırmaların karakteri, araştırılanın niteliği; araştırmamanın içeriği, evreni ve en önemlisi metodu gibi temel saikler, Amerikan bilim geleneği tarafından belirlenmiştir.¹¹

Samuel Stouffer tarafından yayımlanan *The American Soldier* (4 cilt, 1949/1950) eseri ve Harold Lasswell’in (1941) “Garnizon Devlet” kavramlaştırması, Amerikan askerî sosyolojisinin temelini oluştursa da özellikle iki askerî-sosyoloji klasığı *The Professional Soldier* (1960) ve *The Soldier and the State* (1957), bu alanda atıf alan temel kaynaklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iki eser aynı zamanda, Amerikan askerî sosyolojisinin günümüze kadar ulaşan teorik bir kutuplaşmasının da yansımasıdır.

Morris Janowitz’in *The Professional Soldier* (1960) (Profesyonel Asker), askerî sosyoloji çalışmaları için birinci teorik bloğu oluşturmaktadır. Bu alandaki yoğunlaşmanın önemli bir sebebi, Amerika Birleşik Devletleri’nde sivil-asker ilişkileri için olası sonuçları olan bir gönüllü

¹¹ Angelika Dörfler-Dierken ve Gerhard Kümmel, “Die Militärsoziologie, das Militär und die Zukunft”, s. 346.

ordunun kurulma girişimidir. Bunun dışında Janowitz, Alman savaş esirleriyle görüşerek, operasyonel olarak umutsuz bir durumda bile askerlerin neden savaşa devam ettiklerini açıklamaya çalışmıştır. Askerlerin (muharebe) gruplarındaki sosyal ilişkileri üzerine bugün hâlâ devam eden mikro-sosyolojik veya sosyal-psikolojik araştırmalar, Janowitz'in eserleriyle ivme kazanmıştır. Janowitz'in görüşlerini temel alan David Segal (1975) başta olmak üzere birçok Amerikan askerî sosyolog (Russet 1974, Moskos 1975, Slater 1977) sivil ve askerî alanların ayrılmasına karşı bir pozisyon takınmış ve sivil-asker arasında gayri resmî ağların kurulmasını savunmuştur. Dolayısı ile Janowitz'in değerlendirmelerinin sosyolojik bir perspektife sahip olduğu görülmektedir.

Samuel Huntington'un *The Soldier and the State* (Asker ve Devlet) eseri askerî normlar ideali, askerî rejimlerin oluşumu ve çöküşü konularını ele alan ikinci teorik bloğu oluşturmaktadır. 1957'de yayınlanan *Asker ve Devlet*, Huntington'un Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sivil-asker ilişkilerini anlama çabasının bir sonucudur. Sovyetleri kontrol altına alma politikası, ABD'nin barış zamanında ilk kez büyük askerî güçler bulundurmasını gerektirmiş ve İkinci Dünya Savaşı sonrası her askerî yeniden yapılanma, bir sonraki yeniden örgütlenme için koşulları belirlemiştir. Huntington'ın amacı, herhangi bir toplumdaki sivil-asker ilişkileri sisteminin, o toplumun askerî güvenliğini ne ölçüde artırma veya azaltma eğiliminde olduğunu analiz etmektir. Huntington'a göre "hizipler tarafından kiralanmış bir siyasi subay sınıfı, devletin güvenliğini tehlikeye atacaktır". Dolayısıyla liberal bir toplumda ordunun gücünün "profesyonellere yönelik en büyük tehdit" olduğunu eklemiştir. Huntingtoncu yaklaşımla hareket eden Samuel Finer, *The Man on Horseback: The Role of the Military in Politics* (At Sırtındaki Adam: Ordunun Siyasetteki Rolü) adlı eserinde, askerî darbe olasılığını artıran koşulları tanımlamıştır. Bu açılardan ise, Huntington'un sosyolojiye nazaran, daha çok siyaset bilimi açısından değerlendirmelerde bulunduğu görülmektedir.

Amerikan askerî sosyolojisinin yayın hayatına bakılacak olursa, en kapsamlı neşriyat şüphesiz Morris Janowitz tarafından hayata geçirilen *Armed Forces & Society* dergisidir. 1974'teki kuruluşundan bu yana, yalnızca ABD askerî sosyologları için değil, aynı zamanda dünya çapındaki ordu araştırmaları için önde gelen bir forum olmuştur. Derginin kuruluş tarihi, Vietnam Savaşı ve askerî güç kullanımı üzerine daha fazla bilimsel

düşünme ihtiyacının doğduğu yıllara tekabül etmektedir. 1974'ten 2011'in başına kadar dergide 963 adet makale yayımlanmıştır.¹² Bu makaleler: Sivil-asker İlişkileri (122), Askerlik Mesleği (107), Ordudaki Azınlıklar (70), Savaş (58), Millî Güvenlik ve Savunma Politikası (49), Askerî ve Siyasi Sistem (49), Silahlı Kuvvetlerde Dönüşüm Süreçleri (49), Askerî Sosyalleşme (49) ve Savunma Yapısı/İstihdam (46) ana temalarından oluşmaktadır.¹³ Politika, askerî sosyoloji tartışmalarında yüksek önceliğe sahiptir. Bu kategorilerin çoğunluğu aslen askerî-sosyolojik içeriği temsil ederken, konuların genel görünümü, askerî sosyoloji ile diğer disiplinler, özellikle uluslararası ilişkiler arasındaki yakın tematik bağlantılara da işaret etmektedir. Aynı zamanda, askerî-sosyolojik konuların ve soruların artan heterojenleşmesi göz önüne alındığında yukarıdaki dokuz konu alanına sürekli olarak yüksek düzeyde ilgi gösterildiği görülmektedir. Sayısal olarak 1970'lerde sivil-asker ilişkilerinin genel yönlerinin çoğunlukla ele alındığı, ancak şimdi silahlı kuvvetlerin sivil kontrolüne daha fazla odaklandığı görülmüştür. Bir yandan Avrupa veya Asya gibi bazı bölgeler incelenirken, diğer yandan silahlı kuvvetlerin sivil kontrolü farklı siyasi sistemler açısından analiz edilerek demokrasilerle karşılaştırılmıştır. Örneğin, Orta ve Doğu Avrupa'daki sistemik değişim göz önüne alındığında, tematik bir odaklanma, post-sosyalist devletlerdeki son gelişmeleri işaret etmektedir. İkinci tematik odak, askerlik mesleğiyle ilgili konuları içermektedir. Vietnam Savaşı, 1970'ler ve bilhassa 1980'lerde kötüleşen Doğu-Batı çatışmasının arka planına karşı, silahlı kuvvetlerin etkinliği ve askerlerin eğitiminin kalitesi hakkındaki sorular makalelere hâkim olmuştur. 2000'lerden itibaren ise moral, motivasyon ve hazırlık gibi temalara yönelinmiştir. Odaktaki bu kayma, özellikle Irak ve Afganistan'daki askerî müdahalelerle doğrudan ilgilidir.

“Ordu ve Siyasal Sistem” ana konusu, ordunun diktatörlüklerdeki önemi, devrimlerdeki rolü ve ordunun siyasi sistem içindeki genel konumu üzerine yapılan analizlere odaklanmıştır. Bu bölümde, özellikle Türk ordusu birçok kez araştırmalara konu olmuştur. “Silahlı Kuvvetlerde Dönüşüm Süreçleri” konulu makaleler, içerik olarak “Ordu ve Siyasal Sistem” temasını

¹² Elisabeth Rowley, Fabian Weitz ve Ines-Jacqueline Werkner, “Militärsoziologische Forschung in den USA und in Deutschland: Eine Literaturanalyse über fünf Jahrzehnte”. *Militärsoziologie—Eine Einführung*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2012. s. 496.

¹³ A.g.e. s. 497.

esas almakla beraber, silahlı kuvvetlerdeki reform süreçlerine ayrıntılı bir bakış sunmuştur. ABD ordusundaki reform süreçleri temel odak noktası olup, gözden geçirilen dönemin başında Vietnam Savaşı ve post-sosyalist ülkelerdeki dönüşüm süreçleri gelmektedir. “Savunma yapısı/istihdam politikası” kategorisi, silahlı kuvvetlerdeki dönüşüm süreçleri ile yakından ilgilidir. Bu kategorideki makaleler özellikle batı eyaletlerinde 1970’lerden beri kaydedilen daimî ordunun niceliksel gerilemesi, gönüllü askerliğin yapılanma sorunlarını tartışmaktadır. Orduda istihdam ile ilgili sorunlar da giderek daha fazla ele alınmaktadır. “Askerî Sosyalleşme” ana konusu ise, temel olarak askerî eğitim ve bunların birey üzerindeki etkileri ile ilgilidir. Ordunun birey üzerindeki etkisinden, farklı eğitim yöntemlerinin değerlendirilmesine doğru belirli bir tematik kayma zaman ölçüğünde görülmektedir.

Almanya’daki askerî sosyoloji çalışmalarına bakılacak olursa, niteliksel ve niceliksel olmak üzere iki metodolojiyi de görmek mümkündür. Niceliksel yani rakama dayalı istatistiksel çalışmalar, niteliksel çalışmalar üzerinde ezici bir çoğunluğa sahip olmasa da rakama dayalı araştırmalara itimat, sosyal bilimciler arasında daha yaygındır. Anket, çalışmaların temelini teşkil etmektedir. Bunun yanı sıra niteliksel araştırmalar da Almanya’da önemini korumaktadır. Biehl, askerî sosyoloji çalışmalarında triangülasyon metotlarının ve birleştirilmiş metodolojilerin verimli sonuçlar almada etkili olduğunu belirterek, metot birliğinin önemine değinmiştir.¹⁴

Bunun yanı sıra Alman Askerî Sosyolojisi, disiplinler-arası bir yapı göstermekte, bu anlamda da Anglosakson geleneği devam ettirmektedir. Askerî sosyoloji çalışmaları, orduyu temel alan bir dizi sosyal bilimsel çalışmaların ortak adını oluşturmaktadır. Silahlı kuvvetlerin organizasyonel ve kurumsal yapısının siyaset bilimi açısından tahlili, askerî psikoloji, motivasyon, askerî sağlık uygulamaları ve hatta antropoloji gibi alanlar, askerî sosyoloji ile kolektif ve dönüşümlü bir şekilde çalışılmaktadır. Anglosakson muadilinden farklı olarak Almanya’da askerî sosyoloji, teoloji ile de yakından ilgilidir. Disiplinler arasılık yanında uluslararası bir kimlik de taşıyan Alman Askerî Sosyolojisi, artan ulus ötesi askerî bağlar neticesinde gelişmiş, bilhassa

¹⁴ Heiko Biehl, “History Looms... Resources, Restrictions, and Perspectives on Military Sociology in Germany”, *Söjateadlane* 3, 2016, s. 170-171.

Avrupa güvenlik politikaları ve Batı ordularının mukayeseli analizleri yapılmıştır. Almanya, aynı zamanda *RC01 Armed Forces and Conflict Resolution* (Silahlı Kuvvetler ve Çatışma Çözümü) ve *ERGOMAS (European Research Group on Military and Society - Avrupa Askerî ve Toplum Araştırma Grubu)* gibi uluslararası organizasyonlarda da aktif çalışmalar yürütmektedir.¹⁵ *ERGOMAS* 1986'da kurulan, ordu ve toplum arasındaki ilişkiyi ve ilgili fenomenleri inceleyen ve analiz eden bir sosyal bilim topluluğudur. Tematik odaklı disiplinler-arası çalışma gruplarından ortak ulus-ötesi araştırmalara kadar geniş bir yelpazeye haizdir. Fakat gruptaki Alman araştırmacı sayısı kısıtlıdır. Bunun dışında Gerhard Kümmel, Jürgen Kuhlmann, Bernhard Fleckenstein, vb. Alman askerî sosyologlar, *ZMSBw*'deki görevlerinin yanı sıra *RC01* araştırma grubunda da faaliyet göstermektedir.¹⁶

Almanya'da askerî sosyoloji çalışmalarının çoğunlukla mikro düzey çalışmalar olduğu göze çarpmaktadır. Araştırmaların odak noktası; aktörler/eyleyiciler/failler seviyesindedir. Askerî personelin şahsi görüşleri, tavır/davranışları, değerlendirmeleri ve bilhassa moral ve motivasyon derecesi ön plandadır. Siviller üzerinde yapılan anketler sivillerin orduya yönelik görüşlerine odaklanmakta, gençler üzerinde yapılan çalışmalar gençlerin orduya ve orduda istihdam konusuna odaklanmakta, askerî personel üzerinde yapılan çalışmalar personelin üstlerine veya kuruma yönelik görüşlerine odaklanmaktadır.

Almanya'da askerî sosyoloji, çok çeşitli ve geniş konulara haiz olmakla birlikte, bazı temalar ön plana çıkmaktadır. Bu konu başlıklarının kısaca tanıtılması, Almanya'da askerî sosyolojinin ana hatlarını, çerçevesini ve sınırlarını göstermesi açısından faydalı olacaktır.

İlk olarak; sivil-asker ilişkileri, Almanya'da askerî sosyolojinin temelini oluşturmaktadır. Siyaset bilimi literatüründe de çokça tartışılan bu konu askerî sosyoloji için başka bir mana ifade etmektedir. Siyaset bilimi, askerî liderler ile siyasi karar alıcıların güç ilişkileri ve etkileşimi üzerinde yoğunlaşırken, askerî sosyoloji; silahlı kuvvetler ve halk arasındaki ilişki

¹⁵ A.g.e. s. 172.

¹⁶ Paul Klein, "Die Militärsozialwissenschaften in Deutschland....", s. 71.

üzerinde yoğunlaşmaktadır. Klasik askerî çalışmalarda görülen halkın silahlandırılması veya silahlı kuvvetlerin sivilleştirilmesi gibi konular yerine, ordunun sivil toplum içerisinde ne gibi yetkilere sahip olması gerektiği ana sorunsallardandır. Örneğin, seferberlik dönemleri veya askerî operasyon dönemleri gibi halkın büyük bir bölümünün silah altına alınmasını gerektirdiği durumlar, sivil-asker ilişkilerinin en yoğun olduğu dönemlerdir. Herfried Münkler, Edward Luttwak tarafından geliştirilen *Post-Heroik*¹⁷ Toplum teorisi kullanılarak, Alman toplumunun özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın acılı tecrübeleri dolayısıyla pasifist bir karaktere büründüğü, ordunun sivil toplumla herhangi bir etkileşimine sıcak bakmadığını sonucuna varılmıştır. Peter Feaver ve Richard Kohn tarafından geliştirilen *Sivil-Asker Mesafesi/Aralığı* teorisi de Alman Askerî Sosyolojisi'nde sıkça tartışılan teorilerdendir.

Alman Silahlı Kuvvetleri'nin Afganistan ve diğer ülkelerde gerçekleştirdiği operasyonlar, Almanya'da askerî sosyoloji çalışmalarında da yankılarını göstermektedir. Askerî personelin uluslararası operasyonlarda karşılaştığı intibak sorunları, moral ve motivasyonu, Doğu-Batı ikilemi içerisinde Heiko Biehl¹⁸ ve Detlef Bald¹⁹ tarafından incelenmiştir. Alman Silahlı Kuvvetler Sosyal Bilimler Enstitüsü de (SOWI) 1990'lardan itibaren Balkanlarda ve Afganistan da gerçekleştirilen operasyonlar üzerinde bir dizi sosyolojik araştırma yürütmüştür. Bu araştırmalarda özellikle, aile desteğinin ve sosyal bütünleşmenin silahlı kuvvetler mensupları için başat rol oynadığı, Alman askerlerinin diğer ülke askerlerinden farklı, özgün ve örtük bir ideolojiye sahip olduğunu, bunun da askerî motivasyona doğrudan etki ettiği ortaya konmuştur.

Alman Askerî Sosyolojisi'nin güncel tematik oryantasyonlarından biri de kadın askerî personelin orduya ve askerî kültüre intibakı meselesidir.

¹⁷ Post-heroik (ing. *post-heroic*), konvansiyonel kahraman algısının ötesinde, duygusal ve entelektüel olarak atik, otoriter ve kooperatif durumlara kolay intibak edebilen toplum ve birey tipidir.

¹⁸ Heiko Biehl, "Von der Verteidigungs- zur Interventionsarmee. Konturen eines gehemmten Wandels.- Kümmel, Gerhard (Ed.). Streitkräfte im Einsatz. Zur Soziologie militärischer Interventionen, Baden-Baden: Nomos.

¹⁹ Detlef Bald, *Militär und Gessellschaft 1945-1990. Die Bundeswehr der Bonner Republik. Baden-Baden: Nomos, 1994.*

Alman Silahlı Kuvvetlerinin 2001 yılında kadın vatandaşlara orduda kariyer imkânı tanınmasıyla önem kazanan bu konu, askerî sosyolojide yeni perspektiflerin önünü açmıştır. Ordunun geleneksel ataerkil bir yapıda olması, kadınların orduya girişi akabinde; askerlik mesleğinin kendisinde, kurumsal olarak orduda ve cinsiyet rollerinin yeniden tanımlanması meselelerinde ortaya çıkan değişimlerin incelenmesini zaruri kılmıştır. Örneğin bu konu, Alman askerî sosyolog Gerhard Kümmel tarafından çalışılmıştır. Kümmel, silahlı kuvvetler bünyesinde gerçekleştirdiği anketlerle, orduda görev yapan kadın ve erkek askerlerin intibak sorunlarını ve görev yapacak olan kadın askerlerin orduya yönelmedeki temel güdülerini incelemiştir.²⁰ Başka bir araştırmacı Maja Apelt de askerî organizasyonlar içerisinde cinsiyet çalışmaları ile tanınan diğer bir sosyologdur.²¹

“İnsan Kaynakları” genel başlığı altında toparlanabilecek konular, Almanya’da askerî sosyolojinin diğer önemli temalarındandır. Disiplinin Almanya’da ortaya çıktığı ilk dönemlerinden itibaren araştırmacıların odak noktalarından birisini oluşturmaktadır. Örneğin König, editörlüğünü üstlendiği ve 1968 yılında basımı yapılan *Beiträge zur Militärsoziologie* kitabında “Asker Alma” konusunu işlemiştir. Günümüzde de demografik değişim, Alman genç kesimin hâlihazırda iş sahibi olması dolayısıyla askerliğe meyil etmemesi, zorunlu askerliğin sona ermesi, kimin, ne şekilde ve hangi gerekçelerle askere alınacağı gibi meseleler Potsdam Askerî Tarih ve Sosyal Bilimler Merkezi (*ZMSBw*)’nin güncel araştırma konularını oluşturmaktadır. Bu araştırmalar; motivasyon derecesi, askerlik mesleğinin seçimi, aynı zamanda askerlik mesleğinden uzak kalma gerekçeleri, askerî sosyalizasyon gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Biehl, belirtilen temaların dışında, yalnızca Alman Askerî Sosyolojisi’ne özgü iki konudan bahsetmektedir. Bunlar; *Innere Führung* doktrini ve *Askerî Papazlık* müessesesidir.²² Kabaca *İç Liderlik* olarak Türkçeye tercüme edilebilecek *Innere Führung* doktrini, İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden kurulumu gerçekleşen Alman Silahlı Kuvvetlerinin

²⁰ Gerhard Kümmel, “Halb zog man sie, halb sank sie hin... Die Bundeswehr und ihre Öffnung für Frauen.” *Am Puls der Bundeswehr*. Springer VS, Wiesbaden, 2016. 277-301.

²¹ Maja Apelt, *Forschungsthema: Militär: Militärische Organisationen im Spannungsfeld von Krieg, Gesellschaft und soldatischen Subjekten*. Springer-Verlag, 2010.

²² Heiko Biehl, “History Looms... Resources, Restrictions...”, s. 178.

(Bunderswehr) *Üniformalı Vatandaş* modeline dayalı bir yönetim kavramıdır. Bu doktrin, Almanya’da askerî sosyoloji çalışmalarının önemli bir malzemesini oluşturmuş, doktrini destekleyen veya karşı çıkan sosyal araştırmacılar külliyyatın gelişmesine bir biçimde katkıda bulunmuştur.²³ Bu model ile askerî liderliğin amaçları, ilkeleri, uygulama alanları ve yol göstericiliği yeniden tanımlanmış, askerinin kendi imajını oluşturması hedeflenmiş, görevinin bir taraftan askerî görevler öbür taraftan ise özgür vatandaşın haklarını koruma görevleri olduğu kendisine hatırlatılmıştır. Bunda şüphesiz, Nasyonal Sosyalizm döneminin acılı tecrübeleri etkili olmuştur. Bu tecrübe ki, Almanya’nın diğer Avrupa ülkelerine mukayese ile zorunlu askerliği en geç kaldıran ülke olmasını (2011) da açıklayan bir durumdur. Longhurst, bu durumun *Path Dependency* (Patika Bağımlılığı) olarak adlandırılan bir sendromdan kaynaklandığını belirtmiş, Almanya’nın askerlik meselelerindeki çekincelerini; tarihi, stratejik ve siyasi bazı meşru sebeplere dayandığı, bu sebeple Alman Silahlı Kuvvetlerinin canlı tutulmaya gayret gösterildiğini iddia etmiştir.²⁴ Buna göre Almanya, ordunun güçsüzleştirilmesinin içeride demokrasinin korunmasında sıkıntılar yaratacağı, dışarda ise tehdit oluşturacağı endişesini her an muhafaza etmekte, fakat aynı zamanda Nazi deneyimi sebebiyle orduyu Anglosakson muadilleri gibi müstakil bir kuvvet haline getirmeye cesaret edememektedir.

Askerî Papazlık/Vaizlik teması, Alman Askerî Sosyolojisi’nin diğer alametifarikasıdır. Nazi döneminde sıkı denetim altında bulunan askerî papazlık kurumu, siyasi bir teşkilatlanma olarak iktidarın politikalarını din adına meşrulaştırma görevini üstlenmiştir. Federal Almanya Cumhuriyeti döneminde ise bu teşkilatlanma yenilenmiş, devlet, başta Protestan Kilisesi ile antlaşma yapmış, daha sonra diğer mezhepleri de göz önünde bulundurarak bu antlaşmayı genişletmiştir. Alman ordusu içerisinde görev yapan; askerlerin, asker ailelerin ve sivil görevlilerin dinî ihtiyaçlarını gidermek, bireylere manevî kuvvet sağlamak, savaşın etik sorunlarını dinen bertaraf etmek gibi çeşitli görevler alan papaz, vaiz ve din görevlileri, teolojik-sosyolojik çalışmaların temelini oluşturmaktadır. Silahlı Kuvvetler bünyesinde bulunan

²³ Kavram üzerine birçok kitap ve makalenin yanı sıra, *Schriftenreihe Innere Führung* (İç Liderlik Dizisi) adıyla süreli dergi de yayımlanmıştır.

²⁴ Kerry Longhurst, “Why aren’t the Germans debating the draft? path dependency and the persistence of conscription”, *German Politics*, 12(2), 2003, s. 150-151.

bu kilise teşkilatlanmaları, İç Liderlik doktrini ile normatif ve etik sorunların ne ölçüde bağdaştığı konuları sosyal bilimcilerin odak konusudur.

4. 2000'lerden Günümüze Alman Askerî Sosyolojisi ve Sınırlılıklar

Spesifik olarak askerî sosyoloji olarak tanımlanmasa da askerî sosyal bilimler içerisinde değerlendirilebilecek olan araştırmalar ve bilhassa askerî tarih ve askerî historiyoğrafi çalışmaları, Almanya'da son 20 yıl içerisinde büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Özellikle Alman tarihçiler arasında yükselen bu eğilim, sosyal bilimlerin bütün alanlarında etkisini göstermektedir. Genellikle İkinci Dünya Savaşı ve Alman Silahlı Kuvvetleri üzerine olan bu yoğunlaşma, son dönemlerde Birinci Dünya Savaşı, Soğuk Savaş, Doğu Almanya ve Batı Almanya Silahlı Kuvvetleri gibi konu alanlarını da kapsamına almıştır. Güvenlik politikaları, strateji ve savaş gibi konular Alman sosyal bilimciler tarafından popüler konular arasındadır. Yeni savaş teorileri, Balkanlar'da yaşanan gelişmeler, 9/11 saldırıları, Afganistan'da yaşanan hibrit savaşlar, Alman askerî sosyoloji çalışmalarının güncel çalışma evrenini tanımlamaktadır. Bunların dışında, Avrupa Birliği kurumları tarafından desteklenen Avrupa güvenlik politikaları çalışmaları da bulunmaktadır.

Günümüzde Almanya'da askerî sosyoloji üzerinde ihtisas sahibi sosyologların yetişmesinin ve belirli bir teorik-ampirik külliyatın bulunması sebebiyle, disiplinin Almanya'da kurumsallaştığını söylemek mümkündür. Fakat Anglosakson muadiline mukayese ile Alman Askerî Sosyolojisi'nin belirli yetersizlikleri göz çarpmaktadır.

Amerikan Askerî Sosyolojisi, *International Sociological Association* (Uluslararası Sosyoloji Derneği) bağlı olarak çalışan RC01 araştırma komitesi ile temsil edilmektedir. Komite, çalışma oryantasyonunu şu şekilde belirtmektedir:

“Silahlı kuvvetler sosyologları ve dünya ölçeğinde çatışma çözümü arasında profesyonel ilişkiler geliştirmek; silahlı kuvvetler sosyolojisi ve çatışma çözümü alanındaki araştırma bulgularının, teorik gelişmelerin ve metodolojilerin uluslararası yayılımını teşvik etmek; lisans, yüksek lisans ve lisansüstü düzeylerde silahlı kuvvetler ve çatışma çözümü ile ilgili ders materyallerinin öğretimini teşvik

*etmek ve silahlı kuvvetler ve çatışma çözümünü alanında uluslararası toplantılar ve araştırma işbirliğini teşvik etmek.*²⁵

Fakat Almanya'da buna benzer bir komite bulunmamaktadır. *Deutsche Gesellschaft für Soziologie* (Alman Sosyoloji Derneği), 36 alt araştırma biriminden oluşmasına rağmen, askerî sosyoloji ile irtibatlandırılabilir herhangi bir araştırma gurubuna sahip değildir.²⁶ Bunun yanı sıra Alman askerî sosyolog Paul Klein; *Armed Forces & Society* ile temsil edilen Anglosakson askerî sosyolojisinin yanında, Almanya'nın ordu araştırmalarına adanmış herhangi bir sosyoloji dergisi olmadığını belirterek, Almanya'da askerî sosyolojinin Amerika'ya görece geç kurumsallaşmasını şu gerekçe ile ifade etmiştir:

*“Almanya’da bu dikkat eksikliğinin sebebi; Almanya’daki sosyoloji mesleğinin dinamikleri, askerî mesleğin opak ve özelleşmiş doğası ve bu ikisi aralarındaki farklılıklar ile açıklanabilir. Bir Alman sosyolog, orduyu incelemeyi seçerse, mesleği ile ilgili çeşitli eleştirilere karşı savunmasızdır. Küçük bir alan olduğu için rekabetin az olduğu bir alanı seçmekle suçlanabilir. Sosyolog, aynı zamanda, askeriye eleştirmeden desteklemek ve sosyal araştırma yoluyla etkinliklerini artırmakla da suçlanabilir. Ayrıca, askerlik hizmetinin görece “düşük statüsü” de araştırmacıya kötü bir imaj yaratabilir. Askerlik mesleği, uzun bir alıştırma dönemi gerektiren ve giderek daha fazla uzmanlaşan, bu sebeple de araştırmacıları caydıran bir alanı ifade etmektedir.”*²⁷

Alman Askerî Sosyolojisi'nin önemli bir sınırlılığı ise, sivil akademi yani üniversiteler ile ordu arasındaki iletişim yetersizliğidir. Almanya'da, silahlı kuvvetler dışında askerî sosyoloji çalışmaları yürüten sivil akademisyen veya araştırmacılar yok denecek kadar azdır. Bu durum sosyal bilimler ve askeriye arasındaki tarihî ve normatif ayırımın bir yansımasıdır. Orduya yakın bir pozisyonda bulunmanın ve ordu üzerine çalışmalar yürütmenin akademik itibarı sarsacağı görüşü, Almanya'da yaygın bir kanaattir. Bu da disiplinin

²⁵ “RC01 Armed Forces and Conflict Resolution”, Research Committees. ISA. <https://www.isa-sociology.org/en/research-networks/research-committees/rc01-armed-forces-and-conflict-resolution/> (Erişim Tarihi: 20.06.2021).

²⁶ Heiko Biehl, “History Looms... Resources, Restrictions...”, s. 178.

²⁷ Tyler Crabb ve David R. Segal. “Comparative Systems of Analysis: Military Sociology in the United States and Europe.” *Handbook of the Sociology of the Military*. Springer, Cham, 2018. s. 64.

kurumsallaşmasında yaşadığı gecikmeyi bir ölçüde açıklamaktadır. Almanya’da askerî sosyolojinin önemli temsilcilerinden askerî sosyolog ve tarihçi Heiko Biehl, Anglosakson muadiline mukayese ile Almanya’da askerî sosyolojinin geç kalmasının; Alman üniversitelerinde görev yapan akademisyenlerin askerî konulara hep çekince ile yaklaşması, özellikle silahlı kuvvetlerin kapalı yapıda bir kurum olması dolayısıyla iş birliğinin zayıf olacağı düşüncesi ve akademik kariyer açısından gelecek vadetmemesi gibi sebepler olduğunu belirtmiştir.²⁸

Sivil kanadın çekingenliğinin yanı sıra, ordunun da sosyal bilimsel araştırmalara şüphe ile yaklaşması bu mesafeyi derinleştirmiştir. Alman Silahlı kuvvetleri, kurumsal anlamda akademiye göre daha muhafazakâr bir yapıdadır ve askerî personel, sivil araştırmacılara karşı çekimser tavrını sürdürmektedir. Özellikle, sosyal bilimcilerin ordu içerisinde gözlem yapmasının, millî güvenlik, istihbarat ve strateji gibi devlet açısından gizliliği muhafaza edilmesi gereken konuları tehlikeyi düşüreceği, yüksek rütbeli Alman subaylar arasında yaygın bir kanaattir. Bunun yanı sıra, askerî sosyoloji çalışmalarının temelini oluşturan; “silah arkadaşlığı, orduya güven, üstlere güven, itaat, ast-üst ilişkisi” gibi konuların sivil araştırmacılar tarafından çalışılacak olması; askerî kanun ve teamüllere aykırı olarak astların üstlerini anket, mülakat veya diğer metotlarla değerlendirmesi, bir biçimde onların faaliyetlerini/emirlerini sorgulaması, geleneksel ordu anlayışına zıt olarak görülmekte ve askerî disiplin, hiyerarşi ve emir-komuta zinciri gibi ordunun temel dayanaklarına zarar vereceği düşünülmektedir. Bunların dışında, askerî personelin eleştiriye kapalı yapısı, sosyal araştırmaların; üniversitelerin ordu içerisine müdahalesi olarak görülmesi ve hatta araştırma sonuçlarının siyaseten istismar edilebileceği çekincesi, Almanya’da sivil-asker ilişkileri arasındaki var olan mesafenin ve askerî sosyoloji çalışmalarının yetersizliğinin önemli bir sebebidir. Biehl, bu gerekçelere bir oranda hak vererek, askerî çalışmalarda son dönemlerde büyük bir artış olmasına rağmen, silahlı kuvvetlerin halen kapalı bir kutu olması dolayısıyla Almanya’da askerî sosyolojinin marjinal konumunu koruduğunu belirtmektedir.²⁹

²⁸ A.g.e. s. 178.

²⁹ A.g.e. s. 168.

Yukarıdaki bölümde bahsedildiği üzere, Almanya'da askerî sosyoloji mikro karakterdedir. Kantitatif ve kalitatif çalışmaların ezici bir çoğunluğu aktörler/failler düzeyindedir. Bu da ordunun yapısal ve kurumsal boyutunun gözden kaçırılmasına sebep olmaktadır. Mikro düzey teori ve kavramsallaştırmalar, makro çözümler açısından yetersiz kalmakta, bu da askerî bir organizasyon olarak ordunun diğer organizasyonlarla ve kurumlarla mukayesesini zorlaştırmaktadır.

Alman Askerî Sosyolojisi'nin diğer önemli bir sorunu; disiplinin yalnızca pragmatik amaçlara yönelik bir uğraşla sınırlı kalma tehlikesidir. Yukarıdaki bölümlerde izah edildiği gibi, askerî sosyolojinin temel itici gücü, silahlı kuvvetlerin araştırma sorusunu bizatihi belirlediği çalışmalardır. Dolayısıyla araştırılmak istenen konular, genellikle ordu içerisindeki sorunlara ve bunların çözümüne yönelik pratik eksenlidir. Örneğin, yurtdışı konuşlandırılma görevlerinde intibak sorunları baş göstermiş, bu sorunların çözümüne yönelik araştırmalar yapılmıştır. Aynı şekilde değişen sosyal ve demografik şartlar ve zorunlu askerliğin kalkması, askerliğe kimlerin, nasıl, ne şekilde temin edileceği sorunlarını ortaya çıkarmış, bu da sosyologları; askerî insan kaynakları çalışmalarına yönlendirmiştir. Bu yönelim, günün şartlarına acil çözümler üretmesi bakımından pragmatik ve faydalıdır. Fakat bu durum aynı zamanda askerî sosyolojiyi, yalnızca organizasyonun (ordu) verimliliğini arttırmaya yönelik uygulamalı sosyal teknoloji çalışmalarına hapsetme tehlikesi taşımaktadır.³⁰

Sonuç

Almanya'da askerî sosyoloji, İkinci Dünya Savaşı akabindeki çalışmalarda kendisini göstermiş, Avrupa'nın çoğu ülkesi gibi, Amerikan sosyolojik modelleri erken dönem Alman askerî sosyolojisinin temelini oluşturmuştur. Özellikle Janowitz ve Huntington'un çalışmalarının, Alman Askerî Sosyolojisi'ne kayda değer bir etkisi olmuştur. Alman Silahlı Kuvvetleri tarafından finanse edilen araştırma merkezleri, Alman askerî sosyolojisindeki ilerlemelerin temel alanı olmuştur. Bunun yanı sıra genellikle bir Alman siyasi partisiyle iltisaklı olan ve/veya kamu tarafından finanse edilen vakıflar, zaman zaman askerî sosyoloji araştırmaları yürütmüştür.

³⁰ A.g.e. s. 182.

Bu merkezlerde gerçekleştirilen çalışmalar, acil askerî sorunlara yönelik uygulamalı araştırmalarla sınırlı kalmamış, ordu ve toplum arasındaki ilişki hakkında temel, teori odaklı araştırmalar da gerçekleştirilmiştir.

Almanya'da askerî sosyoloji çalışmaları, Anglosakson muadiline göre nispeten daha geç başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı, Amerika'da askerî sosyolojisinin başlangıç noktasıdır. Savaş süresince Amerikalı sosyal bilimciler silahlı kuvvetler bünyesinde bir dizi araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmalar, Amerika'daki sosyal bilimlerin gelişmesinde önemli rol oynadığı gibi, askerî sosyoloji çalışmalarının temel konsept ve teorilerini belirlemesi açısından bir ilki teşkil etmiştir. Askerî sosyolojinin bir disiplin olarak Amerika'da doğması, günümüze kadar ulaşan bir algı çerçevesini veya Kuhn'un tabiri ile paradigmayı beraberinde getirmiştir. Buna göre, askerî sosyolojinin tanımı, anlamı, bilimsel değeri; askerî araştırmaların karakteri, araştırılanın neliği, niteliği; araştırmacının içeriği, evreni ve en önemlisi metodu gibi temel saikler, Amerikan bilim geleneği tarafından belirlenmiştir.

Anglosakson muadiliyle mukayese edildiğinde Alman askerî sosyolojisinin belirli yetersizlikleri göze çarpmaktadır. Örneğin; Amerikan Askerî Sosyolojisi *RCOI* araştırma komitesi ile temsil edilmesine karşın, Alman Askerî Sosyolojisi'nin temsil edildiği bir komite yoktur. Bunun yanı sıra, *Armed Forces & Society* ile temsil edilen Anglosakson askerî sosyolojisinin yanında, Almanya'nın ordu araştırmalarına adanmış herhangi bir sosyoloji dergisi bulunmamaktadır. Almanya'da, sivil akademi yani üniversiteler ile ordu arasında iletişim yetersizliği bulunmakta olup, silahlı kuvvetler dışında askerî sosyoloji çalışmaları yürüten sivil akademisyen veya araştırmacılar yok denecek kadar azdır.

Summary

Although sociology in particular and social sciences, in general, have a long history in Germany, studies of military sociology are relatively new. German Military Sociologists Dörfler-Dierken and Kümmel state that the history of German Military Sociology should be most appropriately begun with the Second World War. This allows us to talk about the existence of 80 years of experience and literature. When and where was German Military Sociology first established? With which institutions was it represented and is been represented? What is its main methodological and theoretical

orientation? Who are the prominent German Military Sociologists and what is the position of the discipline in Germany today? In this study, answers to these questions are sought. It is appreciated that these questions are of great importance for military sociological studies in Turkey.

Military sociological studies in Germany started relatively later than their Anglo-Saxon counterpart. The Second World War is the starting point of military sociology in America. During the war, American social scientists conducted a series of research within the armed forces. These researches not only played an important role in the development of social sciences in America but also constituted a first in terms of determining the basic concepts and theories of military sociological studies. The birth of military sociology as a discipline in America brought with it a framework of perception -in Kuhnian words, the paradigm- that has survived to the present day. Therefore, it can be argued that the definition, meaning, scientific value of military sociology, the character of military research, what is being researched, its quality, the basic motives of the research, such as the content, the universe, and most importantly, the method are determined by the American scientific tradition. Thus, American sociological models formed the basis of early German military sociology. In particular, the work of Janowitz and Huntington has had a significant impact on German Military Sociology.

Apart from this, research centers funded by the German Armed Forces have been the main area of advances in German military sociology. Foundations, usually affiliated with a German political party and/or publicly funded, have occasionally conducted military sociological research. The studies carried out in these centers were not limited to applied research on urgent military problems, but also basic, theory-oriented research on the relationship between the army and society. The social-scientific research of the army was first carried out by a research commission called Forschungsstätte der Evangelischen Studiengemeinschaft (FEST), which was established in 1959 under the Protestant Working Group. In addition, the Wehrsoziologische Forschungsgruppe (Defence Sociology Research Group) was established at the University of Cologne in 1961 under the chairmanship of René König, and in 1973, Helmut Schmidt University, or Hamburg Armed Forces University, was established on the initiative of the then Minister of Defence, Helmut Schmidt.

Zentrum für Militärgeschichte und Sozialwissenschaften der Bundeswehr (ZMSBw) (Center for Military History and Social Sciences of the Bundeswehr) is still considered an important authority that carries out the most comprehensive studies on military sociology in Germany today. It is striking that military sociology studies in Germany are mostly micro-level studies. The focus of research is on the level of actors/agents. Personal opinions, attitudes/behaviors, evaluations and especially morale and motivation level of military personnel are at the forefront. Surveys conducted on civilians focus on the views of civilians towards the army, studies on youth focus on the army and employment of young people in the army, and studies on military personnel focus on the views of the personnel towards their superiors or the institution.

When compared to its Anglo-Saxon counterpart, certain inadequacies of German military sociology are also striking. E.g; Although American Military Sociology is represented by the RC01 research committee, there is no committee representing German Military Sociology. Besides, if we look at the publication life of American military sociology, the most comprehensive publication is undoubtedly Armed Forces & Society journal, which was brought to life by Morris Janowitz. Since its founding in 1974, it has been the premier forum not only for US military sociologists but also for military research around the world. However, Germany does not have any sociology journals devoted to military studies. In addition, in Germany, there is a lack of communication between the civilian academy, that is, universities, and the army, and there are hardly any civilian academics or researchers who carry out military sociology studies outside the armed forces.

Çatışma Beyanı:

Araştırmanın yazarı olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanım bulunmamaktadır.

Kaynakça

Kitaplar

- APELT, Maja, *Forschungsthema: Militär: Militärische Organisationen im Spannungsfeld von Krieg, Gesellschaft und soldatischen Subjekten*. Springer-Verlag, 2010.
- BALD, Detlef, *Militär und Gessellschaft 1945-1990. Die Bundeswehr der Bonner Republik*. Baden-Baden: Nomos, 1994.
- BREDOW, Wilfried. *Die unbewältigte Bundeswehr. Zur Perfektionierung eines Anachronismus*. Frankfurt/M., Fischer Taschenbuch Verl., 1973.
- DEMETER, K. *Das Deutsche Offizierkorps in seinen historisch-soziologischen Grundlagen*. Reimar Hobbing, Berlin, 1930.
- DÖRFLER-DIERKEN, Angelika & KÜMMEL, Gerhard, (Hrsg.), *Am Puls der Bundeswehr: Militärsoziologie in Deutschland zwischen Wissenschaft, Politik, Bundeswehr und Gesellschaft*, Springer VS, Wiesbaden, 2016.
- FINER, Samuel. *The Man on Horseback: The Role of the Military in Politics*. Pall Mall Press, London, 1962.
- FLECKENSTEIN, Bernhard, *Bundeswehr und Industriegesellschaft*. Harald Boldt Verlag Boppard am Rhein, 1971.
- HUNTINGTON, Samuel P. *The Soldier and the State*. Cambridge: Harvard University Press, 1957.
- JANOWITZ, Morris. *The Professional Soldier* (Glencoe, IL.) 1960.
- MOSEN, Wido. *Eine Militärsoziologie. Technische Entwicklung und Autoritätsprobleme in modernen Armeen*. Neuwied, Berlin, 1967.
- POGGELER, Wien & WIEN, Otto. *Soldaten Der Demokratie: Die Bundeswehr in Gesellschaft und Staat*. Bernard & Graefe Verlag, Frankfurt, 1973.
- TREIBER, Hubert. *Wie man Soldaten macht. Sozialisation in kasernierter Vergesellschaftung*. Düsseldorf, Bertelsmann-Universitätsverlag., 1973.
- WALDMAN, Eric. *Soldat im Staat. Der Staatsbürger in Uniform*. Harald Boldt Verlag, Boppard, 1963.

Tezler

- BAŞPINAR, Adem. "Askeri Sosyoloji: Tarih ve Kaynaklar". T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, 2010, Erişim: 14.05.2021. url: <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/46552.pdf>.

Makaleler

- ATEŞ, Barış. "Askeri Sosyoloji: Kuruluş, Gelişim ve Gelecek Üzerine Bir Değerlendirme." *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi* 1.1. 2020, 53-74.
- BIEHL, "Heiko, Von der Verteidigungs- zur Interventionsarmee. Konturen eines gehemmten Wandles".- Kümmel, Gerhard (Ed.). *Streitkräfte im Einsatz. Zur Soziologie militärischer Interventionen*, Baden-Baden: Nomos, 2008.
- BIEHL, Heiko, History Looms... Resources, Restrictions, and Perspectives on Military Sociology in Germany. *Söjateadlane*, 2016, 3: 167-187.
- CRABB, Tyler & SEGAL, David R. "Comparative Systems of Analysis: Military Sociology in the United States and Europe." *Handbook of the Sociology of the Military*. Springer, Cham, 2018. 61-86.
- DÖRFLER-DIERKEN, Angelika ve KÜMMEL, Gerhard, "Die Militärsoziologie, das Militär und die Zukunft", *Am Puls der Bundeswehr*, 2016.
- KLEIN, Paul. Die Militärsozialwissenschaften in Deutschland und das Sozialwissenschaftliche Institut der Bundeswehr. In: *Am Puls der Bundeswehr*. Springer VS, Wiesbaden, 2016. 67-82.
- KÜMMEL, Gerhard. Halb zog man sie, halb sank sie hin... Die Bundeswehr und ihre Öffnung für Frauen. In: *Am Puls der Bundeswehr*. Springer VS, Wiesbaden, 2016. p. 277-301.

- LASSWELL, Harold D. The Garrison State. *American journal of sociology*, 1941, 46.4: 455-468.
- LONGHURST, Kerry. "Why aren't the Germans debating the draft? path dependency and the persistence of conscription", *German Politics*, 12(2), 2003, s. 147-165. doi: 10.1080/09644000412331307614.
- MOSKOS, Charles C. The American combat soldier in Vietnam. *Journal of Social Issues*, 1975.
- MOSKOS, Charles, C. UN Peacekeepers: The Constabulary Ethic and Military Professionalism. *Armed Forces & Society*, 1975, 1: 4, 388-401.
- ROWLEY, Elisabeth, FABIAN Weitz, and INES-JACQUELINE Werkner. "Militärsoziologische Forschung in den USA und in Deutschland: Eine Literaturanalyse über fünf Jahrzehnte." *Militärsoziologie—Eine Einführung*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2012. 495-519.
- RUSSET, Bruce. Political Perspectives of U.S. Military and Business Elites. *Armed Forces & Society*, 1974, 1: 1, 79-108.
- SEGAL, David. Civil-Military Relations in the Mass Public. *Armed Forces & Society*, 1975, 1: 2, 215-229.
- SLATER, Jerome. Apolitical Warrior or Soldier-Statesman: The Military and the Foreign Policy Process in the Post-Vietnam Era. *Armed Forces & Society*, 1977, 4: 1, 101-118.

İnternet

"AMS, Arbeitskreis Militär und Sozialwissenschaften e.V.", url: <https://mil-soz.de/>

Ruanda Soykırımı'nın Uluslararası Hukuktaki Soykırım Tanımı Kapsamında Değerlendirilmesi

The Evaluation of the Rwandan Genocide within the Context of the Genocide Definition in International Law

Selin BAŞER*

Öz

Bu çalışmanın konusu, Ruanda Soykırımı'nın uluslararası hukuktaki soykırım suçu çerçevesinde değerlendirilmesi olarak belirlenmiştir. Söz konusu değerlendirme, soykırım suçunun uluslararası hukuktaki tanımında yer alan unsurların, Ruanda Soykırımı'nda ne şekilde somutlaştığını ortaya koymak suretiyle yapılmıştır. Tutsi etnik grubunu hedef alan Ruanda Soykırımı, Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin kabulünden beri gerçekleşmiş, en açık, en çarpıcı ve en yıkıcı şiddet olaylarından biridir. Soykırım olayları sırasında, çoğunluğu Tutsi grubuna mensup olan pek çok kişinin alenen katledilmesinin yanı sıra; fiziksel ve zihinsel şiddet, işkence ve tecavüz gibi, suç tanımında belirtilen diğer ihlallerin örnekleri de fazlaca yaşanmıştır. Bu kapsamda Ruanda Soykırımı, uluslararası hukukta yer alan soykırım tanımını net bir şekilde somutlaştıran, adeta tipik bir soykırım olayı olarak ortaya çıkmaktadır. Ruanda Soykırımı ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından oluşturulan içtihatlar, çeşitli grup ve topluluklara yönelik diğer olayların soykırım olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği hususunda önemli bir referans noktası olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Hukuk, Soykırım, Soykırım Suçunun Unsurları, Ruanda Soykırımı, Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi.

Abstract

This study aims to evaluate the Rwandan Genocide within the framework of international law. This evaluation is carried out by revealing how the elements included in the definition of genocide in international law emerged in the Rwandan Genocide. The Rwandan Genocide targeting the Tutsi ethnic group is one of the most explicit, striking,

* Dr. Avukat, Serbest Araştırmacı, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0003-1267-6254, e-posta: selbaser@gmail.com.

Geliş Tarihi / Submitted: 31.01.2022
Kabul Tarihi / Accepted: 13.03.2022

and devastating acts of violence that has occurred since the adoption of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. During the genocide, in addition to the murder of many people, most of whom were members of the Tutsi group, there were also many examples of other violations specified in the definition of crime, such as physical and mental violence, torture, and rape. In this context, the Rwandan Genocide emerges as a typical genocide that clearly embodies the definition of genocide in international law. The Rwandan Genocide and the jurisprudence established by the International Criminal Court of Rwanda are essential reference points on whether other events against various groups and communities can be qualified as genocide.

Keywords: *International Law, Genocide, Elements of the Crime of Genocide, Rwandan Genocide, International Criminal Tribunal for Rwanda.*

Giriş

Tarih boyunca bireylerin yanı sıra grup veya topluluklar da çeşitli derecelerdeki şiddetin hedefi olmuşlardır. Bir grup veya topluluğun şiddete maruz kalmasının nedeni, esasen o grup veya topluluğun taşıdığı ortak kimliktir. Söz konusu ortak kimliği ise, ulusal, etnik, ırksal ve dinî özellikler gibi, grup mensuplarının genellikle doğuştan getirdiği ya da kolaylıkla değiştiremeyeceği ortak özellikleri oluşturur.

Soykırım, grup veya topluluklara yönelen şiddet eylemlerinin en ağır biçimidir. Soykırım niteliğinde kabul edilebilecek olayların çok eski zamanlardan beri var olduğu bilinmekle beraber,¹ bu tür olaylar özellikle 20. yüzyıldan itibaren çok daha büyük çaplı ve görünür hale gelmiştir.

Şüphesiz ki, 20. yüzyılda gerçekleşen ve bu yüzyılın en büyük felaketlerinden biri olarak değerlendirilen olaylardan biri, II. Dünya Savaşı sırasında Alman hükümeti tarafından Yahudi toplumu ve diğer azınlık gruplara karşı işlenen, o zamanlar bu konuda bir yasal düzenleme bulunmadığından insanlığa karşı suç olarak nitelendirilen, ancak tam anlamıyla soykırım niteliğinde olan eylemlerdir.² Aynı şekilde, II. Dünya

¹ Semir Töner Şen, *Uluslararası Hukukta Soykırım, Etnik Temizlik ve Saldırı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 7-8. Yazarın da ifade ettiği gibi, antik çağlarda dahi soykırımın izleri görülmektedir.

² Olgun Degirmenci, "Uluslararası Ceza Mahkemelerinin Kararları Işığında Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Soykırım Suçu (TCK m. 76)", *TBB Dergisi*, 2007, Sayı 70, 50-111, s. 50. Holokost olarak isimlendirilen bu soykırım sırasında, kaç kişinin katledildiğini açıkça ortaya koyan resmî bir belge bulunmamakla birlikte, tahmini

Savaş sırasında Japon kuvvetleri tarafından da insan hakları ağır biçimde ihlal edilmiş; savaş sonrasında özellikle Almanya'daki ihlallerin iyice açığa çıkmasını takiben Nürnberg'de Uluslararası Askerî Ceza Mahkemesi³ (“Nürnberg Mahkemesi”) ve Tokyo'da Uluslararası Uzakdoğu Askerî Mahkemesi⁴ (“Tokyo Mahkemesi”) kurulmuştur.⁵ Alman ve Japon savaş suçluların yargılanması için kurulan ad hoc ve olağanüstü mahkeme niteliğindeki⁶ söz konusu mahkemeler, statüleri gereğince barışa karşı suçlar, savaş suçları ve insanlığa karşı suçları yargılamakla yetkili idi.⁷ Bu mahkemelerden özellikle Nürnberg mahkemesi, belli gruplara yönelik olarak savaş sırasında işlenen soykırım niteliğindeki fiilleri insanlığa karşı suçlar altında değerlendirerek, her ne kadar farklı bir ad altında olsa da soykırımı ilişkin ilk içtihatları oluşturmuştur.

rakamlara göre yaklaşık 6 milyon Yahudi'nin hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir (Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/documenting-numbers-of-victims-of-the-holocaust-and-nazi-persecution>, (Erişim Tarihi: 27.12.2021).

³ Nürnberg Mahkemesi, 8 Ağustos 1945 yılında Londra'da toplanan ABD, İngiltere, SSCB ve Fransa temsilcileri tarafından imzalanan Londra Antlaşması'na istinaden kurulmuştur. Mahkeme'nin yetkileri ve organizasyonu Londra Antlaşması'nın ekinde yer verilen ek Statü'de belirlenmiştir. Londra Antlaşması ve ekindeki Mahkeme Statüsü için bkz. https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.2_Charter%20of%20IMT%201945.pdf, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

⁴ Tokyo Mahkemesi, Japon savaş suçlularının yargılanması için Müttefik Kuvvetler Başkomutanı General Douglas MacArthur tarafından, kendisine verilen özel yetkiye istinaden çıkartılan 19 Ocak 1946 tarihli bir Kararname ile kurulmuştur. Söz konusu Kararname ve Mahkeme'nin Statüsü için bkz. <https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.31946%20Tokyo%20Charter.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022). Dolayısıyla, Tokyo Mahkemesi'nin kuruluşu, Nürnberg Mahkemesi gibi çok taraflı bir uluslararası antlaşmaya değil, idari bir işleme dayanmaktadır. Bu özelliğiyle, Tokyo Mahkemesi'nin kuruluşu doğrudan uluslararası hukuka dayanmasa da Mahkeme'nin organizasyonu ve uyguladığı hukukun onun uluslararası niteliğini ortaya koyduğu ifade edilmektedir (Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve R. Murat Önok, *Uluslararası Ceza Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 289).

⁵ Tezcan, Erdem ve Önok, a.g.e., s. 287-289.

⁶ Mahkemelerin ad hoc (özel) olması, ilgili suçların işlenmesinden sonra yalnızca bu suçları yargılamak için kurulmuş olmaları anlamına gelmektedir. Ad hoc mahkemeler, yalnızca belirli suç tiplerini yargılamakla yetkilidirler. Olağanüstü nitelikte olmaları ise, suçların işlenmesinden sonra (*ex post facto*) kurulmuş olmaları nedeniyle (Tezcan, Erdem ve Önok, a.g.e., s. 289).

⁷ Nürnberg Mahkemesi'nin Statüsü için bkz. yukarıda dn. 3; Tokyo Mahkemesi'nin Statüsü için bkz. yukarıda dn. 4.

Topluluklara yönelik şiddet eylemlerinin artması, özellikle Nazi yönetiminin insanlık dışı uygulamaları ve peşinden gelen Nürnberg yargulamaları, bir grup veya topluluğu hedef alan bu tip eylemlerin, uluslararası nitelikte hukuksal güvenceye kavuşturulması ihtiyacını artırmış;⁸ 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde uluslararası hukuk alanına soykırım suçu adı altında yeni bir suç tipi dâhil edilmiştir. Bu suça ilişkin ilk hukuki düzenleme, 260 A (III) sayılı Birleşmiş Milletler Genel Kurul Kararı doğrultusunda 1948 yılında kabul edilen Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (kısaca “Soykırım Sözleşmesi”)⁹’dir. 12 Ocak 1951 tarihinde yürürlüğe giren bu Sözleşme’ye, Türkiye de katılma yoluyla taraf olmuş ve anılan Sözleşme, Türkiye açısından 31 Temmuz 1951’de yürürlüğe girmiştir.¹⁰

Bununla birlikte soykırımın uluslararası alanda hukuksal güvenceye kavuşturulması, soykırım niteliğindeki eylemleri sona erdirmemiş ve 1994 yılında Ruanda’da yaşananlara engel olamamıştır. Resmî olmayan rakamlara göre Ruanda’da, yaklaşık yüz günlük bir sürede, bir milyona yakın insan, en vahşi yöntemlerle katledilmiştir.¹¹ Bu insanların 800.000 kadarının, soykırım eylemlerinin doğrudan hedefi olan Tutsi topluluğuna mensup insanlar olduğu tahmin edilmektedir. Bu da anılan soykırım eylemleriyle 1994 yılında Ruanda’daki Tutsi topluluğunun %84’ünün yok

⁸ Nürnberg ve Tokyo Mahkemeleri yargulamalarında en çok ileri sürülen savunmalardan biri, uluslararası hukukta soykırım adı altında bir suç bulunmadığı, dolayısıyla ilgili eylemlerin bir suç teşkil etmediğidir (Töner Şen, a.g.e., s. 39). Bu durum, soykırımın uluslararası bir suç olarak düzenlenmesi gereğini özellikle vurgulamıştır.

⁹ Soykırım Sözleşmesi’nin orijinal adı, “Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide” olup, Sözleşme 19 maddeden oluşmaktadır.

¹⁰ Soykırım Sözleşmesi’ne dair 23 Mart 1950 tarihli 5630 sayılı Onay Kanunu, 29 Mart 1950 tarih, 7469 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Söz konusu Onay Kanunu ile birlikte, Sözleşme’nin resmî Türkçe çevirisi de yayımlanmıştır. Resmî Türkçe çeviride, Sözleşme’nin ismi, orijinal adıyla uyumlu olacak şekilde “Jenosit’in Önlenmesi ve Cezalandırılması Hakkındaki Sözleşme” olarak belirtilmiştir. Diğer yandan, Sözleşme Türkiye bakımından 1951’de yürürlüğe girse de Türkiye, 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na kadar soykırımı cezalandırıcı bir hukuki düzenleme yapmamıştır. Bu da Türkiye’nin fiilen 2005 yılından itibaren Soykırım Sözleşmesi’nin gereğini yaptığı anlamına gelmektedir.

¹¹ Ebru Çoban, “Uluslararası Hukukta Soykırım Suçu ve Suça Zemin Hazırlayan Toplumsal Yapılar: Ruanda Örneği”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2008, Cilt 5, Sayı 17, 47-72, s. 57.

edildiği anlamına gelmekte olup, söz konusu soykırımın vahametini kanıtlar niteliktedir.¹²

Öte yandan soykırım, uluslararası hukuk bağlamında yalnızca öldürme eylemi ile ortaya çıkmamaktadır. Öldürme dışında, ilgili grup veya topluluğu yok etme amacıyla işlenen başka bazı eylemler de soykırım suçuna sebebiyet verebilmektedir. Ruanda Soykırımı bu manada, soykırım suçunu oluşturan diğer ihlal çeşitlerini de fazlasıyla içeren, soykırım suçunun her bir boyutuna ilişkin pek çok örneği barındıran ender olaylardan biridir.

Bu çalışmada amaçlanan, Ruanda Soykırımı'nın uluslararası güvenliğin sağlanmasında en önemli referans noktası olan uluslararası hukukta benimsenen soykırım tanımına uygunluğu açısından değerlendirilmesi ve Ruanda Soykırımı'nın Soykırım Sözleşmesi'nde benimsenen soykırım tanımı ile tamamen uyum sağlayan, apaçık bir soykırım olduğunun ortaya konulmasıdır.

Uluslararası hukuktaki soykırım tanımı dikkate alındığında, adeta tipik bir soykırım olayı olarak tanımlanabilecek Ruanda Soykırımı'na ilişkin böyle bir değerlendirmenin, dünyada belli grup ve topluluklara karşı bir türlü sonu gelmeyen şiddet olaylarının nitelendirilmesi açısından da önemli olduğu değerlendirilmektedir. Gerçekten, üzerinden yaklaşık 28 yıl geçmiş olmasına rağmen, Ruanda Soykırımı kadar dünyanın gözleri önünde yaşanan, yürütülüşü ve gerçekleşme biçimi bakımından bu kadar vahşi ve yıkıcı olan, kısa sürede bu kadar fazla kişinin can kaybı ve ağır şekilde zarar görmesiyle sonuçlanan ve neticede soykırımı her bir boyutuyla bu kadar net olarak ortaya koyan başka bir soykırım olayı daha yaşandığını söylemek güçtür. Dolayısıyla, belli grupları hedef alan şiddet olaylarının soykırım olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği konusunda Ruanda Soykırımı, örnek bir olay olarak önemli bir referans noktası teşkil etmektedir.

1. Uluslararası Hukukta Soykırım

1.1. *Soykırım Kavramı ve Tanımı*

Soykırımı uluslararası hukuk çerçevesinde tanımlamadan önce, bu kelimenin nasıl ortaya çıktığına değinmek yerinde olur. Soykırımı ilişkin

¹² Marijke Verpoorten, "The Death Toll of the Rwandan Genocide: A Detailed Analysis for Gikongoro Province", *Population*, 2005, Volume 60, Issue 4, 331-367, p. 333.

pek çok çalışmada da belirtildiği gibi, soykırım kelimesi ilk olarak Polonya göçmeni bir hukukçu olan Raphael Lemkin tarafından, 1944 yılında yayımlanan kitabında¹³ yeni bir terim olarak kullanılmıştır. Lemkin, Antik Yunancada ırk, kabile anlamındaki “Genos” ile Latince’de öldürme anlamına gelen “Cide” kelimelerini birleştirerek bu kelimeyi türetmiştir.¹⁴

Soykırım bir kavram olarak, Lemkin tarafından 1944 yılında uluslararası kamuoyuna tanıtılmış olmasına rağmen, Nürnberg yargulamaları sırasında henüz bir suç olarak düzenlenmemiş olduğundan, verilen mahkûmiyet kararında sanıklar soykırımdan dolayı değil, mahkemenin yetki alanındaki diğer suçlardan; özellikle insanlığa karşı suçlardan dolayı ceza almıştır. Diğer yandan, iddianamede soykırım ifadesinin geçmesi ve soykırımın tanımlanması dikkat çekicidir. Nürnberg Mahkemesi iddianamesinde sanıklar, “belirli ırkları ve insan sınıflarını ve ulusal, ırksal veya dinî grupları, özellikle Yahudiler, Polonyalılar, Çingeneler ve diğerlerini yok etmek amacıyla, belirli işgal altındaki bölgelerdeki sivil nüfusa karşı kasıtlı ve sistematik bir soykırım, yani, ırksal ve ulusal grupların imhasını gerçekleştirdikleri” iddiasıyla suçlanmışlardır.¹⁵ Yine Nürnberg yargulamalarında, savcılar sıklıkla yaşanan olaylar için soykırım nitelendirmesinde bulunmuşlardır.¹⁶ Nürnberg yargulamalarından 50 yıldan fazla bir süre sonra Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi (“UCMR”) tarafından, Nürnberg Mahkemesi’nde yargılanan suçların büyük ölçüde soykırım oluşturduğu, ancak o zamanlarda soykırım henüz bir suç olarak

¹³ Raphael Lemkin, *Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation-Analysis of Government - Proposals for Redress*, Carnegie Endowment for International Peace, Washington, 1944. Lemkin, bu kitapta esas olarak II. Dünya Savaşı’nda Almanya’nın işgal ettiği ülkelerdeki işgal politikasını değerlendirmektedir. “Genocide” terimi söz konusu kitabın önsözünde ortaya konulmuş, kitabın 9. bölümü tamamen “Soykırım” başlığına ayrılmıştır. <http://www.preventgenocide.org/lemkin/AxisRule1944-1.htm> (Erişim Tarihi: 28.12.2021).

¹⁴ Lemkin, *Ibid*.

¹⁵ Söz konusu iddianameye, Yale Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nin hukuk, tarih ve diplomasi ile ilgili önemli belgelere çevrimiçi erişilmesi imkânını sağlayan dijital kütüphane projesi olan Avalon Projesi kapsamında erişim sağlanabilmektedir. Nürnberg Mahkemesi iddianamesinin ilgili bölümü için bkz. <https://avalon.law.yale.edu/1mt/count3.asp>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

¹⁶ William A. Schabas, *Genocide In International Law: The Crime of Crimes*, Second Edition, Cambridge University Press, Cambridge, 2009, p. 42-43.

kabul edilmemiş olduğundan, Mahkeme tarafından soykırım olarak tanımlanamadığı belirtilmiştir.¹⁷

Kelimenin isim babası Lemkin'e göre soykırım, yalnızca bir ulusun fiziki anlamda kitlesel öldürmeler vasıtasıyla derhal yok edilmesi anlamına gelmez. Hatta soykırım bundan ziyade, belli ulusal grupların imhası nihai amacıyla, bu grupların esaslı yaşam müesseselerinin yok edilmesini hedefleyen koordineli bir planı ifade eder.¹⁸ Bu anlamda söz konusu plan, grubun siyasi ve sosyal kurumlarının parçalanması, kültürünün, dilinin, ulusal aidiyet duygularının, dininin, ekonomik bağımsızlığının ortadan kaldırılması ile grup içinde kişisel güvenliğin, hürriyetin, yaşamın sağlıklı ve onurlu bir şekilde sürdürülmesi imkânının ve bunların da ötesine geçilerek bu gruba dâhil olan kişilerin yaşamlarının sona erdirilmesi yollarıyla hayata geçirilebilecektir.¹⁹ Lemkin'in tanımı bir yönüyle çok geniş, bir yönüyle çok dardır.²⁰ Kültürel soykırımı da soykırım tanımı içerisinde değerlendirmesi sebebiyle, Lemkin'in soykırım tanımı öğretide geniş bulunmuş ve bu nedenle eleştiri konusu olmuştur.²¹ Diğer yandan Lemkin, soykırımı yalnızca "ulusal gruplara" yönelik olarak gerçekleştirilen eylemlerle sınırlı tuttuğundan, bu açıdan da dar bir soykırım tanımı yaptığını söylemek yanlış olmayacaktır.²²

Belirtmek gerekir ki, öğretide soykırımı ilişkin pek çok farklı tanım yapılmış olup,²³ bugün halen üzerinde uzlaşılmış ve çoğunluk tarafından kabul edilen bir soykırım tanımından söz etmek zordur. Ancak uluslararası hukuk bakımından, Soykırım Sözleşmesi m. 2'de yer alan soykırım tanımı, soykırım suçunun hukuki çerçevesini çizmiş olduğundan, soykırım tanımına ilişkin öğretideki tartışmaların öneminin bir nebze olsun

¹⁷ The Prosecutor v. Kambanda, Trial Chamber 1998, para. 16.

¹⁸ Lemkin, Ibid.

¹⁹ Lemkin, Ibid.; Neslihan Verda Akün, "Uluslararası Hukukta ve Türk Hukuku'nda Soykırım (Jenosid) Suçu", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Prof. Dr. Sevin Toluner'e Armağan, 2011, Cilt 24, Sayı 1-2, 53-70, s. 54.

²⁰ Schabas, Ibid., p. 29.

²¹ Değirmenci, a.g.e., s. 57, dn. 38.

²² Schabas, Ibid., p. 29.

²³ Öğretideki farklı soykırım tanımları için bkznz. Adam Jones, *Genocide: A Comprehensive Introduction*, Routledge, 2006, p. 15-18, <https://www.mcvtvts.net/cms/lib07/NJ01911694/Centricity/Domain/155/Textbook.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022); Töner Şen, a.g.e., s. 56-63; Değirmenci, a.g.e., s. 56-59.

azaldığı söylenebilir. Zira uluslararası hukuk bakımından esas alınan tanım, Soykırım Sözleşmesi'nde yer alan tanımdır. Aynı tanımın, Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni ("UCM") kuran Roma Statüsü'nün 6. maddesinde ve ayrıca ilgili bölgelerde işlenen soykırım suçlarını yargılamak üzere kurulan Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi ("UCMY") Statüsü m. 4 ile Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi ("UCMR") Statüsü m. 2'de tekrarlanması da bunu doğrulamaktadır.

Soykırım Sözleşmesi m. 2'de,

"Bu Sözleşme bakımından, ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir grubu, kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen aşağıdaki fiillerden herhangi biri, soykırım suçunu oluşturur.

- a) *Gruba mensup olanların öldürülmesi;*
 - b) *Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi;*
 - c) *Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracağı hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek;*
 - d) *Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler almak;*
 - e) *Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek*"²⁴
- düzenlemesi bulunmaktadır.

Dolayısıyla, Soykırım Sözleşmesi m. 2 kapsamında soykırım, ulusal, etnik, ırksal veya dinsel bir gruba karşı, bu grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla, madde içeriğinde beş bent halinde sayılan fiillerden herhangi birinin²⁵ işlenmesiyle ortaya çıkan, uluslararası bir suç olarak tanımlanabilir.

²⁴ Sözleşme'nin İngilizce metni şu şekildedir: *"In the present Convention, genocide means any of the following acts committed with intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group, as such:*

- (a) *Killing members of the group;*
- (b) *Causing serious bodily or mental harm to members of the group;*
- (c) *Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part;*
- (d) *Imposing measures intended to prevent births within the group;*
- (e) *Forcibly transferring children of the group to another group."*

²⁵ Soykırım suçunu oluşturan fiiller, Soykırım Sözleşmesi m. 2'de sınırlı sayıda (*numerus clausus*) sayılmış olup, soykırım suçu ancak madde metninde belirtilen fiillerin işlenmesi ile ortaya çıkabilir. Bu konuda bkzn. aşağıda dn. 55.

1.2. Soykırım Suçunun Unsurları

Soykırım Sözleşmesi m. 2'ye göre soykırım suçunun unsurları üç ana grupta incelenebilir. Bunlar; (1) Diğerlerinden ayrılabilir olan ulusal, etnik, ırksal ve dinî bir grubun varlığı (2) Bu grubu kısmen veya tamamen yok etme kastı (“mens rea” veya “manevi unsur”) ve (3) Soykırım Sözleşmesi m. 2'de a-e bentleri arasında sayılan eylemlerin işlenmesi (“actus reus” veya “maddi unsur”) olarak belirtilebilecektir.²⁶

Uluslararası hukukta bir olayın soykırım niteliğinde olup olmadığına ilişkin değerlendirme de esasen bu unsurlar üzerinden yapılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, soykırım niteliğinde olan bir olayın yukarıda sayılan unsurların tümünü içermesi gerekir.

Çalışmanın başında da belirtildiği üzere, bu çalışmada Ruanda Soykırımı'nın uluslararası hukuktaki soykırım tanımına tam olarak uyan ve soykırım suçunu ortaya çıkartan maddi fiillerin her birine ilişkin pek çok örnek barındıran ender olaylardan biri olduğunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu çerçevede, takip eden bölümde soykırım suçunun unsurları Ruanda örneği üzerinden incelenmiş, tekrardan kaçınmak amacıyla burada suçun unsurları ayrıca inceleme konusu yapılmamıştır.

2. Ruanda Soykırımı'nın Uluslararası Hukuktaki Soykırım Tanımı Kapsamında Değerlendirilmesi

2.1. Ruanda Soykırımı ve Sonrasında Yürütülen Yargı Süreçleri Hakkında Kısa Bilgi

Ruanda'da süreci soykırım noktasına taşıyan tarihsel arka plan,²⁷ soykırımın nedenleri, sonuçları, toplum yapısına ve toplumu oluşturan bireylere etkileri gibi hususlar, tarih, siyaset bilimi, sosyoloji ve psikoloji gibi pek çok disiplinin alanına girmekte; dolayısıyla konuya uluslararası hukuk perspektifinden yaklaşan çalışmamızın kapsamı dışında kalmaktadır.

²⁶ Değirmenci, s. 56.

²⁷ Tarihsel arka planla ilgili bilgi için bkz. Jeremy Sarkin, “The Necessity and Challenges of Establishing a Truth and Reconciliation Commission in Rwanda”, *Human Rights Quarterly*, 1999, Volume 21, Issue 3, 767-823, p. 774-776; Yiğit Anıl Güzelipek, “Uluslararası Toplum ve Ruanda'da Normalleşme Çabaları”, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2015, Cilt 15, Sayı 2, 189-206, s. 189-206; aynı şekilde bkz. Çoban, a.g.e., s. 55-67.

Diğer yandan, soykırımın hukuki değerlendirmesinin daha iyi anlaşılmasına ve konunun bütünlüğünün sağlanmasına katkısı olacağı düşünüldüğünden, burada Ruanda Soykırımı ve sonrasında özellikle adalet sistemi alanında yaşanan gelişmeler hakkında kısaca bilgi verilmesinde yarar görülmektedir.

Ruanda soykırımı, 6 Nisan 1994'te Ruanda Devlet Başkanı Juvénal Habyarimana ve komşu ülke Burundi Devlet Başkanı Cyprien Ntaryamira'yı taşıyan uçağın Ruanda başkenti Kigali üzerinde düşürülmesi ile başlamıştır. İktidarı boyunca mensubu olduğu Hutu etnik grubuna yönelik ayrıcalıklı bir politika izleyen, ancak son dönemlerinde Tutsi'lere karşı da ılımlı adımlar atan Habyarimana'nın uçağının düşürülmesi, 19. yüzyılın sonlarından beri derinleşen ve zaman zaman ülke içinde çeşitli olaylara sebep olan Hutular ve Tutsiler arasındaki etnik kökenli gerilimin oluşturduğu, patlamaya hazır bombanın fitilini ateşleyici bir olay olmuştur. Bu olayla birlikte aşırı uç Hutular, Tutsilere karşı eşi görülmemiş bir kıyım başlatmıştır. Başkanın uçağının düşürülmesinden yalnızca yarım saat sonra yollara barikatlar kurulduğu, saatler içerisinde de öldürme eylemlerine başlandığı ifade edilmektedir.²⁸ Kurulan barikatlar, insanların durdurulması ve kimlik kontrolü için kontrol noktaları olmuş, kimliğinde Tutsi yazan kişiler acımasızca öldürülmüştür. Bu kontrol noktaları öldürme faaliyetleri dışında, yaralama, tecavüz ve insanlık dışı muamelelerin de fazlaca yaşandığı noktalar olmuştur. Olayların başlangıcından sonra çok kısa bir süre içerisinde, Hutu milis kuvvetlerine Tutsi olarak tanımlanan herkesi gördükleri yerde öldürme yetkisi verilmiş,²⁹ soykırım noktasına varan asıl olaylar da bundan sonra başlamıştır.

Kesin rakamlar halen bilinmemekle birlikte, yaklaşık yüz gün içerisinde bir milyona yakın insanın hayatını kaybettiği tahmin edilmektedir.³⁰ Bu insanların büyük çoğunluğunun Tutsi etnik grubuna mensup insanlar olduğu, öldürmelerle birlikte Ruanda'daki Tutsi topluluğunun yaklaşık dörtte üçünün yok edildiği ifade edilmektedir. Olaylarda Tutsilerin yanı sıra, Tutsi topluluğuna mensup kişileri gizleyen

²⁸ Çoban, a.g.e., s. 64; Sarkin, Ibid., s. 780.

²⁹ Çoban, a.g.e., s. 64.

³⁰ Çoban, a.g.e., s. 57.

ya da savunan ılımlı Hutular da öldürülmüştür.³¹ Soykırımı gerçekleştiren kuvvetler, Radio Milles Collines adlı radyo istasyonundan yapılan, kışkırtıcı ve Tutsileri aşağılayıcı nitelikteki yayınlarla organize edilmiştir.³²

1994 yılının temmuz ayının ortalarına gelindiğinde, ağırlıklı olarak ülkeden kaçmış Tutsilerden oluşan Uganda'da örgütlenmiş olan Ruanda Yurtseverler Birliği (RYB),³³ soykırımı gerçekleştirmekte olan kuvvetleri yenilgiye uğratarak soykırım olaylarını sonlandırmıştır. Öte yandan RYB birliklerinin de ülkeyi ele geçirmesi sırasında, her ne kadar bunların ölçeği ve niteliği sürmekte olan soykırımla kıyaslanabilir olmasa da, çoğunluğu Hutu olan binlerce silahsız sivil öldürülmüştür.³⁴

RYB'nin kontrolü ele almasının ardından, neredeyse tamamen yok edilmiş bir ülkenin yeniden yapılandırılması için uzun ve zorlu bir süreç başlamıştır. Özellikle soykırım sırasında pek çok hâkimin, avukatın ve yargı mensubunun hayatını kaybetmiş olması sebebiyle, adalet sisteminin işler hale sokulması için yoğun çaba sarf edilmiştir.³⁵ Soykırıma ilişkin ilk yargılamalar Ruanda'nın yerel mahkemelerinde yapılmıştır. Fakat yerel mahkemelerin işleyişi, soykırımda bir şekilde rol almış oldukça fazla sayıdaki failin tümünün davalarını görmek için çok ağır kalmıştır. Bunun sonucu olarak, hapishaneler kendi davasının görülmesini bekleyen şüphelilerle dolup taşmış, binlerce tutuklu hapishanelerdeki kalabalık ve hayatı tehdit

³¹ Human Rights Watch, "Rwanda: Justice After Genocide – 20 Years On", 2014, *Human Rights Watch News*, <https://www.hrw.org/news/2014/03/28/rwanda-justice-after-genocide-20-years>, (Erişim Tarihi: 09.01.2022).

³² Çoban, a.g.e., s. 65; Güzelipek, a.g.e., s. 194. UCMR "Medya Davası (Media Case)" olarak bilinen davada, Radio Milles Collines adlı radyo istasyonunun kurucuları olan Ferdinand Nahimana ve Jean-Bosco Barayagwiza'yı özellikle soykırım suçuna azmettirme sebebiyle mahkum etmiştir. Söz konusu dava, medyanın aktörlerinin ilk defa uluslararası bir mahkeme tarafından soykırım suçu kapsamında sorumlu tutulması açısından bir ilk niteliğinde olup, UCMR'nin de tarihî kararlarından biridir. Dava ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. <https://casebook.icrc.org/case-study/ictr-media-case>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

³³ Rwandan Patriotic Front (RPF).

³⁴ Human Rights Watch, Rwanda After Genocide; 1994'de RYB tarafından işlenen suçlarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Alison Des Forges, "Leave None to Tell the Story" – *Genocide in Rwanda*, Human Rights Watch, 1999, p. 10-13, https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2020/12/rwanda-leave-none-to-tell-the-story.pdf, (Erişim Tarihi: 09.01.2022). Birleşmiş Milletler'in tahminlerine göre RYB birlikleri Nisan – Ağustos 1994 arasında 25.000 ila 45.000 insanı öldürmüştür (Des Forges, *Ibid.*, p. 13).

³⁵ Human Rights Watch, Rwanda After Genocide.

eden ağır koşullar nedeniyle davalarını beklerken hayatını kaybetmiştir.³⁶ Bu şekilde yargılamaların çok uzun yıllar süreceği ve hak kayıplarının artacağına anlaşılması üzerine Ruanda hükümeti, gacaca mahkemeleri denilen, halkın aktif rol aldığı, daha çok geleneklere dayalı bir işleyişi olan ve olabildiğince hızlı şekilde gerçeklerin ortaya çıkartılarak adaletin tecelli etmesi amacını taşıyan mahkemelerin de yargılama sürecine katılmasına karar vermiştir. Gacaca mahkemelerinde hâkimler, hukuk eğitimi olmayan kişiler arasından halk tarafından seçilmiş ve bu kişiler yargılamaları, yerel halkın önünde, yerel halkın somut olaya ve huzurdaki kişinin soykırım sırasındaki eylemlerine ilişkin şahitliğine dayanarak gerçekleştirmişlerdir. Gacaca mahkemeleri 2002'de pilot uygulama şeklinde faaliyete başlamış, kapandıkları tarih olan Haziran 2012'ye kadar neredeyse iki milyon dava bu mahkemelerde görülmüştür.³⁷ Bu mahkemelerin güvenilirliği ve yapılan yargılamaların ne kadar adaletli olduğu konusunda şüpheler dile getirilmiş olmakla birlikte,³⁸ belirtilen sayıda davanın başka bir şekilde bu kadar hızlı sonuçlandırılmasının mümkün olmadığı da bir gerçektir.

Diğer yandan, soykırım olaylarını takip eden süreçte 1994 yılında, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 955 sayılı kararıyla, yalnızca Ruanda soykırımından kaynaklanan davalara bakmak üzere, ad hoc mahkeme niteliğindeki UCMR kurulmuştur. UCMR'nin yargı yetkisi 1 Ocak 1994 ve 31 Aralık 1994 arasında, Ruanda sınırları içinde ya da komşu ülkelerde, soykırım, insanlığa karşı suçlar, uluslararası insancıl hukukun ihlali niteliğindeki suçları işleyen Ruanda vatandaşları ve diğer herkesin yargılanmasını kapsamaktadır. UCMR'nin yargı yetkisi içerisine, komşu ülkelerde yaşanan hak ihlallerinin de alınmasının sebebi, Ruanda soykırımı ile ilgili olayların buralara da sıçramış olması ve söz konusu ülkelerde de doğrudan Ruanda soykırımı ile bağlantılı suçların işlenmiş olmasıdır.³⁹

³⁶ Human Rights Watch, Ibid.

³⁷ Human Rights Watch, Ibid.

³⁸ Human Rights Watch tarafından Gacaca Mahkemeleri hakkında detaylı bir rapor yayımlanmıştır. Rapor için bkz. Human Rights Watch, "Justice Compromised: the Legacy of Rwanda's Community-Based Gacaca Courts", 2011, <https://www.hrw.org/report/2011/05/31/justice-compromised/legacy-rwandas-community-based-gacaca-courts>, (Erişim Tarihi: 13.01.2022).

³⁹ Arzu Besiri, "Soykırım ve Soykırımı İlişkin Uluslararası Mekanizmalar", *TBB Dergisi*, 2013, Sayı 108, 179-210, s. 195.

UCMR'de Ruanda soykırımıyla ilgili tüm davaların görülmesi değil, yalnızca soykırımıda kilit rol oynamış ve soykırımı liderlik etmiş şahısların yargılanması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, UCMR'de eski Başbakan Jean Kambanda, eski Genelkurmay Başkanı General Augustin Bizimungu ve Albay Théoneste Bagosora da dâhil olmak üzere birçok önde gelen şahıs yargılanmış ve mahkûm edilmiştir. UCMR ayrıca, eski Belediye Başkanı Jean-Paul Akayesu'nun bilimsel çalışmalarda çok sık atıf yapılan davasında, tecavüzü soykırım suçu altında ilk kez değerlendirerek, uluslararası ceza hukukunun gelişimi için çok önemli emsaller oluşturmuştur.⁴⁰ Bununla birlikte, diğer uluslararası mahkemelerde de olduğu gibi UCMR, çok az sayıda davayı ele almış olması, yüksek maliyetleri, uzun zaman alan bürokratik süreçler ile dava süreçleri ve konum itibarıyla Ruanda sınırları dışında faaliyet göstermesi⁴¹ sebeplerine dayanılarak, özellikle Ruanda cephesinden yoğun eleştirilere hedef olmuştur.⁴²

UCMR, kendisine intikal etmiş tüm davalara ilişkin süreci tamamlayıp, 31 Aralık 2015'te faaliyetlerine son vermiştir.⁴³ Bununla birlikte, soykırımdan sonra yürüttüğü yargı sürecinde, bir kısmı uluslararası ceza yargılaması açısından bir ilk niteliğinde olan pek çok karar ve uygulamaya imza atmıştır.⁴⁴ UCMR'nin soykırım suçunun çerçevesinin çizilmesinde son derece önemli rol oynamış olan içtihatları, halen soykırımı ilişkin yargılamalar ve bu konuda yapılmış çalışmalar için önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

2.2. Ruanda Soykırımı'nın Uluslararası Hukuktaki Soykırım Tanımı Kapsamında Değerlendirilmesi

Aşağıda Ruanda Soykırımı, soykırım suçunun, Soykırım Sözleşmesi m. 2'de ortaya konulan unsurları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

⁴⁰ Human Rights Watch, Rwanda After Genocide.

⁴¹ UCMR, Arusha, Tanzania'da kurulmuştur.

⁴² Human Rights Watch, Rwanda After Genocide.

⁴³ UCMR'nin sonuçlandırmış olduğu davalara ilişkin istatistiki bilgiler için bkzn. <https://unictr.irmct.org/en/tribunal>, (Erişim Tarihi: 10.01.2022).

⁴⁴ UCMR'nin önemli karar ve uygulamaları için bkzn. <https://unictr.irmct.org/en/ictr-milestones>, (Erişim Tarihi: 05.03.2022).

2.2.1. Ruanda Soykırımı'nın Ulusal, Etnik, Irksal veya Dinî Bir Grubun Varlığı Açısından Değerlendirilmesi

Soykırım suçunun oluşması için her şeyden önce, ulusal, etnik, ırksal veya dinî bir grubun varlığı gerekmektedir. Bu tür gruplar kural olarak kişilerin seçim şansı olmaksızın doğumla dâhil oldukları, kalıcı şekilde oluşturulan, sabit ve değişmez nitelikli gruplar olup, siyasi ve ekonomik gruplar gibi iradeleri doğrultusunda katılabilecekleri, değişken nitelikteki gruplar gibi değildir.⁴⁵ Dinî gruplar açısından, doğumla dâhil olma, kalıcı şekilde oluşturulma, sabit ve değişmez olma özelliklerinin geçerliliği tartışılabilir. Zira kişi dinî gruplara girme veya bu gruplardan ayrılma konusunda iradesi doğrultusunda seçimler yapabilir. Dolayısıyla, dinî grupların sabit ve değişmez nitelikli gruplar olduğu ifadesi çok da doğru olmayacaktır. Bununla birlikte, dinî gruplar geçmişten beri sıklıkla saldırıların hedefi olduğundan, bu gruplar da Soykırım Sözleşmesi'nde korunan gruplar arasına alınmıştır.⁴⁶

UCMR Akayesu davasında ulusal, etnik, ırksal ve dinî grupların tanımını yapmıştır. Buna göre ulusal grup, ortak vatandaşlığa dayalı yasal bir bağı paylaştığı anlaşılan, bu yasal bağ içinde bireylerin karşılıklı hak ve yükümlülüklerle sahip olduğu bir insan topluluğudur.⁴⁷ Etnik grup, genel olarak üyeleri ortak bir dili veya kültürü paylaşan bir grup olarak tanımlanmaktadır.⁴⁸ Irksal grubun geleneksel tanımına göre bu grup, dilsel, kültürel, ulusal veya dinî faktörlerden bağımsız olarak, genellikle bir coğrafi bölge ile özdeşleştirilen kalıtsal fiziksel özelliklere dayanır.⁴⁹ Son olarak, dinî grup, üyeleri aynı dini, mezhebi veya ibadet tarzını paylaşan gruptur.⁵⁰

Soykırım suçunda, suçtan mağdur olan kişi veya kişiler, bireysel kimlikleri nedeniyle değil; ulusal, etnik, ırksal veya dinî bir gruba aidiyetleri

⁴⁵ Agnieszka Szpak, "National, Ethnic, Racial, and Religious Groups Protected against Genocide in the Jurisprudence of the ad hoc International Criminal Tribunals", *European Journal of International Law*, 2012, Volume 23, Issue 1, 155-173, p. 160; Akün, a.g.e., s. 57.

⁴⁶ Szpak, *Ibid.*, p. 160.

⁴⁷ The Prosecutor v. J. P. Akayesu, Trial Chamber 1998, para. 512; Szpak, *Ibid.*, p. 158.

⁴⁸ The Prosecutor v. J. P. Akayesu, Trial Chamber 1998, para. 513; Szpak, *Ibid.*, p. 158.

⁴⁹ The Prosecutor v. J. P. Akayesu, Trial Chamber 1998, para. 514; Szpak, *Ibid.*, p. 158.

⁵⁰ The Prosecutor v. J. P. Akayesu, Trial Chamber 1998, para. 515; Szpak, *Ibid.*, p. 158; Değirmenci, a.g.e., s. 83.

nedeniyle seçilmektedir. Dolayısıyla, soykırım suçunda hedefin suçlu oluşturulan fiilin yöneldiği kişi veya kişiler değil, grubun kendisi olduğu ifade edilmektedir.⁵¹

Ruanda soykırımı, ülkedeki Hutular tarafından Tutsilere karşı gerçekleştirilmiş olup, burada etnik bir grubun varlığı göze çarpmaktadır. Öğretide de, Tutsilerin *prima facie* etnik grup tanımına girdiği ifade edilmiştir.⁵² Zira Hutu ve Tutsi ayrımı etnisite temelli bir ayrımdır.⁵³

Bununla birlikte UCMR, Akayesu davasında ulusal, etnik, ırksal ve dinî grupların tanımını yaptıktan sonra, Tutsileri doğrudan etnik grup saymak yerine bu hususu tartışmıştır. Hutular ve Tutsileri iki ayrı etnik grup saymak, her ikisinin de aynı dil ve kültürü paylaşıyor olması nedeniyle tereddüt yaratabilecektir.⁵⁴ Bu ikilemi UCMR, Tutsilerin kalıcı ve durağan bir grup olmasına dayanarak çözmüştür. UCMR'nin değerlendirmesine göre, Soykırım Sözleşmesi'nin hazırlık çalışmalarına bakıldığında, soykırım suçunun yalnızca mensubiyetin doğumla belirlendiği kalıcı ve durağan grupları hedef alması nedeniyle esas amacın bu tür kalıcı ve durağan grupların korunması olduğu, dolayısıyla katılımın kişinin iradesine bağlı olduğu, siyasi ve ekonomik gruplar gibi daha değişken grupların Sözleşme'nin kapsamı dışında bırakıldığı anlaşılmaktadır. Sözleşme'de sayılan gruplarla ilgili ortak nokta, bu gruplara dâhil olmanın kural olarak kişinin iradesine göre belirlenmemesi, kişilerin gruplara aidiyetinin doğumla otomatik olarak gerçekleşmesi, mensubiyetin sürekli ve geri dönülemez olmasıdır.⁵⁵ Sonuç olarak UCMR, bazı ortak noktalarına rağmen, Hutuların ve Tutsilerin farklı etnik gruplar olduğunu, söz konusu grupların kalıcı ve değişmez niteliklerinden yola çıkarak kabul etmiş olmaktadır.⁵⁶

⁵¹ Szpak, *Ibid.*, p. 158-159; Akün, a.g.e., s. 58.

⁵² Szpak, *Ibid.*, p. 159.

⁵³ 1994 yılında, nüfusu yaklaşık yedi milyon olan Ruanda'da etnik grupların dağılımı, Hutular %85, Tutsiler %17 ve Twalar %1 şeklindeydi (Güzelipek, a.g.e., s. 192). Ruanda nüfusunu oluşturan Hutular, Tutsiler ve Twalar ile ilgili ayrıntılı bilgi için bknz. Des Forges, *Ibid.*, p. 25-27.

⁵⁴ Szpak, *Ibid.*, p. 159.

⁵⁵ *The Prosecutor v. J. P. Akayesu*, Trial Chamber 1998, para. 511.

⁵⁶ Öte yandan Szpak haklı olarak, dinî gruplarda bu özelliklerin diğer gruplar kadar baskın olmadığını, kişilerin dinlerini kural olarak kendi iradeleri doğrultusunda seçebileceğini, Soykırım Sözleşmesi'nin, o kadar da kalıcı ve baskın özellikte olmamasına rağmen dinî grupları korumayı seçmesi karşısında, baskın ve kalıcı bir grup olduğu açık olan Tutsilerin

Belirtmek gerekir ki, UCMR sonraki tarihli kararlarında Tutsilerin etnik bir grup olduğunu, herhangi bir tartışmaya girmeksizin çok daha net bir şekilde ifade etmeye başlamıştır. 2006 yılında Karemera davasının temyiz aşamasında UCMR, Tutsilerin yanı sıra, Hutu ve Twaların da Sözleşme çerçevesinde korunan gruplar olduğunu, Tutsi etnik grubunun yaygın ve sistematik saldırılara uğramış olduğunu ve 6 Nisan – 17 Haziran 1994 tarihleri arasında Tutsi etnik grubuna karşı gerçekleştirilen saldırıların bir soykırım olduğunu bilinen bir gerçek⁵⁷ olarak kabul etmiştir.⁵⁸

Yukarıdaki açıklamalar ve UCMR'nin emsal kararları çerçevesinde, soykırım suçunun ilk unsuru olarak ulusal, etnik, ırksal veya dinî bir grubun varlığı, Ruanda örneğinde etnik bir grup olan Tutsilerin varlığı şeklinde somutlaşmıştır.

2.2.2. Ruanda Soykırımı'nın Grubu kısmen veya Tamamen Yok Etme Kası (“Mens Rea” veya “Manevi Unsur”) Açısından Değerlendirilmesi

Mens rea veya psikolojik unsur olarak da ifade edilen suçun manevi unsuru, failin suçu işlerken taşıdığı, gerçekleştirdiği hareketlerin bir suç oluşturduğuna dair bilinç durumunu; bir başka deyişle suç işleme niyetini ifade eder.⁵⁹ *Mens rea* ifadesi, “*Actus non facit reum nisi mens sit rea*”⁶⁰ ilkesinin kısaltılması sonucu oluşturulmuştur.⁶¹ *Mens rea* da esasen Latince’de “suçlu zihin”⁶² anlamına gelmektedir.

Failin suç işlerken mevcut olan bilinç durumuna ilişkin farklı halleri ifade eden kasıt ve taksir de suçun manevi unsuru başlığı altında incelenmektedir. Modern ceza hukukunda failin suçlu kabul edilebilmesi

de Sözleşme çerçevesinde korunduğunun evleviyetle kabulünün gerektiğini ifade ederek, UCMR ile aynı noktaya varmaktadır (Szapak, *Ibid.*, p. 160)

⁵⁷ “*Common knowledge*”.

⁵⁸ Appeals Chamber Decision on Prosecutor’s Interlocutory Appeal of Decision on Judicial Notice of 16 June 2006 (Karemera case), paras 24–32, 35.

⁵⁹ “A mens rea refers to the state of mind statutorily required in order to convict a particular defendant of a particular crime.” Kavram ile ayrıntılı bilgi için bkz. Legal Information Institute, “Mens Rea”, https://www.law.cornell.edu/wex/mens_rea, (Erişim Tarihi: 07.01.2022).

⁶⁰ “Düşünce kusurlu olmadıkça sadece bir fiil (bireyi) kusurlu yapmaz.”

⁶¹ Füsün Sokullu Akıncı, *Ceza Hukukunda Kusurluluk*, Ceza Hukuku Günleri-70. Yılında Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul, 1998, s. 95.

⁶² “Guilty mind”.

için söz konusu manevi unsur; yani fiilin gerçekleştirilmesinde, ilgili suç tipine göre, kasıt veya taksirin bulunması aranmaktadır.

Soykırım suçu açısından aranan manevi unsur, bilme ve isteme öğelerinden oluşan kasıttır.⁶³ Buna ek olarak, soykırım suçu açısından özellik arz eden husus, burada aranan kastın özel kasıt (*dolus specialis*) niteliğinde olmasıdır.⁶⁴ Özel kasıt, failin yasaklanan sonuca ulaşmak için kasten hareket etmesi anlamına gelir.⁶⁵ Soykırım suçu açısından bakılırsa, failin yalnızca suçun maddi unsurunu teşkil eden hareketleri tamamlama niyetinde olması yetmez; onun aynı zamanda ulusal, etnik, ırksal veya dinî bir grubu kısmen veya tamamen yok etme niyetine sahip olması gerekir. Yani soykırım suçunda aranan özel kasıt, faildeki “yok etme” niyetidir. Belirtilen içerikteki özel kasıt, soykırım suçunun işlenmiş olmasının ön şartı ve zorunlu unsurudur.⁶⁶ Aynı şekilde, yok etme kastı soykırım suçu için bir *sine qua non*'dur; yani suçun asli özelliğidir.⁶⁷

UCMR Muvunyi kararında, soykırım suçunu, unsurları arasında yer alan ulusal, etnik, ırksal ve dinsel bir grubu kısmen veya tamamen yok etme niyeti şeklinde ortaya çıkan özel kasıt nedeniyle, benzersiz bir suç olarak nitelendirmiştir.⁶⁸

Özel kasıtlı ilgili olarak üzerinde durulması diğer bir nokta, soykırım suçunun tanımındaki “kısmen veya tamamen ortadan kaldırma” ifadesinin öğretide nasıl yorumlandığı konusudur. Öğretide bazı yazarların bu ifadeyi, suçun maddi unsurları ile ilgili bir hususmuş gibi değerlendirdiği görülmektedir.⁶⁹ Ancak, “kısmen veya tamamen ortadan kaldırma” ifadesi

⁶³ Değirmenci, a.g.e., s. 94; Akün, a.g.e., s. 59.

⁶⁴ Tezcan, Erdem ve Önok, a.g.e., s. 499; Akün, a.g.e., s. 59; Değirmenci, a.g.e., s. 94.

⁶⁵ Akün, a.g.e., s. 59.

⁶⁶ Akün, a.g.e., s. 59; Dilaver Nişancı, “Uluslararası Ceza Hukuku ve Türk Ceza Kanunu Düzenlemesinde Soykırım Suçu”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 2021, Cilt 8, Sayı 2, 228-249, s. 237.

⁶⁷ Akün, a.g.e., s. 59;

⁶⁸ “Because of its element of *dolus specialis* (special intent), which requires that the crime be committed with the specific intent to destroy in whole or in part, a national, ethnic, racial or religious group as such, genocide is considered a unique crime.” (The Prosecutor v. Muvunyi, Trial Chamber 2012, para. 478). Benzer bir değerlendirme, Gacumbitsi kararında da yapılmıştır (The Prosecutor v. Gacumbitsi, Trial Chamber 2004, para. 250).

⁶⁹ Akün, a.g.e., s. 58.

failin kastıyla alakalı bir ifadedir.⁷⁰ Bir başka deyişle, bu ifade ile kastedilen failin soykırım suçunu oluşturan fiilleri gerçekleştirirken, ilgili grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırma amacıyla olmasıdır.⁷¹ Bununla bağlantılı olarak, soykırım suçunun oluşması için grup içerisinde kaç kişinin yok edilmesinin hedeflenmesi gerektiği, bu konuda bir eşik olup olmadığı tartışılmıştır.⁷² Bizim de katıldığımız görüşe göre, soykırım suçunun oluşabilmesi için, ilgili grubun niteliksel veya niceliksel olarak önemli bir kısmının yok edilmesi amaçlanmalıdır.⁷³ Nitelik veya nicelik olarak önemli bir kısım da, ilgili grubun boyutu, yok edilmesi planlanan kişilerin grup içerisindeki pozisyonları, grup açısından ifade ettikleri anlam gibi hususlar dikkate alınarak her somut olayda yargı makamları tarafından ayrıca değerlendirilecektir. Somut olayın özelliklerine göre, bazı durumlarda tek bir kişinin öldürülmesi dahi soykırım suçu kapsamında değerlendirilebilir.⁷⁴

Soykırım Sözleşmesi ve dolayısıyla uluslararası hukuk bakımından soykırım suçunun ortaya çıkması için, gerçekleştirilen fiillerin önceden tasarlanması gerekmemektedir.⁷⁵ Yine buna paralel olarak, soykırım suçunu oluşturan eylemlerin belli bir plan veya politika dâhilinde gerçekleştirilmesi de aranmamaktadır.⁷⁶ Ancak, bir plan veya politikanın varlığı, uygulamada ispatı son derece zor olan özel kastın ortaya çıkartılması konusunda önemli görülmektedir.⁷⁷

⁷⁰ Değirmenci, a.g.e., s. 97-98.

⁷¹ Tezcan, Erdem ve Önok, a.g.e., s. 497.

⁷² Bu konudaki yaklaşımlar için bkznz. Değirmenci, a.g.e., s. 98-99.

⁷³ Değirmenci, a.g.e., s. 98; Akün, a.g.e., s. 58.

⁷⁴ Değirmenci, a.g.e., s. 99.

⁷⁵ Değirmenci, a.g.e., s. 95.

⁷⁶ Değirmenci, a.g.e., s. 96-97. Buna karşılık, Türk Ceza Kanunu'nun soykırım suçunu hüküm altına alan 76. maddesinde, suçu oluşturan fiillerin "Bir planın icrası suretiyle" gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak öğretide, bu farklılığın suçun maddi unsurları arasına yeni bir unsur ilave etmemiş olduğu, tam tersi manevi unsurun ispatını kolaylaştırdığı ifade edilmektedir (Değirmenci, a.g.e., s. 97).

⁷⁷ The Prosecutor v. Semanza, Appeals Chamber 2005, para. 260; The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana, Trial Chamber 1999, para. 276. UCM'nin de çeşitli kararlarında, plan veya politikanın varlığının özel kastın ispatı konusunda iddia makamına yardımcı olduğu belirtilmektedir (Değirmenci, a.g.e., s. 97); Çoban, a.g.e., s. 52.

Özel kastın kanıtlanmasının zorluğu, esasen failin suçun tanımında yer alan maddi fiilleri gerçekleştirirken içinde taşıdığı niyetin, dolayısıyla soyut bir bilinç durumunun ortaya çıkartılmasını gerektirmesinden kaynaklanmaktadır. Failin kendisine isnat edilen suçları işlerken taşıdığı niyete ilişkin bir ikrarının bulunmadığı durumlarda⁷⁸ bu niyet, dışarıya yansıyan başka somut öğelerle kanıtlanmaya çalışılmaktadır. Muvunyi davasında mahkeme, daha önce Akayesu davasında yapılan tespitlere atıf yaparak, faildeki kastın doğrudan kanıtlanamadığı hallerde, özel kastın çevreye yayıcı durum ve koşullardan çıkartılması gerektiğini ifade etmiştir.⁷⁹

UCMR kararlarında, özel kastın varlığının tespitinde kullanılan ölçütlerden bazıları, aynı gruba karşı, aynı fail ya da bir başkası tarafından yöneltilen sistematik hareketlerin genel bağlamı, hareketlerdeki zulmün genel yapısı ve boyutu, özellikle belli bir bölge ya da ülke dâhilinde gerçekleştirilmesi, mağdurların kasten ve sistematik olarak belli bir gruba dahil olmaları nedeniyle seçilmesi, bu çerçevede başka gruplara dahil kişilerin de bilinçli olarak seçilmemesi (dışlanması), hareketlere sebep olan politik alt yapı, yıkıcı ve ayrımcı hareketlerin tekrarlar gerçekleştirilmesi, hedef alınan grubun temel değerlerini ihlal edici nitelikte davranışlarda bulunulması⁸⁰, bir grubun fiziksel olarak kendisini veya sahip olduğu malvarlığını doğrudan hedef alan hareketlerde bulunulması, gruba hitaben onur kırıcı söylemlerde bulunulması, kullanılan silahların ve sebep olunan fiziksel hasarın büyüklüğü, metotlu planlama faaliyetlerinde bulunulması, grup üyelerinin sistematik şekilde öldürülmesi⁸¹ olarak belirtilmektedir. Ayrıca Muhimana davasında, Statü'nün 2. maddesindeki⁸² suç tanımında

⁷⁸ Failin suçun maddi unsurları arasında sayılan eylemi veya eylemleri gerçekleştirirken sahip olduğu özel kastı ikrar etmesi uygulamada son derece nadir olarak ortaya çıkmaktadır. Bu gibi durumlarda doğal olarak özel kastın ispatına ilişkin herhangi bir zorluk söz konusu olmayacaktır. UCMR Ndindabahizi kararında bu hususu, "The requisite intent may be proven by overt statements of the perpetrator..." şeklinde ifade etmiştir. (The Prosecutor v. Ndindabahizi, Trial Chamber 2004, para. 454).

⁷⁹ The Prosecutor v. Muvunyi, Trial Chamber 2006, para. 480.

⁸⁰ The Prosecutor v. Seromba, Appeals Chamber 2008, para. 176; The Prosecutor v. Seromba, Trial Chamber 2006, para. 320.

⁸¹ The Prosecutor v. Gacumbitsi, Appeals Chamber 2006, para. 40.

⁸² UCMR Statüsü'nden söz edilmektedir. Daha önce ifade edildiği gibi, UCMR'yi kuran Statü'nün 2. maddesi Soykırım Sözleşmesi'nin, soykırım suçunun tanımlandığı 2. maddesi ile aynı içeriktedir.

yer alan fiillerdeki yıkıcılığın, somut olayda oransal olarak boyutu, grubu yok etme kastının güçlü bir kanıtı olarak nitelendirilmiştir.⁸³

Özel kastın, suçu oluşturan fiilin gerçekleştirildiği sırada failde bulunması yeterli olup, fiilin işlenmesinden önce failin böyle bir niyet taşımasına gerek yoktur.⁸⁴

UCMR'nin özel kasıtlı ilgili yaptığı bir diğer tespit gereğince, failin soykırım suçunu oluşturan fiilleri işlerken grubu yok etme kastının ötesinde, örneğin ekonomik menfaat elde etme gibi kişisel bir çıkarının bulunması, onun özel kasta sahip olmadığı anlamına gelmeyecek, özel kastı dışlayıcı bir etki yapmayacaktır.⁸⁵

2.2.3. Ruanda Soykırımı'nın Maddi Unsur (“Actus Reus”) Açısından Değerlendirilmesi

Suçun maddi unsuru anlamına gelen *actus reus*,⁸⁶ kanunun düzenlediği şekilde bir suçun fiziksel unsurunu oluşturan fiili veya ihmali davranışı ifade eder.⁸⁷

Soykırım suçunun maddi unsuru, Soykırım Sözleşmesi'nin 2. maddesinde beş bent halinde sayılmıştır. Madde metninde sayılan fiiller ile ilgili olarak “herhangi biri”⁸⁸ ifadesinin kullanılmış olması nedeniyle, soykırım suçunu doğuran eylemlerin burada belirtilenlerle

⁸³ The Prosecutor v. Muhimana, Trial Chamber 2005, para. 498. Benzer ifadelerin yer aldığı kararlar için bkz. The Prosecutor v. Gacumbitsi, Trial Chamber 2004, para. 253; The Prosecutor v. Kamuhanda, Trial Chamber 2004, para. 629; The Prosecutor v. Kajelijeli, Trial Chamber 2003, para. 810.

⁸⁴ The Prosecutor v. Simba, Appeals Chamber 2007, para. 266. Diğer yandan UCMR, daha eski tarihli Kayishema ve Ruzindana davasında, mens rea'nın fiillerin gerçekleştirilmesinden önce failde bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Ancak bu, fiillerin önceden tasarlanması anlamına gelmemektedir (The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana, Trial Chamber 1999, para. 91). Kanaatimizce, failin fiilleri gerçekleştirdiği sırada yok etme özel kastına sahip olması yeterli olup, UCMR'nin son dönemdeki içtihadı daha yerinde olmuştur.

⁸⁵ The Prosecutor v. Karera, Trial Chamber 2007, para. 534; The Prosecutor v. Muvunyi, Trial Chamber 2006, para. 479. Aynı görüşte bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, a.g.e., s. 502.

⁸⁶ Actus reus Latince'de “suçlu hareket (*guilty act*)” anlamına gelmektedir.

⁸⁷ “Actus reus refers to the act or omission that comprise the physical elements of a crime as required by statute.” Kavram ile ayrıntılı bilgi için bkz. Legal Information Institute, “Actus Reus”, https://www.law.cornell.edu/wex/actus_reus, (Erişim: 08.01.2022).

⁸⁸ Orijinal metinde “*As such*” ibaresi.

sınırlı olup olmadığı, diğer bir ifadeyle *numerus clausus* olup olmadığı öğretide tartışılmıştır. Kimi yazarlara göre bu ifade sebebiyle, soykırımı oluşturan eylemler *numerus clausus* değildir.⁸⁹ Bununla birlikte, bizim de katıldığımız görüşe göre soykırım suçu serbest hareketli bir suç olarak değerlendirilemez ve tanımdaki beş farklı eylemin en az biri vasıtasıyla ortaya çıkmış olması gerekir.⁹⁰ Dolayısıyla, soykırım suçunu oluşturan eylemler Soykırım Sözleşmesi'nde sınırlı sayıda belirtilmiştir.

Soykırımı ortaya çıkartan maddi fiillerden söz etmişken, bu fiilleri işleyen kişinin, diğer bir deyişle bu suçun failinin kimler olabileceği üzerinde de kısaca durulmalıdır. Belirtmek gerekir ki, failin devlet veya benzeri bir yapılanmada görevli bir kişi olmasına gerek yoktur; hiçbir organizasyona dâhil olmayan herhangi bir kişi soykırım suçunun faili olabilir.⁹¹ Hatta failin suçun yöneldiği grubun bir üyesi olmasına dahi hukuken bir engel yoktur.⁹² Diğer yandan, bir grubun hedeflendiği soykırım suçunun doğası gereği, failin genellikle bu suçu işleyebilecek güç ve kapasitede olan, asker, polis, gerilla gibi gruplara mensup olduğu uygulamada görülmektedir.⁹³ Nitekim Ruanda Soykırımı'nda da yüksek pozisyonlarda bulunan pek çok ismin⁹⁴ UCMR tarafından yargılanıp soykırım suçu kapsamında mahkûm edilmesi bunu doğrulamaktadır.

2.2.3.1. Grup Üyelerinin Öldürülmesi

Soykırım suçunu oluşturan fiillerden ilki, grup üyelerinin öldürülmesidir. Her ne kadar burada grup üyelerinin öldürülmesinden söz edilerek çoğul bir ifade kullanılsa da yukarıda belirtildiği gibi, gruba dâhil tek bir kişinin öldürülmesi dahi soykırım suçuna sebebiyet verebilir. UCMR de çeşitli kararlarında, soykırım suçunun varlığının kabul edilebilmesi için, failin kasten gruba dâhil bir ya da daha fazla mağduru öldürdüğünün

⁸⁹ Canan Ateş Ekşi, *Uluslararası Ceza Mahkemesinin İnsanlığa Karşı Suçlar Üzerindeki Yargı Yetkisi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 46.

⁹⁰ Değirmenci, a.g.e., s. 62; aynı şekilde Soykırım Sözleşmesi'nde sayılan davranış türlerinin sınırlayıcı olduğu görüşünde, bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, a.g.e., s. 493.

⁹¹ Tezcan, Erdem ve Önok, a.g.e., s. 487.

⁹² Claus Krieb, "The Crime of Genocide under International Law", *International Criminal Law Review*, 2006, Volume 6, Issue 4, 461-502, p. 473; Değirmenci, a.g.e., s. 79.

⁹³ Değirmenci, a.g.e., s. 79.

⁹⁴ Belediye Başkanı Jean-Paul Akayesu, eski Başbakan Jean Kambanda, eski Genelkurmay Başkanı General Augustin Bizimungu vb.

ortaya konulması gerektiğini belirtmiş,⁹⁵ dolayısıyla bir kişinin öldürülmesinin dahi soykırım olarak kabul edilebileceğini ortaya koymuştur.

Soykırım suçunun söz konusu olması için ölüm sonucunun gerçekleşmesi ve failin gerçekleştirdiği fiil ile meydana gelen sonuç arasında nedensellik bağı kurulabilmesi gerekli ve yeterlidir.⁹⁶

Diğer soykırımlarda olduğu gibi, Ruanda soykırımında da soykırımın en yaygın ve en açık görünüş biçimi grup üyelerinin öldürülmesidir. Öldürme eylemleri, yoğun olarak Tutsi etnik grubu üzerinde gerçekleştirilmiş, ancak bazı ılımlı Hutular da bu eylemler sırasında yaşamını yitirmiştir.

Diğer yandan, failin öldürmeyi bizzat gerçekleştirmesi gerekmez. Fail başkası tarafından gerçekleştirilen bir öldürme fiilinde planlayıcı, emri veren veya azmettiren şahıs olarak yer alabileceği gibi, yine bir başkasına öldürme fiilini gerçekleştirmesinde yardım ederek bu fiile iştirak etmiş olabilir. Burada, bir ya da daha fazla grup üyesinin öldürülmüş olması, failde grubu tamamen veya kısmen yok etme kastının bulunması ve mağdurun hedeflenen etnik, ırksal, ulusal ya da dinî gruba dâhil olduğunun ya da failin mağdurun ilgili gruba ait olduğu yönünde düşünceye sahip olduğunun kanıtlanması gerekli ve yeterlidir.⁹⁷ Yani mağdur gerçekte ilgili gruba dâhil olmasa bile failin fiilleri gerçekleştirirken, buna inanıyor olması yeterlidir.

Seromba davasında, Nyange kilisesinde rahip olarak görev yapan fail Athanase Seromba'nın birden fazla Tutsi sığınmacının öldürülmesi için yönetimle görüşmeler yaptığı ve sığınmacıların bulunduğu kilisenin yıkılması konusundaki kararı onayladığı gösterilmiş; mahkeme Seromba'nın Nyange kilisesinin yıkılması ve 1.500 kadar Tutsi sığınmacının öldürülmesi fiiline katıldığı yönünde karar vererek onu suçlu bulmuştur.⁹⁸ Dolayısıyla,

⁹⁵ The Prosecutor v. Bagosora, Kabiligi, Ntabakuze and Nsengiyumva, Trial Chamber 2008, para. 2117; The Prosecutor v. Simba, Trial Chamber 2005, para. 414; The Prosecutor v. Ntagerura, Bagambiki, and Imanishimwe, Trial Chamber 2004, para. 664.

⁹⁶ Fatih Halil Kaplan, "Ruanda ve Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemeleri Kararlarında Soykırım Suçu", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2013, Sayı 3, 106-129, s. 114.

⁹⁷ The Prosecutor v. Gacumbitsi, Trial Chamber 2004, para. 255.

⁹⁸ The Prosecutor v. Seromba, Trial Chamber 2006, paras. 332, 334-38.

grup üyelerinin öldürülmesi suretiyle soykırım suçunun oluşabilmesi için, failin öldürme fiilini bizzat işlemesine gerek olmadığı ortaya konulmuştur.

2.2.3.2. Grup Üyelerine Ciddi Surette Bedensel veya Zihinsel Zarar Verilmesi

Soykırım suçuna sebebiyet veren bir diğer fiil, grup üyelerine ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesidir. Bedensel veya zihinsel zarar, bir kişiye doğrudan fiziksel zarar verilmesi veya kişinin ruhsal yetilerinin zayıflatılması ya da azaltılması olarak açıklanmaktadır.⁹⁹

Bir durumda verilen fiziksel veya zihinsel zararın soykırım suçunu oluşturacak nitelikte olup olmadığı, işlenen fiiller ve bu fiillerin ağırlığı dikkate alınarak, her bir somut olay açısından ayrıca değerlendirilmelidir.¹⁰⁰ UCMR, mağdura verilen bedensel veya zihinsel zararın grubun tamamen veya kısmen yok olması sonucunu doğurabilecek ağırlıkta olması gerektiğini belirtmiştir.¹⁰¹ Ancak, söz konusu zararın mağdurun ölümüne yol açacak kadar ağır olması gerekmemektedir.¹⁰² Ayrıca, bedensel veya zihinsel zararın soykırım suçu kapsamında kabul edilebilmesi için, kalıcı ya da tedavi edilemez olmasına gerek yoktur.¹⁰³

UCMR'nin koyduğu kıstas çerçevesinde bedensel zarar örnekleri, işkence, tecavüz ve dış veya iç organlarda şekil bozukluğuna veya ciddi yaralanmaya neden olan ölümcül olmayan fiziksel şiddet şeklinde ortaya çıkmaktadır.¹⁰⁴ Ciddi zihinsel zarar ise, güçlü korku veya terör, yıldırma veya tehdit gibi fiiller ile ortaya çıkar ve zihinsel yetilerdeki küçük veya geçici bozulmalardan fazlasını ifade eder.¹⁰⁵ Genel bir bakışla, bir grubun yok edilmesi kastı ile grup üyelerine fiziksel veya zihinsel işkence yapılması, insanlık dışı ve küçük düşürücü davranışlarda bulunulması, fiziksel ve

⁹⁹ Kaplan, a.g.e., s. 116.

¹⁰⁰ Değirmenci, a.g.e., s. 90.

¹⁰¹ The Prosecutor v. Seromba, Appeals Chamber 2008, para. 46.

¹⁰² The Prosecutor v. Muvunyi, Trial Chamber 2006, para. 487.

¹⁰³ The Prosecutor v. Bagosora, Kabiligi, Ntabakuze and Nsengiyumva, Trial Chamber 2008, para. 2117.

¹⁰⁴ The Prosecutor v. Semanza, Trial Chamber 2003, para. 320; The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana, Trial Chamber 1999, para. 109; The Prosecutor v. Seromba, Appeals Chamber 2008, para. 46.

¹⁰⁵ The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana, Trial Chamber 1999, para. 110; The Prosecutor v. Seromba, Appeals Chamber 2008, para. 46.

ruhsal taciz, tecavüz ve cinsel şiddet eylemleri,¹⁰⁶ dayak ile gerçekleştirilen sorgular, ölüm tehditleri,¹⁰⁷ kişilerin sınır dışı edilmesi gibi fiiller, soykırım suçuna sebebiyet veren bedensel veya zihinsel ağır zararlara örnek olarak gösterilebilecektir.¹⁰⁸

Ruanda soykırımı ve UCMR içtihatlarına bakıldığında, grup üyelerine ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi fiillerinin, en çok cinsel şiddet ve tecavüz şeklinde somutlaştığı anlaşılmaktadır.¹⁰⁹ Ayrıca daha önce de ifade edildiği gibi, cinsel şiddet ve tecavüz fiilleri, uluslararası hukuk bakımından ilk defa UCMR tarafından soykırım suçu altında değerlendirilmiştir.¹¹⁰ UCMR, ilk kez Akayesu davasında tecavüz ve cinsel şiddeti gerek fiziksel gerekse zihinsel düzeyde soykırım oluşturabilecek fiiller olarak açıkça tanımlamıştır.¹¹¹

2.2.3.3. Grubun Fiziksel Varlığını Tamamen veya Kısmen Ortadan Kaldıracak Şartlarda Yaşamaya Zorlanması

Grubun fiziksel varlığını tamamen veya kısmen ortadan kaldıracak şartlarda yaşamaya zorlanması durumunda, grup üyelerinin derhal öldürülmesinden ziyade, nihai olarak onların fiziksel varlığının yok olmasına sebep olacak yaşam koşulları yaratılması, buna yönelik yöntemler kullanılması söz konusudur.¹¹² UCMR bu şartları, grup üyeleri açısından yavaş bir ölüme sebep olacak şartlar şeklinde ifade etmiştir.¹¹³

Belirtmek gerekir ki; bu bentte düzenlenen durumun yukarıda değerlendirilen iki halden farkları vardır. Öncelikle, burada hareket, grubu oluşturan bireylere değil doğrudan grubun bütününe yönelmektedir.

¹⁰⁶ The Prosecutor v. Rutaganda, Trial Chamber 1999, para. 51.

¹⁰⁷ UCMR, sorgulama sırasında ölüm tehdidinde bulunulmasını, buna fiziksel şiddet eşlik etmese dahi, grup üyelerine ciddi surette zarar verilmesi kapsamında kabul etmiştir (The Prosecutor v. J. P. Akayesu, Trial Chamber 1998, paras. 711-712).

¹⁰⁸ Değirmenci, a.g.e., s. 90.

¹⁰⁹ Human Rights Watch, “Genocide, War Crimes and Crimes Against Humanity – A Digest of the Case Law of the International Criminal Tribunal for Rwanda”, 2010, p. 55, <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/ictr0110webwcover.pdf>, (Erişim Tarihi: 13.01.2022).

¹¹⁰ Human Rights Watch, Rwanda After Genocide.

¹¹¹ Schabas, Ibid., p. 183.

¹¹² Bu ifadelere, UCMY ve UCMR kararlarında (örneğin UCMY’nin Stakic kararında, UCMR’nin Akayesu kararında) yer verilmiştir (Akün, a.g.e., s. 62; Değirmenci, a.g.e., s. 91).

¹¹³ The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana, Trial Chamber 1999, paras. 115-116.

Bu nedenle gruba dâhil tek bir kişinin yaşam koşullarının zorlaştırılması bu bent kapsamında değerlendirilemez.¹¹⁴ Diğer bir fark da, bu hareketten dolayı soykırım suçunun ortaya çıkması için neticenin gerçekleşmesine, diğer bir deyişle bu şartların grup üyeleri üzerindeki etkisinin görülmesine (örneğin grup üyelerinin ölümü gibi) gerek olmamasıdır.¹¹⁵

Hangi durumların, grubun yaşam koşullarını zorlaştırdığı UCMR kararlarında netleştirilmiştir. Grup üyelerini yiyecek kıtlığına maruz bırakmak, evlerinden zorla çıkartmak gibi hareketlerle uygun barınma koşullarından mahrum etmek, temel tıbbi hizmetleri asgari gerekliliğin altında sağlamak,¹¹⁶ uygun giyim, hijyen ve tıbbi bakım imkânlarından yoksun bırakmak, haddinden ve fiziksel olarak dayanabileceğinden fazla çalıştırmak,¹¹⁷ eziyet ve zorlamaya tabi tutmak gibi uygulamalar, yaşam koşullarının zorlaştırılması olarak değerlendirilmektedir.¹¹⁸

Öte yandan, grubun fiziksel varlığını tamamen veya kısmen ortadan kaldıracak şartlarda yaşamaya zorlanması nedeniyle soykırım suçunun oluştuğunun kabul edilebilmesi için UCMR, bu koşulların grubun tamamen veya kısmen yok edilmesi için kasten yaratılmış ağır koşullar olmasını ve bu sonucu doğurabilecek kadar uzun bir zaman boyunca devam etmesini aramıştır. Bu sebeple Kayishema ve Ruzindana davasında, Kibuye'deki Tutsi grubunun yiyecek, su ve yeterli sıhhi ve tıbbi tesislerden yoksun bırakılmasını, bu şartlar Tutsilerin yok edilmesi için kasten oluşturulmuş yaşam şartları olmaktan ziyade, onların kısa zaman içerisinde ortadan kaldırılması için bir araya toplanması nedeniyle ortaya çıktığından, bu kapsamda kabul etmemiştir. Mahkeme, Tutsilerin maruz bırakıldığı bu şartların, süre ve ölçek bakımından da grubun ortadan kaldırılması sonucunu doğurmaya elverişli olmadığını belirtmiş; sonuç olarak burada yalnızca öldürme fiillerine ilişkin bir araştırma yapılması gerektiği sonucuna varmıştır.¹¹⁹

¹¹⁴ Krefß, *Ibid.*, s. 481; Değirmenci, a.g.e., s. 91.

¹¹⁵ Değirmenci, a.g.e., s. 91.

¹¹⁶ The Prosecutor v. J. P. Akayesu, Trial Chamber 1998, paras. 505-506.

¹¹⁷ The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana, Trial Chamber 1999, paras. 115-116.

¹¹⁸ Akün, a.g.e., s. 62; Değirmenci, a.g.e., s. 91.

¹¹⁹ The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana, Trial Chamber 1999, para. 548.

2.2.3.4. Grup İçinde Doğumları Engellemeye Yönelik Tedbirler Alınması

Bu başlık altında değerlendirilen, grubun üremesini ve çoğalmasını engellemeye yönelik fiiller, biyolojik soykırım olarak da adlandırılmaktadır.¹²⁰

Burada grup içinde doğumların engellenmesi için, gruba zorla birtakım tedbirler dayatılması söz konusudur. Diğer yandan, bu kapsamda soykırım suçunun oluşabilmesi için tedbirlerin başarıya ulaşması ve doğumların engellenmesi sonucunun doğmuş olması gerekmez.¹²¹

Grup içinde doğumları engellemeye yönelik tedbirler, yalnızca somut fiziksel tedbirler olarak düşünülmemelidir. Çeşitli uygulamalarla grup üyelerine zihinsel ve ruhsal hasarlar verilerek de grup içindeki doğumların engellenmesi hedefine ulaşılabilir.¹²² UCMR de söz konusu tedbirlerin fiziksel olabileceği kadar zihinsel olabileceğini açıkça kabul etmiştir. Örneğin doğumların azalması amacıyla grubun kadınlarına sistematik tecavüz uygulanması ve bu yolla sebep olunan psikolojik travmalar nedeniyle grubun üremeyi reddetmesi, fiziksel bir tedbirden çok, zihinsel boyutta ortaya çıkan bir durum olarak görülmektedir.¹²³

UCMR, Akayesu davasında doğumları önlemeye yönelik tedbirlerin, grup üyelerinin kısırlaştırılması, sterilizasyon uygulamaları, zor kullanılarak doğum kontrolü, kadın ve erkeklerin birbirinden ayrılması ve evliliklerin yasaklanması gibi davranışları içerdiğini ifade etmiştir.¹²⁴ Ayrıca, gruba dâhil olmanın babanın kimliğine göre belirlendiği ataerkil toplumlarda grup içinden bir kadının doğuracağı çocuk, nihai olarak annesinin değil babasının grubuna dâhil sayılacağından, başka bir gruba mensup erkek tarafından kasten hamile bırakılması da bu kapsamda değerlendirilmektedir.¹²⁵

¹²⁰ Değirmenci, a.g.e., s. 92; Kreß, Ibid., s. 481.

¹²¹ Schabas, Ibid., p. 198; Akün, a.g.e., s. 62; Değirmenci, a.g.e., s. 92; Kreß, Ibid., s. 481.

¹²² Değirmenci, a.g.e., s. 92; Kaplan, a.g.e., s. 118.

¹²³ The Prosecutor v. J. P. Akayesu, Trial Chamber 1999, paras. 507-508. Benzer şekilde bknz. The Prosecutor v. Musema, Trial Chamber 2000, para. 158; The Prosecutor v. Rutaganda, Trial Chamber 1999, para. 53; The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana, Trial Chamber 1999, para. 117.

¹²⁴ The Prosecutor v. J. P. Akayesu, Trial Chamber 1999, para. 507.

¹²⁵ The Prosecutor v. J. P. Akayesu, Trial Chamber 1999, para. 507.

Ruanda Soykırımı'nın
Uluslararası Hukuktaki Soykırım Tanımı Kapsamında Değerlendirilmesi

2.2.3.5. Grup İçindeki Çocukların Zorla Başka Bir Gruba Nakledilmesi

Grup içindeki çocukların zorla başka bir gruba nakledilmesi ile amaçlanan, grubun çocuklarının ailelerinden ve yaşadıkları kültürden kopartılarak, o güne kadar içinde büyüdükleri kültürü, yaşam alışkanlıklarını, gelenek ve görenekleri, kısaca mensup oldukları grup nedeniyle sahip oldukları kimliği, yaşamlarının devamında silmeyi ve onların başka bir grubun kimliğini benimsemelerini sağlamaktır.¹²⁶ Bu da uzun vadede ilgili grubun ortak kimliğinin ve fiziksel varlığının tamamen yok olması sonucunu doğuracaktır.

Öğretide, “zorla”¹²⁷ ifadesinin yalnızca fiziksel zorlamayı içermediği, korku yaratacak psikolojik baskı ve şiddet tehdidinin de bu kapsama gireceği ifade edilmektedir.¹²⁸

Suçun oluşması için m. 2'nin (a) ve (b) bentlerindeki fiillerde olduğu gibi sonucun gerçekleşmesi; yani çocukların ilgili gruptan ayrılarak diğer gruba katılımlarının gerçekleşmiş olması gerekir.¹²⁹ Ayrıca, yukarıda, diğer şartlar da (özellikle grubun yok edilmesi yönündeki özel kasıt) mevcut ise tek bir kişinin ölümünün dahi soykırım suçunu teşkil edebileceğini belirttiğimiz gibi, burada da tek bir çocuğun bile zorla başka bir gruba nakledilmesinin soykırım suçu kapsamında değerlendirilebileceğini belirtmekte yarar görüyoruz.¹³⁰

UCMR'nin mevcut içtihatlarından, çocukların fiziksel olarak zorla bir başka gruba nakledilmesi uygulamaları kadar, gruba yöneltilen tehdit ve travmalar sonucunda, grup üyelerinin çocuklarını başka bir gruba nakletmesine sebep olunmasının da bu kapsamda değerlendirildiği anlaşılmaktadır.¹³¹

¹²⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, a.g.e., s. 493; Akün, a.g.e., s. 63. Schabas, Soykırım Sözleşmesi'nin kapsamına kültürel soykırım dahil olmadığı için bu bentteki düzenlemenin “anlaşılmaz (enigmatic)” olduğunu ifade etmiştir (Schabas, Ibid., p. 201).

¹²⁷ Soykırım Sözleşmesi'nin orijinal metninde “*forcibly*” olarak geçmektedir.

¹²⁸ Tezcan, Erdem ve Önok, a.g.e., s. 493; Değirmenci, a.g.e., s. 93.

¹²⁹ Schabas, Ibid., p. 202. Aksi görüşte, Değirmenci, s. 93.

¹³⁰ Aynı görüşte Değirmenci, a.g.e., s. 93.

¹³¹ The Prosecutor v. J. P. Akayesu, Trial Chamber 1999, para. 509. Benzer şekilde bkz. The Prosecutor v. Musema, Trial Chamber 2000, para. 159; The Prosecutor v. Rutaganda, Trial Chamber 1999, para. 54; The Prosecutor v. Kayishema and Ruzindana, Trial Chamber 1999, para. 118.

Ruanda Soykırımı'nda çok sayıda çocuğun ailelerinden kopartılarak, özellikle soykırım fiillerini işleyen gruplara katılmaya zorlandığı; henüz gerekli zihinsel olgunluğa erişmeyen pek çok çocuğun beyni yıkanarak mağdurken faile dönüştürüldüğü bilinmektedir.¹³²

Sonuç

Soykırım ilk defa 1948 yılında kabul edilen Soykırım Suçunun Önlenebilirliği ve Cezalandırılması Sözleşmesi ile uluslararası hukuk bakımından bir suç olarak tanımlanmıştır. Soykırım Sözleşmesi'nin kabul edilmesinden önce, Almanya ve Japonya tarafından II. Dünya Savaşı sırasında belli grup ve toplulukların ortadan kaldırılması amacıyla işlenen suçlar, özellikle insanlığa karşı suçlar kapsamında değerlendirilerek cezalandırılmıştır. Bu konuda, Almanya'da Nazi yönetiminin Yahudi toplumu ve diğer azınlık gruplara karşı işlediği suçları cezalandırmak üzere yürütülmüş olan Nürnberg yargulamaları özel önem taşımakta olup, soykırım suçunun yasal alt yapısının oluşturulmasına büyük katkılar sağlamıştır.

Soykırımın suç olarak tanınması uluslararası hukuk bakımından son derece büyük bir kazanım olmakla birlikte, ne yazık ki dünyada soykırım niteliğindeki olayların son bulmasını sağlamamıştır. Bu anlamda en çarpıcı ve yıkıcı soykırım olaylarından biri 1994 yılında Ruanda'da gerçekleşmiş olan soykırımdır. Dünyanın gözleri önünde son derece açık bir şekilde yaşanan, yüz gün içerisinde yaklaşık bir milyon kişinin ölümü ve çok kişinin de son derece vahim ve insanlık dışı uygulamalara maruz kalmasına yol açan Ruanda Soykırımı'nı, Soykırım Sözleşmesi'nin yürürlüğe girmesinden bugüne kadar yaşanmış en etkili ve yıkıcı soykırımlarından biri olarak nitelendirmek yanlış olmayacaktır.

Ruanda'da failer tarafından gerçekleştirilen fiillerin soykırım niteliğinde olduğu ve söz konusu olayların bütünsel olarak bir soykırım teşkil ettiği o kadar açık şekilde ortaya çıkmıştır ki; Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 8 Haziran 1994 tarih, 925 sayılı kararında,¹³³ "Ruanda'da

¹³² Ruanda Soykırımı'nın çocuklar üzerindeki etkisine ilişkin olarak HRW'nin hazırladığı rapora ulaşmak için bkz. Human Rights Watch, "Rwanda Lasting Wounds: Consequences of Genocide and War for Rwanda's Children", 2003, <https://www.hrw.org/reports/2003/rwanda0403/index.htm#TopOfPage>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

¹³³ Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin söz konusu kararı için bkz.

soykırım eylemlerinin meydana gelmiş olduğunu” açıkça belirterek, tarihinde ilk defa bir kararında “soykırım” ifadesini kullanmıştır.¹³⁴ Güvenlik Konseyi'nin bu ifadeleri kullandığı kararının tarihinin, UCMR tarafından suçluların yargılanmasına dahi başlanmamış bir tarih olması özellikle dikkat çekicidir.

Bütünsel olarak bir soykırım teşkil ettiği hususunun açık olmasının yanı sıra Ruanda Soykırımı, bütünü meydana getiren bireysel olaylar bakımından da soykırım suçunu oluşturan fiillerin her birine ilişkin çokça örnek içermektedir.

Bu özellikleri nedeniyle, gerçekleşmesinden itibaren yaklaşık 28 yıl geçmesine rağmen, Ruanda Soykırımı'nın uluslararası hukuk bakımından halen önemini koruduğu; ortaya çıkışı ve yürütülüşü bakımından emsalsiz olduğu sonucuna varılmaktadır. Soykırımdan sonra kurulan ad hoc mahkeme niteliğindeki UCMR'nin soykırım suçunun çerçevesini çizen, bir kısmı soykırım suçu alanında bir ilk teşkil eden karar ve uygulamalarına, halen öğretide ve yargı kararlarında sıklıkla atıf yapılması da bunu kanıtlamaktadır.

Sonuç olarak, Ruanda Soykırımı'nı uluslararası hukukta yer alan soykırım tanımı ile tamamen uyum sağlayan, tipik bir soykırım olarak nitelendirmek mümkündür. Bu çerçevede gerek Ruanda Soykırımı'nda gerçekleşen maddi fiillerin, gerekse soykırım sonrasında UCMR tarafından oluşturulan içtihatların, belli grup ve toplulukları hedef alan şiddet eylemlerinin soykırım olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği değerlendirmesinde çok önemli birer referans noktası olduğu bir gerçektir.

Summary

Genocide was defined as a crime in international law for the first time in 1948, with the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (“Genocide Convention”). Especially the genocide carried out against the Jewish community and other minority groups during the period of Nazi Germany and other mass atrocities, which communities from

<https://digitallibrary.un.org/record/197578>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

¹³⁴ Schabas, *Ibid.*, p. 176.

all over the world have faced, were effective in recognizing the crime of genocide in the field of international law.

According to Article 2 of the Genocide Convention, the elements of the crime of genocide can be classified into three main groups. These are; (1) Existence of a national, ethnical, racial, or religious group (2) Intention to destroy this group in whole or in part (“*Mens rea*” or the “mental element”) and (3) Committing any of the acts stipulated in the Article 2(2) (“*actus reus*” or the “material element”). The *mens rea* in the crime of genocide is required to be in the form of special intent (*dolus specialis*); which means the perpetrator has to have a clear intent to destroy the relevant group. The acts constituting the *actus reus* of the crime of genocide, on the other hand, are specified in the Convention as “(a) Killing members of the group; (b) Causing serious bodily or mental harm to members of the group; (c) Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part; (d) Imposing measures intended to prevent births within the group; (e) Forcibly transferring children of the group to another group”. These acts are stipulated as *numerus clausus*.

However, the adoption of the Genocide Convention and the formation of a legal framework for the crime of genocide on an international level, unfortunately, did not bring an end to the genocides that took place in the world.

Being one of them, the Rwandan genocide, which is regarded as one of the most explicit, brutal, and destructive genocides that have taken place in recent history since the adoption of the Genocide Convention, has caused nearly one million people to lose their lives in a very short period. During the genocide, many people, most of whom were members of the Tutsi group, were murdered. In addition, many more violations fit into the legal definition of the crime of genocide, such as physical and mental violence, torture, and rape, were also conducted. From this aspect, the Rwandan Genocide includes a wide variety of incidents that comply with the legal framework of the crime of genocide, and this is the main reason for focusing on the Rwandan Genocide in this article.

In conclusion, it is possible to acknowledge the Rwandan Genocide as a typical genocide, which fully complies with the definition of genocide in international law. In this context, it is the fact that both the material acts that took place in the Rwandan Genocide and the precedents set by the UCMR

after the genocide constitute essential reference points in the evaluation of whether acts of violence targeting certain groups and communities can be qualified as genocide.

Çatışma Beyanı:

Araştırmamın yazarı olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanım bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür Beyanı:

Çalışmamın hazırlanmasında hiçbir dış finansmandan yararlanılmamıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

EKŞİ, Canan Ateş, *Uluslararası Ceza Mahkemesinin İnsanlığa Karşı Suçlar Üzerindeki Yargı Yetkisi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

JONES, Adam, *Genocide: A Comprehensive Introduction*, Routledge, 2006, p. 15-18, <https://www.mcvts.net/cms/lib07/NJ01911694/Centricity/Domain/155/Textbook.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

SCHABAS, William A., *Genocide In International Law: The Crime of Crimes*, Second Edition, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.

SOKULLU AKINCI, Füsün, *Ceza Hukukunda Kusurluluk*, Ceza Hukuku Günleri-70. Yılında Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul, 1998.

TEZCAN, Durmuş, ERDEM, Mustafa Ruhan ve ÖNOK, R. Murat, *Uluslararası Ceza Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 487.

TÖNER ŞEN, Semir, *Uluslararası Hukukta Soykırım, Etnik Temizlik ve Saldırı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Makaleler

AKÜN, Neslihan Verda, “Uluslararası Hukukta ve Türk Hukuku’nda Soykırım (Jenosid) Suçu”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Prof. Dr. Sevin Toluner’e Armağan, 2011, Cilt 24, Sayı 1-2, 53-70.

BESİRİ, Arzu, “Soykırım ve Soykırımı İlişkin Uluslararası Mekanizmalar”, *TBB Dergisi*, 2013, Sayı 108, 179-210.

ÇOBAN, Ebru, “Uluslararası Hukukta Soykırım Suçu ve Suça Zemin Hazırlayan Toplumsal Yapılar: Ruanda Örneği”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2008, Cilt 5, Sayı 17, 47-72.

DEĞİRMENÇİ, Olgun, “Uluslararası Ceza Mahkemelerinin Kararları Işığında Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Soykırım Suçu (TCK m. 76)”, *TBB Dergisi*, 2007, Sayı 70, 50-111.

GÜZELİPEK, Yiğit Anıl, “Uluslararası Toplum ve Ruanda’da Normalleşme Çabaları”, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2015, Cilt 15, Sayı 2, 189-206.

Human Rights Watch, “Genocide, War Crimes and Crimes Against Humanity – A Digest of the Case Law of the International Criminal Tribunal for Rwanda”, 2010, <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/ictr0110webwcover.pdf>, (Erişim Tarihi: 13.01.2022).

Human Rights Watch, ”Justice Compromised: the Legacy of Rwanda’s Community-Based Gacaca Courts”, 2011, <https://www.hrw.org/report/2011/05/31/justice-compromised/legacy-rwandas-community-based-gacaca-courts>, (Erişim Tarihi: 13.01.2022).

Human Rights Watch, “Rwanda Lasting Wounds: Consequences of Genocide and War for Rwanda’s Children”, 2003, <https://www.hrw.org/reports/2003/rwanda0403/index.htm#TopOfPage>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

Human Rights Watch, “Rwanda: Justice After Genocide – 20 Years On”, 2014, *Human Rights Watch News*, <https://www.hrw.org/news/2014/03/28/rwanda-justice-after-genocide-20-years>, (Erişim Tarihi: 09.01.2022). (Human Rights Watch, Rwanda After Genocide)

KAPLAN, Fatih Halil, “Ruanda ve Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemeleri Kararlarında Soykırım Suçu”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2013, Sayı 3, 106-129.

KREß, Claus, “The Crime of Genocide under International Law”, *International Criminal Law Review*, 2006, Volume 6, Issue 4, 461-502.

NİŞANCI, Dilaver, “Uluslararası Ceza Hukuku ve Türk Ceza Kanunu Düzenlemesinde Soykırım Suçu”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 2021, Cilt 8, Sayı 2, 228-249.

SARKIN, Jeremy, “The Necessity and Challenges of Establishing a Truth and Reconciliation Commission in Rwanda”, *Human Rights Quarterly*, 1999, Volume 21, Issue 3, 767-823.

SZPAK, Agnieszka, “National, Ethnic, Racial, and Religious Groups Protected against Genocide in the Jurisprudence of the ad hoc International Criminal Tribunals”, *European Journal of International Law*, 2012, Volume 23, Issue 1, 155-173.

VERPOORTEN, Marijke, “The Death Toll of the Rwandan Genocide: A Detailed Analysis for Gikongoro Province”, *Population*, 2005, Volume 60, Issue 4, 331-367.

İnternet Kaynakları

<https://casebook.icrc.org/case-study/ictr-media-case>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

DES FORGES, Alison, “Leave None to Tell the Story” – *Genocide in Rwanda*, Human Rights Watch, 1999, p. 10-13, https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2020/12/rwanda-leave-none-to-tell-the-story.pdf, (Erişim Tarihi: 09.01.2022).

LEMKIN, Raphael, *Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation-Analysis of Government - Proposals for Redress*, Carnegie Endowment for International Peace, Washington, 1944. <http://www.preventgenocide.org/lemkin/AxisRule1944-1.htm>, (Erişim Tarihi: 28.12.2021).

<https://avalon.law.yale.edu/imt/count3.asp>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

<https://digitallibrary.un.org/record/197578>, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

<https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/documenting-numbers-of-victims-of-the-holocaust-and-nazi-persecution>, (Erişim Tarihi: 27.12.2021).

https://www.law.cornell.edu/wex/actus_reus, (Erişim Tarihi: 08.01.2022).

https://www.law.cornell.edu/wex/mens_rea, (Erişim Tarihi: 07.01.2022).

https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocitycrimes/Doc.2_Charter%20of%20IMT%201945.pdf, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocitycrimes/Doc.3_1946%20Tokyo%20Charter.pdf, (Erişim Tarihi: 04.03.2022).

<https://unictr.irmct.org/en/ictr-milestones>, (Erişim Tarihi: 05.03.2022).

<https://unictr.irmct.org/en/tribunal>, (Erişim Tarihi: 10.01.2022).

YAYIN İLKELERİ

Güvenlik Stratejileri Dergisine gönderilen çalışmalar daha önce yayımlanmamış ve ilgili alana katkı sağlayacak özgün çalışmalar olmalıdır. “Yayın Etiği ve Değerlendirme Süreci”nde yer alan parametreler dışında deskriptif ya da ilgili konusunda mükerrer olan çalışmalar değerlendirme safhasına alınmayacaktır. Bilimsel toplantılarda sunulmuş bildiriye dayanan çalışmalar, ilgili bildiri kitabında yayımlanmamış olması ve bu durumun Editörler Kuruluna belirtilmesi koşuluyla kabul edilebilir.

Güvenlik Stratejileri Dergisi’nin etik ilkeler ve yayın politikası Committee on Publication Ethics (COPE) tarafından yayınlanan rehberler ve politikalar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Yayın ilkeleri, yazarlar ile ilişkiler ve hakemlerle ilişkiler konularında ayrıntılı bilgiye dergimizin internet sitesindeki ilgili başlıklar altından erişilebilir.

Yayımlanmak üzere *Güvenlik Strateji Dergisi* elektronik posta hesabına iletilen makale metinleri, aşağıda belirtilen biçimsel özellikleri haiz ve konu/alan açısından uygun bulunmaları halinde alan uzmanı (en az) iki hakeme gönderilir. Yazarlar, Yayın Kurulu tarafından reddedilen çalışmalarını hakem raporları çerçevesinde gözden geçirerek *Güvenlik Stratejisi Dergisi* editörlüğüne yeniden sunabilir. Bu çalışmalardan yeterli değişiklik yapılmadığı tespit edilenler yazarlarına iade edilir ve süreç sona erer. Yeterli değişiklik yapıldığı tespit edilen çalışmalar ise yeni sunulan çalışma olarak tekrar değerlendirme sürecine alınır.

Güvenlik Stratejileri Dergisine yabancı dilde makale gönderen yazarlar, çalışmalarını anadili söz konusu dil olan ve alanında yetkinliği bulunan bir akademisyene “son okuma” yaptırıp bunu ibraz etmekle yükümlüdür. Son okuma yazarların talebi üzerine, son okumayı yapacak olan anadil okuyucusuna ücretini yazarın ödemesi karşılığı, *Güvenlik Stratejileri Dergisi* tarafından yaptırabilir.

Güvenlik Stratejileri Dergisinde yayımlanan çalışmalarda ifade edilen görüşler yazarların şahsi bilimsel değerlendirme ve görüşleri olup, mensubu oldukları kurum ve kuruluşlar ile derginin yayımcısı olan Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün ve Millî Savunma Üniversitesi’nin kurumsal kimliğini bağlamaz ve bu kurumların görüşü olarak lanse edilemez.

Dergide yayın yapmış tüm yazarlar, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*’nin doğal hakemleri sayılmaktadır. Yayın Kurulu’nun talebi üzerine yazarlar en az bir defaya mahsus hakemlik yapmakla mükelleftir.

Makale Metin Şekil Esasları

1. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*’nin yayın dili Türkçedir. Ancak İngilizce, Almanca ve Fransızca makale ve değerlendirme yazıları da yayımlanabilir. Türkçe makalelerin imla ve noktalamasında Türk Dil Kurumu kurumsal web sayfasında yer alan güncel sözlük ve yazım kuralları esas alınır. Gönderilen makaleler dil ve anlatım açısından bilimsel kıstaslara uygun, açık ve anlaşılır olmalıdır.

2. Gönderilen makale metni (öz, *abstract*, kaynakça, geniş özet-*summary*- ve dipnotlar dâhil) asgari 6000, azami 10.000 kelime olmalıdır. Belirtilen sınırların üzerinde veya altında olan çalışmalar değerlendirilmeden yazara iade edilir.

3. Makalelere Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanmış azami 200 kelimelik öz ve beş anahtar kelime (İngilizce *abstract* ve *keywords*) eklenmelidir. Öz, makalenin kaleme

alınma amacını, yöntemini, hipotezini/araştırma sorusunu, bulguları ve sonucunu kısaca belirtmelidir. Öz yazımında “bir kısa, iki uzun cümle” prensibine riayet edilmelidir. (Almanca veya Fransızca olarak hazırlanan makalelerde Türkçe ve İngilizce öz/abstract ve anahtar kelime/keywords yanı sıra makalenin yazıldığı dilde de yukarıdaki ilkelerle öz ve anahtar kelime eklenmelidir.) Ayrıca makalenin sonunda 750 kelimeyi geçmeyecek şekilde geniş özete (summary) yer verilmelidir. Geniş özet, öz kısmında yer verilen hususlara ilave olarak vurgulanması gerekli görülen noktaları, tartışmaları ve makalenin genel akışını içermelidir. Türkçe hazırlanan makalelerde söz konusu geniş özet İngilizce; İngilizce hazırlanan makalelerde geniş özet Türkçe yazılmalı; Almanca ve Fransa hazırlanan makalelerde ise geniş özet hem İngilizce, hem Türkçe olarak hazırlanmalıdır.

4. Güvenlik Stratejileri Dergisine gönderilen makaleler Microsoft Word programında Times New Roman karakteri kullanılarak 11 punto yazılmalıdır. Dipnotlar ise 9 punto yazılmalıdır. Metnin paragraf özellikleri hizalama iki yana ve satır aralığı 1,5 iken dipnotlarda paragraf özellikleri iki yana hizalı ve 1 satır aralığında olmalıdır. Sayfa numaraları sayfa altında verilmelidir.

5. Yazar adı, İngilizce ve Türkçe olarak yazılan makale başlığının altına yazılmalı; yazarın unvanı, görev yeri ve elektronik posta adresi dipnotta (*) işareti ile 9 punto yazılarak belirtilmelidir. Diğer açıklamalar için yapılan dipnotlar metin içinde ve sayfa altında numaralandırılarak verilmelidir. Makalelerde ikili alt başlık sistemi kullanılmalıdır. Alt başlıklar koyu yazılmalı ve (giriş ile sonuç dışında) rakam ile numaralandırılmalıdır.

6. Metnin içindeki alıntılar çift tırnak ile gösterilmeli; üç satırı geçen alıntılar yeni bir paragraf olarak, içerden, tek aralık ve iki yana yaslı şekilde yazılmalıdır. Alıntı içerisindeki alıntılar tek tırnak içerisinde gösterilmelidir. Metin içinde vurgulanmak istenen kelimeler koyu veya altı çizili yapılmamalı, çift tırnak içerisinde yazılmalıdır.

7. Makalelerin hazırlanmasında kullanılan kaynaklara yapılacak atıflarda aşağıdaki Yazım Kurallarına uyulmalıdır. Bu kurallara riayet etmeyen çalışmalar, doğrudan reddedilecektir.

8. Birden fazla kez aynı kaynağa atıfta bulunulduğunda; ilk atıfta künye tam olarak verilmeli, ikinci atıfta yazarın soyadı ve çalışmanın kısaltılmış başlığı kullanılmalıdır. Birbirini takip eden dipnotlarda aynı kaynağa yapılacak atıflarda ise “a.g.e.”, “a.e.” kullanılmalıdır. (Yabancı dildeki makalelerde “Ibid.” kullanılmalıdır.)

9. Dipnotlarda atıflar şu şekillerde verilmelidir:

9.1. Kitaplara yapılan atıflarda yazar adı ve soyadı, *eser adı*, (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer, yayımlandığı tarih ve sayfa numarası aşağıdaki örneklere uygun olarak sırayla verilmelidir.

Tek yazarlı kitap:

Thomas C. Schelling, *Arms and Influence*, Yale University Press; Revised edition, New Haven, 2008, p. 188.

İki yazarlı kitap:

John J. Mearsheimer and Stephen M. Walt, *The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy*, FSG Adult; 1st edition, New York, 2008, p. 92.

Çok yazarlı kitap:

Mustafa Aydın, Mitat Çelikpala vd., *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, s. 79.

Çeviri kitap:

Carl Schmitt, *Kara ve Deniz*, (Çev. Gültekin Yıldız), Vakıfbank Kültür Yayınları, İstanbul, 2018, s. 61.

9.2. Makalelere yapılan atıflarda yazar adı ve soyadı, “makale adı” (varsa çeviren), yayımlandığı süreli yayının adı, yayımlandığı yıl, sayı ve cilt numarası, dergide yer aldığı sayfa aralığı, alıntının yapıldığı sayfa numarası aşağıdaki örneklere uygun olarak sırayla verilecektir. Ansiklopedi maddelerine yapılan atıflarda da makalelere atıf şekli kullanılacaktır.

Tek yazarlı makale:

Feridun Akkor, “NATO’da Güvenlik Sorunu”, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, 1976, Sayı 257, 57-61, s. 59.

Derleme kitaplar ve bildiri kitaplarında bölüm/makale:

Engin Avcı, “Ceza Adalet Sistemi Çerçevesinde Şiddet İçeren Radikalleşmeyle Mücadele: Terörist Rehabilitasyonu ve Yeniden Topluma Kazandırma”, Gökhan Sarı ve Cenker Korhan Demir, (ed.), *Uluslararası Güvenlik Kongresi, Kuram, Yöntem, Uygulama*, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Yayınları, Ankara, 2019, 429-444, s. 433.

İnternet Dergisinde Makale:

George F. Kennan, “The Sources of Soviet Conduct”, *Foreign Affairs Magazine*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/1947-07-01/sources-soviet-conduct> (Erişim Tarihi: 21.11.2019)

9.3. Tezlere yapılan atıflarda, yayımlanmamış tezlerin başlıkları için italik kullanılmayacaktır. Yazar adı ve soyadı, tezin adı, tezin derecesi, tezin yapıldığı kurum ve enstitü, yapıldığı yer ve tarih, sayfa numarası aşağıdaki şekilde verilecektir.

Atasay Özdemir, *Uluslararası Sistemdeki Etkin Aktörlerin İran’ın Nükleer Programına Yaklaşımları*, Doktora Tezi, Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü İstanbul, 2013, s. 52.

10. Ekler yazının sonunda verilmeli ve altında belgenin içeriği ve kaynağına dair kısa bilgi yer almalıdır. Tablo, Grafik ve şekiller, Ekler kısmında verilebileceği gibi metin içerisine de yerleştirilebilir. Metin içerisinde verilmeleri durumunda tablo ve şekiller kendi içinde sıralanarak numaralandırılmalı (Tablo: 1, Şekil: 2 gibi) ve gerek bu numara gerekse tablo veya şeklin içeriğine dair tanıtıcı başlık tablo ve şeklin üst orta kısmında verilmelidir. Tablo, şekil, grafik ve resim için alıntı yapılmış ise mutlaka kaynak belirtilmelidir.

11. Aday makale metinlerinin sonlarında, alfabetik sıra ve alıntı türüne (kitaplar, makaleler, internet kaynakları vs.) göre tasniflenmiş kaynakça yer almaz. Kaynakça düzenlenirken yazarın önce soyadı (BÜYÜK HARFLERLE) ve ardından adı yazıldıktan sonra, metin içindeki dipnotlarda yer alan bilgiler aynen aktarılmalıdır.

SUBMISSION GUIDELINES

Articles submitted to the *Journal of Security Strategies* (JSS) shall not be previously published and shall be authentic in a way that it will contribute to literature of the relevant field. Articles, which are descriptive expect for the stated parameters in the “Publication Ethics and Evaluation Process” or which are repetitive in their field, will not be taken into evaluation. Articles based on presentations submitted in scientific meetings may be accepted for evaluation, provided that they have not been published in the proceedings of the meetings and that the authors inform the editors so.

The ethics policies and submission guidelines are written by taking into account the guidelines and policies of the Committee on Publications Ethics (COPE). More information on publication principles, relations with authors and relations with referees is stated under the relevant subheadings on the website of our Journal.

If the article submitted to the Journal’s e-mail address comply with the formatting principles presented below and is found to eligible in terms of subject/field, it is sent to (at least two) referees who are experts in the field. The Authors may re-submit their articles revised according to the reports of peer-reviewers or editors. If the article is considered to be ill-revised, it is rejected and the process is over. If the article is considered to be revised properly, it is taken as a newly submitted article into the process.

Authors, who send articles in a foreign language to the Journal, are obliged to get their work proof-read by a native speaker academic who is considered as an expert on their field and to provide an evidence of this proof-reading. The proof-reading process may also be carried out by the editors of the Journal by out-sourcing a native speaker, provided that the payment for proof-reading is paid by the author.

Opinions expressed in the articles published in the Journal are the personal scientific evaluations of the authors and are not, in any way, the institutional views or opinions of their own organizations/institutes or of the Atatürk Strategic Studies and Graduate Institute or Turkish National Defence University.

The authors whose articles have been published in the *Journal of Security Strategies* are considered as natural peer-reviewers of the Journal and they are obliged to perform a peer-review at least once upon the request of the Editors.

Formatting Principles for Articles

1. The publication language of *Journal of Security Strategies* is Turkish. However, articles written in English, German, and French may also be published. The texts submitted shall be clear and understandable, and be in line with scientific criteria in terms of language and expression.
2. The article submitted shall have minimum of 6000 words and maximum of 12,500 words including abstract, summary, bibliography, and footnotes. The articles which are below the minimum or above the maximum counts of words are returned to the authors without being evaluated.
3. The articles shall be submitted with the abstract no longer than 200 words and five keywords. The abstract shall include purpose, method, hypothesis/question, and findings of the article and present the conclusion reached in the article shortly. The article shall also have a summary no longer than 750 words at the end of the text.

The summary shall include the points and arguments, which are considered to emphasize and the general outline of the article, in addition to the points pointed out in the abstract.

4. Articles submitted to the *Journal of Security Strategies* shall be written using the program Microsoft Word in 11 font size in the text and 9 font size in the footnotes. Paragraph properties of the text shall be aligned and line spacing of 1,5 line and paragraph properties of the footnotes shall be aligned and line spacing of 1 line. The page numbers shall be at the bottom of the page.

5. Name of the author shall be placed under the title of the article; his/her title, place of duty and e-mail address shall be indicated in the footnote with (*) in 9 font size. Footnotes for other explanations shall be provided in numbers at the bottom of the page. The article shall have two-level subheadings and these subheadings shall be written bold and numbered (except for introduction and conclusion).

6. Citations in the text shall be shown with double quotes (“...”) and citations with more than three lines shall be written as a new paragraph as an inward, singled spaced and aligned paragraph. Citations within citations shall be shown with a single quote (‘...’). The words to be emphasized within the text shall not be written in bold or underlined but shall be written with double quotes (“...”).

7. The references to the resources used in the article shall be made according to guidelines presented below. Articles, which do not comply with these guidelines, will be rejected directly.

8. Multiple references for the same publication shall be made by fully complying the guidelines below in the first reference and then by using the surname and the shortened name of the study. For multiple references in subsequent footnotes, the phrase “ibid” shall be used.

9. The references in the footnotes shall be written as follows:

9.1. For references to the books, name and surname of the author, name of the book, (volume number, if available), (translator, if any), publisher, place of publication, date of publication and page number shall be given in accordance with the following examples.

Books with single author:

Thomas C. Schelling, *Arms and Influence*, Yale University Press; Revised edition, New Haven, 2008, p. 188.

Books with two authors:

John J. Mearsheimer and Stephen M. Walt, *The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy*, FSG Adult; 1st edition, New York, 2008, p. 92.

Books with more than two authors:

Mustafa Aydın, Mitat Çelikpala, et al., *Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, s. 79.

Translated books:

Carl Schmitt, *Kara ve Deniz*, (Çev. Gültekin Yıldız), Vakıfbank Kültür Yayınları, İstanbul, 2018, s. 61.

9.2. For references to the articles, name and surname of the author, “name of the article” (translator, if any), name of the periodical in which it is published, year of publication, volume no./issue no., page range in the periodical, and page number of the reference given shall be given in accordance with the following examples. Entries from encyclopedias shall be given reference as if they are articles.

Article with one author:

Feridun Akkor, "NATO'da Güvenlik Sorunu", *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, 1976, Sayı 257, 57-61, s. 59.

Chapter/Article in compilation books:

Engin Avcı, "Ceza Adalet Sistemi Çerçevesinde Şiddet İçeren Radikalleşmeyle Mücadele: Terörist Rehabilitasyonu ve Yeniden Topluma Kazandırma", Gökhan Sarı ve Cenker Korhan Demir, (ed.), *Uluslararası Güvenlik Kongresi, Kuram, Yöntem, Uygulama*, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Yayınları, Ankara, 2019, 429-444, s. 433.

Article from an Internet Magazine:

George F. Kennan, "The Sources of Soviet Conduct", *Foreign Affairs Magazine*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/1947-07-01/sources-soviet-conduct> (Date of Access: 21.11.2019).

9.3. For reference to the theses, no italics shall be used for titles of non-published theses. Name and surname of the author, name of thesis, degree of the thesis, institution or institute to which the thesis is presented, place and date of the thesis, page number shall be given in accordance with the following example.

Atasay Özdemir, *The Approaches of the Major Actors in the International System to Iran's Nuclear Programme*, Ph.D. Thesis, Turkish War Colleges, Strategic Research Institute, İstanbul, 2013, p. 53.

10. Attachments shall be presented at the end of the text and brief information as to the content and source of the document shall be presented at the bottom of it. Tables and figures (including graphics) may be presented within the text of the article as well as in the attachments. If they are to be presented within the text of article, tables and figures shall be organized and numbered according to their own types (e.g. Table: 1, Figure: 1, etc). Along with the number of the table or figure, an informative title for the table or the figure shall be written on the top centre of it. If tables, figures, graphics or pictures are quoted from somewhere else, the source shall be referenced.

11. Bibliography shall be sorted alphabetically and according to their types of sources (books, articles, internet sources, etc.) in a bibliography at the end of the article. The entries of the bibliography shall be written by putting the surname of the author first (IN CAPITAL LETTERS) and then name of the author; then all the other information of the sources shall be included as done in the references.

